FORMULARUM

NISI DESUPER HORTUS

AD CONTEXTUM MATERIAM.

FORMULÆ ORATORIÆ, in USUM SCHOLARUM concinnatæ.

Cum Praxi & Usu earundem in Epistolis, Thematibus, Declamationib. contexendis.

Accessit

DUX POETICUS

cum suis aliquot poematiolis

Editio undecima

Novissima Autoris opera multo limatior et emendatior

DEMOSTHENES

M.T.CICERO

Londini
Impensis Fran: Eglisfeild
Sub Signo Calthæ in Cæmeterio Paulino An: Dñi
1672.

Henry Liteombe.
Th.
July 13. 1801.

763

15

FORMULAE
ORATORIÆ
In Usum
SCHOLARUM
CONCINNATÆ.

Clavis *Horti Oratorii* seu Mentem ac sensum Tituli aperiens.

INDEX Δεικτικὸς &c.

INfluxus cœli veniat *Nisi Desuper*, Hortus
Aret, & edit apes *area* nulla suas.
Sic *tuus*, at placidis fluiiet benedictio cœlis;
Nemo tuam vacuus, *parvulus*, oret opem.
Porriget omnigenas *hæc*, atque hæc *area* Formas.
Seu flores (*a*) petat, aut *fila* (*b*) ligare suos.
Cerinthen, Casiam, Caltham, Meli-phyllon, Anethum;
Narcissum, Violas, Lilia, Nardo, Rosas,
Certis sparsa locis, Rumpantur ut ilia *Codro*:
Sic patet in *laudes* area *lata tuas*.

G. G.

(a) *Formas ad Materiam,*
(b) *Formas ad Contextum.*

——*in* Hortum *jam* fuerevit Oratorium,* *quem* selectioribus *plantis, herbis salubribus, suavissimisque floribus* areatim, *sevimus, unde* aurea mala, *florum fasciculos*, thymum *pariter ac* ceram *legent Scholastici*, sua quæ liquentia mella ripent, ac dulci distendant nectare cellas.

Imprimatur.

Ex Æd. Sab. Aug. 28. 1663.

Geo. Stradling S. T. P. Rev. in Christo Pat. D. Gilb. Episc. Lond. à Sac. Domestic.

Nobilitate *Stemmatis*, Felicitate *Indolis*, Spe *Virtutis*,

Præsignibus Adolescentulis

Mro. { PEREGRINO, FRANCISCO, ROBERTO, & VEERO } BERTIE.

Filiis Illustrissimi Herois, Dni *ROBERTI*, Comitis *Lindesiæ*, Magni *Angliæ* Camerarii, Nobilissimi Ordinis PERISCELIDIS Equitis, atque à *Secretioribus* Regiæ Majestatis *Consiliis*, Honoratissimi Domini.

Suis multum honorandis *Discipulis*, universam *Sublunaris* hujus, & *Superlunaris* Mundi, quam *sperare* possunt, quam *optare* licet, Beatitudinem.

Igniculi Heroici!

QUod in partu *Liberorum*, id ipsum in partu *Ingeniorum* sæpius evenire solet; *Soboles* matrem, pari amore non prosequitur, quo *mater* a sobolem. Ut enim flu-

a *Unusquisque amat beneficia sua. Magis illa juvant quæ pluris emuntur.* Juven. Satyr. 11.

23044 Fond

flumina non ſunt *reflua* in ſcatebras, ſe *deflua* in Oceanum; ſic *amor deſcendit, non aſcendit*: proinde, cum adoleverit proles, *mater* paſſim fere *neglecta* jacet, ejuſque *longa decem menſium faſtidia* [a] cogitantur rarius. *Pædagogis* † ſimiliter (quorum *labores*, dolores, *ſtudia*, deſideria, *vota*, *&c.* munificentius aliquod ἀντίδωρον meruerunt) quæ refertur *gratia*? imo, quę non [b] *contume*[illegible]*mul* ac *diſcipuli* iſti [illegible] quibus *pariendis*, vitæ fere, et valetudinis diſpendium fecerunt) vel in *nutricis Academiæ* devolvuntur *gremium*, vel ad publicos honores promoventur, non ſolum *ſentiunt*, verum *loquuntur* de *illis*

a Virgil. Eclog. 4.

† *Doctor amarus enim diſcenti ſemper ephebo. Nec dulcis uïi diſciplina infantiæ eſt.* Prud. in Caſſian. hymn. 9.

b— *Tanta eſt diſcipulorum noſtri temporis ingratitudo, ut ubi primum diſceſſerunt à conſpectu* præceptorum, *ſtatim oblivioſcantur veteris beneficii, neque agnoſcant per*

quos *profecerint*. Expertus & *ſiens loquor*. Multi *enim ex officina*, & *umbraculis* meis *prodierunt*, *qui* me *nunc nihilo pluris æſtimavit quam* porcarium, *aut molionem abjectiſſimum*. Text. Epiſt. 120. *ut quid olim Phœbus* (Metamor. 2.) ——non ſatis, *inquit*, ab ævi.

Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum ſine fine mihi, ſine honore laborum.

lis (quondam *ſuis*,) tam ſollicitis *præceptoribus*, ceu *terræ filiis* plagoſis *Orbiliis*, triobolaribus *mancipiis*: * cum *ipſi* interim (quos dixi) *præceptores*, alumnos adeo perdite amant ſuos, ut ipſam *vitam*, illorum gratia, non vereantur profundere, ſi tandem poſt mille exhauſtos labores, *maſculum* peperint iugenii *fætum*.

Non *ego* hæc quæror (*bonoranda juventus*!) quaſi ſubvererer in *vobis* aliquidpiam taletus futurum, quod ablit, longe abſit, imo *vos*, infinitis paraſangis, omnes, quos adhuc uſpiam noverim, in *obſequio*, de quo loquor, præcurritis adoleſcentulos; & egregium hac in re, univerſę *noſtræ pueritiæ* prębetis exem-

* *Quantum quiſque odii tacita concepit ira Effudit ardens, fellc tandem libero. Prudent. in hymn. 9.* —*Fas me miſceris ſecundum principes & Epiſcopos, neminem magnificentius poſſe mereri de Republica quam ludi literarii magiſtrum, ſi rudibus adhuc & in quemvis ſequacibus animis, mentem inſillet Chriſto dignam, eaſque literas quæ ſemper optimo cuique placuerunt.* Eraſm. Rot. Cordo. *ludimag. Erfordiensi*——*obſecro te per muſas, ut in hac re uni deſudes Chriſto, qui tibi ſolus ob oculos debet obverſari, à quo ſolidiorem tanto referes gratiam, quanto magis hic referre mundus, neque ingratus curas, neque gratus poteſt.*——Eraſm.

exemplar:) ſed ut *veſtra* laus & *vera nobilitas*, ex degeneri aliorum inhumanitate, barbaroque plane *ingrati* animi vitio laborantium, magis magiſque eluceſcat. *Voſque* adeo fere *ſoli*, meritiſſimæ veſtræ laudis gloria, ac ſplendore appoſito, ex illa oppoſita plurimorum tenebroſa *mentis* craſſitie, adhuc indies inclareſcatis. Quod igitur *Ovidius* olim, de *quodam* qui *illi*, etiam in *Tomo* exuli, arctioris amicitiæ *glutine* adhæſerat; idem ego *ſingulis* veſtrum. *Tibi* autem (ſperatiſſime Domine PEREGRINE! ſpeciatim voveo, *viz.* ut

Trift. Eleg. 9.

Quo pede cæpiſti ſic bene ſemper eas, ——

& tuum generoſum animum (ut *Hippolochus* ſuum *Glaucum*) etiamnum adhortor;

Homer. Iliad. 6.

Αἰὲν ἀριςεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων·
Μηδὲ γένος πατέρων αἰσχύνειν, οἳ μέγ' ἄριςοι
Ἔιν τ' Ἀργείοις ἐνέπουσι.

(εισοι

Adhuc udum, et molle lutum es, nunc

nunc nunc properandus, & acri fingendus ſine rota,† & veræ virtutis imago *cereæ* huic *pueritiæ* eſt imprimenda. *Virtus* ſola eſt, et unica nobilitas; *Patricius* enim *ſanguis*, quo quiſque (ut plurimum) appellatur *Nobilis*, eſt tanquam *color* in pictura rubicundus, ubi nullus intrinſecus *calor*, ψυχρὸν καὶ ἄψυχον nobilitatis cadaver; *ſimia aurea geſtans inſignia*, a & aſellus leonis exuviis impalliatus. b Noluit prudentiſſimus *Ulyſſes*; de *Nobilitate* ſua ampulleſcere, utcunque *Deus eſſet in utroque parente*; (noluit inquam:) Nam (ut *Seneca*) *qui genus jactat ſuum, aliena laudat*; diſerte igitur inquit,

Perſ. ſat. 2.

† *Faſcibus & purpuris gloriaris? vanus error hominis, & inanis cultus dignitatis fulgere purpura, mente ſordeſcere.*

Et genus, & proavos, & quę
non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra *voco.* ——

Nobilitate *generoſus es? parentes tuos laudas; omnes tamen pari ſorte naſcimur, ſola* virtute *diſtinguimur.* Minut. Felix in Octavio.

Vetus autem eſt *ille* nobilis, *Magnus* revera *Magnus*, εὐψυὴς, ἐυφυὴς.

a *Melius eſt ut in* vobis *glorientur* parentes *quam ut* vos *in parentibus gloriemini.* Chryſoſt.

b Met. 13.

Quem genus & genius pariter virtutis & artis [a] *Nobilitat.*

Heroica enim (vel in ipso *Ajace*) fortitudo, æquivoca plane fuerit, nec tanto nomine digna, imo nihil omnino aliud (si *virtus* & eruditio defuerint) quam truculentus ille *Polyphemus* extincto *oculo*,

[a] Pro nobilibus *habendi sunt* omnes, *qui studiis* liberalibus *excolunt animum. Pingant* alii *in clypeis suis* leones, *aquilas*, tauros, *& leopardos: plus habent veræ* nobilitatis, *qui pro insignibus suis tot possunt* imagines *depingere, quod perdidicerunt* artes *liberales.* Erasm. de civil. mor. pueril.

Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas *sola est atque unica virtus.*
——*miserum est* aliorum *incumbere famæ.*
Ne collapsa ruant subductis tecta columnæ.
——*qui enim* generosum *dixerit nunc, qui*
Indignus genere, & præclaro nomine *tantum*
Insignis——Juven. Sat. 8.——*Animus facit nobilem.*——Sen. Epist. 44.

Justinus *patre* armentario *natus in Thracia, Senatus, & militum consensu factus est Romanus* Imperator.

——*Notum est humile genus Maximini, Pupieni,*

Aureliani, Valentis——*&c.*

——*Æschynis mater tym, anistria fuit.* Lucian. in Somn.

Monstrum

Monstrum horrendum informe ingens.——† Odyss. 9. Æneid 3.

Vos igitur (nobilissimi igniculi!) *vos* (inquam) obtestor, per sacrum honoratissimi vestri stemmatis *genium*; per speratissimam *vestram indolem* per inhiantem totius Respublicæ *exspectationem*; ut in hoc herbescentis ætatis *vere*, omnes *plantas* in horto *Palladis*, ut jam pulchritudine *floris*, ita denuo *messis* ubertate longe superetis; ut de *vobis* aliquando tandem, in maturam ætatem accrescentibus, *parentes*, *amici*, *vestrates* omnes, dulcissimum decerpant *fructum*; cum generosa *vestra* indoles, *illis* honori & solatio, *familiæ* lumini, *Reipub.* columini fuerit, vota implens cumulate omnium. *Vos* interim nullos abnuite labores, quo minus

† *Iphicrates* furoris *credebatur filius tamen ob virtutem & rei militaris peritiam, factus est Atheniensium* Imperatori: *unde* Harmodio, *ei ob generis ignobilitatem, convitia ingerenti*, Meum, *inquit*, genus à me incipit, tuum in te desinit. *Plutarchus in* Imperat. *apophthegm. Agathocles* Siciliæ *rex*, figulo *est patre natus.*

Justin. *l.* 22. Demosthenis *patrem cultellos, vendidisse, autor est Valer. Max.* Ciceronis *pater, quia ex familiis* fullonium *exercentibus, quæstum fecerat*, fullo *audivit: quod convitii loco Tullio ob jecit Fusius Calenus apud Dionem, l.* 46.

nus, cum *jam* estis nobilissimi, in *nobiliores* tamen adhuc evadatis, & deforme existimate quos *dignitate* præcellitis, ab *iis virtutibus* superari. Viam ad *Honorem* per *virtutis* templum patere cognoscite; † Nec desunt *vobis*, è vestra nobilissima familia oriundi, qui omni *virtutum* fulgore emicuerunt; neque minorem profecto gloriam, suo in veram Religionem *zelo*, quam vel supremo *honoris* apice, nacta est augustissima illa *Heroina*, vestra *Abava*, radiosum et illustre *Willughbiani* generis *sydus*, Domina KATHARINA, *Suffolciæ Ducissa*, cum ab impetuosis *Marianæ* persecutionis procellis, exulabat in *Germaniam*, una cum *marito*, ubi (agnoscentes se *peregrinos* esse in terra) quod *Apostolus* de *sanctis*, Hebr. 11. 13. 14.) aperte declarabant se *patriam* quæsiviisse) *Avum* vestrum, illu-

† —*videre tum liceat illos qui jubent, ab* avis *&* atavis, *&* omni retro nobilitate, ornare *quemlaudamus: ut ramorum sterilitatem radix fœcunda compenset, & quod in* fructu *non teneas, mireris in trunco.* Hieron. *ad* Demetriad. —*sive superbiam quæsitam meritis.* Horat. lib. 3. Ode 30.

illustrissimum *Heroem* inibi natum, PEREGRINUM nominabant; cujus jam *immortale* nomen, *Tu*, qui succedis (*honorande* PEREGRINE!) conservas, et hereditario quodam jure vendicas, sic

——uno avulso non deficit alter Æneid. 6.
Aureus——

Ac proinde quod Ascanio olim suo Æneas, idem nunc et tibi, tuus abavus,——

Tu facito mox cum matura adoleverit ætas, Æneid. 12.
Sis memor: et te animo repetentem exempla tuorum, —*in antiquam virtutem animosque viriles, & pater Æneas, &c.*
Et pater Æneas, et avunculus excitet Hector. Æneid. 3.

Macti estote (*nobilissimi Pupilli*) macti estote (cum *bono Deo*) in studiis *vestris*, hastam Minervæ vibrantes, antagonistas vestros configentes, flumine illos

illos vestræ eloquentiæ obruentes, & totum literarum *Oceanum* frequenti haustu ingurgitantes, *sacri* librorum *helluones*. Habetis quibusdam quotidie possitis congredi, quorum æmulemini diligentiam, & vere *sacram* literarum famem qui nihil adeo malint, ac in *doctos* evadere.

Æneid.5. Hi *proprium decus & partum indignantur honorem*
Ni teneant; vitamque volunt pro laude paciſci.
Hos *successus alit*; *possunt, quia posse videntur.*

Vestra ego de causa (ut omnem moverem e via laterculum, ac facillimum *vobis* rimarer ad *Helicona* tramitem, & tanquam vestigia signarem *præeundo*, ubi *vos* vestrum imprimatis *imitando* pedem) has *Oratorias formulas* [a] vestro privatim usui, pau-

a Et *munire favos & Dædala fingere tecta* Georg.l.4.

* paucis retro mensibus, contexui, *quas* (cum plusculum exigerent laboris, & temporis, quam res nostræ facile permitterent, transcribendo, missis insuper *mendis* pseudographicis, quæ obrepserint in manuscriptis) à *vobis* quæso, et *vestro* nomine per *prelum*, in condiscipulorum *vestrorum* usum *transitu* sinite. Faxit *Dominus Deus*, ut *vos* sitis nunc et olim cultui suo devoti, ut parvus *Samuel*; a zelo divino prediti, ut octennis *Josiah*; sapientes, ut *Solomon*; (et, ut *Christus* ipse, *Luc.* 2. 52. proficiatis sapientia & *manufactis ad aliarum similitudinem formandis, paratam materiam, partibusque singulis jam effectis, nihil æque solicitum habet* fabrum, *quam ut* partium *quam aptissima fiat* compositio, *& coagmentatio: si in ædibus ad aliarum similitudinem extruendis, non* longitudinis, *altitudinis, latitudinisque, sed etiam* commissuræ *& contignationis rationem habere solet diligens atque industrius* faber: *ita de his orationum* claviculis studiosus, *&c.* —— Schorus ——

* *Fuit namque* id *mihi semper, nescio quo modo, persuasissimum,* eas *ad sermones* ubertatem, *ornatum, vim,* varietatem, *adjumenti aliquas esse non parvum; plurimum etiam subsidii* his, *qui meliorum imitationi se deditos esse profitentur. Si enim in* Vasis, *cæterisque rebus post comparatam materiam, partibusque singulis jam effectis, nihil æque solicitum habet* fabrum, *quam ut* partium *quam aptissima fiat* compositio, *& coagmentatio: si in ædibus ad aliarum similitudinem extruendis, non* longitudinis, *altitudinis, latitudinisque, sed etiam* commissuræ *& contignationis rationem habere solet diligens atque industrius* faber: *ita de his orationum* claviculis studiosus, *&c.* ——

a 1 Sam. 1, 28. 2 Reg. 22. 1. 1 Reg. 3. 7.

& ætate, & gratia apud *Deum* & *Homines*. Ita precatur qui est, & futurus.

E Schola Lincolnienſi octavo Iduum Aprilis. 1627.

Vestri Honoris

(dum vixerit)

Observantissimus

JOAN. CLARK.

FORMULÆ ORATORIÆ

Puerilibus Exercitiis accommodatæ.

LECTORI SALUTEM.

LOngum est iter ad Doctrinam per *Præcepta*; per *Exempla* breve. Monet igitur Pædagogos, rei literariæ Dictatura dignus, medullegus, & florilegus ille *Alstedius*, [a] ut non modo doceant *facienda*, sed etiam *faciendo*; suumque *quisque* alloquatur gregem, ut olim *Dædalus Icarum*; [b] *Me duce, carpe viam*,—[*] ne miselli pueri in

Senec. ep. 6.

a Scholast. col. 2696.

b Met. 8.

* Præceptores praxi, & exercitio curarent altius discipulis instillare ——artem. Non scriptio igitur prolixa, sed stylus & usus dicendi, magistri nobis erunt: & sicut loquendo loqui didicimus; ita frequenter inveniendo invenire, disponendo disponere, eloquendo eloqui, perorando oratores fieri perdiscemus. Mich. Radau. in epist. ad Orator. extempor.

ἀΩ ἐνδεδομένων, καὶ μὴ ἐνδεδομένων.

in *Parnaſſi* dumetis expatientur ſoli; Eloquentię enim flumina, ut olim *Ariſtotelis* a *Acroamatica* (quę edidit quaſi non ediſſet) ſine *Delio* ſuo *Natatore*, tranabilia non ſunt; qui autem ſuo *ſuis* præluxerint exemplo, plurimum *illos* promoviſſe, experti cernimus. * Non alia de re, puto magnum *illum* literarum *Atlantem*, *Eraſmum Roteradamum* adductum eſſe, ut in tantillas minutias deſcenderet, cum ad *Copiam* ſuam *Verborum* ſe diverterit, ſtudioſę juventutis gratia contexendam. Quinimo ipſuſmet, haſce quas *Ego* (ut ut *illum haud paſſibus æquis* inſequar) lineas primas Formularum & *Tranſitionum*, uſui *Scholis* fore non exiguo, obſervavit. Ipſum audi; b *Proinde expedit plurimas* Exordiorum *formulas habere, ſunt &* Narrationis *complures modi*. Quin & con-

* *Putavi equidem me non male operam collocaturum, ſi nonnullas formulas in unum volumen congeſtas, & quaſi in taberna diverſis loculis diſtinctas exponerem.* Schor.

b. *Cop. ver. fol.* 198. *Pag. ult.*

connectendi *rationes præſcribende ſunt*, a *quis ſit optimus* futurus *tranſitus ab* Exordio ad Narrationem; à *Narratione* ad Diviſionem; oſtendat & *formulas* aliquot, quibus ibi commode poſſint *Exordiri*, aut etiam *Perorare*: —— Poſt illum *Richerius* —— b *Conſtat* (inquit) ipſum *Tullium* (ejus imitatione qui *Demoſthenis* Exordia *collegerat*) librum *quendam* Principiorum compoſuiſſe, & *quoſdam Locos*, &c.

a *In epiſt. ad Pet. Viter.*

b *Obſtetr. animor. pag.* 264. & *Lipſ. Inſtit. Epiſt. c.* 12.

Et quis *hæc* neget, (inquies?) non dubium eſt uſui fore jam, et in uſu apud *ſummates Oratores* fuiſſe dudum, *haſce* (quas *tu* narras) *Oratorias formulas*: Sed quis? Quid tu? Tuane refert? Ut tu in hac ſcena? Sus (Hui!) *Minervam*! Pigmęus *Herculem*! Gryllus *Socratem*! Fateor, ingenue fateor (novi enim *quam ſit* mihi *curta ſupellex*) quam omnium

omnium *undecunque* ineptiſsimus ſim, qui *Formulas* haſce delinearem; verum enim vero, tametſi ab *Apelle* ſolo pingi debuiſſent, nempe viris *doctis*, qui tales, ut plurimum *muſcas*, [a] et minutias contemptui habent; *Zeuxim* tamen (ut opinor) aut *Protogenem*, aut aliquem (*ipſum me*, ſi lubeat) *illis* longe inferiorem non dedignantur. Utcunque enim *metam* (ad quam collimo) *hanc*, alius forſan felicius *contingat*, alius *caſtrum* facilius expugnet; conatus tamen *noſter* nunquam, vel in *hac* re, vel in aliis *Reipublicæ* puerorum *Scholaſticæ* inſerviturus, defuturus eſt: Siquidem (ut ille olim *Lacædemonius*, vir uſquequaque bonus, [b] quem *alii* magiſtratu, et *meritis* anteverterant) æquo alacrique feram animo, *Plurimos* me *meliores reperios eſſe*, & petitiores *in tenera*

[a] ἀετὸς θηρεύει μυίας.

Prædaretus. Bruſ. l. 1. c. 18.

ra puerorum *indole inſtituenda*; *voluntate* tamen et *ſedulitate*, nulli cedere volo; cujus cauſa, *nullos labores*, nullas *obtrectatorum* fugillationes, ſycophanticos *Momorum* morſus, nullam demum venenata *invidiæ* ſpicula reformido: imo nec *vitam* ipſam adeo mihi charam habeo, ut *eam* pro communi *bono* expendere gravarer: Operam non ſolum *meam*, quantulacumque ſit, ſed *memetipſum* etiam, *totum* tradens; et dedens in *meorum* utilitatem, *Æſchinem* Philoſophum imitatus, qui ſemetipſum *Socrati* donaverat. Aſſentior enim, (*in quo fortaſſis* erro) aſſentior tamen (ut *parva* magnis *conferam*) *Veſpaſiano Cæſari*, qui, cum à *medicis* reprehenderetur, quod *ægritudine tentatus*, cunctis Imperatoriis muneribus fungeretur, *Imperatorem*, inquit, *ſtantem mori* de-

cet.

in cet. p. 15.

a Simile plane modo et *ego*, tametsi *conclamata* non ita dudum, nunc autem *afflicta* valetudine, Spartam *quam nactus sum* meam, *usque dum* vita *suppetet*, *pro virili conabor adornare*. Quod ut felicius exequar, *opus hoc* (sin malis lusum) in *meorum* usum aggressus sum, revera puerile; † viros enim non decet, cum sit instar equi tantum baculini b (quales puerulis in nundinaria solemus emere) cui tametsi *Socrates* fortasse aliquis, qui pueros instituat, in lusa dignetur inequitare, viros tamen itinerantes non gestabit, nec solidi et virilis Genii censuram, aut judicii pondus sustinebit. Asperum igitur et morosum *Xenocratem*, et supercilios os Criticos, qui virile aliquid in his puerilibus exspectat, quid *suo sapiat & allubeat* palato, quum ego ex professo, cum pueris hic ludens

† *Nihil moror quam* Pueriliter, *modo utiliter*. Erasm.

b *Anglice*, A Hobby-Horse.

Non invisa feres pueris munuscula parvis. Horat.

ludens *repuerasco*, pueriſque tantummodo *meis*, a nanis perpusillis *ſuccos* adapto, (ſuos b *Herculem cothurnos* alibi ut quęrat ablegamus) *Tranſitionum* noſtrarum *formulas*, ſicco pede *tranſire* malim. *Te* autem (quem ſpero *lectorem* fore mihi benevolum) hęc pauca monitum volo: *viz.* quod——

a *Literariam noſtram adoleſcentiam in cunis adhuc eloquentiæ vagientem his quaſi ſuper aſtris promovere conatus ſum.* Lipſ.

b *Grandiores enim in his* formulis *exprimendis ſint remiſſiores, non enim ultra opus. Sicut* Digiti *in Citbara* ægre *& eum incentione* initio *ponuntur, iidem poſtea ad* chordas *& numeros ſponte ruunt: ſit mens iſtis paulum aſſuefacta.* Lipſ. Inſtitut. Epiſt. cap. 13.

——Formulę *illæ omnes* à pag. 38, *ad uſque* pag. 81. cap. 10. DECLAMATIUNCULIS *ſolum conveniunt*; *in quibus* Exordiendi, Inſinuandi & Moderandi formulas *adhibemus*; *& initium dicendi ſumitur à* circumſtantiis *Loci*, *Temporis*, *& Perſonarum*, &c.

1. DECLAMAT.

Alſted. *in* Orator.

In THEMATE porro noſtro

1. THEMAT.

ſtro, (ne novam formam cudere cogamur, à Declamationibus diverſam) ut in Declamationibus quinque tantum generales partes proponimus, *viz.* Exordium, Narrationem, Confirmationem, Confutationem, Concluſionem; aut ſex, ſecundum verſiculum, Exorſus, Narro, Seco, Firmo, Refuto, Peroro, ut magno illi Voſsio, aliiſque placere video.——

Partes 5. Voſſ. inſtit. Orator. pag. 825.

1. EXORDIUM, *quale.*

1. EXORDIUM non ſit (ut multis uſu venit) longa, et κεφαλοτάτη compellatione auditorum, ſuæque ineptitudinis excuſatione laciniatum; ſed è re ipſa naſcitur, † et deſumitur ab Exemplo, Similitudine, Teſtimonio, et aliquando diſſentaneis à re, ut ſic deſcendamus ad rem, per iſtiuſcemodi formulas, Diſſimiliter prorſus contingit---Nequaquam vero—Non autem ſic ſe res habet—Diſſimilime prorſus-

† —*Non longum, ſed ut* caput *ad* corpus quantitate *parvum*, qualitate *rarum & admiran-dum*, Al-ſted. Orat.

2. NAR-

2. NARRATIONEM, vel potius *Propoſitionem*, & *Expoſitionem Apthonii* confundimus, ut in *noſtro* uſu homonyma; qua *thema* datum, aliis phraſibus explicamus; & *ſtatum*, ac *ſummam* quæſtionis *proponimus*; verbis illuſtribus et elegantibus. 2. NARRAT.

3. *Diviſione*, hic aliquando utimur, quoties de *multis* occurrit dicere, *cujus* etiam nonnullas *formulas* propoſui. 3. DIVIS.

4. In CONFIRMATIONE, adſtruimus & illuſtramus *thematis* tractandi veritatem, variis *rationibus* et *argumentis*, uſitatius autem his, *Cauſſa, Contrario, Similitudine, Exemplo, Teſtimonio.* 4. CONFIRM.

Diſponenda autem *hic* ſunt *firmiora* argumenta in principio, *mediocria* in medio, *firmiſſima* in fine: ut in acie *Neſtoris*, qui fortes in *prima*, mediocres in *media*, omnium vero fortiſſimos in *ultima acie* collocavit. In *his* enim *turpe eſt oratorem decreſcere*, et ὀλιγῳδία (quæ ipſa

—*modus diſponendi argumenta in Confirmatione.*

eſt *anima* orationis) accurate ſpectari debet, ne

Hor. Poet. ——*Mulier formoſa ſuperne,*
Deſinat in piſcem——

5. CONFVT. 5. In CONFUTATIONE, *primo*, Objectionem fingimus, *quam* ab adverſariis vel *fictam*, vel *factam*, vel *faciendam* eſſe, veriſimile eſt: (Atque *huic* opportuna loco eſt *Exclamatio*, *Interrogatio*, *Proſopopœia*.) *Secundo*, ipſam ſolide deluimus, & (*detracta larva*) quam *nihil* habet virium demonſtramus. *Hic* neque parum elegans fuerit ſuperaddere egregium aliquod dictum, quo *veritas* rei confirmetur magis.

6. CONCLVSIO. 1 *Recapit.* 2. *Pathoy.* a Farnab. *Indic. rhet.* pag. 59. 6. CONCLUSIO, in qua *primi* ἀνακεφαλαίωσις locum habet, & eſt *ſummaria* præcipuorum *argumentorum* in tota *oratione* diffuſorum recollectio: *ſecundo*, παθητοῖα *affectuoſa* ſcilicet & *pathetica* Concluſio quæ fit per *figuras ſententiæ*, *Exclamationem*, *Interrogationem*, &c. *Verborum* audaci pondere, a atroci

"*figurarum* dignitate, gravi *ſententiarum* majeſtate, *periodorum reſpiratione* crebra, & numero vehementi *fulmineat*; neque in ſenſus "*irrepat*, ſed, *irruat*, inſtar rapidi "*torrentis*, hybernis *nivibus*, aut "montano *flumine* aucti, ſternat agros, ſaxa devolvat; *viam*, ubi "non invenit, perviam *faciat*; ſecum "*auditorem*, vel *contra*-nitentem *ferat*, cogatque ire quo rapit. Hic enim, *faces* ſunt adhibendæ, & *aculei* a in Auditorum *animis* relinquendi. Ad *hunc* igitur locum, *inſigne* aliquod dictum reſervemus, ut *Neæreum* quoddam *valedictionis* poculum, b ſive *melleam offam*, & ϕωμὸν γλυκύπικρον, quod *faſtidium* avertat, & *ſitim* in Auditorum animis, *te* diutius audiendi, haud facile reſtinguendam pariat. Jam *vale*, et

a ἔγκατα λιπέτω τὶ κέντρον τοῖς ἀκούουσι

b *ut ſic dicam* Saccharum *inſpergatur*, *fiatq; delectabilis ad guſtum.* Lipſ. epi. inſtit.

——*Si quid noviſti rectius* iſtis, *Candidus imperti*; *ſi non*, his *utere mecum*.

—nunc lapides adeſos ſtirpeſque raptas & pecus & domus volventis una, non ſine montium clamor vicinæque ſilvæ. Hor. lib. 3. Ode 29.

In *has*, vel *Hercules Ogmii* catenam, *Tranſitionum Formulas*, ab ætate teneriori, *Jovis*, quaſi *cerebrum* habendas.

Carmen Parallelum, ad *Autorem*, amiciſſimum *ſuum*.

COmprobo, delector, plaudo, pleno ore que laudo
Veïe tuum, *calami nectare, acumen, opus.*

Edm. Downing.

Præcharo ſuo, et præclaro Pueritiæ Inſtitutori *I. C. S.*

Ὣς γάλ' ἀμαλξόμενον μαζοῖς τρέφῃ ἀρτιγενέθλου
Σῶμα, καὶ ἐξαύξῃ, γνῖατ' ἀνδρεοφρέφως
Τῶς, Διοδῶν τέλων μελίγλωσσον Γράμμ' ἀγο-
Ποιήσῃ γλυκερῶν παῖδα γέμοντα λόγων. ῥηϊὴν
Δεῦτε Νέοι· μεσὺς ἔνθεν ἀναζήσασθε μαστούς.
Κλάξει Θ', Εὐφραδίας χεῖ γάλα, Δεῦτε Νέοι
Θωμᾶς ὁ Βιχόπτι Θ.

In laudatiſſimam Autoris operam, in *Opere* hoc, potius *Luſu* ut ait *ſuo, Tranſitionum* ſuarum concinnando collocatum Τελεσίχορ.

SI ſitias, flumen *Romani* Nectaris *hic eſt*;
Si eſurias, Latii verba diſerta fori;
Hic ſeſe in varios *diſponunt fercula* diſcos;
Ergo, qua *placeat, te ſatiata, dape.*

Iſaacus Knight.

UTper ſcamma, ſuum veſtigia ſedula nutrix
Infantem tenerum, figere prima docet:
Hic ita formarum, *firmat* formatque *libellus*
Eloquium; *ornandum dirigit* arte *ſtylum.*
Repſit ſic Ciceronis *humi*; *&* Demoſthenis *olim*
Vagiit in cunis Suada *diſerta ſuis.*

Jacobus Haringtonus.

FIat ut infirmus, *firmus convivia lauta*
Digerit; *&* vacuas *diſtendit ſanguine* venas,
Succoſos comedendo cibos: Tu, *carpe dapes has*,
(Parve puer) *quas parva capit ſi forte patella*,
Mande tamen; jejuna fames ne mordeat unquam
Scripta; ſtylum ſucco *facient*, *&* ſanguine *plenum.*

Guilielmus Perkinſius.

OFortunatos nimium, bona ſi ſua norint,
Agricolas (*olim cecinit* Maro:) *ſed* bona *norit*
Si ſua, *noſtrarum* puerilis turba *Scholarum*,
Fortunata mage eſt, ſeritur metiturque *colonis*
Flava Ceres *multo* ſudore: Scholaſtica *vero*
Plebs *habet hic*, *variis* congeſtas Tranſitionum
Faſciculis formas: facundæ *copia* linguæ,
Cui fœcunda *ſeges*, *ſeritur metiturque labore*
Alterius. *Reſtat* pueris *ut in* horrea *tantum*
Comportent; *transferre ſuum* prudenter *in uſum.*

Nath. Clark.

METHODUS
In ſtylo Oratorio & Scholarium exercitiis adhibenda.

PUlero *Eloquentiæ* ſtudioſo, non inutile futurum arbitramur. 1. *Methodum* ſibi proponere in componendis *Epiſtolis, Thematibus, Declamationibus*, &c. 2 *Formulas* quaſdam adhibere. 1. Epiſt.

1. Ad **EPISTOLAS** quod attinet conſcribendas, inveniet in *hoc* libellulo *Regulas* ſuccinctas, Epiſtolographo neceſſarias——————*viz. Species* Epiſt. in triplici *cauſarum* genere, viz. *Demonſtrativo, Deliberativo, Judiciali.*

1. In genere *Demonſtrativo* ſunt Epiſtolæ, 1. *Narratoriæ* ſeu *Deſcriptoriæ*. 2. *Lamentatoriæ*. 3. *Gratiarum actionis*. 4. *Gratulatoriæ* 5. *Officioſæ*. 6. *Diſputatoriæ*. 7. *Collaudatoriæ*, 8. *Deprecatoriæ*.

2. In genere *Deliberativo* ſunt. 1. *Suaſoriæ* & *Diſſuaſoriæ*. 2. *Hortatoriæ* & *Dehortatoriæ*. 3. *Petitoriæ*. 4. *Commendatitiæ*. 5. *Conſolatoriæ*. 6. *Reſponſoriæ ad conſolationem*. 7. *Monitoriæ*. 8. *Contitiatoriæ*. 9. *Reconciliatoriæ*. 10. *Conciliatoriæ*.

3. In genere *Judiciali* occurrunt hæ; viz. 1. *Criminatoriæ*. 2. *Defenſoriæ*. 3. *Expoſtulatoriæ*. 4. *Exprobratoriæ*. 5. *Purgatoriæ*. *Excuſatoriæ*.

2. In **THEMATE**, Methodus ſit ſecundum *partes* uſitatiores, quæ ſunt. 1. *Exordium*. 2 *Propoſitio*, vel *Narratio*. 3. *Confirmatio*. 4. *Confutatio*. 5. *Concluſio*——Vide paginas 24 & 25, ubi 2. Them.

Thematis noſtri *Methodus* indicatur fuſius. Neque hic ſine nauſea tua (Lector!) cramben illam potuimus recoquere. *vid.* poſtea Praxin Thematis. Ignoſcas, quæſo nobis ἀμεθοδίαν noſtram, etiam dum Methodum quandam tibi pollicemur; neque enim aliter commode facere potuimus, præſertim cum non δεύτεραι (ut eſt in proverbio) verum etiam ἕβδομαι φορτίδες σοφώτεραι. Nonies enim edidimus jam halce formulas, & in ſingulis Editionibus addidimus aliquid, ut ferraginoſum nunc Chaos, & tyrotarichon plane; legas neceſſe eſſe, & res magis congeſtas, ὑστερο-πρότερως, quam ordinate digeſtas, methodice compoſitas. Certo *Epiſtolo-graphica* noſtra naturæ & diſciplinæ ordine, deberet præcedere, quæ nunc longo poſt ſequitur intervallo.

3. In DECLAMATIONIBUS Methodus eſt omnino eadem cum prædicta *Thematis*, variato tantum (pro re nata) exordio, &c. *p.* 38. vid retro. *p.* 24. & Praxin declamat. quæ ſequitur.

Secundo, ut in his *omnibus* requiritur *Methodus* ita etiam *Formulæ* non erunt puero contemnendæ, tantiſper dum ſine *cortice* (quod aiunt) * *naturæ* poſſit, & confirmato jam uſu, *pede* ** ſuis viribus, *ſuopte* ingenio, terram premere.

Inter *Formulas*, nonnullæ reſpiciunt *Contextum*. 2. *Materiam*. * *

1. *Contextum*; eumque in *Epiſtolis*, *Thematibus*, *Declamationibus*, atque vel { *Separatim* eorum *ſingulis*. *Conjunctim* omnibus & *in communi*——

1. In EPISTOLIS, ubi adhibentur *Formulæ*.

3. Declamatio.

* Hos interim imitare non induſtrie ſedum, ſed pene adfectate, et cupide, ſic (inquam) ut *color* ſæpe *fucus* appareat imo et *furtum*

** Ut enim *pueros* nihil pudet cum *ſcribere* diſcunt, per ſingulos *literarum* apices res aliena ſæpe *manu* duci; partem *periodi* cujuſpiam cum Venia ſæpe inſeres, et centonè *Tullii* purpura contexes, paulo poſt datus *tuam*. *Lipſius Epiſt.*

* * Prætulit mihi in iſtis facem *Lipſius* in Inſtitut. Epiſtol. cap. 12. Et celeberrimus *Farnabius* Indic. Rhetoric, pagin. 10. Tabula Formularum.

mulæ. 1. *Salutandi*. 2. *Compellandi*. 3. *Valedicendi*. 4. *Subſcribendi*. 5. *Dandi*.

2. In THEMATIBUS, ſunt *Formulæ* 1. *Narrandi ſive proponendi*. 2. *Partiendi, Diſtribuendi* vel *Dividendi*. 3. *Confirmandi* in genere. 2. Per *Cauſam*, rationis ſcilicet & *argumenta* proferendi. 3. *Contrarium*. 4. *Similitudinem*. 5. *Exemplum*, autores inducendi. 6. *Teſtimoniam*, antiquorum dicta citandi. 4. *Objiciendi*. 5. *Confutandi*. 6. *Concludendi*. 1. In genere. 2. In ſpecie, per Recapitulationem.

2. Pathopœiam in { exclamatione. interrogatione. admiratione, &c.

3. In DECLAMATIONIBUS; ibi in uſu ſunt Formulæ. 1. *Compellandi* Auditores. 2. *Ordiendi* in genere, *primo*. 2. In ſpecie. 1. *Benevolos faciendi à* Perſona *Auditorum* & noſtra. 2. *Adverſariorum*. 2. *Inſinuandi*. 3. *Conciliandi*. 4. *Moderandi*. 5. *Narrandi* vel *Exponendi*. 6. *Confirmandi*. 7. *Confutandi*. 8. *Perorandi*. Sed in *his* nihil fere differunt à *Themate*. 3. Formulæ Declamationibus propriæ.

Secundo, *generales* formulæ, quæ *his* omnibus in *communi* competunt, ſunt 1. *Tranſeundi*. 2. *Continuandi*. 3. *Abrumpendi*.

2. Formulæ ad *Materiam*.

Accuſandi. Admirandi. Aſſeverandi. Conſolandi. Conſulendi. Corrigendi. Culpandi. Dehortandi. Deliberandi. Deprecandi. Diſſuadendi. Dubitandi. Exclamandi. Excuſandi. Hortandi. Illudendi. Gaudendi. Gratias agendi. Lamentandi. Laudandi. Lætandi. Metuendi. Minandi. Monendi. Objurgandi. Oſtupeſcendi. Obteſtandi. Officium agroſcendi. Opem offerendi. Opponendi. Petendi. Pollicendi. Precandi. bene & male. Provocandi. Querendi. Reprehendendi. Rogandi. Suadendi. Vendicandi. Vituperandi.

FORMULIS

Hiſce *Oratoriis*, in hac nona Editione, ſubtexuimus.

I. *Praxin*, ſive *uſum Formularum*, in exercitiis Sholarium, *viz.*

1. In *Epiſtolis* tribus, ut de Praxi Epiſtolari.

2. *Themat.* tribus { longioribus, *Praxi form.* / brevioribus, *Them.* 1, 2, 3.

3 *Declamationibus* in tribus diverſis quæſtionibus; Tres in ſingulis; *viz.*

Tres { Defendentis, / Opponentis, / Moderantis, } ut in *praxi* poſtea videre eſt.

4. *Exempla* Oratiuncularum aliquot.

II. *Quæſtiones* quaſdam { Declamatorias. / Inventioni Oratoriæ accommodatas.

III. *Epiſtolo-graphiam*, ubi de Affectionibus & Generibus Epiſtolarum.

IV. *Regulas* de Compoſitione *Oratoria*, ſeu elegantiori verborum *collocatione* in ſtylo Orationis diſponendæ:

V. *Manuductionem* ad Artem *Poeticam*, cui paucula ſubjunximus Poematiola, ut *praxin* etiam in his habere poſſint *Scholaſtici*,

Finis Methodi.

ATque hæc paucula *Præfari* viſum eſt de ſtructura, & *Methodo* Formularum, deque ratione & contextu operis. Jam *Hortum* ipſum ingredere, ſi tibi lubeat (*Oratorcule* mi!) atque flores *aretim* naſcentes decerpito.

Sed

Sed hoc etiam in limine

Longos meos deprecor logos, ne λογομαχεῖν me autumes; quocirca Si tu forſan de nimia longitudine, aut Formularum quorundam prolixitate conqueraris (quod, ut audio, aliqui); cogites velim, ut ille apud *Poetam*, quod

——*ſuave eſt ex magno tollere acervo.* Hor lib. 2.
ut tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna, ſerm.
Vel cyatho; & dicas magno de flumine mallem Satyr. 1.
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere——

Tu capias quantum lubeat pro capacitate *ſitulæ* tuæ, in uſum *præſentem*. Nobiſque noſtram non invideas (quæſo) *copiam*, luxuriem. Lipſ. Inſtat. Epiſt. λαλεῖν ἄριστος, ἀ δυναται ὁ τάλαν λέγειν.

Loquentes fere plurimum, qui minimum *eloquentes*, ut *corpore* tenues, *veſte* ſe dilatant: ſic qui *ingenii*, aut ſapientiæ *inopes*, diffundunt ſe verbis,

——*hanc veniam petimus,*
Dabimuſque viciſſim——

Rogatus aliquando *Tullius*, ille Romani ſermonis princeps ac autor, quam maxime *Demoſthenis* orationem approbaſſet, *longiſſimam* dixiſſe dicitur. *Plut. in vit. Cicer.*

Non erat mihi unquam in animo, *præſcribere* vel *meæ* olim, vel alienæ nunc pueritiæ literariæ, formulas verbatim aptatas exercitiis ſuis; ubi tunc puerile ingenium? ubi *inventio*? ubi *prudentia* in ſeligendo quæ in rem faciant ſuam? ubi cura, & advertentia *prædagogica*, ut ſic permitteret agi? *Apes thymum* ferunt domum, non *flores* integros; exſugunt quod placet.

Imprudenter ſane ageret *ſartor* veſtiarius, qui rotam panni coccinei aurative telam in unam chlamidem diſcinderet, conſueret; peritus artifex rationem habebit *corporis*, ſive *puerilis* ſeu *virilis*,

virilis, & veſtes juxta menſuram debitam efformat: Idem hic *pueri*; idem faciunto *pædagogi*.

Si *hæc* non ſatis tibi faciant paucula, vide *Querelam* noſtram Apologeticam in pagina illius *quarta*, &c. pag. 412.

Formulæ ad Contextum Oratorium pertinentes.

& Imo.

¶ Formulæ *compellandi* Auditores, in Declamationibus, Orationibus, &c.

Viri ampliſſimi!

Auditores { *Humaniſſimi! Candidiſſimi! Lectiſſimi! Auritiſſimi! Doctiſſimi!*

Viri vere { *Apollinares! Ornatiſſimi! Generoſiſſimi!*

{ *Summates Palladii! Heroes Literarii! Apollinares Semidei!*

Vir venerande, verendeque! Vir ſpectatiſſime! Clariſſime vir!

Dignissime / Obſervande / Honorande / Generoſiſſime / Venerande } *Mecœnas!* { *Magnifice / Illuſtriſſime / Honoratiſſime* } *Domine!* *Minervalium Præſes Virorum!*

Per-Illuſtres & generoſi admodum Domini!

Amiciſſimæ / Mœſtiſſimæ / Chariſſimæ } *animæ!*

Magne Literarum Atlas, loci hujus Lumen & Columen!

Literarum Literatorumque muſegeta!

Heros magnifice, Literarum & Literatorum Fautor eminentiſſime!

Apollinare Caput!

Minervales Pedes!

Florentes Academiæ!

Syntaxis

Syntaxis doctiſſima! / Celeberrima Panegyris! / Optimates literarii! / Veneranda Capita! / Apollinaris Corona! / Minervalis Chorea! / Mercuriales Adoleſcentuli! / Heliconia / Attica } *Juventus!*

Chara Muſarum Soboles! Magni Apollinis incrementum! Igniculi Heroici! Juvenes Philomuſi! Generoſi Minervæ filioli! Proles Apollinia, almæ Palladis quam nutriunt ubera! Plebs Literaria! Minervale Sodalitium!

Dignissime / Vigilantiſſime / Prudentiſſime } *Prætor!* { *Cives Patricii! Patres Conſcripti! Senatores graviſſimi!*

Viri Conſulares!

Studioſiſſimi Muſarum Alumni!

Vos, qui utramque *Minervæ* mammam exuxiſtis exſiccaſtis olim!

Mei ſub eodem *Palladis* vexillo Commilitones ſuaviſſimi!

Vos, quorum ætas teritur in libris!

Attentiſſimi Animi! Patientiſſimæ Aures!

Vos, qui *lineæ* eſtis, & Helluones chartacei!

Vos, qui in ipſo bonarum Literarum emporio verſamini!

¶ Lector! *Figuræ, quas vides* marginatim *ſparſas*, Locum *illum, & Paginam, unde ſingulæ deſumptæ ſunt Formulæ, & Praxi applicatæ, indigitant.*

P *Paginam notat.*

Hdo For-

I I do.

Formulæ *Exordiendi.*

Plutarch. *in* Hannibale Si sint prolixa nimis usui tuo illhæc *Exordia*, quam erit tibi facile *Procrusten* hic agere, decapitando, degenuando? *Plutarch.* in Theseo Luxuriem nostram amputa; arctioribus cancellis compinge, comprime; in angustiorem alveum & ripas contrahito exundantiam; ut ita viis et modis proposito tuo adaptentur formulæ.

MArcum aiunt *Antonium*, *Peripatetico* Phormioni gravem *imprudentiæ* notam inussisse, quod *rei militaris* scientiam explicaret, audiente *Hannibale*.

C. Julius admirari solebat eorum ora, qui in scena *gestum* agerent, spectante *Roscio*: videbor, igitur *ego* fortasse minus aut *prudens*, aut *pudens*, qui, cum tot adsint hic & adstent undique *Hannibales* & *Roscii*, tenuitatem nostram in hoc dicendi genere longe superantes, illustrem nihilominus hujus *sententiæ* sublimitatem, exili mea dictionis *infantia* deformare turpiter non reformidem. Cum tamen admirabili *favoris vestri* amplitudine ad dicendum impellar, inconcinna profecto hæc *orationis* meæ structura in mora mihi non erit, ut ab instituto retardarer, quo minus——

——*Marcus Tullius* eloquentiæ Romanæ parens, magna semper trepidatione *exordiri* consuevit——

——Nam si *Anacharsis* philosophus, ignorantes *Musicam* deridebat de *Musicis* ferre judicium; quanto magis *imprudentes* damnasset, si de *prudentibus* vidisset judicare——

Theophrastus progressus in concionem repente obmutuit——

Isocrates ob ingenii timiditatem, vel hiscere nunquam *publice* ausus est——

Illu-

Illustrissimum illum *Alexandrum*, orbis terrarum Monarcham invictissimum, ab *Apelle* tantum se *pingi* à *Lysippo fingi* voluisse ferunt; hoc nimirum consilio, *ne à vulgaribus & obsoletis operibus non tam illustrata*, quam obscurata, illius *videretur dignitas*.

Vos igitur (lectissimi *Auditores*) male consultis tam divinæ *veritatis* sublimitati; si *eam* à me, luculentis barbariæ fæcibus inquinatam sordescere patiemini; cum oratio *mea* nec lacertis potest contendere, quod *authoritate* nihil valeat, nec illecebris delinire, qvod careat *lepore*; nec aculeis commovere, quod *judicii* maturitate deseratur.

Potes & hic pro ingenioso tuo, exhoc *uno* tam prolixo exordio *tria* facere, breviuscula, verbis aliquot additis & immutatis.

Quare quum singularem *ejus* excellentiam satis eluminatè decorare nequeam, faciam ut olim *Timanthes* ille pictor, in immolanda *Iphigenia*, qui caput *Agamemnoni* obvolvendum putavit, quod immensam sui *mœroris* acerbitatem, penecillo non potuit adumbrare; pariter *ego* hujus rei magnificentiam, quam vix *cogitando* consequi valeam, *silentio* sipparo involvendam relinquo——

Veteres *Græci*, qui Εὐχαρίαν magnificerunt, priusquam aliquod opus aggressi essent, *Opportunitati* semper litare solebant; quapropter, & *ego*, in ipso orationis meæ vestibulo, *vestrum* favorem & æquanimitatem, veluti *Mercurium communem* implorandum censeo.

Cum *Musa* nostra, flexanimæ suæ *Suadæ* secum statim sit paritura, *Vos* (ceu tot *Deos Nixeos*) implorandos arbitror, ut *obstetricantem* illi accomodetis operam——

Theseum ferunt, *Ariadnes* ope, in penitissimos (irremeabilis alioqui) *Labyrinthi* recessus olim ingressum, inde etiam exiisse feliciter; *Ego* pariter facile intelligo, *me* non nisi *vestræ* aura & *Fa-*

vonio

venio benevolentiæ; ceu *Ariadneo filo* fretum posse amplissimum hunc dicendi *Oceanum* ingredi; *me*, non nisi *vestræ* patientiæ *velis* adjutum, posse in eo *progredi*; nec inde *ingredi*, nisi in *vestra* æquanimitate, *proram puppimque* collocem. Adeste igitur (*candidissimi Auditores*!) *meque* benevolo patientiæ vestræ *influxu* juvate, dirigite; ut *portum* aliquando tandem, appellere mihi liceat implacatas *invidiæ Syrtes* prætervecte——

Nobilissimum illum pictorem *Timanthem*, ingentis *Cyclopis* magnitudinem, *parva* in tabula expressurum, *pollicem* duntaxat ejus (quem *Satyri* juxta picti, thyrso metirentur) penecillo ferunt adumbrasse:——Ego pariter.

Hæc *ara* (*vos Apollinares Semidei*, quibus *primitiarum* nostrarum spem *vicissim* litamus, nobis enim singulis, *redit*, *ut agricolis*, *labor actus in orbem*) aliquid naribus tam divinis dignum thymiamatis, elimatum arte, quodque *auribus* sit harmonicum, videtur exigere. *Ego* autem, quantumvis omnium ineptissimus, qui tam *sacras*, tam *purgatas* affarer aures; veruntamen cum *vestro* omnium suffragio *calculisque*, in hanc *Spartam* sim delegatus, *vos* quæso, *viribus* animisque mihi suppeditetis, ut *meam* hanc exornem provinciam.

Quod tanto securius facturus mihi videor, tanta etiam alacrius, si institutum *iter meum regio favoris* vestri *diplomate* muniatis; cujus publica *Majestate* (tanquam *Mercurii* caduceo) ferratas *hostium* phalanges tuto aut penetrare possim, aut præterire; qui abunde mihi prospectum existimarem, adversus omnia *censuræ* præjudicia, si *mea* non prorsus improbaveritis. Quare, quod *vultu* pollicemini, id *audiendi* facilitate comprobetis, obsecro, ut mihi *primas anchoras* solventi bene *velitis*, (qua estis comitate,)

te,) & quæ dicuntur (qua estis æquitate) candide *interpretimini*——

A *vobis* itaque *Musarum patroni*, *viri vere Apollinares*!) à vobis petunt, qua possunt observantia, (finite quæso ut exorent) benigne ut audiatis *me*, quem miserunt *Legatum* à *Latio*) oratorem *suum* talem, qualem ferendo leniter tenuem *meam* in dicendo facultatem——

Ad *vestram* enim benignitatem, tanquam ad *sacram* aliquam *arcem* supplex accurro, ut sub *Achilleo* vestri *favoris umbone* intrepidè lateam, nequa in nostris *his* conatibus: *genuinum frangat* maledicorum *Errinnys*; quo si *me* favori dignabimini, nulla *loci* intercapedo, nulla *temporis* diuturnitas, hujus rei gratiam obliterabit.

Ego enim, quamvis inter omnes *Athenienses* minimus, quantuluscunque tamen sum, operam dabo, ut ex angustis inventionis meæ *urnulis*, è limpidissimo *veritatis fonte* repletis, *nectar* reconditum hauriatur, quod vestris *propinem* imbibendum *auribus*. Adeste huc igitur omnes (*circumfusa corona*!) adeste (*inquam*) singuli *animis*, perinde ac *corporibus*; arrigite mentes auresque *vestras*, & *me* denuo dicentem patienter audite, quem adeo plusquam benevole, præliminari hac præfatiuncula *vos* salutantem, audivistis hactenus——

III io.

Formulæ conciliandi Benevolentiam.

a { persona { *Auditorum.* / *Nostra.* / *Re ipsa de qua dicturi sumus.*

INsuetum *præsentiæ* tam *verendæ*, tam *venerandæ* jubar, mentis (mihi *Infantulo*) oculos, radiis adeò

adeo offuſcat ſuis, ut tanquam *noctuæ* ad ſolem, mea jam caliget ingenii, *acies*, ut quem non tulit *unicum ovidiana Semele*, *ego* minus, tam multos *Joves*, & *Phœbos* meæ orationis anguſtia recipere poſſum; utcunque tamen tenuitatis *ego* meæ mihi conſcius ſim, vix tamen intra *cochleæ* meæ teſtam jam contineor, quin inter alicrum *naufragia*, & ſucceſſus in hac re, minus proſperos, ad *pulchrum* illum, *Bonæ ſpei*, *bonæ mentis*, *portum*, & almæ *veritatis Elyſios*, aſpiraturus ſim: ſi modo, *aureum* mihi favoris, & benevolentiæ veſtræ *ramum* porrigatis ſupplici——

Carneadem ferunt (qui ex tribus nobiliſſimis *Athenienſium* Philoſophorum *primus* habebatur) tam incredibili dicendi vi fuiſſe præditum, ut *nullam unquam in ſuis diſputationibus rem defendit, quam non probarit*; *nullam oppugnavit*, *quam non everterit*. O felix viri ingenium! feliciorem fortunam! utinam & mihi——

——*ſi, cui jam circum utrinque, phalanges*
Stant denſæ, ſtrictiſque ſeges mucronibus horret
Ferrea—— Æneid. 12.

Spero *me* à veſtra omnium æquitate impetraturum, ut ad orationem meam, faciles hodie aures ſitientesque afferatis. Quare, nec veteri *rhetorum* more, rogabo ut *attendatis*, quia *res* ipſa, de qua jam dicturus ſum, *hoc* à vobis exiget; nec deprecabor quod orationem affero, nullo aut *flore* ſparſam, aut artis *gemma* immixtam.

Ingenio tam acri, ac vehementi, ut nihil ſibi pene ad expugnandum propoſuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere illiſerit, *Vincent. Lirinenſ. de Tertull.*

——Cur vos ſummates viri, *Patriciique ordinis Proceres*, ad hoc plebeium convivium voſmetipſos ingeritis? non iſtis palatis hæc parabantur legumina——

Vos

Vos vero, (incomparabiles *viri*!) ut amare debeo, ſic metuere non-nihil non poſſum, non quidem ut *natus* parentem; verum, ut qui timide cauſam ſuam agit, *judicem*; non quia cauſæ diffidat, ſed quod de ſe deſperet. Præterquam enim quod ignotus *mihi* non ſum, divinam ingenii veſtri vim, cum inexhauſta ſapientia perſpectam habeo.

Te igitur (*vir maxime*!) oro obteſtorque, ut pantiſper dum *me* audies, eruditus eſſe deſinas, ſcientiam ſe ponas, benevolentiam induas——

Ut jam *Scaligere* nomen (quod de *Tullii* eloquentia dixit *rhetor*) non pro *erudito* homine, ſed pro *eruditione* ſumatur. *Heinſ.*

Archidamus Periandrum dixit è bono *Medico*, peſſimum *Poetam*, malis carminibus feciſſe; ἀντὶ χαρίεντος ἰατρὸς κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐθυμεῖς. Vereor ne & *me*, quem hactenus æſtimaſtis *aliquid*, comperiatis demum quam ſim nunc nihil——

Demoſthenes Græcorum eloquentiſſimus, apud *Philippum* regem, Amyntæ filium, verba facturus, in ipſo ſtatim orationis limine ſtupefactus obmutuit, majeſtate (ut credibile eſt) tanti *viri* perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudiuſtertius *mihi* contigiſſet, niſi ſtuporem hunc, explorata mihi jampridem excuſſiſſet humanitas *tua*——*Text.*

——Non ſunt ſomnia aut nugamenta hominum, aut Poetarum fabulæ, quas *vobis* explicamus; audietis monita illuſtria, audietis——

——Quod optare licet, præſtare non licet; ſed quoniam alterum *potentiæ*, alterum *voluntatis* eſt, reſpicite æquitate veſtra, quod adeſt, ſupplete benevolentia quod deeſt.

——Non de ſtillicidiis, aut aqui-pluviis, ſed de cauſa ſeria, re magni momenti eſt nobis ſermo——

Dignum

Dignum est attentione vestra argumentum (*Benignissimi Auditores!*) quamquam nec de *vobis* dubitare fit nefas———

Non sunt levia quæ pertractamus *Auditores* ———quibus gravior a, ne *Conscripti* quidem in Senatum *patres*, aut ex ebore curuli *consules* pronuntiarunt———

Gravissimum nobis, (*Auditores* humanissimi!) gravissimum onus incumbit, ætas autem *hæc*, & illa quam videtis adolescentia longe subsistit impar, quæ nullis fulta præsidiis, nulla eruditione instructa, nullis ingenii viribus innixa, *opem* vestram implorat supplex———

———Sed acceptior fortasse erit ex intimo *cordis* penetrali, leniter spirans *simplicitas*, quam in labiis tantum natans phalerata hujus seculi *grandiloquentia*——

———Ecce vobis *novum* jam argumentum, *rei* sane, ut opinor, injucundæ, cum vobis, *scio*, non placeat recocta *crambe*, quæ antehac sæpius apposita excitavit nauseam.

———Dabitis, uti spero, pro innato *vestro* candore veniam———& aurem paulo faventiorem, cum *nostra* jam oratio humili serpat pede, non *tragico* superbiens cothurno, nec nugas vobis & *apinas*, aut ἱππροβήμονα ῥήματα, (ut ait *Comicus*) sed rem uti res est proferat———

———Difficili plane dere dicturus sum, neque quisquam est, cujus de lumine, lumen accendam meum——si igitur erratum à *me* usquam fuerit, vestram πρωλογοῖαν συγγνώμην indulgete——

———Tametsi non inter *primos*, sic nec inter *imos* prorsus debeam considere——

Per eam *vos* humanitatem rogo, quam inclusam in pectoribus, domo *huc* attuliftis, ut dum dico, patienter assidere, & attente auscultare velitis——

Hanc

Hanc ad *telam* pertexendam, dum pleno me confero gradu, officiose *vos* compello, studiose peto, obnixe compreeor, ut porro benignitatis *aura*, benevolentiæ vestræ *spiritu*, levissimo favoris *Zephyro*, ad portum altum provehatis, *hoc* leve & demissum genus dicendi——

Quod dum facimus, *vos* auditores quotquot adestis, obtestamur, quanto estis *nobis* eruditiores, tanto sitis quoque ignoscentiores, nobisque balbutientibus, attentionem aliquantisper largiamini——

Simul illud deprecor à *vobis*, ut non prius temeritatis mihi notam exulcerato quodam animo inuratis, quam *me* provinciam hanc ita deposuisse judicetis, ut à suggesto non ejectus, sponte discedam———

Si quid hæc *ætas* quæ nondum adolescentiæ spacium est egressa; si quid hoc *judicium*, quod nullo rerum est usu confirmatum; si quid hæc *eloquentia*, quæ primis tantum præceptis est imbuta, potest, conabor ut———

Quum multum de *amicitia* scripsisset *Cicero*, librum illum suum *Pomponio Attico* inscripsit, amico *sibi* conjunctissimo; quumque de *Senectute* porro *ipse* copiose deseruisset, nullum alicubi operis istiusce idoneum magis invenire potuit patronum, quàm eundem *Titum Pomp. Atticum*, virum multa canitie venerandum. Prudenter admodum *patroni* sui, cui nuncupaverat conditionem, ad subjectæ materiæ qualitatem applicans, & adaptans: ita & *Ego* (si *magnis componere parva licebit*) vindicias studiorum, & literarum patrocinium susceperus, in improbos nebulones, atque ignaviissimos horum temporum fucos, opportune, uti spero, & apposite coram *vobis*, adolescentibus virtuosis pariter ac studiosis, dicturus venio———

Ulte-

Ulteriús autem antequam *linguæ* fræna indulgeam, quæso *vos* per eam quam hactenus invicem, ex literarum humaniorum cultu satam & propagatam conservavimus amicitiam, velitis, *aurium*, (ut sic dicam) *ædes* vacuas mihi aperire, & peregrinantem dicendarum rerum *veritatem* admittere——

Ausculta, *corona* discipulorum, *brevissima* attente, vitabo sermonem lacinioſum; attende benevolo, promitto animum officioſum.

Favete igitur linguis, & permittite ut in hoc opere arduo, honestaque admiratione, tanquam *profanus* lumen adorem, onerariaque navi mea littora tantum prætervehar——

Atque utinam dum imparibus arduam hanc molem humeris impono, aut *Ciceronis* voce uti possim, aut alacritate *Demosthenis* excitari!

Cum tot tantisque difficultatibus, affecta atque afflicta, in vestram, *Auditores*, fidem, veritatem, misericordiam *Veritas* confugerit, Te *Domine*, vosque, qui in *concilio* adestis, orat atque obsecrat, ut multis injuriis jactatam atque agitatam *æquitatem*, in hoc tandem loco consistere & confirmari patiamini: id quo facilius facere possitis, dabo operam, ut à *principio*, rem ipsam, quemadmodum gesta & contracta sit, cognoscatis——

Hercules olim adversus *Hydram* Lernæam, & *Cancrum* congressurus, coactus est, *alienam* opem implorare, qui *ipse* solet opitulari cæteris. Ego *unus* cum tot monstris dimicans iisque subinde novis exorientibus, quid faciam, si manum mihi adjutricem non porrigatis? si sub *Ajacco* vestri Patrocinii clypeo non protegar——

Peto, ut *quantum* nobis deest *eloquentiæ* (deest autem *plurimum*) *tanquam* ab *humanitate* vestra ad *benevolentia* accedat; ne si secus fiat, non unius *viri*

viri, sed ipsius *sapientiæ* laudibus interecedisse videamur.

Oro, rogo, ut eâ, quâ cœpistis, benevolentiâ, & arrectæ auscultationis, aura, dictionem hanc ad præstitutum terminum prosequi haud dedigneminí——

——*Solamen hab bo*
Mortis, ab Æmonio *quod sim jugulatus* Achille.

——Qua de re cum breviter dicturi sumus, peto ut, quod est amoris, ac benevolentiæ, *benigne*; quodque studii ac diligentiæ, *attente* audiatis——

Quam *hæc* minime levis sit controversia, facile intelligetis——

——*Nec enim levia aut ludicra petuntur*
Præmia, sed Turni *de vita & sanguine certant.*
Æneid. 12.

Suppeditabit (uti spero) candor vester, & attentio, ut grata anteverram celeritate (quæ delassatos facile occupat) ex prolixitate nauseam——

——*Hæc* quam sint *in me* exigua, agnosco, nec de *me* quisquam tam abjecte quàm *ipse* sentio——

——Magna profecto *res*, & ad discendum utilis, & ad recolendum necessaria, *quam* etiam atque etiam exemplorum molibus illustrare atque inculcare studebimus——

——Ut ad consensum *sui* quos suadere non potuerit, impellat, *cujus* quot pene verba, tot sententiæ sunt, quot sensus, tot victoriæ——
Vinc. Lirinens. de Tertull.

——*Simonides* in ardua illa quæstione *Hieronis*, deliberandi causa, *unum* sibi *diem* postulavit, postridie vero *biduum* petiit, & deinceps dierum numerum duplicavit. Haud aliter *ego* in hac nodosa difficilique admodum controversia ——debeo aliquot *dies* ad cogitandum postulare,

late, quia, quanto diutius conſidero, tanto mihi res videtur obſcurior——

——Cum cauſa ſit multiplex, & non paucis difficultatibus obvoluta———imo undique ſit præjudicium, undique præcipitium——

——Quanquam & de *hac* re perinde ac de aliis, tanta eſt controverſia, ut *horologia* ſexcenta facilius in concordiam redegeris, quam *tres* aut quatuor Philoſophorum ſuper *his* rebus diſſonas opiniones——jam vero *quis* recenſeat quæ à ſingulis perhibentur de *natura*, de principiis, de *Deo*——

——Nam à veteribus Philoſophis hæc quæſtio olim decocta, *his* temporibus recruduit——

Illud modo, antequam ulterius provehat, à vobis ſummopere contendo, ut quando omne mihi perfugium in *veſtra* bonitate, & clementia ſitum eſt, tenuitatem meam veſtro favore ac ſilentio ſubleveris, quo mea oratio his veluti *ſecundis* ſubjecta *ventis*, quem ſibi propoſuit, portum facilius conſequatur.

Ut pronis auribus, benevoliſque animis vocem *oratoris*, de eximio ſeculi hujus ornamento differentis, excipiatis——

———Non rhetoricor *Auditores*, non tinnio, bullæ & crepitacula puerorum ſunt, aut fanaticæ forſan juventutis.

Sed ſi jam veſtra illa *favonis* aura, noſtræ hujus *Vela* imbecillitatis impleverit, ſuperabo ſcopulos omnes difficultatis tantæ, & ingreſſus in portum, *veritate* dictionis hujus coronidem conſervabo——

Præbete quæſo mihi *veſtras* attentiſſimas *aures*, dum hæc à me propoſita, tenuiter pertractata fuerint, ſub Ajaceo veſtri patrocinii *clypeo* nudam veritatem obumbrate——

Sed ad *humanitatis* veſtræ *genua* procidit *Oratio noſtra*,

noſtra, ſupplex animi *nuntius*, & delegatus; cui, ut benevolam præbeatis *aurem*, obnixe *deſidero*; nullorum enim uſpiam lenitatis cenſuram, vel magis *expeto*, vel magis *erſpecto*, quam *veſtram*, (doctiſſimi *Auditores*!) quibus, ne *Athenas* quidem ipſas, credo fuiſſe magis *Atticas*.

Oro *vos* igitur, ut *irradiet* mihi, veſtræ *humanitatis*, (ceu cœleſtis cujuſdam Cynoſuræ) jubar, *vultus* veſtri *ſplendore*, me ſubtimide, debili utcunque conatu *dicentem* mirifice reficiatis, ſi conatum quantulumcunque mecum probaveritis.

Quanquam dum *vos* in tantillas haſce *minutias* deſcendere non diſpuduerit, optarem equidem ex intimis (quod aiunt) præcordiis, ut veſtras aures *Ambroſia*, *Nectariſve* ſucco ſaturas dimitterem——

Dum *vos* modo propitios habeam, quorum imprimis vereor, & revereor judicium——

Sed cur *ego* vos (miriſſima *ingenia*!) adeo operoſa *precarer procarerve* prece, quorum *vultus* placidique *mores*, faciunt, ut mihi de *vobis* dudum pollicear futurum, ut ſub *Achillæa* veſtri patrocinii panoplia, omnes maledicarum linguarum *latratus* facillime retundam——

Hac *ego* de re cum dixero, dum immenſum hunc *Oceanum* tranavero, *vos* quæſo (*Auditores*!) veſtra ut faveat conſueta *affabilitas*; indulgeatque placide balbutienti noſtræ oratiunculæ; ut in quam *me* ſpem, *vultus* veſtri oculorumque benignis indiciis erexiſtis, eam *attentione* quoque veſtra confirmatam dignemini, veſtroſque animos *verbis meis* velut catenis quibuſdam alligate——

Cujus quantumvis *Oratio* nullis verborum *Stellis* ornata, nullis phraſium *ſideribus* illuminata, nullis elegantiarum *luminibus* diſtincta, eloquentia *nitere*, compoſitione *fluere*, ornatu *ſplendere* non poteſt; *vobis* tamen quæſo placeat, puriſſimam

mum hujuſce *veritatis* merum, ceu divinum aliquem *ſuccum* imbibere, ut plenis illius *amphoris* ſatiati, *anſam* mihi præbeatis triumphandi ſerio—

Magnaque det nobis tantus *ſolatia victor.*

Atque utinam ea *mihi* felix fortuna contigiſſet, ut dum *auri* laudes proſequor oratione, *aurea* quædam apud vos eloquentia, *aureo* verborum flumine ac ſententiarum inundare poſſim! ſed quoniam in hac infantia noſtra, & *eloquentiæ* tirocinio, facilius optare quidvis licet, quam aſſequi——

Exſanguem hanc noſtram *declamatiunculam*, benignis intueri oculis vos obteſtor; & ſi quid durius culum *auribus* tam teretibus videatur, candide dignemini interpretari; ut ſic (cum habuerimus *Mæcenates* & *Patronos*, qui tanquam *Dii Tutelares*, ab inveterato *tenebrionum* livore, noſtram qualemcunque vindicetis conatum) ad *veritatis Pharon* aut *Cynoſuram*, clavum futuræ orationis dirigentes, *mare* iſthoc, tam inquietum, feliciter trajiciamus.

In quem *ego* dum efferor *Neptunum*, (veritate *duce*, veſtraq; patientia *comite*) rogo ſuppliciter, veſtra *nobis* ut affiet attentionis *gratia* noſtriſq; benigne aſpiret *linteis* benevolentia; ut ſi obvias quas in *rupes* navicula mea, minus ſecundis *Euris* impulſa illiſerit; æquanimitatis *veſtræ* remigio, & *Cynoſura* naufragii periculo integra emergat.

Vid. Excuſan.—

IV.

Formulæ ſumptæ à Perſona Adverſariorum, eos in contemptum & odium trahendi.

Inter has plurima ad *confutandi* formulas referri poſſunt, & contra.

EXploſerunt jampridem *ſeniores* & *juniores* philoſophorum, *paradoxiloquum* illum *Anaxagoram*,

ram, qui *nivem* eſſe *nigram* & *ſolem* candentem dixerit laminam: Sed en etiam jam virum, qui

Candida de nigris, & candentibus aëra, aſſerere non veretur! qui *adverſus ſolem* (quod aiunt) *loquitur*, & inſana ſtribiligine, & *fuz* (qua tantum pollet) *ſartagine* loquendi, aures *veſtras* captivas ambit demulcendo, * abducere:

* Honeſta publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt, *Minut. Fel.*

Cujus oratio (ut audiviſtis) calamiſtris *meretriciis* inuſta, unguentis fluentibus delibuta, pigmentis rhetoricis effœminata, non incorrupto *ſanguine* ſed aſcititio *colore*; non naturali *ſucco*, ſed acceſſito *fuco*, fallaciter enitеſcit.

Sed *hedera iſta*, quam in orationis ſuæ *veſtibulo* & fronte, *ſuſpenſam* habet, *vinum* intus haud *vendibile* indicat——

Pronum *te* audio ad maledicta——credo id ea cauſa factum, quia bene loqui non didiceris: ſed qui tecum agam argumentis, cum ex primis *philoſophiæ* apicibus, licear mihi omnem illam ſtruem verborum demoliri——

Dextera nec tua te Graium fortiſſime Creteu
Eripuit Turno: nec Dii tenere Cupentum
Ænea veniente, ſui: dedit obvia ferro
Pectora, nec miſero clypei mora profuit ærei:
Te quoque——En. 10.

——à quo protrahitur rurſus in *ſcenam* hoc *drama*——

Inauditarum, neſcio quot, vocum colluvione olens, ut *ſervus* ille Plautinus ait, *allium, hircum, hircum, ſuem, caucum, caprum, cranciſtum*: ut quemadmodum olor qui ex *Averno* ulitabatur, ſupervolantes aves necare ſolitus dicitur; ità illud *pus*, illa *ſanies*, illud *virus*, optima quæque *auditorum* ingenio exanimet.

Sciunt fœtores ſuos nulli fere cito eſſe placituros, ſi *nudi* & ſimplices exhalentur, atque idcirco

circo eos eloquii velut quodam *aromate* aſpergunt——

——Quibus à *Pacuvio* & *Ennio* demortua accerſebantur *verba*, ſaltitabant periodi, macra, jejuna, ac famelica *oratio*, ſucco omni, nervis deſtituta omnibus, & copia, punctulis quibuſdam & *alluſiunculis*, aut membris *interim* præciſis, & interrogatiunculis abrupta, *nauſeam* faſtidiumque *ſui* pariebat. Hiſtriones ſcenicos dixiſſes, aut ad inſtar *Telephi* Euripedæi non *mendicos* modo, ſed & *claudos*, qui chorago intus rem gerente, *ſpectatores* cum tibicine oblectarent, & dum maximo conatu aliquando exilire conarentur, cum majore *ſpectatorum* voluptate quam applauſu caderent, non irent. *Heinſ.*

——Accedebat blanda *Siren* quæ dicendi meretricia ſuavitate quadam, ac lepore, homines propemodum in *pecudes* converteret——

O *Xerxes*, meo quidem judicio barbarorum ignaviſſime! non exercitum ducebas, ſed armentum; neque *Dux* eras, ſed bubulcus——quum turmis ſingulis *lorarios* dediſſe diceris qui à tergo ceſſantes ferirent, flagriſque ad *virtutem* impellerent——

T. Livius bovem locutum fuiſſe inter *prodigia* non ſemel poſuit, *hoc* vero tempore homines ita quotidie loquuntur——

——Sed obſtruam *his* ora (ſi hanc mihi indulgeatis veniam *Auditores*) limo & oleto——

Fortiſſimi profecto *Ajaces*, magnanimi *Hercules*, feroces profecto Gigantes, qui *cœlum* oppugnare malint, quam *veritatem* agnoſcere; lingua tenus docti, *boloſerica* ſpectabiles præfatiuncula, cincinnis oratoriis compti; qui ſi à *raſtris* ad *roſtra* (cum *malis* Diis) tranſcenderint, *vacuum*, plus nimio, *verticem*, inter aſtra illico condiderint, *non obſtante*——

Quæ

Quæ omnia magis eſſe *veriſimilia*, quam *vera* (ut *Cæcilius* apud *Minut. Felicem*) facile perſpexeritis, cum adverſarius, ut fatiſcenti ſuæ paradoxiæ ferat ſuppetias, *hæc* commentus fuerit——

Qui *præſtigiis* ſuis oratoriis ex *Arabia* felici, per Arabiam *deſertam*, in Arabiam *petræam*, ſuos ſeducunt auditores; qui labra ſua *amoris* nectare circum linentes, os utcunque *roſam*, *mens* tamen ipſa ſpinam olet.

Ne forſan rideatis cum rhetore illo, quem Philoſtratus ſcripſit, cum dixiſſet ὦ Ζεῦ! interram conjeciſſe vultum; cum addidiſſet ὦ Γῆ! oculos in cœlum ſuſtuliſſe——

Ut de illo haud immerito, quod *Heraclitus* aiebat, dici poteſt; *aſinum*, *ſtramenta malle quam aurum*, & depexum mendici pallium, quam pannum elegantiorem, ſtolam regiam magnificere.

Sed *ego magnidicas* iſtas *Antagoniſtæ* jactationes, nihil eſſe aliud puto, quam *larvam*, qua *putentia* cauſæ ſuæ *ulcera* tegeret; qua *vos* ludos faceret, & tanquam præſtigiis *effaſcinaret*, cujus veſtigia *greſſuſque ſingulos* ſi oculatius paulo inſpexeritis ſinuoſas fraudes, & *anfractus leporum* procul omni dubio deprehendetis; cujus à *tergo*, veſtigiis etiamnum lubet inhærere, tantiſper dum ſuperbientis animi *criſtam* depoſuerit——

——Faciunt & veſpæ favos, & *ſimiæ* imitantur homines——

Nullus adverſariorum cœtus tam effrons prodiit, qui *veritatis* non magnifice circumroret vellum.

——Quis enim feret tam graphicas & diſcinctas *ineptias* de?——quis portentiloquia iſta non exhorreſcat?

——Nuſquam *ſcriptum aut fictum aut pictum in pariete*, ut ille ait; idem ergo fecit, quod *cum multa jura confundit cocus.*

——Quid si tanquam *Argivum* clypeum abstulerat, glorietur insolens? *Terga dabo? & Turnum fugientem* hæc terra videbit? Usque adeone *mori* miserum est? *ut Turnus olim*, Æneid. 12. Sic & ego——

——Ut non extricandis pene se induunt Labyrinthis, qui hanc controversiam palmarem, tantis suadere clamoribus etiamnum satagunt——

——Ista crudiera *Errantis* philosophi effata, ità affabre condierunt quidam recentiores—— quibus me, quoad potero, masculè opponens——

——Nec genium habentes nec ingenium, quorum verissima dogmata, scilicet, si ponderentur, vanissima esse, singula apparebunt.

At tu *in sicco* es, & *aqua* tibi *hæret*, qua me (ne ipse *in* parum *sicco* essem) conatus es fundius obruere, confluge quadam lymphaticorum argumentorum.

Effœminatum istud, & gracile *dicendi* genus, (ubi nihil *virile*, nihil arduum & excelsum, nihil non fucatum, omnia *muliebria*, compta) utcunque *auditores*, nimis *delicatos* suavitate loquendi illiquefactos, titillare possit; cum tamen *nervis* & viribus destituatur, spero *vos* æquitatis, & æquanimitatis præmunitos *Antidoto*, *ulyssæum Moly* arripuisse, neque blandientes *Syrenii Oratoris* incantationes accepisse; sed *veritatis* potius *concentum*, & *harmoniam* usque adeo expectasse, ut *quam* prius audieritis, *absurda*, *sonet vitium*, *percussa*, discrepans *opinio*——

Pers. Sed *hæc* hominem à pudore non desertum, in ruborem dare possint: videntur enim plerisque *philosophis*, non tam mira quam absurda; & ab omni rerum veritate prorsus aliena——

In *me*, quidvis harum rerum convenias, quæ in

in stultum vibrari solent, (*caudex*, *stipes*, *asinus*, *plumbeus*) in *illum*, nihil potest, quippe hæc omnia exsuperat ejus impudentia,

Sed detur mihi, (*Antagonista* mi!) detur mihi (cum pace tua) paulisper *animi* tui pulsare *fores*; anne adeo præfractarius videbere & *perfrictæ frontis*, ut παραδοξότατα hæc, mordicus tueri velis? an tu *Jove* & *Minerva* natus plus omnibus *sapies*? an in *Te* uno omnes resederunt Musæ? Vin' *teipsum* quasi alterum *Apollinem*, literatissimorum corona venditare? omnesve Philosophos præ *te* insaniisse? *lumina* scientiarum (*te* jam orto, quasi novo *sidere* in cauda Cassiopeiæ) deliquium pati putabimus?

Sed periculosum est (*Auditores!*) omnino periculosum est, *Apollinis* & Musarum *vehiculum*, tot jam seculis sapienter gubernatum, temerariis *Phaetontis* hujus incœptis concredere, & demandare,

——Nam dum nubes & *ideas* philosophatur, dum *pulicis* pedes metitur, dum *culicum* vocem miratur——

——Quorum ego copias, (ut *Agesilaus* olim *barbarorum*) in bello captas, *captivos* vestibus exuendos curabo, nudosque vobis (ut suis *ille* militibus) intuendos exponam; ut sic qui vestiti, hostibus formidabiles erant, exuti tanquam pumiliones, ab omnibus derideantur——

——Quos *asinos* esse, ex auribus jamdudum deprehendistis, & hodierno die demum cognoscitis——

——Si modo invenias tam obtusum ingenium quod isto grunnitu tuo & verbis in *hara* natis capiatur——

Expectabam ab illo ingenii tui arvo molles *violas*, & purpureum Narcissum: sed (ut video)

Carduus, & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

——Involucra quædam videris compegiſſe, quæ *Oedipo* conjectore, & natatore Delio (ut de ſcriptis *Heraclitii* dicebat *Socrates*) indigeat, quibuſque *Gordii* nodus, Labyrinthus *Dædali*, *Sphyngis* ænigmata, numeri Platonici, *Lycophronis* tenebræ, & *Saliorum* verſus ſuis Sacerdotibus (autore *Fabio*) vix bene intellecti, comparari nequeant.

Quos Deus, & quo dura vocat fortuna, ſequamur.
Stat conferre manum Æneæ ſtat quicquid acerbi eſt
Morte pati.——
——Hunc, oro, ſine me furere ante furorem:
Quæcunque eſt fortuna, mea eſt.
Sic Turnus Æneid. 12. 667. 678. 680. 694.

Nulla *me* ad id cauſa impuliſſet alia, niſi ut ferocitatem iſtam tuam reprimerem, audaciam confringerem, & loquacitatem pauciſſimis interrogationibus irretitam retardarem, de iſta tua cauſa ſic erit conclamatum illico.

Affectata obſcuritate, & permiſtis dedita operæ *gryphis*, & hiantem, & ſuſpenſum tenes *lectorem*, & crucem figis *Studioſis*——

Hic enim (ut in argumento non diſſimili *Octavius Cæcilio* apud *Minutium* Felicem) *non diſputantis* auctoritas, *ſed diſputationes ipſius* veritas *requiritur*; atque etiam quo *imperitior* ſermo, hoc *illuſtrior* ratio eſt, quoniam non fucatur, pompa facundiæ, & gratiæ, ſed ut eſt, *recti* regula ſuſtinetur.

In publico hoc, & tam frequenti *theatro*, ecquis *præco* Stentoria voce, abiget *aſperos* hoſce & auſteros *Xenocrates*, qui *Gratiis nondum litarunt*; opuſque habent ut illud *Platonis*, Δύετε τοῖς χάρισιν, ſubinde occinamus? Adſunt enim vereor, (imo jam video) *Tuberones*, qui in *Ligariis* reprehendunt id ipſum, quod *in ſeipſis* amplectuntur; & ſibi quidem (tanquam *Mavii*) condonant *vitia*, in aliis vero *virtutes* improbant; hauſtum lactis gallinacei promittentes, & *apium* prius miſcent, quam *opium* cognoverint—— Plin. Nat. Hiſt.

Quis *myſta* à Muſarum *ſacris*, arcebit *profanum* hoc hominum *vulgus*, juxta & arrogans, qui gloriolæ *aura* turgeſcentes, in ipſa *nive* videre ſibi viſi ſunt *atramentum* (ut olim *Anaxagoras*) qui *nodum in ſcirpo* quærunt, uti *Chremes* ille *Terentianus*.

Homines *nequam*, *terræ* filii, qui, novum inſtruunt *Gigantomachiam*, certantque jam iterato *involvere Pelio Oſſam*, *veritatem* quam intelligo nolint, *inſana* ſua *ſtribiligine* offuſcantes: & *larvati*, *diem* gliris inſtar exoſi, *noctem* & tædarum lucem, ut adulterini mercatorum panni, quam omnia maluerunt.——Res omnes adverſarius obſcuritate ſua perplexas reddidit, ut vel Apolline lectore, vel Oedipo interprete indigere videantur.——

Agamemnonem quidem præ ſe fert, cum reipſa ſit vel ipſo *Therſite* multo deformior: cujus tam edentulæ in *nos* calumniæ, circumlatrare poſſunt, non lædere veritatem.

An vero (*Judices!*) *Vos* ſoli ignoratis? *Vos* hoſpites in hac cauſa verſamini? veſtræne ita peregrinantur aures, in *hoc* pervagato (*omnium* fere) ſermone, ut neſciatis quas *ille* fallacias *Vobis*, *vobis*, *veritati* ipſi impoſiturus ſit? Plin. Nat. Hiſt.

Cogitate *quæſo*, quas ille aranearum *telas* contexuit, ut ſimplicem *veritatem* obſcuraret; credulosque *auditorum* animos illaquearet;

Perinde ac ſi ſubtiliſſima ſua vafritie, opera *Myrmecidis* imitari ſtatutum ſit, cujus *quadrigam* & *aurigam*, muſca rexit alis, aut formicas *Callicratis*, quarum pedes & membra, cominus intuenti, pervideri non poſſent, aut *Apellis* tabulam;

quæ continebat lineas visum fugientes ; aut denique catenam *Vulcani*, quæ sub intuentium oculorum *aciem* non *cadebat*——

Quod Ovidianus Ajax Metam l. 13.

——*agimus, proh Jupiter, inquit*
Anterates causam, & meum confertur Ulysses?

Nam *vos* opinor *auditores*, alia in sententia eritis, si modo (quod quæ par est animi submissione peto) exigui temporis attentionem *mihi* largiri, nec *antiquitati* tantum tribuere volueritis——

Eadem videtur *figura* omnibus, sed quædam unicuique *lineamenta* deflexa: sic & similes *universi* videmur, & interse *singuli* dissimiles invenimur: pariter in sententiis & opinionibus quilibet suis——

——Persuasit pessimam causam vir pessimus, orator optimus——

——Nam ut numerosas *Xerxis* copias, pauciſſimæ *Græcorum* turmæ pepulerunt olim: ita & pauculæ eruditorum centuriæ, infinitas *tuæ* sententiæ *myriades*, nullo negotio, & victoria expugnabunt incruenta.

——Qui quanquam *superiores* non sunt in hac causa, sunt tamen *priores*——

Qua in re, ita vestram illam humanitatem precor (*Benigniſ. Auditor.*) ut si rationes omnes ejus longe aberrasse veritate ostendam, nequaquam *illi* crede dum esse putetis; si vero opinionem vobis *meam* comprobaro, tantum *orationi* meæ, quantum ipsi *veritati* tribuatis——

Certum enim hoc mihi & deliberatum est, strenuum hunc *veritatis* adversarium vel stylo meo *vivum* confodere, vel non pati mortui reliquias, in *Honoris* æde componi, aut requiescere.

Variorum scriptorum abusus ingeniis, hinc inde compilatas lacinias *obtorto* (ut aiunt) *collo*, & aversis

aversis plerumque vestigiis, in *tuam* traxisti sententiam ut *Cacus*, latro ille insignis olim.

——Nunc (ne multis agam) si sapitis, veteris insolentiæ *cristas* retundite, secus non deerunt qui tanti fastus pertæsi, acutas *sibi* sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi *urbinam* habere (ut vos machæram) doceant, testenturque non esse defendendam *glandem* reperto jam *tritico*.

Quæ profecto quanquam omnem superare (ut revera superant) absurditatem videantur, tamen vero veriora esse——

——Quibus non saliva, non albumen *ovi* ullum, magis, aut jejunum, aut insulsum est——

Cavendum est, ne dulce *venenum*, sub his fucatæ eloquentiæ *foliis* deliteſcat; arrigite *vos* igitur (*Auditore!*) mentesque *vestras* totas excutite, ut *sensus* vester omnis, suo *stipatus* satellitio non hallucinetur, Patimini *me* igitur, patimini quæso, tantisper dum argumentorum meorum *summam* audieritis; non enim diffido, quin *exposita re*, depositoque *præjudicio*, in meam ituri sitis sententiam——

——Istis non placet illud *Alexandri Magni*, *nolo furari victoriam*——arridet magis illud poëtæ——*virtus* an *dolus* quis in *hoste* requirat? *Mute* an *Arte* nihil curant——

——Itaque faciunt quod *hi* solent qui *parvulis* austera quædam temperaturi pocula, prius ora *mille* circumlinunt, ut incauta ætas cum dulcedinem præsenserit, amaritudinem non reformidet——

Paradoxum omnibus Stoicorum paradoxis παραδοξότερον.

Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
A tanto cecidisse viro——

Mirum est hæc ipsa *subsellia*, hos parietes, *illum*,

talia

valia dicentem, sine *rubore* potuisse ferre; mirum est (*Auditores*) mansuetudinem, *vestram*, *illum* tamdiu, tam patienter audiisse, neque *explosisse* potius, tam importunum *nugivendulum*.

Sed si ea *vos* estis, in fucatis audiendis fictisque *cuiusquiliis*, patientia, quam non sperem *ego* in vobis æquanimitatem? *vestra* enim jam agitur *res*, *vos* estis soli, quos alma *veritas* habet, patroni: *vestrum* est (*Auditores!*) vestrum est, oppugnatum tam divinæ *Deæ* delubrum omnino præcavere ne fit expugnatum.

Vivat igitur *veritas* sub *alis* & umbra vestri *favoris*, tanquam sub septemplici *Ajacis* clypeo. Quod si *vos nos* deseratis, *perimus ego* & (quam propugno) *Veritas*: cujus in amplexibus *moriens* hæsurus sum; quippe qui longe malim, *in bona causa* (ut olim *Epaminondas*) *solus sapere*, *quam cum multis insanire*, neque possum non venerari *veritatem*, ubicunque terrarum eam videro, quamquam pannis obsitam, simplici *habitu*, & quasi derelictam——

Ego enim tanquam ex *chalybe* forum conflatus, ad *veritatis* (*veri illius magnetis*) patrocinium, ita (allicior dicam an) trahor, rapiorque, ut non possim *me* continere; quo minus in *te* involem, (*An agonista* mil) qui *præstigiis* tuis *Oratoriis*, fascinare *nos* conatus es? sed cave tibi, *ne insanis* opinionis tuæ *fluctibus*, velut alter *Narcissus* submergare; fallit enim *te* tuus iniquus *Genius*, si——

——ut olim prius ex urbe *Capitolium* quam à *Capitolii* tutela avulsisses. *Manlium* illum Romita & *me* in hac causa——

——ut adversarii exercitus cataphractos, velut alter *Horatius* unus sustineam, & abscisso *ponte* progressum negem, regressum cogam.

In hac *Sparta* propugnanda, animus *arma* sibi sumsit *auro* splendidiora, onerosa magis, quam strenuus

strenuus unquam induit *Achilles*, stricto manus *ferro* tremit; munitum *galea* caput, corpus totum nunquam non *ære* resplendebit; tubarum *clangor* implebit cœlum, *campos pavor ipsos invadet*, ingruentibus undique argumentorum nostrorum *copiis*: *me* equidem in mille discerpi partes malim, quam animum in hac provincia remittere——

Quam *ego* cum sit levicula & *Palæstrica* adeo alacriter aggressus sum munire, ut si *fata voient*, optarem in *cymba* potius duorum *scalmorum*, quam in *Argonautarum* navi, jacturam facere——

Non minus est periculi *semper* tacere, quam nunquam periclitari viriculas suas. In re tam honesta, honorifica, vera, sincera, quis est qui triplici pectus ære non obvallaret? quis adeo pusillanimis, ut à tam insulsi hostis insultu *vi & armis* nudam, inermemque *Veritatem* non eriperet? me saltem impulit tanquam pro *aris & foci*——

Fuisse olim aiunt, atque etiamnum superesse vereor, qui ostentandi *ingenii* gratia musculum aliquoties facere videri volunt, in Elephantis molem exurgere——

——*Aristomachus Solensis*, sexaginta annos in *publicum* saltibus, & *muscarum* natura indagandi consumpsit; *Maro* pulicem copiose descripsit, multique se *vitium* ipsum, non *vitiose* commendaturos autumant: unde è nostratibus *quidam* nunc luem Neopolitanam super ipsum *Hyeiar*, nunc intrusorem *tyrannum*, plusquam Regem legitimum; hominemque *ære* alieno obstrictum, magis quam *liberum*, & frugi, honore prosequutus est.

Imo Invectus etiam qui *Diabolum* ipsum publice laudaret *Witebergæ* fuit *Joannes Brunus* natione *Italus* *Voss. instit. Orator.* pag. 331.

Quinetiam *Isocrates* in laudem *Helenæ*, quam tunc temporis *orbis* terrarum universus, pro ludibrio & opprobrio habuit, orationem composuit Laudatoriã. Alius de ipso *Nihilo*, omnia *bona* dicere.

In Orat p. 230. Muscam et artem parasiticam, *Lucianus.* Catullus *passerem,* Statius *psittacum.* Puteanus *evum.*

re. Magnus ille *Heinsius* laudat pediculum ad conscriptos mendicorum *patres. Phavorinus* turpem *Thersiten,* & malignam febrim; *Polycrates* tyrannum *Busiridem; Lucianus* artem parasiticam; *Synesius* calvitiem; *Erasmus* stultitiam; *Carneades* injustitiam pleno ore prædicavit.

Carneades Romæ, audiente censorio Catone, non minoribus viribus contra justitiam dicitur disseruisse, quam pridie pro justitia dixerat. *Fab. lib.* 12. *cap.* 11.

Alcidamas ille Eleates laudationem mortis instituit.

Denique *Agrippa* in vanitatem *scientiarum* acute invectus est, ut suam ipsius inde prodat *scientiam,* ostentet eloquentiam, quam totus ea de re miretur mundus——

Cum *Seneca* Claudii luserit Ἀποκόλοκυντωσιν, *Plutarchus* Grylli cum Ulysse dialogum, *Lucianus* & Apuleius asinum, & nescio quis *Grunnii* Corocottæ *porcelli* testamentum, (cujus & Divus meminit *Hieronymus*) Homerus βατραχομυομαχίαν; Maro culicem & moretum, Nucem Ovidius; Cur non & Vos pariter judicetis, merito etiam multa hic ab adversario dici meo, non ex animo quidem suo, aut re vera; sed ut ingenii eloquentiæque suæ præberet vobis experimentum.

Vto.

Formulæ Provocandi, Vendicandi adversarium.

AGedum *Thraso,* tuas jam experiamur viriculas, invictissime pugil——

Prodeas jam in *solem* & aciem; clanculariæ tuæ fugillationes, gloriationes, umbræ tan-

tanquam & larvæ, territuræ sunt *pueros*——

Quod olim *Turno Æneas,* Æn. 12. idem & ego tibi, si audis, si audeas——

Quæ nunc denique mora est: aut quid jam Turne retractas?
Non cursu, sævis certandum est cominus armis;
Verte omnes tete in facies, & contrahe quicquid
Sive animis, sive arte vales, opta ardua pennis
Astra sequi, clausumque cava te condere terra——
Idem nunc & ego tibi——
——*Nam licet arma feras, & vulnera sæva*
mineris.
Non tamen efficies ut timeare mihi——
——*si testiculi vena ulla paterni*
In te forte manet, venias *spectemur agendo.*

——Quam Ego tuam sententiam ausim non perhegare modo verum etiam contrariam *tibi* meam hanc, exquisitis rationibus defendere.

——φορὰ οὐ τίς ἐστι, καὶ ὃς ἐστὶν ἄλλο: quod Laco ille de *Luscinia* deplumata.

Vid. *Disputandi, criminandi, convitiandi Formulas.*

VIto.

Opponendi.

SEd *noli cantare triumphum,* priusquam viceris; *Victorem à victo superari sæpe videmus*——.

Non est tibi res cum larvis, & umbris; senties qui vir fiem——

Ille tulit precium jam nunc certaminis hujus,
Quod cum victus erit mecum certasse feretur.

——Velut *Bellona* quædam aut *Furia* in me ruis insolentius——

Vid. *Defendendi, Dubitandi Formulas.*

VII.

Formulæ Infinuandi.

Quod olim *Varius Geminus* (referente *Seneca*) dixit apud *Cæsarem*; *Cæsar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant; qui non audent humanitatem*: idem *mihi* aures jam *vestras* affaturo, dicendum venit, sperandum restat.

Cum enim benevolam adversario (ut vidi) meo, præbuistis aurem, quid ni etiam & *ego* parem *exspectem*, imo promittam mihi *à vobis* benignitatem? Non enim *Cramben* bis coctam, sed *Ambrosiam* quasi, & nectar *eloquentiæ* (*dapes* revera *Saliaris*) vestris aurium *stomachis* digerendum appono.

Ad pedes igitur *humanitatis vestræ*, nostra nunc *prona* devolvitur oratio, submissime *vos*, omnibus orans *votis*, intimis præcordiis obtestans, ut quem *adversario* meo præbuistis vultum; eodem *mihi* etiam *affulgeatis*, nostramque pariter, suspensam pauliſper *imbibatis* aure orationem——

Alexandrum illum Macedonem, cum nunciatum esset, *Darium* in prælium *triginta* militum adducere *Myriades*; respondisse ferunt, *unum lanium multos ovium greges non metuere*. Pari *ego* ratione; utcunque *imbelles*, adversarius (nescio quot) infarserat *probatiunculas*, ceu tot *cervinas copias*, *ego* (inquam) illud anile agmen facile diffiabo, & in *fugam* convertam.

Te itaque (*adversarie* mi!) non aliam *auguror* reportaturum victoriam, quam olim *Antiochus*; *cujus milites* (ut dixit *Hannibal*) *auro fulgebant satis, ad pompam; armis ad pugnam nihil valebant*: etsi enim *plumbeum* habeas *gladium* (laborantem scilicet causam) *eburnea* tamen sic eum includis *vagina*, & confusa rationum farragine, languentem conaris medicari, ut——

Hoc

Hoc caput, O cives, hæc belli summa nefandi!
Æn. 12.

Sed parce quæso pauliſper in *me* plaudere; neque enim prius exsultare *te* dignum est concinnitate orationis, quam utrinque plenius fuerit peroratum; maxime cum non *laude*, sed *veritate* disceptatio nostra nitatur. *Min. Fel.*

Quod in *formis* hominum, idem in *rerum* judicio, usu venire soler; *quasdam* si procul & obstantes aspiciamus, nihil erit venustius, nam ipsam quoque *Helenam* superare videantur, (*fuco* viz. oculis imponente;) sin propius & fixius contemplemur, jam quod paulo ante mire *blandiebatur* oculis majorem in modum *displicere* solet.

Ixion putavit se *Junonem* fuisse amplexum, cum *nubem* illius loco comprehenderat. Sed *vos* (qua polletis, acuminosa prudentia) *dicenda calletis*; *Nostis, res grandes gemina suspendere lance Ancipitis libræ, & rectum ubi inter curva subit discernere.* Pers. Sat. 4.

Verborum oceanus, vix *gutta* rerum, in totum *adversarii* mei *inundavit* declamationem; cujus lenociniis aures utcunque vestros titillavit; at animum (spero) non flexit *vestrum* quo minus uti *illi* hactenus veniam dedistis, ita eandem porro *mihi* indulgeatis.

Quamvis enim oratio *mea* non sit adeo *exasciata*, ut cum *torno* & *cothurno* comparari possit; debita tamen (qua potest) observantia, *vestræ* attentionis, & patientiæ *aures* submisse osculatur——

Sepiam ferunt, (marinum *piscem*) quum piscatorum retibus adeo implicatur, ut quoquo se expediret plani nesciverit; incredibilem *atri* (quem habet) *sanguinis evomere vim*, ut turbata aqua, ruptaque sagena tutius effugiat: Pariter *adversarius* meus, quem in suis tendiculis male- Tertul.

sanus

sanus *error* irretivit (aut *veritas* potius intra sep-tum compegit suum) quo securius elabi possi, omnem adeo *obnubilavit* veritatis *faciem larvatis* eloquentiæ suæ (si quam habet) *peristromatibus* & *atra* argumentorum suorum *eruore*, *quem* per *aqueam* suam orationem effudit, ut

——multum mutetur ab illo,
In specie, qua prima fuit——

Sed radicitus evelletur ex Musarum agris, infelix iste erroris filix, nebulas fallaciarum omnes *meo iubare* veritatis *sole* dissipabo, variisque *autorum* (quas intexuit & consarcinavit) *ego illum* exuam laciniis——

Certissimum felicis ingenii indicium in *Protagora* Abderita agnovit *Democritus*, quando pauperem valde puerum, quæstus gratia venditantem ligna, fascem viderat eleganter componentem, atque eundem postmodo fascem solutum in minutula, in pristinum rursus ordinem & formam restituisse: O si nunc & *mihi*——

——Conjungam nova veteribus, & rursum vetera novis, quo sic vetustis darem novitatem, novis autoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiisque, quoad fieri potuerit, fidem.

Jovis illius *Cretensis* simulacrum, *auribus* destitutum *fuisse* narrant; dignum mehercule ludibrio portentum est, *surdo fundere vota Deo. Vos* autem (quos scio *auritissimos*) obtestor, æquas præbere *nobis* aures, in neutram quæ propendant partem; & ut Plato olim *Judicem* voluit esse τὸ ἕτερα διακεκλυκότον, hoc idem ego *vos* oro, per ingenitam *vobis* ingenuitatem, ut vestras pulsari pariter & obtundi aures, aliquantisper pateremini, dum *me* æque ac *adversarium*, dicentem audiveritis, ne, ut olim *Medea*, eloqui cogar.

Qui

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquam *licet statuerit*, *haud* æquus *fuerit*.—— Sene. Med.

Rogatus aliquando, *Tullius* ille Romani sermonis princeps ac autor, *quam* maxime *Demosthenis* orationem approbasset, *longissimum* dixisse dicitur *Plutarch.* in vit. *Cicer.* Aurum enim quis recusat si multum, si ponderosum?——Non *hoc* præfatus sum——quasi vestras *ego* aures fatigare velim (*Laconice* enim omnia dicturus sum) sed ut——

Trita est materia, fateor, sed tritæ materiæ promitto orationem *Laconicam*, ut per humanitatem vestram, *Auditores Optimi*, mihi sitis rogandi vehementer, ne potius contemnatis illam, quia *trita* est, quam attendatis hanc, quia *Laconica* est.

Cum nihil sit tam præclare *dictum*, quin aliis quoque suus relictus sit *dicendi* locus, nec *Theophrastum* fuisse veritum tractare *locos* ab *Aristotele* tractatos: nec *Quintilianum* post *M. T. Ciceronem Oratorem* instituisse——quid ni &——

Socrates quocunque se converteret, hostem *illi* aliquem, invisa generi humano *virtus*, ac sapientia pepererat: foris *Hippiam* ac *Gorgiam*, *Prodicum* ac *Polum*, *Thrasymachum* ac *Protagoram*, miserrima arrogantiæ mancipia, in theatro *Aristophanem*; domi *Xantippen* habebat suam——

——Præclare olim *Artaxerxes* rex militi hostem convitiis proscindenti; *non ut maledicas*, *te ajo*, sed ut pugnes——

Id accidere pernotum est, *auditorum* facilitate, qui dum verborum lenocinio à rerum intentionibus avocantur, sine delectu assentiuntur dictis omnibus, nec à *rectis* falsa secernunt: nescientes inesse & incredibili *verum*, & verisimili *mendacium*. Min. Felix.

Plato de gladiatoribus sui temporis scriptum reliquit,

reliquit, peritissimos *lanistas* in *ludo*, ineptissimos esse *milites* in *bello*; quos tamen vulgus hominum, ut ipsum *Martem tunica tectum adamantino*, admiratur: nec est quod quis id miretur: quasi vero sit sperandum tam prospere apud *omnes* actum iri, ut optima placeant *omnibus*. Horat.

Barbari spinosas *sophistarum* nugas suspiciunt, *Ciceronem* in differendo, *pueruli* loco habent. Rex *Midas* fistulam *Panis*, *Apollinis* cithara dulciorem prædicare; *Polyphemus* cum *ariete* libentius quam cum *alio esse* verba facere solet.

Stolones & stipites istos finite quæso *umbram* pro *corpore*, hordei *granum*, præ *gemmis* expetere; nolite autem *vos* (qua estis summa *prudentia*) temere committere, ut *picas* cum *Musis*, *araneam* cum *Minerva*, *Marsiam* cum *Phœbo* conferatis——

Nam incaute *credulis* circumveniuntur ab *his* quos *bonos* putaverunt: mox errore consimili, jam suspectis *omnibus*, ut improbos metuunt; etiam quos *optimos* sentire potuerunt. *Min. Fel. Octavio.*

Alexander (ut aiunt) ille *magnus*, cum in causis (præsertim *capitalibus*) cognoscendis *Judex* sederet sinistra manu, aurem dextram occludebat; hoc gestu significans, se *alteram* quidem *auri* præbere *actori*, *alteram* vero integram asservare *reo*, nec eo usque velle sententiam ferre (qui necesse erat alterum eorum damnatum iri) dum suam singuli causam egissent. Spero igitur, & *vos* humanissimi *Auditores*, *Judices* gravissimi, (quibus *Alexandrum* ipsum, quantumvis *Magnum*, *majorem* haud unquam puto ostendisse in oratores æquitatem) *alteram etiam mihi aurem* asservaturos.

Vid. Deprecandi, defendendi, purgandi, *&c.*

VIII.

Formulæ Moderandi.

Catonem illum *uticensem*, quidam, ab eo interroganti, *quemnam maxime amaret*, ferunt, respondisse, *Fratrem*, nec acquirenti porro quem *Fratrem* intelligeret, quicquam aliud respondisse, quam *Fratrem*, *Fratrem*. In eundem modum, si quis *me* rogaret, quid imprimis putem esse defendendum; responderem, amicam *Veritatem*, ioiam *veritatem*; cui *primas*, *secundas* & *tertias* deferre non vereter.

Me certe neutiquam vidisseris *judicantem* hodie, nisi *amor veritatis* animum mihi ad dicendum accendisset; *alma* (inquam) *Veritas*, qua (ut ait *Hesiodus*) εἰς τέλος ἐξίκηαι· αἶψα δ' ὑπὸ νύκτα ἴηται. Opiniones enim veræ *solem* (instar Aquilæ) intueri possunt, cum *malæ causæ* (quasi *noctuæ*) lucem fugiant.

Amori igitur aut studio partium me non addicere, sed uni *veritati* litare, mecum habens constitutum, *exuam personam amici*, *induam Judicis* & (testibus utrinque productis) *Vos* mihi in ferenda sententia *assidebitis*, vestramque mihi astipulabimini suffragium, dum utramque exacte perpenderimus opinionem——

Quod olim *Pallas* apud *Homerum* (cum propter abreptam *Chryseida* litigaret cum *Achille Agamemnon*)

Ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τεὸν μένος εἰκυῖα μάλιστα
Οὐρανόθεν ——

——id ipsum, *Ego* impræsentiarum, *veni ego* vestram *pugnam sedaturus*, si mihi morem geratis; & *veritatem* hujus argumenti, ceu formosam *Chryseida*, aris his *Deæ* suo sistam incolumem——

Mihi enim impræsentiarum ita informandus est animus, ut *libram* æquissimi *judicis* teneam, nec in alteram partem propensus incumbam: ne non tam

ex

ex *vestris* disputationibus nata sententia, quam ex *meis* sensibus prolata videatur——

Vereor ne talem fitis habituri *judicem*, qualem olim habebant *coccyx* & *luscinia* inter se, de canendi gloria decertantes, viz. *asinum* certaminis istiusce arbitrum——

Ecce vobis hic *cognataque acies infestisque obvia signis signa, pares* aquilas, *& pila minantia pilis.* Quis furor *ô pueri*? quæ tanta licentia litis?—— Nec quenquam jam ferre potest Cæsare priorem, Pompeiusve parem; *Lucan.*

——Ut autem mediam ingrediar viam; & vere *moderer* controversiam præsentem, observandum esse reor cautius, ut in hac difficultate——Dextrum *Scylla* latus, lævum irrequieta *Charybdis* Obsideat——

Ecl. 3. *Non nostrum inter vos tantas componere lites*, neque *Palæmonis* (quas fuscepi) perite satis defungi possum vicibus; sed cum *lances Minervæ* jam tenebam, *animitus* opto, ut *Mutius Scævola*, (Romanæ civitatis oraculum) hic adesset, ut mei mihi officii describat cancellos; ne *Cambyses* aliquis *redivivus, me* extoriet inique judicantem.

Cum autem contentio sit inter *actionem* & *contemplationem*, utri *palma* (ut est in fabulis) *daretur* ex merito, ceu *pulchriori*; Vo (*auditores!*) in utraque optime versari, optimi estis utriusque judices; *vestra* igitur vel *stet*, vel *cadat arbitrio*——

Inter utrumque volat dubia victoria pennis.

Isocratem à quodam interrogatum, cur *Magistratus* defungi *munus* recusaret, respondisse ferunt, se hoc pacto complurimos, quos nunc habuit amicos amissurum, & in odium multorum necessario incursurum: *nam se* (inquit) *in tribunali collocatu causas omnes pro ut par est examine ventilaturo*, (ut justissime judicem:) *omnium ego inimicitiam non declinabo; si contra sententiam*

tentiam injuste protulero, certum est me, Deũ ἐκεῖνον οὐκέτι non effugiturum. Quas *ego* igitur in angustias, *homo miselline*, jam compingor, cui tam dura demandata est *provincia*?

Verum enimvero horum uterque mihi sit *amicus*, in utraque tamen decernenda opinione mihi erit liberum, (ut in *corporibus* animantium quibus vescimur) resectis & rejectis quæ sunt inutilia, salutaribus ad cibum uti; itidem in opinionibus sermonibusque *doctorum*, quibus animus nutritur: proinde in præsenti controversia *mel* colligam, *venenum* relinquam, *rosas* decerpens, *spinas* declinabo——

Qui intimas rerum naturas rimantur *Philosophi*, *herbam* narrant *Heliotropium*, quæ, quamcunque cæli plagam percurrat *Sol*, eundem semper respicere solet, ut cum *occidente* sole *occidere* etiam illa videatur; *Solem istum*, esse cogitate, egregiam *hanc sententiam*, in *hoc* declamandi *orbe* agitatam, atque huc illuc à *dubiis adversariis*, quasi tot contrariis *sphærarum* motibus circumrotatam: Ego (Heliotropii more) *veritatis* solius *sequacissimus* (à qua ne *latum* quidem, quod aiunt, *unguem* dissilire libenter velim) in quacunque *opinione* movebitur *veritas*, ego in illam propendebo.

Quod olim *M. Tullius, Faveo Curioni, Cæsari honestissime cupio, pro Pompeio emori possim, sed tamen Republica nihil mihi charius est*: ita (inquam) & *ego*: *favco tibi* (eruditissime juvenis) quin & *tibi* bene volo suavissime *commilito*) sed tamen in gratiam *veritatis*, omnia esse facienda judico; quam *divino* quopiam *prosequio* afficiendam censeo——

Malesanum *Paridis* (Priami Trojanorum *regis* filii) judicium, satis inter omnes, ubique *gentium* famigeratum est. Quem (cum orta esset contentio inter *tres Deas*, Junonem, *Palladem*, & Ve-

nerem,

nerem, cuinam, *aureum* illud *pomum*, quod *Eris*, (diva illa *litifica*) immiſerat, ex merito daretur, ut *digniori*; Junonis potentia, & imperio, *Palladis* ſapientia, & conſilio (quæ *illi* ſpoſponderant) ſpretis neglectiſque, *Veneri*, *Veneri* (inquam) *laſciviæ* voluptatem & *amoris patronæ*, aureum illud *pomum* detuliſſe ferunt.

Non multum & *hic* abſimilem diſſenſionem videtis, inter *duos* hoſce *Antagoniſtas*, quorum uterque *veritatem* ſibi vendicat, ceu peculiarem. *Aiter* autem eorum licet ampulloſo (ut audiviſti) orationis gyro, calamiſtrato rationis cincinno, *nobis* videatur perſuaſiſſe, *victoriam* ſibi merito deberi, in medio tamen (per *me* licet) ponatur *victoria*, tanquam nobilis illa *Atalanta*, aut *Hippodamia* quæ à *nobis* omnibus (ceu tot generoſiſſimis *procis*) certatim expetatur, ——

Ne pueri, ne tanta animis aſſueſcite bella; quare factioſe rem geritis? quare in partes ſeceditis? quare *veritatem* ipſam, quæ non niſi *una* eſſe, & ſimplex poteſt, peſſime divulſum ac dilaceratum itis? *Cygnum* Thebanum audite, hoc oraculum conſulite——

——Utrinque conſtitere ſerratæ acies, & rauco crepuerunt cornua cantu.

——Nec *Achillem* commendare potuit *Homerus*, niſi *Hectorem* extolleret, neque *Æneam* Maro, niſi *Turnum* commendare; & *Lucanus*, quia *Cæſarem* depreſſit plus *Pompeio*, ſi quid judico, deraxit——

——Atque utinam profecto——

Nunc autem Bella geri placuit nullos habitura triumphos. *Diſcordiæ* enim liteſtis quæ non componendam urget diſcordiam——

——Tu, qui adverſarii tui ſententiam *elegantèr* potius quam *nervoſe* exagitaſti.

——at maſcule ſe vindicavit——

——*Nunc*,

—— *Nunc, nunc Fluctuat ira intus: rumpuntur neſcia vinci Pectora: nunc totis in vulnera viribus itur.* Quod olim *Poëta* de Æneâ & Turno Æn. 12.——

——Hujus *me* controverſiæ diribitorem, ut liticulas haſce *Tenedia* tanquam *bipenni* defalcarem.

Quippe cum *me* huc veritatis traheret auctoritas, huc *amici* retraheret conſuetudo, cumque inter utraque nutubundus & fluctuans, quid potius *mihi* ſeligendum foret non expendo——

——Te autem in hac *cauſa*, qui ſe ſperat ſuperiorem——Quid ſi *idem* certet *Phœbum* ſuperare canendo?

Qui ſe mutuo infeſte adeo petunt, & acriter adeo digladiantur, ut quæ in medio eſt *Minervæ*, (quo, latere tecto abſcedere *illi* liceat,) non abs re, *Caſſide, clypeo*, & *haſta* à *Jove* patre, donata eſſe videatur.

Audiviſtis inter Antagoniſtas hoſce acerrimum quidem, at vero tantum *linguale* prælium, *verbale* certamen; *qui* tanquam pro *Argiva* illa decertaſſent *Helena*, ſuas utrinque *copias* conſcripſerunt, inque *aciem* diſpoſuerunt, fulminibus argumentorum, ultro citroque (ceu tot ferrata eſſent tela) jactatis.

Et jam judicio ſtantve cadantve meo. Ego autem omnimode *imparatus*, quippe & *imperitus* ſum, ortam dirimere controverſiam.

O ſi liceret meam, hanc tam difficilem *Spartam Æaco* alicui, aut *Minoi* delegare; nam utcunque ad hanc *liticulam*, inter illos componendam, in hæc *noſtra* jam conſcenderim, *lupum* tamen (ut eſt in proverbis) *auribus* tenere mihi videor; ne *judicium* in hac re meum (quod ſentio quam ſit *exiguum*; quam prorſus *nullum præjudicium* à nonnullis habeatur: quorum ego cenſuram, cum mihi in primis ſit votis, ut evitem,

Vos (Auditores!) *veſtram* aſtipulemini opem, *veſtram* mutuate operam, & in utraque lancis parte utramque ſeorſim ponite opinionem; *ego* fimbellam tenens, *ſtateram* elevabo, & (quod de *Juſticia* fingitur) oculos inimici præjudicii, veritatis *mantili* involvam, ut neutrius videar affectaſſe partes.

——Quam ego jam velim, ut olim in cauſa
Turni *ac* Æneæ——
Jupiter ipſe duas æquato examine lances
Suſtinet, & fata imponit diverſa duorum,
Quem damnet labor, &c. Vid. *Æneid.* 12. non longe à fine——

——*Eruditis* hoc judicium deferimus, quos tam multa nobis conſtat ſcire, quam *nos* ignorare ſemper profitemur——*Heinſ. Ariſtarch.*

——*vaſtis nunc viribus effert*
Ora Dares——
Quale ſopor feſſis in gramine, quale per æſtum
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere rivo,
Tale tuum carmen nobis divine Poeta.

Ut qui *rectam* viam neſcit, ubi, ut ſit, in plures *una* diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec univerſas probare: ſic cui non eſt *veri* ſtabile judicium, pro ut infida *ſuſpicio* ſpargitur, ita ejus dubia opinio diſſipatur. *Min. Fel.*

——Hiſce autem inflammatis partium ſtudiis *ſequeſtrum* ſi quis ſe candide interponat, impetus fit undequaque in *eum* tanquam in communem hoſtem *utrique* & publicum——

---Fors & *virtus* miſcentur in unum--Æn. 12.

Leviculas haſce (quæ interceſſerunt) velitationes ut componerem——χάος enim non eſt ut ſpero ἀκατονόητον——quamvis.

——*it toto turbida cælo*——
Tempeſtas telorum, ac ferreus ingruit imber,
ut Poëta, Æn. 12.

——Ego

——Ego his ſuccedo Τετελεσμένος, quod aiunt, Ἀκροτελεύτιος, cujus autoritate hodierna dirimenda eſt diſceptatiuncula——

Proximus *huic*, longo ſed proximus intervallo,
Inſequitur Salius——Æn. 5.
Fortunate puer tu *nunc eris* alter *ab illo.*

Doleo *ego* meum, tam durum hodierni diei fatum, quod *judicis*, inter antagoniſtas (quos modo audiviſtis) ſim obiturus vices; accerſiendus potius eſſet *Rhadamanthus* ab *Inferis*, qui veritatem poſſit tam *involutam expiſcari*, autoritate ſua omnem hanc litem dirimere, iracundoſque eorum, & *effrænatos* motus ſedatos dare.

Quandoquidem vero, *vobis* eſt complacitum, hanc *mihi* deſignare *Spartam*; quam *ego* pro virili mea ornare ſtudebo, & quoad potero inter utramque opinionem *pendulus*, conteſtatam hanc inter *illos* litem, (neutri etiamnum adjudicatam) accurate examinabo.

Quæ cuique placuerit *opinio*, hanc (per *me* licet) amplectatur, ſuoſque (in hac re) fruatur quiſque judicio, quanquam omnio nollem ut *Vos*, pro *aureis æneos*, pro *tritico paleas* aut ſtipulas, (ut olim *Glaucus* apud Homerum) admittatis ——

Ut examine ſcrupuloſo veram ſententiam, non eloquentiæ *tumore*, ſed rerum ipſarum ſoliditate libremus——

——*Nec enim levia aut ludicra petuntur*
Præmia, ſed Turni *de vita & ſanguine certant.*
Æn. 12.

Nos proinde ſolliciti, quod utrinque in hoc negotio differatur, & cum ex altera parte plerumq; obſcura ſit *veritas*, ex altera lateat mira *ſubtilitas* (quæ nonnunquam ubertate dicendi, *fidem* confeſſæ probationis imitetur) diligenter quantum poteſt, ſingula ponderemus; ut *argutias* quidem

laudare, ea vero quæ *recta* ſunt, eligere, probare, & ſuſcipere poſſimus. *Min. Fel. Octav.*

Themiſtoclem ferunt, (cum duo ex *amicis* ſuis, ad *illum* ſuam detuliſſent *litem* determinandum, ut ſimultate depoſita in priſtinam redirent gratiam) illam *tam ingratam* provinciam abnuiſſe, hac reddita facti ratione: *quoniam* (inquit) *ex duabus jam amicis, alterum ſtatim facturus ſum inimicum*; Eadem uti poſſem & ego apologia.

Sed quid tum poſtea? reſpuamne ergo, hujus eſſe litis diribitor? nequaquam certe: *Omnes potius amittendi ſunt amici, una ut veritas quam amittatur*——

Illo igitur *Ariſtotelis* umbone me protegam, ἄμφοιν ὄντοιν φίλοιν, ὅσιον πρεσβεύειν τὴν ἀλήθειαν.

Quod etiam Phoſphorus ille Philoſophorum in ſimili argumento, φίλος ὁ Πλάτων, φίλος Σωκράτης, ἀλλὰ φιλτάτη ἡ ἀλήθεια· Idem & *ego*; *Amicus tu*, cujus concinnam latis orationem accepimus; *tuque*, cujus melleum plane, imbibimus *Suadæ* ſuccum; at enim *vincet* utrinque *veritas*, intemerata *veritas*, cui jam *ego* his in *aris* litatum venio.

——Res aſt arbitrio non dirimenda meo.

Minerva, è celſis *Olympi* deſcendens cacuminibus, inter dilectos *Dolii* filios (cum *Ithacenſibus* belligerantes) acerrimam ſtatim pugnam ſedatura, venit *dijudicatrix*: quorum cauſa diſſidiorum explicata, anxiis aliquandiu *æſtuabat* cogitationibus, quomodo ſe gereret in tam difficili negotio, eos proinde (diu multumque omnibus animo agitatis) tandem hunc in modum affata eſt; *Diviſa capita, intricata utcunque ſit inter vos diſſenſio; Ego tamen in neutrius propendens partes, æqua Juſtitiæ trutina, rem utramque collibrabo.*

Simillime horum *ego* altercationis *Antagoniſtarum*, arbiter qui ſum, *in diverſum, quaſi duplicî ſemper*

ſemper in hamo, quam ingreſſus viam, utriuſque deſiderio ſatisfaciam, & *clamoſum* dirimam inter eos *litigium*.

Stat mihi animus *nudam* inſpicere *rei* naturam, *veritatem* ejus recti judicii ἀνατομίαι medullitus *exoſſare*, ut ulteriorum demum rixarum *procella* conſileſcat——

Miſſum igitur faciatis (*quæſo*) quicquid eſt in hoc genere *aculeatum*; ponite ſimultates, nec *Cadmæos* vos præbete *fratres*, ut inteſtino uterque pereatis bello.

Nulla hic adeſto *Eris*, quæ vel minimum *aurei mali* immittat bracteolam, unde nova inter *vos* (quorum *ſub me, jam judice, lis eſt*) recrudeſcat contentio.

Fulminat Æneas armis, ſummaſque minatur
Dejecturum arces Italum, excidioque daturum,
Jamque faces ad tecta volant—— Æn. IX.
—— *Lenta ſalix quantum pallenti cedit olivæ,*
Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis,
Judicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

IX^to.

Formulæ tum adhibendæ, quum

Moderator *ab una in* aliam opinionem *tranſiturus eſt*, Collationem *facturus utriuſque inter ſe*.

SEd quod *Lotharius Cæſar*, dicterii loco habuiſſe dicitur, *Audi alteram partem*; id *ego* jam *vobis*, (noſtis enim veterem legem *Atticam*) ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι.

Audiviſtis hactenus quid dici poſſet de——jam autem *firmiora* longe comperietis *argumenta*, quæ——

——*Quis justius induit arma,*
Scire nefas magno se judice quisque tuetur.
Victrix causa diis placuit, sed *victa* Catoni.
Lucan. lib. 1.

——Sed his omissis, quid *altera* sententia doceat, perpendamus——

At vero, ut *silicum*, & *chalybis* collisione inter se, *ignis* elicitur; ita ex harum inter se rerum *collatione* exsilient magis *veritatis* scintillæ, quæ *lucem* intellectui, *calorem* voluntati, affectibusque *ardorem* subaccendant——

Quod igitur *Cicero* pro Muræna, contra *Catonem* verba faciens, *At enim* (inquit) *te* ad accusandum *Respub'ica adduxit, credo equidem, Cato te isto animo atque ea opinione venisse*, sed *tu* imprudentia *laberis*: Sic *ego* tibi, *te* enim credo *veritatis* amore *istam* quidem tuam provinciam suscepisse, sed falleris, neque enim——

——Sed cum mearum jam sit partium, uteramque partem attingere, & ut ille, ἑκατερωσε-ἐζειν. opus est ut——

Verum enimvero si hac solum via insisterem, aliamque *insalutatam* præterirem, viderit sane *injusto* illi non dissimilis *Juliano*, qui de *agro* controverso, inter *Spartanos* & *Agrivos judex*, de *amicorum* solummodo *jure* disputavit, *justa* autem *aliorum argumenta* illius aures non incurvarunt; ac proinde amicis suis assignavit agros, *aliis* etsi *debitissimos*; erubescerem autem *ego* intemeratam adeo violare *justitiam*: nos igitur (*Auditores!*) *non imminuimus*——

Fit ita fortassis cum *Oratore* hoc nostro, sensistis hactenus; quod si oculos *vestros* in alium paulisper lancis partem conjeceris, certo scio, comperturos *vos*, argumenta *numero* plura, *pondere* graviora; non enim hic videbitis——non hic comperietis——non, sed——sed——

Prima

Prima hominis facies, & pulcro pectore virgo
——postremo est immani corpore *piscis*. Æn. 3.

Quod si *acutiori* mentis *oculo*, (omni remoto peristromate) rem ipsam propius *intueri* velitis, aliter forsan sentietis, nam——*Nec numero inferior, pugnæ nec honore recedet Alter*——ut ille apud Poetam. *Æneid.* 12.

Vestras huc usque exercuistis aures, in alteram duntaxat *ventilanda* opinione; æquamque hactenus videtis *simbellæ* stateram, *illam verisimili* sultam ratione; mansuetis quæso ut, quæ secutura est, hauriatis auribus, orationem——

Quod *prima* quantumvis *fronte* verissimum videatur; *alteram* tamen si *intus*; & *in cute*, discutiatis opinionem, longe veriorem comperietis——

Sed *alteram* jam audite *partem*, nam (ut in causis forensibus, quæ coram judice sistuntur) *Actor* videtur *superior*, dum *pro se* loquatur *Reus*; sic *vos* forsan *Opponenti*, jam adhuc suffragamini, cæterum non dubito quin aliter omnia sentietis, simul ac *ameliori genio*, suggestam audieritis opinionem——

Sed satis jam diu, idque cum summo vestro (ut vereor) aurium fastidio, *hoc saxum volvimus*; aliam jam *delibemus* paucis opinionem; in quam, etsi *veris intonuit* novissimus orator, ardenti tamen solidæ *confutationis fulmine*, adhuc non *concussit*, imo vix dum tetigit.

Tam tenui tamen pendet filo hujus veritatis statera, & tam perplexe subinde loquuntur *Veteres*, ut *Eridis* potius pomum, quam *pacis* olivam, videantur posteris eandem litem moventibus, reliquisse——

Xo.

Formulæ *Proponendi*, seu *Narrandi*.

A *Plutarcho* scriptum accepimus, *sermoni* congruere quod *Nummis*, qui eo præstantiores creduntur, quo materia pauciore, pretii amplius amplectantur; sic——

——Sed quoniam non perinde multis notum est quo genere——quove——oriunda fiet, id jam *Musis* bene juvantibus, exponere conabor——

——Agedum nunc rem omnem sigillatim aperiamus——

Docebo autem non *Crocodilitis* aut *Soritis* ceratinis, aut aliis id genus *dialectic*orum argutiis, sed pingui (quod aiunt *Minervâ*) rem digito propemodum ostendam——

Pictorum imitabor hic artificium, qui cum in exigua *tabella*, ingens hominum congeries exprimenda est, nonnullorum modo summa *capita* ostendere, totum vero *corpus* abscondere solent: ita ipse quoque non singula quæ poterant reperiri *movebo*, non quæ inculcari, *urgebo*; paucissima, in gratiam vestram reportem, *seligam*; copiosissima, ut reprehensionem declinam, *negligam*——

——In tanta autem difficultatum sylva cædua, utcunque operosum sit semitam invenire; id agam tamen ut multa paucis contraham, & succum exprimam——

In ista igitur controversia statuminanda.

——In quo jam——explicando, desudet mea ex hoc loco qualiscunque industria.

——Quæ jam *mihi*, seorsim singula punctius restant prosequenda.

In *cujus* quidem controversiæ medullam ut penetremus, eamque ad vivum usque resecemus——

Latum vero campum & quem metuo intrare, sed decurram brevi——

——At ne altius in profundum solvam, quam meæ tutum scaphæ videbitur, cum *res* adhuc controversiis jactetur, & adhuc sub *judice* lis est——

——Unde controversia tota reducitur ad *hos* cancellos, utrum——

Si dicendum est apertius, & accuratius——

Nostrum erit nunc igitur orationis pensum (vestra bona cum venia *Auditores*) punctissima quæque sic delibare, & pro meo modulo contesserare, ut sub uno quasi constet intuitu, quid——

——Effigiem enim ipsam figuramque totius corporis, uno quasi penecillo ductam atque expressam, *vobis* propono——

——Et hoc hujus controversiæ maximum est momentum——

Verba videtis quo spectant, & ipsa se prima fronte produnt, esse se:

Qua de re si paulo magis exacte cognoscere velitis sic, habete——

Quo in subjecto, propono *vobis* exponoque hæc tria——

——Atque *hoc* totius præsentis causæ caput est——

In *hoc* enim cardine res tota vertitur——

Iit enim coloribus rem istam exprimam, quibus nec *Apelles* suum Alexandrum, *Xeuxis* puerinvas, atque Helenæ ex versu Homerico simulacrum pressius effinxit——

Id si cui forte nimis philosophice dictum videtur, age, pinguiori (quod aiunt) *Minervâ* planius faciam——

Sed tamen quoniam hic est *campus* noster, in

quo ſtatuimus hoc tempore *decurrere*; & materia, quam in hoc conſeſſu veſtro tractare decrevimus: non alienum à propoſito noſtro viſum eſt ——

——Mea ſic eſt oratio, & ſic in animum induco meum, & tota *hoc* evincit orationis ſeries.

Aggrediar tamen jam ipſum *erroris* fontem & pravitatis, unde omnis caligo iſta dimanavit, & altius eruere, & aperire manifeſtius.

——Ut autem quod res eſt dicam, quodque mihi plene perſuaſum eſt——

XImo.

Formulæ *Tranſeundi* ad *Propoſitionem*, ſeu *Narrationem*, quæ fit *exponendo ſtatum Quæſtionis*, vel *ſenſum Thematis*.

Cujus ego mentem ſententiæ, ut plenius vobis planiuſque patefaciam.

At vero ſicut nubibus ſemel diſſipatis, & apertis *ædium* feneſtris fugantur tenebræ; ſaxim pariter & *ego*, ut intromiſſo *dilucidæ* expoſitionis *Sole*, clarius effulgeat *veritatis* radius, ſenſumque hujus ſententiæ, non ſolum *oculis* intueri, ſed *manibus* etiam contrectare videamini——

--Ac ſic contractius *rem* totam ſic propoſuiſſet:

Cujus *Venuſtiſſimam* ſententiæ *faciem* (omni deracta *larva*) *ego* in hujuſmodi expoſitionis *ſpeculo intuendam* vobis, & *oſculandam*, exhibeo——

Ut igitur planius dicam quod ſentit *orator*, propoſiti *thematis* veritatem aperiam; longiori orationis *tela*, uberioreque *interpretationis* filo, in hunc ſenſum *explicari poteſt* ——

Quæ verba ſi ad *vivum* diſcutiamus, in hunc fere ſenſum ſonare videntur, & ad nullum præterea alium collimare *ſcopum*, quam ——

Cujus

Cujus tam egregii proverbii *ſphæra* in hoc *axe* & *cardine* circumrotatur——

Elegantiſſimi cujus *Adagii* ſenſus, hic eſt (ut opinor) genuinus:——

——Ac ſicut jubar *ſolis*, clariorem perficit diem, & totam nubium diſperget obſcuritatem; Sic &——

De *quibus*, nobis in limine, brevibus eſt deſpiciendum.

Ad hanc *ego* quæſtionem, toties & *voce*, & *ſcriptis* ab omnibus vexatam, ut reſpondeam quemadmodum oportet, utriuſque prius inſtitutum erit expendendum, ut intelligatur quomodo tam *hic* quam *ille* intelligant——

——Ut videatis quantum *noſtri* intereſt penitius hujus abyſſivada pertentare——

Ne abjectius quam par eſt de hac re quippiam ſtatuamus——

——Quod ut enucleatius fiat, obſervandum eſt in limine——

——Unde ad hoc tandem quaſi *acus* foramen, tenuiſſimi hujus (ut videtur) diſſidii *filum* redigitur——

Summatim ut dicam——

Hoc ut ſuccinctius fiat, & præſenti inſtituto accommodatius——

Cui ſi vel amen detrahatur, in conſpectu erit radiantiſſima iſtiuſce rei veritas——

Quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet——

Sed operæ precium eſt, ut id ipſum etiam atque etiam diſtinctius, & expreſſius enucleemus——

——Quod cuivis homini prudenti mediocriter, & intelligenti, primo oculi nictu, ſatis apparet——

Quo ſermone, quid ſignificatum habeamus, non inutile eſt diſquiſitu——

Et ne futuræ noſtræ orationis *navem*, inter or-

roris

rotis *ſcopulos* fluctuantem ſine *clavo*, ſine *anchora*, ſine *pyxide*, certove *ſcopo* relinquer emus; *quæſtionis hujus ſenſum & ſtatum*, hunc eſſe cognoſcetis, quod ſcilicet;——

At enim ut difflata *palea*, puriſſimum *granum*, ſcoria que flammis abſumpta *obryzum* licet videre ſplendidiſſimum, aliis *oratorem* verbis, hoc ipſum nobis innuentem cogitemus——

Veruntamen ut hujus *aureæ* ſententiæ, intimiora *penetralia* ab alto pandam, apertioris paraphraſeos *clavi* reſerando, ſcire *vos* velim——

Sed ut diſperſis *nubibus* in ſerena nocte, clarius micant *ſtellæ*; pariter & hujus *ſubobſcure* ſententiæ *veritas*, *nubiculis*, paraphraſi breviuſcula, *diſſipatis*——ſciatis igitur——

Atque ut *ſacros* hos Apollinis *frontes* jucundius diguſtemus, ut has Minervæ *pyxides* recludamus, ſciendum eſt——

Verum cum non ſoli *cortici* nobis ſit immorandum, agite *intimiorem* porro hujus ſententiæ *ſenſum* attendentes, operæ-pretium erit non injucundum quidem, *nucleum* intus latentem eruere; perinde igitur ſonat ac ſi diceretur——

Cujus tam tetri *vitii* turpitudinem, ut penitius paulo inſpiciatis, *Deſidiæque* non tantum *veſtigia*, ſed & ipſa *Cubilia* conſpicue intueamini, adeſte quæſo huc pauliſper & quod *ego* digito monſtravero, in id *vos* mentis aciem intendaris.

Aruſpices fuiſſe quoſdam à veteribus accepimus qui in victimarum *exta* accurate inquirerent, partes maxima cum cura ſingulas intuerentur, ut ex diligenti ſingularum contemplatione res futuras prædicerent: Horum *nos* more ac ritu, fibras &. *exta* horum verborum——

——Quod ut plenius intelligatur, res ab *ovo* (quod aiunt) altius eſt repetenda, & ſinceræ *veritatis* ſcintillulæ è cineribus ſunt eruendæ——

——Diſcri-

——Diſcrimen facile apparebit inter *frumentum* & glandes, inter *triticum* & paleas, *Græciam* & Barbariam; *Athenienſes* & Getas——

Quod, *amotis ſipariis*, ſic ſe nobis intuendum præbet, & tanquam *Coloſſea ſtatua*, in mentis ſeſe inſinuat *oculos*——

Nec quid in hac ſententia duriuſculè ſonet video, cum in *triviis* jactetur *compitalibus*——

In cujus rei *inteſtina*, paulo penitius ſi ſcrutabimur, intimiores ejus *elicicmus medullas*, ut citra omnem controverſiam *diluteſcat*, nullum unquam——

Sed ut uno, quaſi, intuitu *veram* iſtius rei *imaginem* videatis graphice *delineatam*, ad hunc, cogitate, ſenſum, Poëtam noſtram attendiſſe; *neminem viz.*

Cujus, ſi accuratam ἀναλυσιν faciamus, & veluti *exoſſemus*, τελεχηλισμὸν, & *nuda* illius nobis pateſiet *veritas*, ut qui vel *lippientibus* inſpexerit *oculis*, acclamabit *magnum eſſe*——

Quam ſi ego *Protogenis* coloribus potuiſſem *delineare*, ut quaſi *ſtellis* variegata refulgeſcat, tali, ſe *vobis* inſpiciendam daret, *habitu*——

Quæ quidem verba (quantum ego *nanus* & *homuncio* conjectando aſſequer) in hunc *vos* hortantur modum ut——

Cujus tam egregiæ ſententiæ, ut è *fundo* veritatem *expiſcarer*, genuinum hunc ejuſdem ſenſum, ſine ullo verborum anfractu, *vobis* propono ruminandum——

Neve *iſtius*, tam præclaræ *ſententiæ*, ignorata *veritas*, altius veſtris quorundam inſideat animis, *arigite aures veſtras*, & *alta*, quæ dixero, *mente* reponite; *Vos* enim jam (ecce) rapio, ubi non *ſecluſa* aliqua tenetur *aqua*, ſed unde *flumen* controverſiæ univerſum ſuboritur——

Clariorem vultis ut accendam *facem*? ſic igitur acci-

accipitore, *oratorem* noſtrum *ſenſiſſe*, & ſi in *vivis* jam eſſet, *diſturum* eſſe——

Sed quorſum tot *verbis* opus eſt? in his præſertim, quæ breviori *orationis* gyro, ſatis ſuperque complectendo ſumus, in *hoc* enim *cardine*, controverſia hæc tota *circumvolvitur*, nempe;——

Quæ, ne cuiquam dura, aut religioſis *auribus* abſona videantur; hujuſmodi breviter illuſtrare *ſcholia* non gravabor, & ampliori orationis apparatu adornare——

Quod quidem ſi *recta* mentis *acie*, & acutis *judicii* oculis rimari velimus, hanc nobis inſinuaret veritatem——

Quaſi in aliis diciſſem verbis——

Cujus ſententiæ *veritas*, ut diſcuſſa *nebula*, eluceſcat magis——

Quod luculentum dictum, quid ſibi velit, pauceis delibantes; *penitiſſimas* ejus ſenſus eruamus, & hunc *Democriti puteum* (in cujus *fundo* latebat olim *demerſa veritas*) exantlemus——

——Quo itaque citius & ſatius *intricatum* hujus ſententiæ *ſenſum innodemus*, ut ipſis *labiis & toniſoribus*, omniumque undique *infantiſſimo* innoteſcat, cognoſcendum eſt——

Quo quiſpiam ad *literas* natus efficius & formatus, reſpiciens, crebris *hac* uſurpabit ſermonibus——

Sed ne diutius *vitreum* (quas aiunt) *vas lambere* videamur, *pultem* tandem *attingamus*; ut ſic fracta teſta, *unionem* reperiamus, tuptaque *nuce*, latentem intus *nucleum* exconticemus——

Quod nihil eſt aliud (ut mihi quidem videre videor) quam ſi diciſſet, *Nullum non lapidem movendum eſſe, nullam non opteram navandam*, ut——

XIImo. For-

XIImo.

Formulæ *Tranſeundi* ad *Diviſionem*, *vel* (*ſi mavis*) Partitionem.

ATque cum in *amplum* dicendi *campum*, mea jam *ingrediatur* oratio, ne vel nimis *anguſto* decurrat *alveo*, vel ita *redundet*, ut extra *ripas* diffluat, his *ego* objectis *aggeribus*, *cum* coarctabo, primo——ſecundo——tertio.

Intelligere vos ſpero Auditores, quæ ſit futuræ diſputationis *ſumma*: nunc ſingula meæ *diſtributionis membra*, & quid quantumque in quoque comprehenſum ſit, perpendamus; ita facilis & dilucida futura eſt tota hæc, *excellens* illa quidem, ſed tamen *ardua*, & perobſcura tractatio. Primum igitur——

——Eam ego quæſtionem nequa memoriæ veſtræ, nequa meæ cenſuſio fiat, ſic pote quaſi *quinque* in propagines diductam volo——

In explicatione igitur quæſtionis, primo *rem* ipſam definiam, deinde *partes* conſtituam, poſtremo *quid* inter——& reliquos——interſit oſtendam——de quibus ſigillatim ego, ac ordine dicam——

——Hoc facilioris explicationis gratia, in *tria* hæc capita diſtribuo, ut primum verborum *rationem* exponam, ſecundo, *naturam*, tertio, *uſum*——

Sed unum hunc *alveum* in pluros *canaliculos* diffundamus, & univerſum inſecuturi ſermonis *flumen*, in *tres* (ſi placet) *partes* diſpertiamus; hac enim ratione, inſtituti argumenta tandem facilius pertexemus, nec *noſtra*, tanquam in *mille Mæandros* deferetur oratio——

Sed varii, ex hac *ſcaturigine*, oriuntur *rivi*, quos in hos diſtinctos *alveos* coarctabo, primo, ſecundo, tertio ——

Tripartita igitur erit totius *rei* diſtributio, ut ſic

pro

protensum *orationis* meæ *filum*, tanquam ad *Mercurialem statuam* dirigens, longius quam debeam, non prolabar——

Cæterum ne oblitus *brevitatis*, nostra longius *digrediatur* oratio, ab hoc veluti communi *centro* omnes *lineæ*, in futuro meæ *declamationis circulo* deducentur:——

Quæ de hac re involutius proponi solent mihi, revocanda viderentur ad hæc duo capita, tanquam Mercuriales statuas——primo——secundo.

Et ne extra omnes nostra *oratio* cancellos limitesque excurrat, ad hoc quasi centrum mathematicum, omnes diametros reducam, extra cujus *circumferentiam*, ne *latum* (quod aiunt) *unguem* expatiabor——

Sed *rivulum* unum aut alterum, de tanto *Oceano* deducam, reliquos *sicco* (quod aiunt) *prætereiens pede*; quos omnino omnes *infantiam* meam exprimendo non esse, ingenue fateor——

Sed ne in immensum *pelagus*, verborumque *flumen* immergam calamum, hosce *tres* speciatim persequemur, ex hac *scaturigine* oriundos *rivulos*——

Quare quemadmodum qui longum iter susceperunt, *ducem* viæ sibi eligunt, ne temere aberrent——ita & *nos* pariter——Ariadneum Methodi filum——

XIII^tio.

Transeundi ad Confirmationem.

1. Confirmandi, *in genere*.

Quæ ne forsan verisimilia magis, quam vera videantur, cogitate——

Meam

Meam *ego* assertionem *Achilleo* argumentorum *robore*, rationum gravissimarum *pondere*, fundamentorum *evidentia*, exemplorum *magnificentia*, demonstrabo; pariter & confirmabo——

——Verum, ne ex *meo*, quæ dixi, *cerebro* fingere omnia videar, si plures *rationes* earumque momenta firmissima desideratis ipsa *philosophorum* quasi oracula, vobis producam——

Quæ, ne perfunctorie forsan prælocutum *me*, & *humano* potius effudisse impetu, cogitetis quam hoc ipsum ingenti molimine iteratæ insinuationis inculcat, ——attendite ad——

Quod ne *commentum* vobis, aut fabulosum videatur *figmentum*.

Quod quomodo sit astruendum adversum tergiversantes cujuscunque *secta*, velites, aut *triarios*, supersit ut contractius in sequentibus explicem——

Quod clausis vel in totum *Homericis* oculis liquebit facile si——*Tertull. Pall. cap. 2.*

Quod adversus tot *opponentium* impetus operosius erit adstruendum——

——Efficiam idcirco ut arbitror, ne videatur usque adeo *veri* dissimile, quin ipso die, sole ipso clarius eluceat——

——Quæ quo magis in *themate* nostro latent, eo diligentius, ut boni *venatores* solent, per vestigia, sensum latentem persequemur——

——Ista autem ut clarius in se elucescant, & firmius muniantur adversus reclamantium insultus, observandum est——

——Ad quam ego statuminandam sententiam aggressurus modo rationes——

——Et sane spero facturum me vobis manifestum, nostra omnia non modo niti rationum firmissimarum auctoritate, quod sufficit ad *victoriam*; sed & Philosophorum & Poëtarum, addo etiam

etiam ipſorum alias adverſariorum teſtimonio comprobari, quod inſigne eſt, & magnificum ad *triumphum*———

Poſſim hoc loco evagari latius, & id quod dixi, tum *repe itis* è veteri memoria, tum *vivis* ac ſpirantibus confirmare——

O mihi quis jam ſe *campus* orationis expandet! retinete, dicentem, *temporis*, methodique repagulis; abripiet enim, & torrente *me* ſuo, *Eruditio* ſuas in utilitates effundet——

Rationes jam afferimus, per *quas* nobis noſtram ſententiam confirmemus, è quibus *hæc* prima eſt.

——Pretium (ſicut mihi perſuadeo) alicujus moræ erit, ventilare———

XIVto.

Confirmandi,

2. *In* Specie, *& primo per* Cauſam.

NAm———
Quid enim———
Quid etenim aliud——
Quippe nimirum——
Quod præter omnem dubitationem ita eſt *verum*, ut *verius* nil eſſe poſſit; ſive enim perpendamus——ſive examinemus——ſive obſervemus——meritiſſime præferamus——

Quam ut *Achilleis* revera argumentis; & inconfutabili *ob ſepiam* ratione, cogitate quæſo:

Et primò, à *cauſa*, hujus rei *veritas* confirmatur: *quid enim non deſignat, quid non perpetrat avaritia?*

Cauſam me vultis, ut indigitarem? occurrunt plurimæ, perpendite apud *vos*, perpendite quæſo——ſium.

Vultiſne

Vultiſne *cauſam*? En *vobis* manifeſtam——

——*Fert animus*, cauſas *tantarum expromere rerum Immenſumque aperire opus*——Lucan.

——Quod in *cauſa* thematis noſtri manifeſtum eſſe, quis tam nullo præditus eſt ſenſu, qui non fateatur?——

——Oraculum autum verius, nec *ille*, nec *Apollo* Delphicus pronunciavit unquam: nam cum aſpera, & amœna minus ſit *virtutis* ſemita——

———Hoc autem ut fiat dilucidius, omnes ratiunculas noſtras huc ſuccenturiare, longa eſſet injuria, longæ Ambages; ac proinde, ceu canis de *Nilo*, unam aliamque palmarem in tranſcurſu, *vobis* prolibabo———

——Nam ut hujus ſententiæ rationem, æque ac originem, à primis *naturæ* arceſcam faſciis.

Quam luculentam *ſententiam*, *nervos* æque ac *cutem*, *poros* ac *ſanguinem* habere comperietis, ſi——

Atqui, ſi cui videar *hæc* audacius quam verius dicere, agedum pauliſper ipſas intimius *rerum* rationes inſpiciamus, quo palam fiat———

Quod ut argumentis evincam neceſſariis verum eſſe, ſciatis velim———

Luce clarius aperta cauſa eſt, cur interdum——

Ratio in promptu eſt.

Et ut affatim *rationum*, in unum quaſi *circulum* colligam———

Cauſas vultis? ecce has——1. quia——2.

——Vita fabula, tragœdia, cujus *Deus* eſt Choragus, *argumentum* luctus ac calamitas, *hiſtriones* miſeri mortales; *chorus* fœminæ & viri; *apparatus* aurum & argentum; *veſtes* variæ & magno pretio conductæ, aliena omnia ac mutata, ſæpe autem ſubito reddenda——*theatrum* eſt hic orbis in quo homines *natura* collocavit——*Heinſ.*

Qua ratione adductus.

——Ab

——Ab *hoc* enim malo eſt, quicquid uſquam eſt mali——

——Mihi enim pro conceſſo eſt, conſeſſoque ab omnibus——

——Quod primum *rationum* autoritate, deinde quotidianis docebimus *exemplis*——

Non aliam ob cauſam, *Palladem* finxerunt *armatam* antiquiſſimi illi *Poetæ*, quam ut ſignificarent, in *regibus*, bellicam virtutem cum *ſapientia* conjunctam eſſe oportere.

Videmus enim velut *Apelleis* lineis *graphice* depictam, hujuſce rei veritatem: cui enim vel *tonſori*, vel *lippo*, non ſat innoteſcit?

Quam nos ſententiam ut *nervoſius* paulo confirmemus——

Rationem petitis? en vobis——

Rationem hujus ſi quis *indagaverit*, hanc non eſſe infimam agnoſcet.

Neque hoc ego quenquam *mirari* veſim, cum——

Nec immerito; nam *adulatores dum laudunt, lædunt*——

Sed ſi hæc *penſiculatius* paulo ruminetis——

Qui enim *otio torpuerint*, *vitam ducunt plane ingloriam*——

Nonne quotidiana *docet* experientia?

His, quaſi obiter *prælibatis*, huic veriſſimæ ſententiæ, *arcem* obſepire non erit difficile, ſi bene perpendamus.

His alias poſſem, & plures ſubnectere cauſas,
Sed jumenta vocant, & Sol inclinat, eundum eſt——
Longa eſſet injuria, ſi omnes rationes perſtringerem, *longæ* nimis eſſent *ambages*, hoc ergo tempore, ſolummodo *ſumma ſequar faſtigia rerum*——

——Et cauſam iſtius rei quis ignorat?

——Recte proinde *illi*, imo rectiſſime procul-dubio faciunt, qui——

Quod

Quod egregie prolatum *dictum*, ut probatum vobis reddam——

Cujus rei *cauſam* ne quis forſan ignorare poſſit——

Quod dictum, ne videatur tractum ex *vulgi* opinionibus, conſiderate.

——Et hoc tam aperte conſtare efficiemus illico, ut cum *talpa* & *liberide* cæciorem eſſe oporteret, qui illud non viderit; nam——

Quod ne cui veſtrum eſſe videatur *mirum*, perpendite rationes paucis——

Quam ego *veriſſimam* eſſe, ſexcentis facile evincam rationibus——

Quod quo facilius *argumentis* perſpicere poſſitis, rem ipſam *vobis* dum exponam, quæſo diligenter attendite——

Et quis in clariſſima *luce* cæcutire videtur ad morem *Tireſiæ* Noctuine, qui talem dari in regno *literario* jucunditatem, pleno non admittat oſtio; cum——

——Quod affirmatum ſi *cuipiam* ex circulo veſtro, *Auditores*, non abſimile videatur, *vel Agyrtarum* gerris, vel *theatri* nugis, mecum *is* rationis ſequatur radium——

Illud igitur imprimis certiſſimum eſſe ſciatis nihil *hominem* à bellua evidentius diſtinguere, ipſa *eruditione*, eloquentia, *ſermone*, quibus *homo* ſe maxime *hominem* eſſe oſtendit.

——Sed ut *Achilleis* hoc evincam *rationibus*, operæ-pretium nunc erit, cauſas primo ponderare——

Et hanc ego *rationem* hodierno die ſtatui *vobis* repreſentare, ut ab hac, velut è *face*, lucem *veritatis* accipiatis——

2do. *Per Contrarium.*

DIſpiciamus vero, ſi placet; aliquantiſper *otioſæ* vitæ turpitudinem; intueamus, ſi vultis, nævos, maculas inertis ignavæque *pueritiæ*, ut tanquam *Æthiopes* faciant noſtrates *Europæos*, candidiores apparere——

E regione vero——

Ex oppoſito autem qui——

At ex Diametro——

E contra vero

Qui autem *otio* torpuerint——

Sed ut contraria juxta ſe poſita magis elucescant, conferamus pauliſper——

Nonne enim——

Contemplemini vero contrarium *vitæ* inſtitutum, & *quid aliud quam* inopiam *videbitis*? *quam dedecus inveniesis*?

Secus longe contingit——

Sed audite paucula; quid remini de——

At vero *pugnantia ſecum Frontibus adverſis, paulum componere*——

——Vice verſa.

3tio. *Per Similitudinem.*

SIcut enim.

Nam veluti:

Quemadmodum enim:

Non ſecus——non aliter.

Ut enim nec ſine oculo *Domini* equum; nec ſine *veſtigio Domini* agrum dixit pingueſcere *Thales* Mileſius——ſic

Quam ego *veritatem* ut meridiano *jubari* prælucere faciam, cogitato——,

Et

Et ſicut ſtultus ſit neceſſe eſt, qui *hyemem* accuſat, quia horrida ſit aquilonibus, & ob aëris intemperiem frugibus creandis, prorſus inutiles; dum non reputat *æſtatis*, quæ præceſſit, hoc eſſe officium; *hyemem* uti partis, & eſſe otioſam: ita iniquus eſt qui *ſenium* ſe attigiſſe queritur, quia ultimus is ſit *Comœdiæ* actus: tum enim è *theatro* hilarem *te* proripias oportet——.

4to. *Per Exemplum:*

SEd ut planiora fiant quæ dicimus, exemplis ſingulatim illuſtranda ſunt, & paulo uberius exaggeranda, ne immodicæ brevitatis ſtudio rerum pondera orationis celeritate rapiantur.

Tuos, mi *Cicero*, appello *manes*, tuoſque *teſtor* conſopitos *cineres*; reviviſcas (*quæſo*) & quod dudum *exemplo* præſtiteris tuo, impræſentiarum rurſus comprobato, annon tu?

Quæro abs te *Hercules*, quibus *tu* tandem *gradibus* aſcendiſti in *Cœlum*? quo *tu* (*quæſo*) modo, tam *nobilis*, tam *celebris*, factus es, tam *honoratus*? profecto licet *ipſe* jam *ſepultus* jaceas, *tuum* tamen *nos* canore ſatis alloquitur *exemplum*, *te* per *laboris* tuos (vere *Herculeos*) evaſiſſe inclytum——

Sed *quid moror iſtis*? quid *dictis* opus eſt, cum *facta* loquuntur? reſpicite enim *Heraclitum*——

——Sed quo *te*, Theophraſte, prætermittimus piaculo?——qui cum

——Quod ita eſſe, luce clarius *exempla* demonſtrant. Quis enim unquam——

——Neque hoc ſane novum, ſiquidem mos iſte——

Exemplis talibus plena ſunt omnia.

Et

Et vero habe fortunas omnes cum *Cræso*, numera candidos cum *Polycrate* felici dies, fluant ultro dormienti in gremium victoriæ cum *Timotheo*, fiat aurum quicquid tetigeris cum *Mida*, fiat *rosa* quicquid calcaveris, cum Bersio nisi *amicum* tamen habeas, quocum affectus & animum commiscеas, inter fortunas & solatia *Tantalum*, te & *Irum* invenies,

Vultis itaque, ut è *mortuis* resurgat *Aristippus*? Vultis, ut illum *Nestorem*? Vultis, ut *Ulyssem* in scenam inducam? En *vobis* adest *coram*, *quem quæritis*——

Exempli enim gratia, quid memorem *Curios*, *Fabricios*, *Cincinnatos*, *Catinos*, *Scipiones*, *Catones*, & sexcentos alios? qui *omnes* in hanc nostram opinionem, *pedibus* (ut ita dicam,) *ivere suis*——

En *vobis* (si placet) *multas* doctorum *legiones* ad supperias *nostras*, qui ad hujus sententiæ mentionem (tanquam *milites* ad suum *vexillum*) nobis gregatim occurrunt *præsidiarii*: Ellum melioris literaturæ *antesignanum*, Plutarchum! qui——

Hujus rei *testes* sunt parietes isti, intra quos nonnullos *ipsi* vidimus, qui primo congressu videbantur *aliqui*, non ita multo post sese prodiderunt, quam essent *nulli*; & *vosmet ipsi* istis quidem *oculis* sæpius non potuistis non observare.

Vos parietes obtestor & *subsellia* imploro, adeste *vos* Ciconiæ, vos *Aquilæ*, vos *Leones*, & hodierni temporis *ingratos* hominum mores redarguite.

Hem *Parcæ* quæ nulli parcitis! vos *Ulyssem*, Ajacem, Hectorem prostravistis humi——tu quoque Æ le——

Occidis, *Argivæ quem non potuere phalanges*
Sternere, *nec Priami* regnorum eversor *Achilles*.

At si Primorum replicaveris Annales——

Vidimus *multos*, honore conspicuos, celsarum dignitatum insedisse fastigiis, *Tyrio murice* nitidissi mos

dissimos, qui ad utrumque *Phœbum*, & *polum* utrunque, *suum* extenderunt imperium; quorum amplissimæ *opes* abierunt; transierunt & ipsi *opum* tantarum *Domini*. Sed in hoc *Musarum* Pernasso, circumvecto *ætatis* vestræ *gnomone*, cum horologii *umbra*, aut *mortis*, aut senectutis, *punctum*, attigisse videbitur, tum confertissimos, uberrimæ studiorum vestrorum *messis*, manipulos *demetetis*——

Quis vellicato *Cicerone* suis auribus non timeat? quem notato *Virgilio*, calumniæ *metus* non terreat?

Ego sane cum ad *Præteritorum* temporum recordationem, animum excito, & veteris ævi spatia, *cogitatione* decurro, *&c.*

Literarum procurationem, *Reges* ipsos sæpenumero suscepisse, & *patrum* memoris accepimus, & *nostra*, ipsi vidimus——

Plautum enim hic solum evoco, & *præpono* (nec *impono*, quia ex animo ita sentio) omnibus qui in *Latio*, aut *Græciæ* imbuerunt chartaceum hoc æquor——*Lipsi.*

Atque hunc quidem ipsum *Platonem* quo paculo omitto? cujus magnitudine animus assurgit, & commemoratione sola, quasi ad divinitatis occursum commovetur: erant tum *Athenæ* Atticæ, *Palladium* terrarum, templum eruditionis ac delubrum, totiusque sapientiæ emporium commune——

Omnes *paupertatem* timent, *Socrates* contempsit: omnes *mortem* horrent, *ille* vero etiam optavit; quippe cum jam manu poculum teneret, neque amplius quam haustu unica à morte abesse, nondum desiit jocari——*Phædo* noster *inquit* salvi sumus; jam de *gallo* cogitandum est. Hoc à *Merito* beneficum *Socrates* accepit, hanc felicitatem *Anyto*——

Cujus autem animus non pascitur, & quasi saginatur, qui *Camillos*, Fabios, *Fabricios*, Nasicas, Scipiones, *Curios*, & id genus alios, non tam *hominum*, quam *virtutis* legit nomina?

Exhaurire coner *oceanum*, si exemplorum quæram in *antiquitate* finem, & hæc *nostra* quoque tempora, materiam suppeditant *orationi*, si vel *aulas* Principum, vel rerum publicarum *curias*, dictionis perlustrare cursu vellem.

Ubi tu *prudentissime* Æneæ? *Eloquentissime* Cicero? Tulli ditissime? ubi *Cæsar*? ubi *Alexander* terrarum *dominus*? occubuit *Crassus*, exspiravit *Cræsus*, abiêre *Catones*, *duo fulmina belli Scipiadæ* occidere, duæque civilis belli *Erinnyes*, Pompeius *gener*, & Cæsar *socer*, nec tibi pepercit doctissime Virgili——.

Ingeniorum *ille* scientiarumque fons *Homerus*, humanæ *terminus* admirationis, quem *antiquitas* veneranda, ore patulo *vomentem* ita repræsentavit, ut defluentes ab ejus *ore* liquores, ac *flores*, in amphoris & canistris colligerent *philosophi*, jurisconsulti, *oratores*, astrologi, *poëtæ*, medici, *pictores*—

Memoriæ proditum est *Catonem*——

Ciceronem ferunt——

Sed quid ego in re non dubia, *exemplis utar* non necessariis?

Quod si *hodierna*, adeoque præsentia, vestro magis *sapiant* palato; ecce intra istos *parietes*, omnium longe illustrissimos——

——Quod si illam *Martis* urbem, bellici furoris sedem, & quæ semper arma vel inferret sua, vel timeret aliena, publico *librorum* armario carere non posse, *principes* terrarum judicarunt ——tum

——Ubi vero tua, Marce *Cato*, gravitas, severitas, ac rigor? ubi pondus *Stoicum*, ac supercilium immobile atque invictum? ubi ingens illa anima

anima quam *libertati* victimam servabas? tum latebat——

——*Socratem* qui non suem *Erymanthium*, aut aprum, ut *Poëticus* nugator, aut leonem *Nemæum*, sed immanes animorum feras, *iram* ac vindictæ *lubidinem* quotidie vincebat. Qui immotus animo, atque inconcussus, *cæli* corruentis impetum sustinuisset, & lubente hoc mundo uno *conscientiæ* suffultus tibicine, securus suique similis cum universo cecidisset——Quem vero timuisset, qui nec mortem poterat timere, quam qui *sprevit*, mori potest, *vinci* nondum potest.

Sed quid ego *opem* antiquorum *subsidiariam* peterem, cum indies *nobis*, ante *oculos* obversentur, (imo vix uno abhinc triduo)—qui—

Ponite quæso ante *oculos*, universos anterioris seculi *Proceres*, Philosophos, qui *omnes* (nisi *famæ* de illis injuriosius decernat) *omnes* inquam——

——Vidit *ea* dies *Auditores*, duas ac viginti, moles dicam nescio an naves——*Heins.*

——Nam *Achilli*, quem ut accuratam *belli* normam, victor orbis *Macedo*, colebat, *citharam*, qua belli tædia dispungeret, in manum, *Poëtarum* Princeps dedit——nullum cibi condimentum præter sudorem & sanguinem habebat.

——*Ille* filii obitum deplorat, *iste* sed cum lachrymis moleste optat: *huic* domi est *Medæa*, non ad *horam* ut in scena, sed ad *vitam* omnes——

—Ut sileam *Ulyssis* errores & innumera capitis discrimina, quibus se objecit, antequam——

Cogitate serio, *beatos* illos *antiquorum* manes hunc vobis, *creta* notantes ad *Helicona* callem; quorum, licet *cineres* ad tempus jaceant in *sepulcro dormientes*; at sane in studiis apud *nos* suis *vivunt* adhuc, semperque *victuri* sunt superstites——

Nam ut totum *antiquitatis* iter omittamus, &

ad illas *temporum* tempestates veniamus, in quibus *nostrates* ipsi, (ut alios complures taceam) se ad——

Et quoniam sub *vexillo veritatis*, contra secus cogitantes *digladiandum* est; multas *armatorum* catervas (velut in *Equum Trojanum*) congregavi, qui (adversariis surrepto *Palladio*) victoriam facilem pollicentur. *Eccum* vobis in prima acie *Ciceronem* qui——

——Multum ab *eorum* consuetudine alienus, qui immensis *poculorum* certaminibus, & quasi bello, nihil præter vinum pro salute *patriæ* effundunt——

Tiberios, Caligulas, *Nerones* & portenta cætera, ut transeam——& ejusdem speluncæ non nominanda monstra——

Obruit *eos*, ex hac parte *oratorum* veneranda phalanx, sed & *philosophorum* non contemnendus exercitus——

Consultissimi *historiarum* viri, & magnus *ille* temporum heluo *Baronius*——

——Qua ratione adducti prisci *heroes*, in disciplinam doctorum hominum *filios* suos studiose tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit Aristoteles; *Timotheum* Cononis optimi Imperatoris filium Isocrates, *Epaminondam* Lysis Pythagoreus——

Quippiam-nevero tale *olim* factitatum legitur? etiam quid ni? inspiciatur enim *Xenophontis* liber de——legatur *Isocrates* de——

Quid? *repetamne* Catilinæ *parricidium*? perstringam *Clodii* libidinem? *Gracchorum* molitionem? *tempus* non sufficeret, si *Neronem*, si *Heliogabalum*, (*monstra* narro, non *homines*) in *theatrum* inducerem; quorum *ingluviem*, *ructum*, *crapulam*, si recensere velim, *dies* me deficeret, præsertim cum *noctis* potius hoc opus fuerit quam *diei*——

Sed

Sed ne *ego* supposititias *venundari* viderer *merces*, en *pugillum* ex toto antiquitatis *fasce*; ecce vobis *præsegmen*, ut quid sit *doctorum* in hac re judicium *prælibetis*, neque enim aliud fecit, *Alex. Magnus*: cum——

Turmatim *vobis* hic occurrunt *heroës* illi literarii, magni studiorum *Atlantes*——

Sed quo me jam *fessum rapitis* Philosophi? quid tu Philosophorum *Phosphore* magne *Aristoteles*, mihi in aurem dicis? quid est, ô *Cleanthes*, quod *tu* mihi sic urges cubitum? Ego *te* novi, omnes, hic *te* perbelle noverunt, per *nocturnas* vigilias, viaticum ad *diurnas* Musas comparasse——

Propono & *propino* vobis, pientissimi *illius* Æneæ exemplum, qui——

Quibus autem *donis* cumulati, quibus exculti *artibus*; fastigiatam *eloquentiæ* arcem, conscenderunt *veteres* illi oratores: an utique credimus *eorum nascentium* labris, insedisse flexanimam *Suadam*? cujus quasi *Gratiis* afflati, evaderunt aliquando in *Deos mortales*, suo qui arbitrio *animorum habenas* moderentur? minime vero, sed per *studia*, per *labores*, per *vigilias*, inclaruerunt. *Vos* igitur latigare juvet, *Scyllas*, *Charybdes*, & reliqua monstra *aquarum*, & si quid in *orbe* sit arduum, hoc molimini, exhaustum enim *sudorem*, ingens à *tergo* comitatur gloria——*Farnab. Ind. Rhet.*

Hic vero *campum* feracissimum & lætissimas *segetes* ostendit Historia; in quibus omnino omnibus *demetendis*, si desudem, *tempus* ante me deficeret, quam extremos *sulcos* attigero; *exemplorum* igitur *multitudine supersedendum* arbitror, unumque tantum, aut alterum *manipulum* (quasi de mercibus *segmen* præcidaneum) colligemus——

Proponite *vobis* (*Juvenes Philomusi*) heroica illa

antiquorum *exempla*, *semideos* illos imitamini antistites, qui——

Obruor, en obruor *ego* jam *exemplis*, quocunque *oculos*, quocunque *animum* appulero meum, video multi fariam *exemplorum* supellectilem, & (veluti *Muscas*) undique prosilientes *Milites*, *velones*, ad hanc *propugnandam* sententiam *advolare*——

——Neque de *Plusarcho* quicquam adhuc dixi, qui compendium scientiæ, prudentiæ thesaurus, mare antiquitatum, utriusque gentis divinus quidam promicondus est.

Quid dicam de *te* doctissime *Plato*?

——Hic forsan efflagitet aliquis ut ea quæ verbis adserta sunt, aliquibus jam demonstrentur *exemplis*——

Qua propter *reges* maximi, singulari benevolentia *Poëtas* semper sunt complexi; nam *Hiero* Simonidem, *Cato* Ennium, *Cæsar Augustus* Virgilium, Varium, & Q. *Horatium* Flaccum, in summo habuisse pretio dicitur. Facem hic ut addam *Exempli*——

Et obvia sunt passim non parum multa exempla, ex sacris quoque literis eruta——

——Laborabit his malis *Alexander* magnus, *M. Antonius*, & plures alii, quos numerare labor est: Sed & *Ennius* Poëta, qui ob *vinolentiam* articulari morbo consumptus est---*Martialis* item potationibus indulsit-----Haud absimile quiddam de *Gete* imperatore refertur, qui apponi sibi in mensa jubebat dapes per *alphabetum*, viz. *anatem*, anserem, *aprum*--- aliquando *pavonem*, perdicem, *pullum*, porcellum, *piscem*, pernam, &c.

——Inter quos ut interim *Diogenes*, Xenocrates, Catones, *Cassios*, ac Brutos fileam; *Chiron* ille cum immortalem esse liceret, ultro *mortem* præoptavit——

Nam

Nam ut ab *Heroicis* usque temporibus, *annalium* memoriam animo *replicemus*, nullam ullibi inveniemus gentem, quam——

Annon *æquitatis* studium exilium *Aristidi*? studium *sapientiæ*? venenum *Socrati*? integritas & *patriæ* salus *Demostheni* perniciem accersivit?

Sed nec *diffundam* me multis, nec in *patentissimos* historiarum *campos* expatiabor; *unum* solummodo, aut alterum *vobis* porrigam, ex copiosiori vindemia *racemum*, quem vestro ut allubeat *palato*, valde cupio——

Atque hic dum *intueor quot* occurrunt *dicenda*, & quam *paucis* sit *dicendum*, non adeo me agitat quid dicam, quam quid prætermittam, per omnes *historicos* volitate, invisite *Academias*, quid aliud quæso, quam——

Quid vobis memorem *Sardanapalum* luxu perditum? *Heliogabalum* crapula interemptum (*monstra* dicam an *homines*?) qui *suam* non modo *vitam*, quinimo totas insuper *respublicas* dissolutis suis *moribus* pessum-dederint?

Tam celebris olim Trojanæ urbis rudera quæso & cineres resodite, & inspicite paulisper mecum, & invenietis *morum suorum corruptionem*, & non *murorum* diruptionem, causam illius excidii, quod non obscure innuit *Poëta* quum cecinerit,

Invadunt urbem somno, vinoque sepultam——

510. *Per Testimonium.*

Atque ne hæc à *me* in rationis, ac *veritatis* ita disputari putetis, ut à *me* tantum accipiant *autoritatem*, credite *Auditores*, non hanc à *me* mihi mentem esse; sensit hoc *Tullius*, cum Tullio *Conificius*, cum utroque *Quintilianus*——

Recte quidem Poëta——

——Optime orator——

——Præclare inquit Comicus——

Res minime *dubia* est, & disputatione non eget; exstant omnes *domestici*, plurimi *exteri*; testes exstant sanctissimæ *leges*, & veterum *patrum* decreta minime *obscura*, aut dubia; sit sacrosancta illorum apud *vos* autoritas——

——Nam ut in *telo* aliquo, aut gladio multum interest à qua *manu* veniat, sic in *sententia*, ut penetret, valde facit robustæ alicujus, & receptæ *autoritatis* pondus——

Et ne nimis *steriles* in tanta *fœcunditate* & *flumine dissercndi* videamur, age *fontibus* apertis, *rivulos* nostros, altius aliquanti per *fluere* jam permittemus, *consultis* Antiquorum *oraculis*, ex quorum *Tripode*, nostra sat abunde confirmatur opinio, horsum tu *Plato*, paucis te vole——

Quod si adhuc penitus velimus introspicere, aut aperte, aut ex consequenti, veneranda omnis fere antiquitatis canicies pro *nobis* consistit——

——Succedunt minoris ordinis succenturiati milites, similia suffragia perhibentis——

Neque vos *invito* solum ad *olera* hæc & *legumina*, aliaque id genus, *crassioris succi* alimenta, meæ *inventiones arte*, facta, cocta, apparata; sed ad exquisitissimam *mensam*, epulas *Oratorum*, *Ambrosiam* Philosophorum, *Nectar* Poëtarum, omniaque *mellitissima* oribus, *auribus*, animis, *quæ* placeant fercula——

Sed si mea *vos* non moveat oratio, moveat saltem *antiquarum* Philosophorum, moveat *oratorum*: non enim pluvias (ut aiunt) *aquas* colligo, sed è *vivo gurgite salientes* propino; legite *Demosthenem*; evolvite *Isocratem*, percurrite *Platonem*, &c.

——Consulite sultis *Tacitum*, qui civilis atque militaris rei autor maximus, sententiis rebusque densus, verbis strictus ac compressus, totus denique *ignis*——*Heins. orat.*——Qui in animis *principum* atque in pectoribus vixisse, in & eorum cogitationes perlustrasse, videatur, ita docet, ita ernit ac detegit, ita ob oculos ponit *Tacitus* omnia —— Res cum verbis, verba certant cum sententiis, nunquam turget, sed assurgit.

Adesdum tu M. Tulli, *adesdum* (inquam) & dicas aperte——

Ex tripode penitissimæ *sapientiæ* est illud Senecæ, qui Socrateo melle delpuit totus——

Idem etiam quod *ego* in hac re, *sapientiæ humanæ oraculum*, Aristoteles *ipse dixit*; affirmans:——

——Xenophontis dictionem *Gratiæ* formasse, iis manibus videntur, quibus ut Pœëtam volunt, *Veneri* ministrant.

Herodotum, cujus omni nectare, omni Indicæ arundinis humore, ac succo, suavior est dictio——

Demosthenem——qui tonabat in *Philippum*, totoque eloquentiæ impetu, tota illa gravitate ac sententiarum densitate fulminabat ac ruebat, cœlum denique ac terram, Athenienſis *Jupiter*, Demosthenes miscebat.

——Quem numerosa comitatur familia, quorum testimonia non capit hujus nostri thematis angustia——

——Sed *Poëtico* utamur contra hunc *Poëtastrum* testimonio, ut suo *ipsius* mucrone pertinax confodiatur——. *Vide* quam aperto Marte adversus *te* prælientur *Poëtæ*——

Nec est quod vereamini, *meæ* me habere *causæ* testem, ὁμόψηφον habeo, enim, & in promptu habeo nec *illum proletaneum* quempiam, *imi subsellii oratorem* gregarium *vernilitem*, sed politioris literaturæ *vixilliferum*, magnum illum, doctumque *Scaligerum*, qui in honoratissimo *doctorum* choro, *nemini* secundus *assidebit*——

Oraculum consulite, quod non furibunda *Delphis* Pythia, non Dodonæus *Jupiter* aut Ammon; non Ismenius *Apollo*, aut Clarius; non vaticani *aruspices*, aut de circo *astrologi*———sed———

Quis tibi *Plato* pulcherrimam *hanc* cogitationem immisit, quam sublime animus tuus *ascendit*, hanc palmarem sententiam protulisti? tetigisti *rem*, non *ocu* (quod dici solet) sed *acie* mentis, & *acumine*.

Agedum quicunque *dubitas*, & nostri sermonis audaciam *miraris*, perlustra *Græciæ* lumina, doctrinæ *numina*, Platonem, &c. percurre *Romani* nominis æterniratem, & in hac immortalitatis *gloria* sublimes, Ciceronem, *Cæsarem*, *Senecam*, alioſque infinitos intuere.

Naturæ quidam quasi *genius* & Idea rationis Aristoteles---cujus *ille* unicus sacerdos ac consulus fuit, qui diversitate rerum, *solus* humanam ætatem occupare potest: ordine vero ac tradendi ratione, *omnium* conatum excessit. *Heins.*

Nam ut in principio *Ethicorum* vir divinus, imo numen quoddam, & vis quædam major *sapientiæ*, notavit *Aristoteles*---in *quo* quot prope verba, tot arcana, *doctor* publicus humani generis, summus sapientiæ *aedituus*, oracula effundit——

Totius antiquitatis *fastos* ad subsidium nostrum proferemus---complures enim horum—— Magnus ille doctor---*Arist. sc.* Rex Philosopherum——

Abyssus eruditionis veteris *Hesychius*———

———Cui etiam opinioni calculum apponis suum——

Quæ omnia intento quasi digito hanc quam *ego*, monstrant jam *vobis* veritatem———

———Astipulatur & vulgo jactatum proverbium——

———En Germanum *Philosophum*! en vocem

cem *auream*, Attico madentem succo!

Sed quid ego argumentor? quid pluro *disputo*? *te* testem *obtestor* (melitissime *Cicero!*) ad *te* enim (tanquam ad *sacram* aliquam *anchoram*) jam confugio; ut *tu* (velut *alter Achilles*) nostram *propugnes* oppugnatam *provinciam*; quid? annon tu———

Hoc ipsissimum in *ore* sæpius habuisse fertur *Augustus Cæsar*, ipsum audite——ô *egregiam* & veri *regiam* tanti *imperatoris* sententiam! optime dixisti vir optime!

Quod, si *telas* oratorum *retexere* libuisset, sexcenta liceret ejusmodi proferre; *pleni enim* sunt libri, *plenæ* historiæ, sed nec opus est, ut *vagetur* oratio, cum *domi* habet unde luxuriet:———

Quod ipsum fide dignorum scriptorum suffragiis, consensu consono attestantibus, comprobatum est; Quid? Annon———

Quod idem confirmat *Euripidem*, aureis sane insculpendum characteribus——

Sed priusquam istis *valedicam*, *salutandus* est Plato, *compellandus* etiam paucis est *Isocrates*; qui velut *Sol* & *Luna* inter alios *emicuere*, pleniſque *buccis* & *buccinis*, huic nostræ *astipulantur* opinioni.

M. illum *Tullium* Romanæ fontem eloquentiæ ac regem *patrem* quoque patriæ fuisse dictum aliquando legistis——Hinc orationem vividam, sublimem, masculam, nervosam: hinc colorem, succum & figuras, ducite, ac haurite———

Sic *Plato*, sic *Aristoteles*, sic *Zeno*——

Ab his mihi non dissentire videtur Homerus, qui——

Agedum *Plato*, Euge *Aristoteles*.

Arbitros arcesso, omnium *scientiarum* callentissimos; & *oraculi* vos audire cogitate, cum universum *antiquitatis* concentum audieritis, qui

omnes

omnes in hæc verba *ſublimia*, acuta; mellis, leporis, *piperat æque* (ut Sido. Apollonius ait) *facundiæ* plena, (in quibus ferventis fulmen ingenii) eruperunt——

Eruditorum ille maximus, J. Scaliger—qui promulſide hac nos allicit ad dapſilem oratorum cœnam——

Oceanus teſtium *immenſus*, in apertum noſtræ declamationis *campum inundat*, in quo mea jam *natans* oratio, *portum* & exitum haud inveniet——

Platonem ipſum audite——quem equidem cum lego, cœleſti quodam numine ac oraculo inſtinctum atque impulſum, (qui *rapi* potius in altum quam *aſſurgere* videtur) ita tangor, rapior, accendor, ut oblitus *mei* ſequar, & quod *ipſe* fieri à Bacchi ſacerdotibus cum à Deo impelluntur, in *Jove* ſuo ait, ipſe *me*! ex aqua videar haurire—*Heinſ.*

In cujus ſcriptis omnibus ac ſingulis propemodum orationis partibus, præter ubertatem, ac prodigioſam quandam copiam, vim ac ſublimitatem in dicendo, tot *urbanitates*, tot lepores, tot feſtivitates paſſim, ac *Gratiæ* occurrunt, ut cum *Græci*, tribus non plures eſſe finxerint, *mille* in ſingulis *illius* ſermonibus notare *mihi* videar——*Heinſ.* Sic apud *Platonem* legimus.

——In *illius* autem lectione, tanquam in beatis *inſulis*, inuſitata quadam voluptate *ebrii*, ac quibuſdam quaſi immortalium *Deorum* condimentis deliburi verſantur——Quæ enim *ille* ſenſuum oblectamenta, quas illecebras omiſit? quos non laqueos, ac elegantiarum retia *lectoribus* objecit?

——Ariſtophane autore ſummo, & quem tot tantiſque laudibus veteſtas extulit, qui omnes *Athenarum* veneres, feſtivitatis ac *gratias* prope exhauſiſſe creditur——

—At-

——Atque id quidem ex verbis Terentiani *Chereæ*, videre eſt, qui——

De *his* autem teſtis abunde magnus eſt *Ariſtoteles*,——

Sed *Medicorum* placita conſulat velim, qui verbis noſtris fidem præbere detrectat.

——Sed præſtiterit fortaſſis in re tanta, Muſas ex *Helicone* accerſere, quas Poëtæ ſæpius ob meras nugas advocare ſolent: Adeſte igitur pauliſper *Jovis* hic filiæ, dum oſtendo——

Quæro abs te moderatiſſime *Cato*, à te doctiſſime *Plutarche*; quid *vobis* de hac re videatur? profecto ſi *veſtram* æquitatem, atque prudentiam recte cognoverim,——

O divinam *Platonis* ſententiam, ipſoque *auro* magis auream!

Antiquorum ſuffragia deſideratis? en igitur *vobis* tenuem *manipulum*, quaſi è ſpecilegio quodam feliciori? ex *Hiſtoricorum*, & *Philoſophorum latifundiis*?—omnis enim *opinionis* noſtræ *anteſignanos* in hac *arena* ſuccenturiandos, operæ pretium non eſſe exiſtimo: *neminem* igitur volo *quin te* unum (Virgili) qui tuum *ultro eis* appones *calculum*, & ſi hæc ad *manes* tuos pervenerint uſpiam, dic quæſo quid in hac re ſenſeris, num——

Prodeunt hic *multi* inſignes *Philoſophi*, quorum gregem in *ſcenam* cogere, quid eſſet aliud, quam *inanes tragœdias* excitare? ruminate illud *Ariſtotelicum*——

Neque eſt, quod oratorum *fores* hic pulſemus *domeſticatim*; occurrit en *nobis* obviam Cicero—ita magnum illud ſapientiæ humanæ miraculum, & oraculum *Solomon* cœli diſcipulus, orbis univerſi magiſter nos monefacit——

Surgat igitur aliquis ex univerſo Philoſophorum *cœtu* bio, qui vobis de inexputabili *doctrinæ* utilitate *concionetur*, qui que mentes veſtras nectarea

ctarea ſuæ *Suadæ* ſuavitate, *inebriare* poſſit.

Reviviſcas tu *Theophraſte*, eloquere, ut hi te capiant; quid ais? dicas *bona fide*, num tu per *diurnos* labores, *nocturnas* lucubrationes, ad tantum tam *ſtudendæ* doctrinæ *faſtigium* non emerſeris?

Præſentiſſimum hoc tempore eruditionis numen, in quo virtus & natura vel congeſſit quicquid poteſt, vel exhauſit.

—Non tam hominem profecto quam cœleſtem aliquem *virtutis* genium audire videor, qui——

Quod apud Plautum eſt.

—Ubertim huc confluunt——

Teſtor *Galenum*, eruditionis latifundium, occanum diſciplinarum, omnium ingenuarum artium commune quaſi receptaculum——

Quid eſt *homo*? ſomnium umbræ reſpondebit *Pindarus*. Quid eſt *homo*? ſimulacrum quoddam, dicet *Sophocles*. Quid eſt *homo*? ipſa calamitas, dicet *Herodotus*. Quid eſt *homo*? occaſio miſeriarum, dicet *Philemon*. Quid eſt *homo*? folium caducum, dicet *Homerus*. Quid eſt *homo*? imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, luſus fortunæ, mutationis imago, invidiæ & calamitatis trutinata, præter *illa* nihil aliud niſi pituitæ aliquantulum & bilis, dicet & jam olim dixit *Ariſtetoles*. Hoc ſive animal, ſive monſtrum potius, cujus totus orbis ambitionem non capit, fletu ſpectatorem ſalutat, neque *oratione* primas agit partes, ſed lacrymis——*Heinſ. orat.* 22.

Homo eſt *oratio*, cujus *exordium* eſt *naſci*; *Narratio*, dolere; *Epilogus*, mori; orationis hujus *figuræ* ſunt gemitus & fletus, vel gaudium fletu deterius——

—Tanto antiquitatis flumine quis ſanus contra velit natare? cum receptum ſit inter *veteres* ut ſciſtis modo——

Mavultis ſacra? eo ſequor——

Praxis

Praxis veterum appareat contra venit——

——Ut verum appareat *Saluſtianum* illud, *Concordia parvæ res creſcunt*, diſcordia maximæ dilabuntur——Quid ego nunc commemorem?

Sileo hic——Sileo etiam——

Vel ut Ariſtophanicis *illos* deſcribam verbis——

Cæterum, ne ex tanta ſegete nulla omnino, aut *infœcunda* ſaltem, meſſis fiat; *ſpicas* aliquot gravidas, *fructuſque* ſelectos colligam; quid enim aliud quam quod ego jam *dico*, *dicturum* gemini *Ariſtophanem*, ſi inter *vivos* jam ſupereſſet?

Myriades hic occurrunt *veteranorum*, è Muſarum *caſtris*, qui *agmina* noſtris *ſua* juncturi ſunt; parum etenim in legendis *veteribus* profecit *ille*, qui hoc non novit apud *eos* tritiſſimum; Ehodum tu *Iſocrates*, dic quæſo ingenue——

Quos omnes ſi non vere, ſaltem fere, noſtras hic partes agere dicas——

Sed ut *fluenta* veterum, in unum quaſi *rivulum* contraham, en vobis *Ariſtophanem*; ſin mavultis *Senecam*, illum etiam ad hanc *Spartam*, propugnandam *evocabo*, ſi liceat *illi*, bona cum veſtra *venia*, libere loqui.

Nec de paucorum ſolummodo *racemis vindemiam* facio; imo *Senatus antiquorum* univerſus, huic ſententiæ *ſuffragatur*; audite *tubam* Philoſophorum omnium, quorum *Echo* nil magis ingeminat, quam——

Noſtras hic partes vindicat *Plato*, ſtrenue etiam & *animoſe*; univerſa pro nobis *militat antiquitas*; quid tu *Socrates*? annon *tu* hoc teſtaberis mecum ô *Demoſthenes*? novi te velle——

Sed *Socratem* audite (*mei condiſcipuli!*) hiſce vos verbis compellantem: "*Macti eſtote virtute adoleſcentuli, pergite & obnixe contendite in addiſcendis literis. Quid animi vobis eſſe dicam, quod uſque adeo ſegnes eſtis, in Helicona verſus conficiendo iter?*

"*num viam metuis? num pericula extimescitis?* "*profecto cum ratione insanitis, si leviculas istas re-* "*moras in hoc tam laudabili cursu vobis objici pa-* "*tiemini*——

Huc respexisse videtur *Horatius*, Musarum ille *Amanuensis*, cum in hæc proruperit verba——

Sed qua de re *autoritatis* chiliadas hic attexerem? cum *mille* vix sufficient *anni*, ad *illos* commemorandos, qui in hac re *dextram* porrigunt, *opemque* nobis pollicentur suam——

Si *Cicero* ille eloquentiæ *parens* (quem ut rhetorum *Deum* admiratur posteritas) in hoc vos alloqueretur cœtu, annon *ipsius* dictis obsequeremini? nunc igitur *illum* hoc *vos* alloquentem modo audiatis placide——

Sed *antiquitatis* panoplia, *autoritatis* clypeo armati sumus, contra impetuosum *stolidorum* insultum——

Patres, & *proceres* in Philosophia ibam consultum, ex eorum *cælo*, stellas deduxi *opinionis* suæ, (non *magico* tamen murmure) ex eorum *fontibus*, ad *hortulum* hunc meum *irrigandum*, amnes *derivavi*; qui omnes, *pleno* suffragiorum, & *consensus flumine* expansisque *carbasis* in nostram hanc deferentur sententiam——

Verum & *Tullius*, qui in arce eloquentiæ *Romanæ* stetit, *rex oratorum*, & linguæ *Latinæ* illustrator——

Cur igitur non utar *Ennianis* verbis?

Quod si *morientium* verba, altius solent insidere auribus; altis insideant mentium *radicibus* infixa, *morientis illius* oracula, quem si in *rostris hisce fulminantem*, dominantem, *imperantem* vidisse-tis, *nova* quadam putaretis donatum *anima*——

Eandem ob causam *Plato*, apud discipulos omnes, (quasi *pater* apud *liberos*) in hæc videtur verba prorumpere: "*Desinite tandem*; ô *Juvenes*, "*desinite quæso*; *bonas horas male collocare*; *ac potius* "*universum artium liberalium* oceanum *uno* haustu "*absorbete sacri librorum heluones*? Quæ si *ille* usitata *voces vultusque* acerbitate *fulminasset*, credo sane, vel *lupos* vel *tigros* leniturum, saxa ipsa & *rupes* permoturum——

Horatius delicium illud *Mæcenatis*, & Romanæ fidicen lyræ, qui inter *lyricos sublimi vertice vates*, sydera summa ferit——

Quæ sententia, *numinis* judicio probata fuisse, priscis seculis creditur——

Vultis *testimonia*? en *vobis* Apollinis ipsius *oraculum*; qui——

Te *M. Tullium* (*eloquentium prudentissimum prudentium eloquentissimum*) *testor*, obtestor *testem*; eloquere quæso, *audaciter* dicito, mavin' ut *ego* dicam pro *te*?

Sed Philosophorum *fores* ostiatim *pultemus*; ac quid in hac re *antiquitas* senserit indagemus: ex quorum *uberibus*, dulcissimum *veritatis* hujusce *nectar* exugatis.

Audite *Menandrum*, cujus *aurum* hoc est, de *eruditione*, encomium——

Sed ab hoc *rivo*, vos ad ipsam *scaturiginem* jam ablego, *fontes* tantum *digito* demonstrans ubi *pleniores* Poëtarum, & Oratorum *haustus* capiatis——

Sed quorsum *ego* gazophylacium tale aperirem, tot gemmas ostentarem, ipsosmet deinuo potius adite *Philosophiæ* loculos, *divites* illas Poëtarum *arculas* excutite, & *vos* (præeunte *toto* Camœnarum Charitumque *choro*) vestris subsequimini suffragiis.

Quid porro reliquum est, nisi ut rudera adeamus & fragmenta Poëtarum, Philosophorum manes excitemus, ac scisciteamur ab illis, ut liqueat causam adversarii miserè jacere——

Quorum uterque est (quod de Dionysio *Longino*

gino dixit Eunapius) βιβλιοθήκη τὶς ἔμψυχος καὶ φερομένη μυσῶν—Quos *statores* litterarum merito appelles, fugientes enim clade accepta, atque oppressas fortiter steterunt——

XV^to.

Formulæ Objiciendi.

SEd quod *fretum* non continet *Scyllas*? quis *Ulysses* non vidit *Sirenes*? quæ *regio* non parit *centaurus*? quænam adeo clara est *veritas*, ut illues non habeat *adversarios*?

Neque enim hic desunt *Curiones* & *Aculeones*, qui in *ipsa nive atramentum* videant; & *nobis* orationis *flumen* intercidentes obganniunt——

Atque hæc hujus *nostræ* sententiæ fundamenta sunt; reliquum hujus *disputationis*, in nonnullis *adversæ* sententiam argumentis diluendis, consumetur: ea sunt *duorum* generum——

Sed *latet hic anguis in herba*, qui sibilis non solum suis *nos* terrere, sed *venenato* insuper *aculeo* pungere cupiens, tali objectionis *cuspide*, nostram in calce orationem, vulnerare aggreditur——At inquies:——

Non desunt tamen hic, qui *bellum* indicunt nobis *internecinum*, inflata *obstrepentes* tuba, quorum bellici clangores resonant jam in *auribus*; qui nostram hanc *veritatem*, suis *arietibus*, hunc in modum *quatere* conantur, licet nequeant *quassare* funditus:

Pers. Sat. 1. In quibus, *si testiculi vena ulla paterni, descendant*, ut in hac arena, pro hac *Helena*, (qua potiri tantopere cupiunt *digladiemur*, me equidem in mille potius *discerpi* partes patiar, quam——

Sed *aurem mihi vellit Genius meus*; & obstrepe-

ras ait esse quorundam voces, qui *solem meridie splendere* vel negat, vel *non vident*; & ab *inferis Cerberum* extrahunt, qui *trifauci gutture* adversus tam cœlestem *veritatem* allatraret: utcunque virulento *halitu* necare nequeat——

Sed dicat aliquis——

Mirctur autem aliquis——

Quanquam verum esse etiam illud, quod *Fabius* monet, non diffiteor:

In secretas *vestras* uniuscujusque aures adversarium audio *insusurrantem*, quod——

——Miramur hinc, & Homeri verbo, ξυπαλλα miramur, quosdam esse *fungos*, quibus *frons* tam infrunita, *mens* tam obtusa, ut an *eruditio* omne ferat punctum, & *album* mereatur *calculum*, ambigunt. Occinunt enim *meros scholasticos esse meros asinos*——eruditos esse——

——Quibus succenturiari accedunt——& quæ obscuris mussitat in angulis *nebulonum* colluvies——

——Prosiliunt *hic* quasi ex insidiis alii, quidam obnixius convellunt sententiam nostram——ut ab acumine captent plausum, & ex *mustaceo* aureolam——

Obstrepant, obganniant, oblatrent primipili inter——quibus frontem de rebus hac in causa, penitus periisse jures——

Neque adeo clam me est, futuros complures, qui ex *his* quædam *curiosius* à me disputata occinent——præfractius urgentes——

Subjiciamus autem hic (si placet) *objectiones* adversariorum, ut tanquam *Æthiopes* jubeant nostrates, *Europæos* apparere candidiores——

Occlament hic petulci——*qui nigra in candida vertunt*——Juven. Sat. 3.——Et cæteri ex recentiore colluvie——

Sed antequam à *mari* hoc, in *arenam* diu optatam

tam *proſilio*, audire mihi videor; tacitos *multorum* ſuſurros, qui muſſitant, *me* novas *ſpargere voces*, novas Philoſophiæ *merces nundinari*; quorum ego labiis, ſi paucula mihi permittatis, *peſſulum dabo*, atque *ora obturabo* illico——

——qui (ut *Africa*) geſtiunt ſemper aliquid apportare novi cum *his*, in partes abiere——

——Recoquunt *hic* cramben ſuam putidam adverſæ opinionis provinetæ——

——Compoſiti videbantur *fluctus*; ſed ecce adverſarius, velut alter *Æolus* ventos rurſus immittit, ut fundamento ipſo convulſo, nihil integrum in hac re maneat——

Suboriuntur autem hic novi ſcrupuli——

Hæc——adverſus noſtram ſententiam——rabidi canes latrant——

——At hic rurſus obganniunt mihi *οἱ ἐκ τῶν βαλβείδων*, nihil *inquiunt* miſerius quam——

——Hoice ſcopulos prætervecti, in alium contentionis labyrinthum dilabimur——tot verborum involucris, ceu viarum anfractibus, & ſinuoſis Mæandris undique implicitam——

Obſtrepant hic *nobis Momorum* greges & *balatronum*, nugarum architecti, *profligati* ſcilicet *nebulones*, qui ſententiæ hujus *claritatem*, cum non poſſint *effuſcare*, riſu demum & ſcommate ſolent excipere——

Suſurravit mihi nuper in *aurem* Genius meus, mihi in hac re ogganire *ganeones* (neſcio quot) & *terræ filios*, qui ſuam in nos eructantes virulentiam, aiunt——

Balbenizant hic nobis, vociferantur; imo vero grunniunt *Epicuri de grege porci*, viam ad *Helicona* tanquam ſalebroſam *vellicant*, adeoque magnam *vertiginem* in Athenarum *capite* ciere ſtudent, ut impetum *retundant* ſtudiorum veſtrorum, tam laudabilem.

Coaxant

Coaxant (ranunculorum inſtar) tancidi *nebulones* ex tenebricoſis *ignorantiæ* ſuæ cavernis——

Ita diſponenda igitur eſt hodie noſtra velificatio, ut non prius de *Iuſulis* fortunatis quam de *Scylla* aut *Charybdi* cogitemus——

——Multi ſunt *Auditores*, multi ſunt hujus furfuris, nec enim *farinæ* dicere poſſum) homines paſſim, qui——

Sic autem contra *nos* injurgunt *adverſarii*, noſtræ aſſertioni contradicentes; *noſque* è veſtigio *Horatii* autoritate, tanquam *clava* aliqua *Herculea*, conantur *proſternere*——

Subodoror hic, quid objecturi ſunt *adverſarii* perfrictæ frontis homunciones, quibus *ſanguinis in facie non hæret gutta*——

Sed tacitos audio, neſcio quos, ſuſurros, & *ſecretam genuit in aurem* cohors adverſa, qui *armis & parmis*, *arte & Marte* nos adoriuntur, quaſique tot crudeles *Harpyiæ*, cruentatis unguibus, in *iſtius* (quam *ego* jam propugno) *veritatis faciem* confertim *involant*.

Quod ſi quis fortaſſe *Philoſophaſter* objiciat——

Sed *ulcus* video, quod later altius, in imis quorundam *præcordiis*,——quod *acutæ* confutationis *acu*, cum facile pupugerim——

Aliquem autem audio refragantem *Criticum*, qui (ceu *malus aliquis Genius*, à dorſo nobis & quaſi humeris inhærens) umbris *nos* ſuis ſub *eo*, *vo aſpectu* exhibitis examinare cupit——

At non deſunt, qui *ipſam* hanc tam manifeſtam *veritatem allatrare* non verecundantur; & non modo ultra *modum*, ſed ultra *modeſtiam*, ad *ravim* uſque contra *declamant* (exclamant potius,) pauca igitur ſunt dicenda, ad horum *pertinaciam* retundendam, qui alioqui *nobis* forſan inſultarent intemperantius,

Fateor equidem, hic *mihi hærere aquam*: de hac enim

enim re, *conteſtata* inter multos *lis* eſt, ſed nulli etiamnum adjudicata; quantum autem *ingenii* mei *decempeda* attingere poſſum, exiſtimo——

Sed en *araneas*, quæ ex ſuaviſſimis *floribus exugunt venenum*, quæ *telam* & *filum* ſubtilioris objectionis texunt, ut *ſimplicem veritatem* tendiculis ſuis *implicatam* reddant & perplexam.

Sed *Decumanos* hic, in noſtram hanc *cymbam* (priuſquam *portum* appulerit) ciet *fluctus*, meæque opinionis *veritati*, *præſentem intentat mortem*, furibundus *adverſæ* partis *Æolus*.——

Scio equidem *incudem* Minervæ ſubtillium objectionum *malleolis*, multum hic *contundi*; nec enim deſunt, qui non *modio* ſolum, ſed *trimodio*, imo ipſo *horreo*, (quod horreo dicere) maximas hac in re *nobis* admetiuntur nugas——

Inſurgit hic animoſe, *cataphracta* adverſæ partis *cohors*, & *nudam* hanc *veritatem*, evaginato *objectionis* adoritur *gladio*; exameque expanſis *ſignis* in *aciem* laceſſit.

Nec *temperat* ſe hic, à nobis, multorum *intemperies*; quorum *voculas* jam audio, *morſiunculas* præſentio; ſed *morus* ego, ſi horum *morer* moroſitatem, tametſi *auſteritate* pene *Steica*, dejiceru opinioni noſtræ *frontem* conentur——

Atqui hic in *Labyrinthum*; neſcio quem inducor, à quo ut me *honeſtius* expediam——

——Hæc ſi vera ſint, ac pietatis plena, quid eſt quod obrudant onagri——

——Utcunque autem intumeſcunt adverſariorum *utres*, pungas tamen *illos* (ut oportet) & ſentias cito flacceſcere.

Sed tamen inveniuntur aliqui, tanta inveteratæ frontis duritia, tanta impudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui tantis eloquiorum cœleſtium molibus non ſuccumbant, tantis ponderibus non fatiſcant, tantis malleis non conquaſſentur,

ſentur, tantis poſtremo *fulminibus* non conteranturtur——

At quorſum hæc; *inquiet aliquis*, audite quorem deducamus——

——Sed mihi videor audire reclamantes philoſophos——

Alium, ac fortaſſe validum magis arietem intorquent alii——

Atqui necdum res eſt *expedita*; nam *Hydræ* veluti *Lerneæ* reſumunt capita, & novo *objectionis* aculeo, nos conantur vulnerare.

Sed priuſquam ad *Inſulas* epilogi *fortunatas* deferor; en *Scylla* & *Charibdis* præternaviganda eſt——

Reſtat tamen unus, nec dignus vindice nodus.

Sed hic (*foribus* quaſi *ruptis*) furentius in *campum* proſiliunt *Antagoniſtæ*, & quaſi *fulminis* ictu, nos è veſtigio *proſſundare* ſatagunt——

Sed hic *cicuta venefica* extirpanda venit, & *Hydra* dubiorum *multiceps*, enecanda——

Sed ut *roſa* non naſcitur ſine *ſpinis*, ut *ſconia* cum *auro*, *palea* cum *grano* ſuccreſcit; ita & *hæc veritas ſuam* habet *ſpinam*, *ſcoriam*, *paleam*, quæ *exui*, *exuri*, *excuti*, vel ipſo adverſario ſtrenue renitente debet.

Sed (an!) *accinctus* undique *antagoniſta*, pharetram *telis* refertiſſimam, in hanc *arenam* portans procedit, ut——

Cumque *ego* inopinus, incîderim tandem, in iſta *Syrtes*, ubi natant *Piratæ*, *qui ſub ementito* veritatis *vexillo* cauſam noſtram ad ſcopulos alliſam cupiunt: ego unum in *ollos* bombardicorum *claſſicum globulorum*, diſploſurus ſum, ut——

XVIto.

Formulæ Confutandi.

Quorum *ego* inſaniam non ſum neſcius quam facile, quam nullo negotio liceret mihi compeſcere, cum *Synodo* Philoſophorum, dudum *convicti* fuerint.

O myſteria! *O Oracula*! deſunt latera quibus exclamem; an potius, *O palcæ, O ſtipulæ*! *ſtipulæ*! que primum non ferunt ignem *examinis*, paleæ *quæ* volant inſtar pulveris ——

O genus hominum inſulſum! quibus *hellebo-rum* porrigendum, ut purgato cerebro delirare deſinant——

Saniorem precor adverſario animum, ne *valetudine* abutatur in ſcribendis ægris operibus——& hujuſmodi opinionum monſtris parturiendis——

O inſulſi *nebulones*, ubi *frons* veſtra? ubi *ratiocinis* uſus? *vos* omnes exſilio pulſos, miſeros ſimul vectores, ad Anticyram ablegandos curabimus, ut hauſto *veratro*, mente ipſi redeatis meliores——

Nodum hunc paulo nimis *intricatum* quidem, non tamen *Gordium* illum exiſtimo, ut opus ſit vel *Oedipo*, qui diſſolvat; vel *Alexandro*, qui diſcindat; cogitate enim——

Sed *cui non dictus Hylas*? quis hanc non novit tritiſſimam *cavillam*, & *litem*, quæ omnia fere fatigavit *tribunalia*? clarior tamen nobis effulget *Phœbus*, quam ut *nebulæ* iſtæ *veritatem* nobis obfuſcare poſſint.

Sed ut adverſus *Solis* radios glacies, in tumultuante Borea craſſus vapor, præ meridiana luce nocturnus horror, nequit conſiſtere——ita——

——Stul-

——Stultiſſima ſunt *hæc*, & ad quæ tidenda unus ſuffuriat *Democritus*——

Non autem præteriit *te* quam frigida hæc veterum ſint exempla, & quam minime multos inflamment——

Quis enim ita perverſi genii, qui mecum ultroneus non fateatur, Philoſophorum principi, ut *homini*, multa falſa & erronea: ut *Ethnico* & pagano, multa impia & profana; ut primo *inſtauratori*, multa manca & imperfecta, excidiſſe?

——Sed bullæ ſunt iſtæ, tenuiſſimorum flatuum, quas *pueri* facile diſſipent——nec titivilitii æſtimandæ——

Devictis hiſce adverſariis in *tuto* mox, ne dicam in triumpho, erit ſententia noſtra——

Non obſtat tamen *hæc* tragula quam injiciunt noſtro progreſſui quidam, pugnacis ingenii pruritu laborantes, qui in his temporum ulceribus——

——Veriſſimum enim eſt (quocunque adverſarius meus oblatret modo)——

——Portentoſa plane dogmata!

——Sed ut nervi *invidiæ*, ac poplites tanquam gladio quodam, & acutiſſimo mucrone, ſuccidantur; ut *calumniæ* jugulus petatur, quæ ut bellua immanis ac cruenta, adhuc cineres *extincti* & oſſa invadit——

——Sed vetus eſt hæc *aſinorum* coccyſmus, qui ſuo cerebello de *hujus* partu ambitioſe gratulantur——

——Sane vindice cuneo, nodus digniſſimus!

Hiſce enim neceſſe habeo reſpondere, antequam de hac tabula manum poſſim amovere, aut auferre——

At quam frivolum *hoc* ſit argumentum quis non intelligit? niſi qui intelligit nihil, cum eodem argumento mihi liceat uti in *vinum*——

Ecquid habent quod aponant amplius?

Quamvis igitur grandis auctoritatis sint & eloquentiæ, & ipsorum umbra nos opprimat, qui ——nos tamen magis——

———Neque est cur me patiar in hac causa *Aristotelis* tui autoritate urgeri; quem——

Sed *prudentibus*, non tam placent *phalerata*, quam *fortia*; in hac igitur ne *vos* hæreatis *hæresi*, cogitare placeat:——

Contra quem, impetuosum Adversarii mei insultum, en ego oppono hoc Ajaceum veræ defensionis clypeum——

Dicite enim *nobis*, quicunque estis, & ubicunque estis, emunctioris *naris* censores, unde fit quod——

——Quanquam quid horum probatione opus est? quandoquidem nemo fere est, tam muccosis naribus (modo non sensus suos prorsus obstruat) cui non suboleat, imo qui non eas legendo plane odoretur, & persentiscat has fabulas à male feriatis hominibus audaciter esse confictas——

———Hos autem, rixandi cacoëthes ita transversos abripuit———*Exclamet Melicerta* periisse Frontem de rebus———Nec est adeo opus insanas has opiniones magna probationum mole confundere——

Pudeat igitur tandem istos *asinos* rudere inter *homines* rationis compotes——Quid si etiam *illis* largiremur quod petunt, quo tandem jure, obsecro, comprobabunt——

——Eant igitur *Antagonistæ* nostri, & cum de *antiquitate* agitur, nos (ut solent) *Novatores* appellitent— quin ipsi interim *veteratores* habeantur——

——Telæ sunt *istæ* aranearum, ad capiendas muscas, quas volatilia robustiora facile perrumpant ac dissipent——

———At tales fere flaccescunt priusquam pungas

gas *utres*, & in ipso aspectu extinguuntur, ut *meteora*———

———Facillime everrenda sunt à nobis istarum aranearum stamina———

———Neque operæ futurum est pretium *huic* spectro vere *stramineo*, larvam detrahere———

———A nobis vero apage malevolentiam, & veros istos canes, qui cum loqui possunt, allatrare omnes malunt.

——Hæc vero tam effronti ore sic effutire vertiginosi est cerebelli, ad Anticyras potius relegandi———

———Et sapientiam quam capere non possunt, carpere desistant———aut faciunt ut *illa* olim apud Poëtam, quæ *Purpureos moritura manu discindit amictus*, Et nodum informis *lethi* trabe nectit ab alta,———

———Utrum hæc Achillea sit oratio, nec ne, deinceps apparebit———

At si cedere velimus, (quod sub judice jam est)———quid tum———

Vide quas in *angustias* te conjiciam, si neges, tibi pudorem injiciet reluctans *conscientia*: si neges, tua *vox*, qua nectis tergiversationem, hærebit———

———Anguis sis quantumvis lubricus, non tamen effugies———

Longe idcirco de vicinia *veritatis* errant, proculdubio illi qui———

Equidem si varios de hac *veritate* errores, vel enumerare duntaxat velim, finem nullum nostra *reperiet* oratio; verum si velim eos *refutare*———

Graphica cavillatio! cur non vociferantur etiam———

Sed *Mithridaticam* hanc (si placet) *antidotum*, contra *venenatas* hasce pestiferi erroris *tabes accipite*———

Iſtarum *aranearum* ſtamina, vel tenuiſſimus quidem ſanæ rationis *halitus* difflabat *facile*, & meridiano *ſole* micantiorem agnoſent, hanc *veritatem*, vel *lemæ* (quod aiunt) *Saturniæ*——

Sed quorſum ego *hæc* recito? *quorſum*? ut ſcilicet clarius *effulgeat* divinæ hujus veritatis *Phœbus*, & ſtultitia *adverſariorum* innoteſcat magis, qui *rixis* inanibus intumeſcentes lateribus *Milonis*, clamore *Stentoris*, ænea *fronte*, voce ferrea, plumbea *mente*, ligneis *argumentis*, contrariam ſententiam non verentur aſtruere:——

Sed hæc adeo ſunt *infirma*, ut etiam non admota *cuſpide*, per ſe *collabi neceſſum* fuerit.

Video jam, ex parvulo ovo *Crocodilum* naſciturum; ex minima oblata *arſa*, adverſæ opinionis *patronos* in nudam *veritatis* faciem, velle ferocius *involare*, quorum animis altius defixi *furores*, cum *deferbuerint*, non vereor, quin——

Qui de literis & Muſis ipſis, perinde judicant, ac *cuculi* de muſica *Philomelæ*——

Sed ut *verecundam* veritatis *faciem*, à *ceruſſata meretriciæ* fraudis *fronte*, diſtinguatis; ſciendum eſt:——

In quos *Ariſtophanis* illud, retorquere hic poſſum, cum ex mera pervicacia huic refragentur veritati, aientes, ἡμᾶς ὑ πείσεις οὐδὲ ἂν πείσῃς, ϗ ταῦτα μὴ ὂ ταῦτα——

Adeone vero? omnem omnino *exuerunt* mortales *frontem*? *huccine rerum venimus*, ut ubicunque omnes in hac mundi *canitie*, in hoc literarum *meridie*, adeo *cæcutirent* perverſe? *ſcuticis* mehercule digni ſunt, qui *inventis* frugibus *glandes* arrodere malunt, & in teterrimo *errore* contabeſcere, quam——

Quam ego tuam facillime defabricabo fabricam——

Hellebori vix *jugere*, ſanabilem opinarer *illum*,

lum, qui talia nobis defenderet ſerio——

Adnitendum mihi hic eſſe video, ut convitiorum amariſſimam *labem*, verborum veraciùm *flumine* diluerem——

Quos nunc non *refello*, & adhæſiſſe olim *nescio*, paulo juvenilius, donec repreſſit & revocavit *maturioris* judicii frænum. *Lipſ.*——

——Nemo puto diffitebitur qui mentem in fronte non habuerit——

Cæterùm iſthæc tuæ *Sibyllæ folia*, uno rationis *flatu* diſſipabo; num expectas dum te *ſtimulis* fodiam? noſtra *te*, ſi quam ſenſus habeas ſcintillulam, lacerabit & *cruentabit* oratio; *pudet* me ſane *malitiæ* tuæ; ſed inſcitiæ *miſeret* magis: hoc unum à te ſcire pervelim, num? perfrica *frontem*, & aude negare——

Obruit eos ex hac parte Philoſophorum veneranda phalanx, ſed & Poëtarum non contemnendus exercitus——

Sed ut ex hoc *Labyrintho* nos extricemus, *Ariadneo* hic non opus eſt *filo*, iſtorum enim *importunitati* ſatisfactum iri putabo, ſi——

Qui quamvis tot taleſque teterrimi *erroris angues*, & venenoſas ex *nigro* malitiæ *gutture*, evomunt aſpides; illas tamen ego (ut *infans* olim in cunis *Hercules*) uno, ſolidæ reſponſionis, arctiori *compreſſu*, protinus ſuffocatas dabo——

Sed nos ex horum *viſco*, & muſcoſo dicendi genere facile emergemus; ipſoſque *propriis* conſtrictos *laqueis* dabimus; ut *liquido* conſtet, faſtidioſa & proterva nimis eorum *inſultatio*——

Suo ſe hic conſtringet laqueo adverſarius meus, qui——

Poteſtne *ipſa* (vel effrons) *impudentia*, ita *omnem* exuere *frontem*?

Quorum *ego* tam inſolentem *petulantiam*, paucis *retundens*, faciam ut (*limacis* inſtar) cornua

intus retrahant, & quem aperte oſtentant, ſuapte ſponte ipſi ſibi evellant aculeum——

Cæteros ejuſdem decuriæ pugiles——

Iſtos autem *ego* Scarabeorum *fucos*, diſpellam facile, *plumbea* adverſariorum *tela*, haſtaſque *junceas*, intactus excipiam.

Sed *has* ego objectionum *fibras*, ne uſquam *repullulent radicitus extirpabo*, faces *extinguam*, ne reviviſcant; nam *turpe exiſtimo* (ut olim *Phaeton*) *in veritatem, hæc & dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli: dic* igitur (*ni Antagoniſta*) *dic*, inquam, *quo Tiſiphone, quibus exagitare colubris, ut*——

Cramben hanc, non *bis* modo, ſed *millies recoctam*, ne *Polyphemi* quidem *ſtomachus* ferendo erit: proinde nolim *ego*, veſtrarum *aurium* reverentiam, hiſce *crepundiis* inceſtare; *quæ* Philoſophorum concilium ne per ſomnium unquam noverit——faceſſant igitur——

——Cum tamen hic nodus uno hoc diſtinctionis quaſi cuneo facile diſcindatur——nam diſconvenit ordine toto——

——Prætextus ergo hoſce, quos ſibi tanquam larvas induxerunt, illis detraximus, ut vultus eorum deformes horridique appareant——

Sed *latrent* adverſarii, *fremant* otioſi, *rideant* malevoli; at *vincet* tandem *veritas*; Veritas ut *palma* quo magis *deprimitur*, eo magis *renititur*; eo *creſcit* uberius, quanto *premitur* inſolentius; obſcurant ſæpe *ſolem* caligines, ſed diſſipantur; franguntur *rami aurei* Proſerpinæ ſed renaſcuntur; *veritas premi poteſt, opprimi non poteſt*——

Sed ne *ſolis* quidem *lumen*, cæco jucundum eſt; ſaluberrima *pharmaca*, ab imperitis conculcantur; pretioſiſſimæ *gemmæ*, ab Æſopicis *gallis* negliguntur: ——quod ſi *vos* recta *judicii* ſtatera, & non inanium opinionem *trutina*, rem *ponderetis*, nihil eſſe cui *eruditio* meritiſſime non præferatur,

feratur, & clare videbitis, & agnoſcetis candide.

Submittas itaque *arma*, & *inſignia* iſta tua, jactabunde agitata & *explicata*; cur *ego* te porro percuſſum, jacentemque repetam? *tibi* enim *ingratiis*, palmam obtinebit *doctrinæ*, *rumpantur ut ilia Codro*, triumphabit *veritas*.

Hæc qui recte *perpenderit*, *cæcus* ſit, ſi non videat; *ferreus*, ſi non aſſentiat; ſi non permoveatur & molleſcat, *ſaxeum* eum eſſe, & omnem omnino humanitatem *exuiſſe*, judico.

Malevolos igitur & pertinaces homunculos, qui veritatem non agnoſcent, quorum palato, *hetæ* putidiſſimi erroris *ſapiunt*, *ego* ut ingenue fateor (quod *Alyattem* illum, facere jubebat olim *Bias*) *cepas* quoque *edere jubeo*.

Nemo igitur ſit, in quo vel minima eſt *ſanæ mentis* mica, qui explodenda hæc *fanaticorum ſomnia*, & deliramenta non contemnat; nugas iſtas non *faſtidiat*, quas inter ſua *pocula*, effrontes *nebulones* temulento animo *exhalent*, & oratorum ſpatia tam fœtidis argumentorum offulis ſolent convomere.

Qualia credibile eſt victu ructaſſe *trifauci*
Cerberon, *&* Stygii *monſtra tremenda* lacus.

XVIImo.

Formulæ Concludendi.

Quamobrem ne——
Hæc ita cum ſe habeant——
Verbum ſat——
Quæ cum ita ſint——
Quocirca ne longus ſim——
Sed manum de tabula——
Satis jam diu tædii devoraſtis ſcio in——

Idcirco ut *uno* omnia comprehendam *manipulo*, dico cum Poëta——

Et jam *onus* hoc, humeris quanquam imparibus *impositum*, ad metam *detuli*, ubi tanquam preciosam gemmarum *cistam* vestris ego coram animi oculis custodiendam depono diligenter.——

——Horunce vero hominum pertinaciæ satisfacere quis potest, quibus neque *Suadam* ipsis aliud persuasuram putem——

Verbo absolvam quod superest——

Quis jam nisi *cerebrum* habeat in *calcancis*, hinc non judicare potest?——

Non est mihi in præsentia decretum, compilare scrinia *Poëtarum*, nec ea persequi, quæ à doctissimis hominibus dici solent, ad reprimendam furialem vim *iracundiæ*: nam nec modum haberet oratio, nec——

——Sed nunc ut extrema cum primis conferam ——

Quod cum ita *perspicuum est*, *necesse* omnino fuerit, ut qui neget, sanæ vix *eum* menti existimetis.

Sed enim quis harum rerum varietatem fando percenseat? quotus enim quisque homo est adeo——qui——

Et ut uno verbo dicam.

Quis adeo in spissis cespitavit tenebris, ut non fateatur——

Appellit (*Auditores*!) jam tandem *appellit portum fissa mea carina*, quæ gratulatur *vobis* plurimum, *serenum* (quem sensit) vestri *favoris Zephyrum*; laxandi jam *cudentes*, complicanda *carbasa*; & cum *scopulos infortunii* prætervectus sim, videamquo jam *altas in littore turres* & domorum è longinquo *fastigia*; tam *secundo*, patientissimæ attentionis vestræ, *Neptuno*; hoc in *littore*, his in *aris litandum* esse, cum *Gratiis*, puto, cum tandem,

dem, *optata mea cymba potitur arena*——

Sed ut omnia hæc in *unum* jam connectam, & constringam *fasciculum*——

Sed quid *ego*, post tot tantorumque virorum *messem* hæc spicilegia?

Cujus sententiæ veritas cum ita manifesta appareat, ut *solis radio* scripta videatur; non est cur——

——Sed non est hujus *ingenii* mei, non est *virium* harum infirmissimarum, tantum *Solem* laudibus prædicare, *adorare* possum, exornare non possum——

Cujus rei *veritas*, pene totius mundi judicio, ac *testimonio* comprobata, longiorem orationem non desiderat.

Quæ cum ita sint; estne aliquis vel tantæ *audaciæ*, qui præter id quod apud——vel tantæ *levitatis*, qui——

——Clamet, & repetendo clamet: & omnibus, & semper & ubique *Aristoteles* ille—& contra reclament ranæ quædam & cyniphes, & mussæ morituræ——quales sunt—— Ego tamen qua cœpit *vestra* oratio, vestras obtundens aures palinodia, strenue occino——.

Siquidem satis superque à nobis jam declaratum est——.

Quando igitur omnem felicitatem vestram in rebus præsentibus constituitis, & futuræ beatitudinis nullus *vos* tangit ardor, neque pedibus solum, sed toto etiam pectore in *Sardanapali* sententiam itis, qui——

——Igitur ut summatim omnia complectar——

——Sed *Desinet ante dies, & in alta Phœbus anhelos Æquore tinget equos, quam consequar omnia dictis*——

——Quandoquidem igitur—— ut rei evidentia non tam *docet*, quam *clamat*, eccur dubitaret al-

quis veſtrum, aut hæſitaret jam, noſtræ opinioni ſuffragarier.

Priuſquam vero perorare mihi liceat, vos orandi eſtis (*viri ornatiſſimi!*) ut de——deque meo ergo *vos ſtudio*, ac benevolentia nonnihil atte=xam——

—*Ex* his quæ diximus luculentiſſime, ipſoque *ſole* clarius apparet——

Multa ad hæc ſuppetunt, ni feſtinet oratio——

Sed *Soli*, neque *indice*, neque alieno *lumine* opus eſt, ut conſpiciatur: ſic item & his haud opus eſt noſtro ſtridenti, raucoque *præconio*, ſua ſe *tuba*, ac luce quotidie produnt——

Quas Ego *Virtutes* ita admiror; & colo, ut eas omni prædicatione *ſuperiores* agnoſcam, ideoque de iis *ſilere* melius putem, quam pauca *dicere*; quemadmodum *Saluſtius* in *Carthaginis* mentio=nem incidens alicubi loquitur——

—Quapropter hæc cum ita ſint omnia uti re=vera ſunt, *ſileant* nunc ſycophantarum convitia, *abeant* hinc procul obtrectatorum *ſcommata*, faceſ=ſant longiſſime oblatratorum *futilitates* frivolæ; *hoc* enim ſi ineptire eſt, malim *ego* cum doctis illis *viris* deſipere, quam cum his ſerio ſapere——

—Et ut uno omnia percurram ſpiritu——

A ſpoliis omnium, adverſi exercitus *inimicorum*, onuſtus jam tandem redeuns ad *Pacis* & *Triumphi* caſtra devenio, cum ſperem *me* hoc pacto cum omnibus *adverſariis*, firmas pepigiſſe *inducias*.

Quocirca, ut paulo magis *incitatis paſſibus*, noſtra ad *metam feſtinet* oratio——ſi——ſi——ſi——

Quæ omnia, ſi quis *mente* non *lava* perpendat, neceſſe habet fateri——

Deſino jam tandem, ulteriorem *vobis* moleſtiam creare, & tam patientiſſimis *animis* ciere *nauſeam*.

Sed *annus*, imo *ſeculum* mihi feret concedendum,

dum, ſi omnium undequaque erogarem ſuffragia.

Sed *canendum receptui*, (*Deo termino* jam reclamante) ut quem *vos loquentem* faſtidioſis (ut vereor) auribus ſuſtinuiſtis diu; *tacentem*, majori cum delectatione videatis.

Cum itaque extra omnem *controverſiæ aleam*, ponatur hujus ſententiæ *veritas*; ne *ſolem* ſereno in *cœlo* ſplendentem, digito videar demonſtrare, *unicum* tantum ſuperaddam *verbulum*, *vi=cite, juvenes*——

Sed in quod immenſum mare jam deſcendo? *in quam* demens efferor *Charybdim*? *O navis referte in portum*, nimium diu in hoc *freto* fluctuavimus, plus nimio, in hac *ſentina hæſimus*——

Poſſit hic (*Auditores!*) triumphare *oratio* mea, niſi temporis anguſtias ſubvererer, & *veſtra* au=rium *ſatietas* mihi eſſet fugienda; poſſit (*inquam*) *tripudiare veritas* hæc divina, præeunte univerſo *Philoſophorum & Poëtarum choro*: vos itaque vel tacitis *ſuſurris*, vel apertis *ſuffragiis* ſubſequimini acclamantes.

Quocirca ne *veſtras* aures, longa nimis *ambage* mörarer, vel nauſeante prolixitate *iſceſtarem*, cum abunde ſat vidiſtis comprobatum, quod—— concludo.

——Cætera mitto; & facem *ſoli* accendere ſupersedeo——

—Oratio noſtra non deſiit, ſed expirat——

Sed quid ego *imbrem* in *oceanum* ſpargerem, *lucernam* in *ſole* accenderem, aut *cœlo ſtellas* in=caſſum adderem? Res ipſa loquitur, quoë——

——Qua autem *ratione*, quave potius *oratione*, de illis differendum eſt ſigillatim, cum mihi fa=cilius liceat *Ægeum mare vibrnea ſcapula traji=cere*, quam omnes *explicare* modos omnes *indicare* rationes, quibus olim magni Philoſophi inclaue=runt? *manum igitur de tabula*.

Reſtat

Reſtat unicum, quod ſuper-adjiciam verbu lum? *Dixi.*

XVIIIvo.

Concludendi per Recapitulationem.

VIdetis jam (*Auditores*) quam ſanctiſſime de *parentibus* ſenſerit *antiquitas*, quam charum fuerit *parentis* nomen, quantis paraſangis *circumforaneos* omnes & *plagoſos Orbilios* exſuperent; audiviſtis quid *ego* de *parentibus* meis ſenſerim, quid protulerim, accepitis; apud *vos* quid taciti cogitetis, neſcio, quam *ego* hactenus opinionem *aſſerui*, ad *extremos* uſque defendam *ſpiritus*, me ſcilicet——.

Quapropter, ſi quæ hactenus dixi, vera ſunt & firma, ſi——ſi——ſi——quid nunc impedit quo minus *canam receptui*, & *eodem*, quo orſa eſt *oratio*, claudatur termine——

Perpendite igitur mecum, (*humaniſſimi auditores!*) perpendite quæſo quales quantæque utilitates, quam locupletiſſima emolumenta, *vobis* propediem obventura ſunt, ſi *eodem*, quo dudum cœpiſtis, pergatis *pede*——

Sed quid addam *plura*? quando ſi *omnia* quæ poſſim, addidero, nunquam *orationem* meam ipſi *rei* dignitate adæquabunt; proinde certum eſt, nil aliud quam attonitum admirari——

Cum igitur ſic ſe *res* habeat, cum——cum: veniant ſane, tam divinæ *ſententiæ* irriſores, veniant (inquam) & dicant, ſi per *frontem* liceat——

Varia hic, & fere ad *faſtidium*, uſque (ſi rei, tam utilis *faſtidium* generari poſſet) occurrunt teſtimonia; ſed *farragine* illa tam *multifaria* ſuperſedebimus; & *Ætnam in collem* (ut eſt in proverbio) deducemus——

Quo

Quocirca ut paulo magis incitatis paſſibus, noſtra ad metam feſtinet oratio——ſi——ſi——ſi——

Quare prodite *tenebriones* literarii, è gurguſtiis veſtris, ubi trecenta *foliorum* jugera, uno die, ſedentes, percurritis; prodite (*inquam*) &——

Quæ omnia, cum ita ſint, quis *mecum* non exclamet, *O excellentiam doctrinæ admirabilem! dignitatem literarum inexplicabilem!*

Et quid præterea loquar de *Socrate*? de *Xenophonte*? de *Ariſtotele*? & *Solone*? deficeret enim *tempus*, deficeret me *dies*, deficeret potius *patientia veſtra*, meaque ipſius vox, quam ullam dicendi argumentum, ſi de *Cæſare*, de *Pompeio*, reliquiſque *heroibus* fuſius narrarem; qui omnes *plenis velis*, expanſiſque *carbaſis*; in noſtram hanc ſententiam *deferuntur*.

Sed *multa* paucis: verbum *ſapienti*; terrarum *orbem* intuemur in *tabula*, ſatis eſt hæc paucula delibaſſe; Vos ipſum adite *oceanum*, & illinc plura abundantius *exhaurite*.

Sed mitto illius *avaritiam*, mitto *fraudem*, mitto *vafritiem*, mitto etiam——

Ego jam *vobis* præguſtavi paucula, quod ſi voſmetipſi in hoc placidiſſimum *pelagus* immerſeritis, guſtabitis *Nectare* dulciora——

Sed hæc omnia *ſicco* (quod aiunt) *pede* præteribo: nihil dicam de——nihil de——ne gry. Quippe ſi in ſingulis iſtis *orationis* meæ *filum* protraherem, ne *milleſimam* quidem, *me*, puto eorum *partem* aſſequuturum eſſe.

Sed hæc, ut *περίττωμα τῆς ὑφάσμα[illegible]* & *texti fimbrias* accipite, non opu'ſt enim majorem hic *attexere* congeriem; nam cum *virtus per ſe ſatis ſit amabilis, ex ſe potius, quam alienis ſuffragiis amari eam optamus*——

Iſthæc ita cum ſint——cum——

Quæ ſi perſequere minutatim ſingula, *dies*

potius

potius integer mihi depoſcendus eſſet; quis enim poteſt *omnia*, in tantillo ſpatio perſtringere, cum *atomos* in ſole numero exſuperent?

——Unde, ſatis abunde claruit——

Sed jam ea quæ ſupra de memoratis breviter, dicta ſunt, renovandæ cauſa memoriæ brevius, ſtrictuſq; repetamus, quo ſcilicet & intilligantur iterata plenius, & firmius inculcata teneantur——

XIXmo.

Concludendi Per affectuum concitationem, Exclam. Interrogat. &c.

NIhil *vos artium* optimarum ſtudia? nihil *vos* eminentium *ſcriptorum* præcepta? nihil exempla illuſtrium *heroum*? nihil ſplendor *præmiorum*? nihil denique *parentum* vos movebit expectatio? ô *exuite* tandem, exuite (quæſo) pravam iſtam de *literis*, de *Muſarum* ſacris & *aſſeclis* opinionem, & magnorum *principum*, *regiam ſervitutem* nolſte ambire; ex quorum, vel tantilla iracundæ *frontis* nubecula, tanta ſubinde oriatur tempeſtas; ut *vitæ* ſimul & *fortunarum* omnium faciatis *naufragium*——

O ſi qua *Pitho*, ſi qua *Sueda*, ſi quis *flexanimus* Mercurii *Genius*, labiis jam inſideret meis, quo agitante *incaleſcatis*! ubi jam ſunt illi, qui *fulgurare*, qui tonare, qui hominum *mentes* dicendo *obruere* atque *invertere* conſueverunt? ubi eſt ille *ferreorum laterum* Demoſthenes? ut——

Vos eſtis, quos adhortor, *ætate* vix dum pueri, *in artibus* ſtudioſi; macti igitur eſtote in ſtudiis, ut tandem aliquando me minime propitio, in *artibus magiſtri* feliciter audiatis; hactenus enim ſatis diu, (heu)

(heu) nimium diu, inerti *contabuiſtis* otio; jam igitur, imo *jam properandum* eſt; nam quæ non *proſeminantur*, dum *Ver ætatis* viget, ſine dubio non *metentur*, cum *Autumnus* advenerit: *qualem facitis ſementem juvenes, talem exſpectate meſſem ſenes*: Adeone vero? exſpectatis vos lætam *honoris* meſſem, & detrectatis *ſementem* facere *laborem*, atque curam impendere?

Ecquid enim obſecro eſt, à quo *ſolo natura* confirmationem, à quo *ſolo ars* exſpectat abſolutionem? *Imitatio* eſt. Ecquid eſt quod ingenium, ſi *languidum* eſt, excitat; ſi *promptum*, *acuit*; quod judicium *limat*, memoriam ſtabilit? *Imitatio* eſt.

Quod *ſaxum* mecum non *ploret*, qui *parietes* non *ſingultiant*, cum adoleſcentulos, optimo ingenio præditos, ſumma *ſpe* fultos turpiſſimæ ſeſe *Vacunæ proſtituiſſe* videant?

Quid tu cogitas *O Sol*, qui cuncta intueris, & *luſtras*; cui nulla unquam ab ortu *mundi* contigit quies? Quid tu, *O Luna*, que *menſtruas* tuas ipſa *peragras* viciſſitudines, & tamen homines tam *ſomnolentos*, tam ſocordes non irata deſpicis? tam *ignavas pecudes*? cur quæſo non perdis ſegnem hanc iſtarum *colluviem* fruges tantum *nocivam conſumere*?

Date veniam (*Auditores*) date (inquam) veniam, ſi in fucos *& ignavum hoc pecus* vehementius *intonem*, quibus in vivis, verendum eſt, ne *Scholæ* ubique omnes, *canitiem* Muſarum videant, ſuique luminis velut *eclipſin* patiantur——

Dianæ faciem è marmore ſculptam, in *Chio* poſitam, commemorat *Plinius*, cujus *vultum intrantes triſtem*, *exeuntes hilarem eſſe judicabant*; iſtam *Dianam doctrinam* eſſe putate, quæ ſub difficilis etſi ſit, & vos primo in limine terrere videatur, animos tamen *ſupra humanos* aſſumite & oppoſito viciſſim heroicæ toleranciæ *clypeo*, difficultatis omnis *impetum*, invicto tandem pectore ſuſtinebitis——

Vos

Vos (*O ſuaviſſimi commilitiones!*) quam felices eſtis! O ſi *veſtram* videre velitis felicitatem nacti enim eſtis *adoleſcentiam* florentiſſimam *Ver* ætatis illibatum, molles jam vobis ſunt *articuli*, rubicundæ *genæ*, flos *juventutis*, ſpes *annorum* longa, *ſpiritus* integri, *mens* vegeta, *corpus* ſolidum, & *ſucci plenum*; cur igitur *animos* veſtros, velut mare concitatum, *in undas decumanas*, fluctuatim *æſtuare* & aſſurgere non video? *veliſque* omnibus *affectuum* expanſis intumeſcere (quaſi *æſtro* quodam *divino* percitos) ut ad ſummum tandem *Heliconis* faſtigium preveniatis?

Bene apud ſe actum *mercator* putat, ſi poſt *decennem* navigationem, poſt *mille* vitæ *diſcrimina* rem ſibi comparaverit paulo *uberiorem*; & *nos* (pavidi animantes!) primo impetu, ſpem *omnem* objiciemus? *Alexander* generoſi ſpiritus princeps, *plures* indoluit non eſſe *mundos*; metuens non *labores*, non *prælia*, non torvam *mortis* faciem: ſed ne *heroica* ſua fortitudo, ſibi ſine adverſario marceſſeret.

Pudeat *vos* igitur, qui ſtipendia ſub *Minerva* facere videmini, quod ab *itinere* ad *Parnaſſum*, difficiles pauculæ *vos* retardarent *ſpinæ*, aut præruptus *Heliconis* aſcenſus, daret præcipites, quin potius *immenſum pectore robur alitote*; & *obvias* quaſcunque *difficultates* indomito devorate animo, & devincite.

Qua de re amabo, difficultate ſtudiorum (quaſi objecto *Meduſæ* capite) deterremini? apage cum *teſtudineo* illo, cum *formicino* gradu; ſomni *Epimenidei* veternus excutiatur, ignis vitæ augetur ventilatione, deſidia corrumpitur: plus olei cum *Demoſthene*, *quam vini* infundite, magnaque fortitudine omnes difficultates abſorbete——

Vobis vero (nobiliſſimi & ſummæ ſpei *Auditores!*) nullum mare eſt trajiciendum, nullus ſumptus faciendi ſunt. Patet vobis (ecce) his locus, hæ columnæ, hi parietes *Athenas* vobis dabunt. In ſcena autem *Roſcium* habebitis——

——Iſta *vos* incitarent (*candidati juvenes!*) ad artes quibus adhuc litatis, alacrius imbibendas, ut——

Quamobrem, ut videmus herbam *Anthemidem*, quo magis *deprimitur*, eo latius *diffundi*; ut accepimus arborem *Palmam*, quo gravius oneratur, eo fortius *reniti*; ut *ager Narnienſis* (autore M. Tullio) *ſiccitate fit humidior*; ut ignis in *Nymphæa* (ut tradit *Plinius*) imbribus fit ardentior; ut *leo* ſi vulneretur, inſtat ferocius; *Antæus* poſtquam dejicitur, pugnat violentius; *unguentum* cum agitatur, olet fragrantius; *Aromata* cum atterantur, ſpirant odoratius; ita *nobis* (adoleſcentes chariſſimi!) faciendum eſt, ut in *virtutis curſu*, *quo magis retardamur*, *eo magis incitemur*, *ſi fractus illabatur orbis*, *impavidos feriant ruinæ*——*Reynolds orat.*

O ſi Pericles hic adeſſet, qui *fulgurare*, *tonare*, *miſcere* Græciam dictus eſt! O ſi flexanima *Piſiſtrati* Suada *meis* pauliſper inſideret *labris*; ut quaſi *fluminibus* ejus, noſtra jam concitata raperetur *oratio*!

O cœlum! cur illas flammas tuas non emittebas, ut hæc impia capita cœleſti igne conflagrarent? cur non in vindictam fulgura, tonitruaque deſcendebant! cur non dehiſcebas ô terra, ac illam immanem audaciam, *inferorum* lacunis coërcebat?

Quid? *ſurdiſne* & *obſeratis auribus* hæc inculco? *Cyclopas*, an *homines*, an *ſtudioſos* affari videor? annon perpenditis, quam ſpecioſa, quam *cœleſtis*, quam *divina* quædam res ſit, *mens* variis ornata *diſciplinis*? an putatis omnigenam *literarum* cognitionem, vobis oſcitantibus, *in ora* cœlitus delapſuram? adventuram, *in ſinum* dormientibus?

Quippe

Quippe ſicut *ventus*, ſi in aëre aperto errer, libertate illa perit ac diffunditur; ſin in *terræ* penetralibus cohibeatur, ipſam movet, ac cum *vi* evadit: ita quibus generoſus *ille* ſanguis in præcordiis concaluit, *perrumpere* ad æternitatem ipſa *invidia* ſpectant quam ire malunt, neque melius *heroes* quam per nebulonum humeros in cœlum aſſurgere videntur. *Heinſ.*

—Quo mihi facto tam excelſo, ipſam *Fortunam* pugno percuſſiſſe videtur, & leviſſimam illam meretriculam quæ tam male de *majoribus* ejus merita eſſet, domo & foribus ſuis exegiſſe, ac ut res ſuas ſibi haberet juſſiſſe——*ibid.*

——Oppugnari vult *virtus*, vult premi, vult in acie ac terro, vult cum hoſtibus verſari; inter arma creſcit, *ſanguine*, non *lacte* educatur——

Agite, & ſi *viri* eſtis, meſſem hinc fœcundam reportate.

Ah! vitanda eſt improba *Siren Deſidia*; procul abſint mollia, facilia, blanda; *dura* petamus, *difficilia* ſuſpiciamus, per *ſaxa*, per *rupes*, per *ignes*, divinas *Muſas* inſequamur, ad quas nemo niſi qui caudex inflexilis, niſi qui lapis inſenſilis, *Dædaleis* non anhelet remigiis, *Pegaſo* velocior, & *equis* remiſque volet *accipitre* pernicior.

Velit aliquis è vobis *triumphum*? vincendum eſt; geſtit *coronam* geſtare? certandum eſt: næ *præclarus* ille *certator*, qui *ſine ſudore* cupit *coronari*! delicata nimis *adoleſcentuli*, qui *aurum* ſitimus, nec tamen effodere; qui portum exoptamus, nec tamen volumus *enatare*.

Si enim *laborum* aculeis, tanquam *Hydræ ſibilis* frangamur animo, næ nos inertes! non milites, ſed *fugitivi*! non *Hercules*, ſed *Thraſones*, ex Apollinis *caſtris* exuctorandi!

Agite vero, *nobilior propago juventutis*, quos duices *Muſæ* numine *afflarunt* ſuo; quibus corpus omne

omne ardore tremit; quibus *ignea* vis in pectore exarſit; quibus *flamma* in præcordiis *micat*; *agite* inquam cum bono Deo; uſquequo, *vere* ignavi, in pulvere deſidebitis? Excutite voſmet penitus, & ad heroicam hanc & generoſam *dicendi*, vel potius oratorie *fulminandi*, aſſurgite facultatem.

Demoſthenis olim, in *incunabilis* & *faſciis vagiebat* eloquentia; quæ in eam poſtea *excrevit* magnitudinem, ut *tota* cum admiretur *poſteritas*: cur ni igitur, & *vos* excutiatis *ignaviam*? hoc enim de *vobis* certo *ſcio*, *præſagio*, *affirmo*, eo vos *doctrinæ* (ſi vultis) pervenire poſſe, ut vos, non *homines* ſed *divos*, terra olim videatur peperiſſe——

Interim calamitates undique invadant, dolor ac fortuna vires jungant pariter, ac animum oppugnent, terra cœlo miſceatur, cœlum ſibi, aut in caput Sapientis cadat, ille——

Sequamur laudabilem *Gymnoſophiſtarum* conſuetudinem, apud *quos* impranſi abibant, qui nullum *diurnæ* operæ fructum aſſerebant. *Ægyptiæ* adhæreamus juventuti, *cui lege* fuit cautum, ne *cibis* prius veſceretur, quam centum & octoginta ſtadia percurriſſet——

Πολυθρύλλητον illud quis neſcit, *Quod arduum eſt, pulchrum eſt*, ut Solon: *Quod difficile eſt, bonum eſt*, ut dixit *Pittacus*? Sit difficilis: at quid ἀχονὶ ſine pulvere, & ἀνιδρωτὶ ſine labore, qui ad *virtutis* arcem excubat, homini contingit? Sit *difficilis*; *impoſſibilis* tamen non eſt. *Enitere* ergo; opus eſt quotidiano conatu.

——Memineris obſecro, *urticas*, ſi attingantur leviter, *urere*; ſi fortiter, *hebeſcere*; ſic ſtudia omnia apparere gravia, ſi *molliter*, factu autem proclivia, ſi ſuſcipiantur *alacriter*.

Immarceſſibilem *famæ* coronam merebimini, in omnium ſeculorum ſempiternitates *capiti* veſtro imponendam——

Ludemus

Ludemus igitur *nos*, & quasi in *rosis* & *violis* sedebimus, omnino *ingabimur* otiosi? sic *fructum* nullum, *gloriam* nullam, nullum *honorem* consequemur: *Margaritas* eruunt ex imo fundo *maris*; *aurum* è terræ visceribus fodiendum est; *errat* enim, longe *errat*, quisquis *honorem in putidis otii puteis latere putat*: ditioris *venæ* est defæcatum hoc *obryzum*; ab altiore *fonte* pura hæc *dimanat* aqua——

——O si *lex* illa *Lacedæmoniorum* reviviscceret denuo, qua sancitum est, otiosos semper fore inhonoratos, qua omnino cautum est, ne quis *otio* deditus ad honoris gradum conscenderet. Sed eo jam *(eheu)* prolapsi sumus *dementiæ*, ut licet *ramos*, atque *fructus* arborum (*honores* sc. Reipub:) magnifaciant omnes; *radices* tamen & *stirpes*, (quæ sunt *labores*, & vigiliæ) diligant paucissimi——

Utinam jam *Auditores*, utinam hac in re aliquantisper mihi suppeteret *Platonis* copia, acumen *Hyperidis*, *Varronis* doctrina, *Hortensii* suavitas, memoria *Simonidis*, actio *Roscii*, siquid uspiam in *Helicone* sit eloquentiæ; ut in hanc *vos* sententiam, vi *Demosthenis* efficaciter impellerem, cincinnis *Isocratis* eleganter allicerem, lacertis *Ciceronis* violenter protraherem! ——

XXmo:

Formulæ Generales, & primo *Transeundi*.

SEd satis multa de duobus *Academicorum* generibus, de eorum etiam institutis nimis fortasse multa; venio ad genus *Orationis*, quo in

in suis disputationibus usi sunt——*Cicer.*

Cesso jam de *istis*, ut qui sciam *me* ex ipsa veritate demonstraturum quid *non* sint, quum ostendero quid *sit*——Tertul. *Apologet.*

——Neque enim singulis immorari libet, *pro re*, *pauca loquar*——

——Sint hæc breviter summatimque dicta, nam *singula* persequi prolixum fuerit——

——Sed in *his* nimis sumus, & quod meridiana forsan luce magis clarescit, *id* accensa face, haud ulterius quærimus. *Seldn.*——

——Augusto sermone res altissimas, non ut voluimus aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro *lata* sunt, quæ in sermone nostro videntur augusta. *Chrysolog. Serm.*

At ne multis immorer.

——Atqui cum *Orator* ea quæ & numero, & magnitudine eloquentiam excedunt, facundissime commendet, si *confessione* candida omittat, quia *quæ cum cura*, *& apposite tacentur*, *magna pars eorum sunt quæ optime dicuntur*, quædam tamen quod ab iis fieri solet *qui orbem* in tabella pingunt, non ut æquent, sed ut repræsentent, obiter enumeranda potius, quam recensenda reor——— *Heins. orat.*

——Quæ nos obiter, ut ante dixi, non commemoramus sed subducimus; ne quis singula, quæ justi molem operis requirunt: in transcursu, & sic obiter miretur dici.

——Nunc ad mores *viri*, & vivendi rationem veniamus, ut pro *rei* dignitate, nostra quoque se attollat oratio——

——Hora mihi deficeret recensendis omnibus, parcatis igitur properanti, si ex hac parte sim parcior, nisi cum *ipsa* cogat necessitas——

—Sed plurima sunt transilienda, nec pauciora contrahenda, ne nauseam pariat prolixitas——

Super=

Supereſt itaque jam, juxta præſcriptos *mihi* cancellos, ut——aggrediar——

——Aliam ſerit litem, quam hujus non eſt inſtituti nunc mei diſcutere——

——Indicabo tantum in tranſitu, quia ſentio *horam* fugere, & quam-plurima ſupereſſe——

—Percurro *hæc* ſummatim tantum; *dies* enim *me* deficeret, ſi ſingula perſequerer minutatim——

——Supervacuum hic eſſet mihi, vel *Iliadas* iterare, vel guttulas *Oceano* inſpergere——

——Quorum *nomina* tantum recenſere, eſſet potius *annales* contexere, quam intra præſcriptas compendii anguſtias, *me* continere——

——Mihi ſatis erit hæc *tria* carptim tantum, & ſaltuatim in tranſcurſu delibaſſe & præſenti inſtituto accommodaſſe——

——Sed ut minutiis hujuſmodi non inhæreamus, horſum *iſta*, tendunt omnia *auditores*, ut——

Sufficiat in pauciſſimis guſtum tantum præbere——

Nec libet in rebus ſeriis pueriliter argumentari——

——Unum reſtat, quod propemodum mihi effluxerat.

——Notiſſima ſunt *hæc*, & attigiſſe ſufficit.

——Cum eo tandem deventum ſit——

——Quod quanti fuerit ſudoris & infiniti pene moliminis, opportunum jam videtur ut *tertio* inquiramus——

——Satis jamdudum tædii devoraſtis, ſcil.——

——Primum jam ſtadium decurri, unde videtis mitius aliquanto, & remiſſius agendum, cum—Nec vero ſecundo, minus eſt illud ſalubre, quam celebre conſilium——

——En vobis (*Auditores*) de acervo manipulum!——de *meſſe* primitias——guſtum ex ampliori dolio——

——Decurſa jam *theſi*, demitto *me* ad *hypotheſin*——

Sed *quid me vor* in parvis? *animus majoribus inſtat*——

Inde petantur plura, nam prolixus *hic* mihi labor nimis, per ſingula diſcurrendi——paucula delibavi——

Sed ne longum fiat, *unum* aliquod——

——Sed quænam *illa* tandem? horreo dicere; ſunt enim tam ſuperba, ut mihi non modo affirmari, ſed ne *reſelli* quidem ſine aliquo piaculo poſſe videantur——

Longum eſt, univerſa ipſius opera commemorare, quibus profecto—

Atque ut *veteres* præteream, voſmet ipſi vidiſtis non ita dudum—

Quis enim hæc audiens me non rideat, quod in re perſpicua videor verba profundere?——

Alteram partem aggredior, qua doceam——

Pauciora jam attigimus ex multis quæ anxium in diverſa pertrahunt animum, quibus adjiciendum puto——

—Eorum ſi nomina referre, opera recenſere, ac pro dignitate commendare velim, nec mihi dies, nedum ut *hæc* pagina ſufficeret——

——Et hæc quidem *pauciſſima* ſunt ex *multis*, quæ illuſtres ſcriptores, monumentis literarum mandarunt *Exempla*, haud dubie plura non attingentes.

Taceo *Oratores* illos, taceo *Philoſophos*, Poëtas, *Studioſos* demum omnes, qui magna & *olei* & ſomni jactura, elucubratis operibus inclaruerunt——

Sed jam tempus eſt, ut ad homericum exemplar, relictis *cœlitibus*, viciſſim in *terram* demigremus——

Quid moror *exemplis* quorum me turba fatigat?

—Eſt

——Eſt mei potius inſtituti diſquirere——

2do. *Continuandi.*

QUæ ſequuntur autem, quibus verbis *Auditores*, exprimam, aut commode deſcribam? nam & *vox*, & ſermo, & *oratio*, dicenti pene elabitur, ac fugit——

Jam hæc ſcio videri *vobis* maxima, ſed audietis majora——

Nullos *Scipiones*, Fabios, *Æmilios*, nullos audietis jam *Flaminios*; aures alias adferte, alias adferte mentes: ad *monſtra* devenimus: *Tiberii*, *Claudii*, *Nerones* in ſcenam producendi ſunt——

In latiſſimos ſcientiarum gurgites, & eruditionis vaſtæ quendam quaſi Oceanum præcipitare ſe noſtra cœpit, ac diffundere *oratio*——

——Quæ ſigillatim omnia, ſupereſt jam ut ſpinoſiori orationis textura pergam demonſtrare——

——Atque ut in tranſcurſu tantum indigitem——

——*Et* quid adhuc dicam? deficeret me tempus enarrantem, de——de——de——

——Reſtat tamen unus, nec dignus vindice nodus——

Quid porro reliquum eſt niſi ut rudera adeamus, ac fragmenta *veterum*, philoſophorum manes excitemus ac ſciſcitemur ab illis--ut liqueat cauſam *Antagoniſtæ* mei modis omnibus jacere miſere——

Sed ut planiora fiant quæ dicimus, *exemplis* ſingulatim illuſtranda ſunt, & paulo uberius exaggeranda, nec immodicæ brevitatis ſtudio, rerum pondera orationis celeritate rapiantur——

Redeo ad vos tandem (digniſſimi viri!) quorum intimos ego.

3tio. *Ab-*

3tio. *Abrumpendi.*

SEd quid ago? *Epiſtolam* inſtitueram ſcribere, & creſcit (ecce!) in volumen——

Sed modus eſto *his* argumentis, quando ſatis ſuperque aperuimus, quanta ſit *Poëticæ* ſublimitas——

Cætera te coram, quod utinam fiat brevi——

Sed quo tranſverſos nos egit, *Eraſme*, dulciſſima tui recordatio?

——Sed ſatius eſt in his *Harpocratis* meminiſſe, nequis forte *nos* quoque Coryceus Deus auſcultet ea narrantes quæ ne *Momus* quidem impune proloeutus eſt——

Pauca tibi è multis——Æneid. 3.

Ne tamen à oblitis ad metam tendere, longe Expatiemur equis——

——Niſi nimio *vos* tædio afficerem, infinita ſane è *Philoſophis*, Hiſtoricis, *&c.* poſſum adducere, quæ——

Sed ne altius in profundum ſolvam, tutum videbitur ſcaphæ meæ——

——Non eſt quod infinitus ſim in iſtiuſce rei diſcutienda veritate——

Sed quo me indignitas exemplorum? quo ſcelerum recordatio? quo indignationis æſtus rapit? præſtat *ſilentio* præterire quam cum *ſuſpiriis* & gemitibus commemorare——

Atque hæc hactenus de quibus conſpectum dare, quam univerſam convaſare ſupellectilem magis curæ pretium duxi——

Rapuit (*Auditores*!) & abduxit orationis curſum, ſecundis quaſi ventis, tam præſtantiſſimæ rei *dignitas*, ſublimitas.

Sed abripuit *me*, *Auditores*! (fatendum eſt enim) illa ætas——vix impetum reprimo, vix *me* ſuſtineo——

Præſcripti mihi cancelli non patiuntur, ut *iſta* uberius explicem——

Sed *hiſce* non ulterius eſt immorandum, exhauſta eſt *clepſydra*; nec licet abuti patientia veſtra——

Sed ego peccem in *tempus*, ſi ulterius inſecter haſce *minutias*, meras ineptias, quas quivis, cum volet, obterere poterit argumentis, ita ſponte *ſua* diffluunt——

——Cæteroquin ſi nuda *ipſorum* nomina referre, aut opera recenſere, vel pro dignitate commendare velim, nec mihi dies, nedum ut hæc clepſydra ſufficerit——

Innumera ſunt talia quæ brevitatis ſtudio prætermittimus——quibus tamen cunctis ſatis evidenter perſpicueque monſtrantur——

——Sed *hæc* abunde ſuperque——

——Ego paucis ſic tetigi——

Sed eorum varia *monſtra* non eſt quod hic accenſeamus——ſat erit quorundam duntaxat——

——Nunc ut eo revertamur, unde deflexit oratio——

Sed de Carthagine ſilere melius puto, quam pauca dicere——*Saluſt.* in *Jugurth.*

Atque ita in viam tandem de diverticulo——

Sed in rebus per ſe apertiſſimis, nimium longi ſumus——

——Ad rem igitur ipſam ut redeamus——

—Fræna *his* ingenii ſi ulterius laxare vellem, in immenſum verborum *pelagus* proveherer: ut enim *pueri* qui ad aquas ludunt, dum lapillos in ſtagnum jecerint, magis magiſque orbes majores faciunt: ita & mihi quo plures affero, eo plura ad efferendum *ſe* efferunt.

Sed indigitare ſatis erit, quod amplificare nimium foret.

Sed deſino: aut potius hanc *telam*, in medio adhuc

adhuc opere abrumpo: longe plura dicturus, niſi *tempus* ſeſe mihi, præter votum meum, & opinionem ſubduxiſſet.——

——*Si prima repetens ab origine pergam,*
Ante diem clauſo componet veſper Olympo——

PRAXIS FORMULARUM

in *Thematibus* Componendis:

SIVE

EXEMPLARIA TRIA,

USUM

Methodi, pag. 31. delineatæ, atque *Formularum*, contextui *Thematis* applicandarum, demonſtrantia.

Thema primum.

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu.——Horat.

UT ſenex *Pſittacus* non capit ferulam, annoſa *vulpes* non capitur laqueo; avium vero pulli, & ferarum catuli, facile capiuntur, cicurantur, & humanis uſibus manſueti fiunt: *non diſſimiliter* ætas puerilis, artes illas & diſciplinas, mores pios & modeſtiam, perinde ac dialectum illam, & ſermonem quem cuna lacte materno primitus *imbiberit* vix dum obliviſcitur. Dediſcit id ſero quod didicit diu. Exord.

Quæ longâ annorum ſerie, frequentiſſima actionum iteratione acquiruntur, in alteram quaſi naturam tranſeunt. *Quo ſemel eſt imbuta recens*, &c.

Expoſit. Sed ut uno quaſi intuitu veram *iſtius* rei imaginem videatis graphice delineatam, ad hunc cogitate ſenſum, *Poetam* noſtrum attendiſſe, neminem, *viz.*, poſſe illos dediſcere mores, illam vivendi rationem excutere, ad quam diuturna conſuetudine, ab ipſis olim incunabulis aſſueverat, ſed medullitus infixam retinere; non ſecus ac omnigena vaſa, *cantharí*, & *cadi vinarii* quo primum uvarum nectare generoſiori, ſive languidioris ſucci liquore, cujuſcunque demum coloris, oderis, ſaporis, implebantur ab initio: illum colorem, odorem, & ſaporem, quam firmiſſime, quam diutiſſime aſſervant.

Confirm. à cauſa. Oraculum autem verius, nec *ille*, nec Apollo *Delphicus*, pronunciavit unquam: nam cum aſpera, & amœna minus ſit *virtutis* ſemita, tamen ſi aſſiduis laboribus, indefeſſis ſtudiis, ab ipſa ſtatim pueritia incumbamus, eam facilius nobis reddemus, & amabilem: *Taurum* tollet qui *vitulum* ſuſtulerit, ut quondam *Milo*. *Ovidio*, ſcribendis verſibus, à teneris annis dedito, *ſponte ſua* numeros *carmen* veniebat ad aptos, *Quicquid conatur dicere verſus erat*. Impetus ille primus *teneræ* naturæ inditus, magnum habet momentum in univerſa vita, & in futurus demum actionibus influxum. Miſſilis in *ludo globus* ſæpe ab inhærente plumbo, vel ſolo ipſo, vel jacientis manu, in dextram aut ſiniſtram partem facile declinat, utcunque quilibet in via lapidulos, *ipſum* à meta nonnunquam divertat, & retundat impetum per quem effunditur. Humanarum actionum varietas à prima dimanat diſciplina: quibus inſtitutionibus erudimur à *pueris*, qualiacunque ſtudia ſectamur *juvenes*

venes, ipſa per omnem deinceps vitam redolebimus.

Lycurgus, ut efficacem *Educationis* potentiam, Lacedæmoniis olim ſuis demonſtraret, duos produxit catulos eadem cane progenitos, quorum *alter* ollam juſculentam, *alter* leporem in medio poſitum, inſectatus eſt, juxta ſuum *uterque* morem, à teneris ſibi familiarem. Qui honeſte, temperanter, & religioſe educatus eſt, qui bonis literis, & artibus inſtructus, *puer*; ille ad Divinum cultum, ad humanam ſocietatem pertinentia, & ſingularia boni viri *officia*, præſtabit *ſenex*.

Quid enim? Annon *homines* natura ſunt veluti *tabula raſa*, cui nihil inſcriptum eſt, *quidlibet* autem poteſt inſcribi? Annon ſunt velut *alba linea*, quæ *quemlibet* poteſt *colorem* admittere? vel ut *apis*, è quo *quælibet* ſtatua; *lignum*, ex quo *Mercurius* fieri poteſt? Si vero huic tabulæ, *literas* pietatis & humanitatis inſcribamus; ſi albas illas *lineas*, vivis virtutum *coloribus* pingamus; ſi hunc *lapidem* in effigiem *Dei* refingamus; ex hoc ligno *Mercurium* efformemus; virum perfectum, & omnibus ſuis numeris abſolutum, ſalutaribus documentis in ſanguinem noſtrum & ſuccum converſis, efficiemus. Virginea *charta* quemlibet capiet *characterem*; atramenta vero vel miniata ſervat *indelibilem*.

Hirſuti *equorum* pulli, in generoſos nonnunquam evadunt equos, ſi perite domentur, & doceantur, quo geſtu *caput*, quo paſſu *pedes* attollant ſuos, & umbra virgæ reguntur; *uſus facit promptos*: grandiuſculi vero difficilis & inviti ſuam naturæ ferociam deponunt. Fuſile metallum aliquamvis figuram ſuſcipit. *Lingua*, mendaciis, blaſphemiis, & *juramentis* aſſueta, vix aut ne vix, ab *his* unquam poſtea temperabit. Qui Æthiopicam *vitiorum* nigredinem contraxit *puer*,

non exuit *senex*; qui vero liberaliter, pie, prudenter instituuntur *pueri*, dum molles sint animi, molles articuli; sanctissimos illos mores retinebunt diu——*adeo in teneris ossuescere multum est.*

Magni idcirco refert quibuscum vixeris, à quibus institueris, in quibus studiis exercearis. *Scholæ* sunt juventuti *vasa salitoria**, in quibus carnes recentes condimus *sale*; salubrem illam literarum, & morum asperginem, vita resipiet universa. *Scholæ*, ceu vasa *tinctoria**, albam *pueritiæ* lanam, *Tyrio* insignem *ostro* incoctum *generoso* pectus *honesto*, efficiunt.

* Angl. *Poudring-Tubs.*

* *Dyesats*

A Contrar. P. 94. Contemplemur vero *contrarium* vitæ institutum, & quid aliud quam ignorantiam, pervicaciam, inscitiam, malitiam, indocilitatem, & belluinos plane mores in *iis* videbimus jam *senescentibus*, qui fœculentis, vel *Stygiis* potius vitiorum lacunis infundebantur *juvenes*: Adamantina *illa* pectora, ceu durissima metalla, nullo contunduntur malleo, aut mollescunt.

a Simil. P. 94. Ut enim nec sine *oculo* Domini *equum*, nec sine *vestigio* Domini *agrum* pinguescere dixit *Thales* Milesius: ita sine honesta institutione, sine salutarium *præceptionum* infusione, sterilescit animus; sin vero dulcissimos *virtutum* latices instillemus *pueris*, in quotidianis vitæ actionibus expromentur. *Nauclerus* imperitus navem *semper*, imprudens sæpe, in discrimen adducit: *parentes* item & *præceptores*, indulgentia sua, vel indiligentia, *pueritiam* corrumpunt & depravant. Unde *Diogenes*, puerum conspicatus indecore se gerentem, *pædagogum* illius, baculo percussit, dicens, *Cur eum sic instituis?* Arbor silvestris, quo primum mitiori surculo imprægnatur, eosdem grandescens dulces producet fructus. Quibuscunque artibus, studiis & institutis nostram ætatem *puerilem* excolimus, *eadem* olim *myrothecia*

thecia redolebimus, non secus ac *lintea* nostra *indumenta*, recens lota, & inter *rosas* reposita fragrantissimum illum odorem spirabunt diu.

Atque *hic* forsan efflagitet *aliquis*; ut ea quæ *verbis* adserta sunt, aliquibus jam demonstrentur *exemplis*: hic vero campum feracissimum, & lætissimas segetes ostendit historia. *Orpheus* & *Arion*, Musicis primum initiati studiis, *Demosthenes* & *Cicero* Oratoriis, *Horatius* noster & *Virgilius* Pœticis, in stuporem, in miraculum stupidæ nunc *nostræ*, & pygmeæ *juventuti*, evaserunt. ab Exem. P. 102.

Te *M. Tulli*, testor, obtestor testem, huc enim respexisse videris cum dixeris, *Nullum munus Reipublicæ afferre maju*, *melius ve possumus*, *quam docendo*, *& erudiendo juventutem*. Hanc institutionis necessitatem, perspectam habuit *Plato*, qui *tribus* de rebus, tanquam de *tribus* maximis in se collatis beneficiis, solebat *Deo* gratias agere. 1. *Quod* se creaverit *masculum*, non fœminam. 2. Græcum, non Barbarum; 3. *Quod* se nasci fecerit tempore *Socratis*, optimi philosophi, *idque* Athenis, literarum & philosophiæ tum emporio; probe enim novit, quod *Quo semel est imbuta recens*, &c. à Testim. P. 113.

Subodoror hic quid objecturi sunt aliqui, de *Sardanapalo*. de Nerone, de M. *Ciceronis* filio, qui virtutum & literarum initiamenta, imo omnium *institutionum* operam, & oleum perdiderunt, & in prodigia vitiorum degenerarunt. 1. Objec. P. 117.

Non obstat tamen hæc tragula, quam injiciunt, nostro progressui. Certe, *una hirundo non facit ver*. Virtutum & literarum semina altas in *illis* non egerant radices; ingenuas artes non didicerant fideliter: infusi probitatis liquores effluxerant, quo minus penitissime *illis* imbuerentur. Confut. P. 121.

Coaxant hic *alii*, ranunculorum instar, rancidi nebulones, quod *Angelicus juvenis senibus Saturnizat in annis*. 2. Objec. P. 117.

Confut. O portentosum obloquium! ô proverbium plane *Diabolicum*!

p. 127. *Quid vix credibile est, risu rustasse trifauci*
Cerberon; & Stygii monstra tremenda lacus.

Quid enim aliud potuit ipse *Satan* malitiosius excogitare, ad extinguendam *pietatem*; ad eradicandam funditus *virtutem*; & humanum genus in nequitiam omnem, atque in ipsam demum *gehennam*, præcipitandum? Qui florem ætatis nostræ nunc præripere, qui primitias *Deo* nostro debitissimas prælibare satagit, *totam* ille deinceps *massam*, & *messem* sperat uberiorem. Increpet te *Deus* Satan, increpet te *Deus*, os ô impurum! & pectoribus nostris suam cælitus infundat gratiam, ut *recordemur nunc creatoris nostri in diebus juventutis*, ut bonis literis & studiis, bonis moribus, & operibus exerceamur; ut vivificum *sanctimoniæ* succum imbibamus. Nam juxta illam divinissimi *Oraculi* sententiam, *Institue puerum pro ratione viæ suæ, etiam cum senuerit, non recedet ab illa.*

Exod. 22. 29. Numb 15. 26. Concl. Prov. 22. ver. 6.

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu——

Praxis *Poetica*, in Themate Imo.

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu——

ALba *diu stabilem retinebit* lana *colorem*,
Quæ Syrio *primum murice* tincta *fuit*.
Quique salutiferis puerilia *pectora musis*
Imbuit, & latices imbibit aure sacros:

Cœlipo-

Cœlipotens imis pietas infixa medullis
Hæret, inoblitum non fugitura senem.
Psittacus (ecce!) suum doceatur χαῖρε sonare
Cum tener; at ferulam non capit ille senex.
Virgineam quævis impregnat litera chartam:
Sed renuit nigras, quæ miniata, notas.
Flexanimum tenero *fluxit* Ciceronis *ab ore*
Eloquium; cujus scripta diserta senis.
Socratis *incoctum generoso pectus honesto,*
A puero, extremum durat ad usque diem.
Pura decent puerum; fœdis ea temperet ætas
A vitiis; puerum *nil nisi* pura *decent.*
Qui *ficti est pravique* tenax, *it pronus ad Orcum;*
Præcipitique ruit per mala cuncta pede.
Audiat, & videat nusquam quod non sit honestum;
Sulphuream facili concipit igne facem.
Parvula Lativoras spargit scintillula flammas
Fusa subaccensam mox premat urna struem.
Purgato pinguem permiscet semine glebam
Agricola, ut gravidas messe reportet opes.
Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ;
Ni tempestiva falce repurget agrum.
Neglectis urenda filix innascitur agris;
Neglectisque animis nascitur omne nefas.
Virtutum dulces pueris *infunde liquores,*
Et mores ætas promet adulta *bonos.*

Secundum Thema.

Virescit Vulnere Virtus.

OPrima *naturæ* dona, bona *fortunæ* Universa, *casu* aliquo, vel iniquo *fato* deficiunt tandem & dilabuntur. *Valetudo* corporis ægritudine defluit; Milonis *vires* senio enervantur. *Forma*

Exod.

bonum fragile est. Helena, *quando in speculo rugas conspexit aniles, flevit*—Exanthemata, faciem devastant. *Honores* lubrici sunt, non diuturni. Quem *Dies* videt *veniens* supernum, hunc abiens relinquit humi jacentem. Aurei *divitiarum* montes liquefiunt—sic stabile est, *si constat mortale nihil.*

pag. 24. *Dissimiliter* vero *prorsus contingit in animi* bonis, quæ voracis ævi dentibus non atteruntur, adversæ *fortunæ* flatibus non dissipantur, quo minus cum *naufrago* simul enatent. Oppugnari vult *virpag. 138. tus*, vult premi, vult in acie ac ferro, vult cum hostibus versari, inter arma crescit; sanguine non lacte educatur. Nulla *vis* inimica *virtutem* pessundat, imo vero auget, accendit, inflammat; marcet sine adversario *virtus*, virescit vulnere,

Expos. Sed ut dispersis nubibus in serena nocte clarius micant stellæ, pariter & hujus subobscuræ sententiæ *veritas*, nubeculis *paraphrasi* breviuscula dissipatis. Quasi igitur *Poeta* in aliis dixisset verbis, *Animus*, vera virtute imbutus, *mens* generosa, *anima* cœlo oriunda, non frangitur aut debellatur ex adversis, qui obtingunt, casibus: *miseriis* & calamitatibus non opprimitur, nullius infortunii cumulis succumbit. Est inter præcipua *fortitudinis* apotelesmata, inter illustrissima *virtutis* ornamenta, gloriari in *adversis*, pati excelso animo injurias, despicere pericula. *Heroica virtus*, vulneribus non expugnatur, vulnerata non exanimatur, premi potest, opprimi non potest, *vincit* tandem utcunque videtur *victa*, eo crescit uberibus quanto deprimitur violentius.

Confir. à causa, p. 89. Quæ, quo magis in *themate* nostro latent, eo diligentius, ut boni *venatores* solent, per vestigia, *sensum* latentem persequimur, *Et causum istius quis ignorat?* Quis ignorat *virtutem* esse *Dei* progeniem, divinæ particulam auræ, florem paradisi immarcessibilem, immortalem, *rutam*, nunquam

erutam

erutam radicitus, nec *eruendam*; in quam influxum nullum, nullum impetum, nihil plane juris habent *hæc* inferiora. *Virtus* consistit in *actione*, in acie, per medios juvat ire satellites, strictos *hostium* gladios non reformidat. *Ignis* non absumit *aurum*, sed defæcat. Majores subinde vires, ex vulneribus acquirit suis *virtus*, ut flamma ventilando dilatatur, non extinguitur.

Non impediunt *lunæ* cursum latrantes caniculæ, nec retundunt studiosum animum aut retardant labores difficiles. *Virtus*, ut triticum, purgatur tribulo, ut *calor* ex antiperistasi *frigoris*, fit intensior. Obscurant sæpe *solem* caligines, sed dissipantur; franguntur aurei *Proserpinæ* rami, sed renascuntur, *uno avulso non deficit alter Aureus; et simili frondescit virga metallo*: Sanguis *Martyrum* est semen Ecclesiæ.

Quo majorem lignorum struem *igni* accumulaveris, eo vehementius ardet, acuminat sese, & sursum lætius insurgit. Pleni *temperantem* cululli non inebriant, neque ut olim *Elpenora* in porcum transmutant: imo cavet magis, tanto se gerit temperantius. Virum castum ipsa *Lais* non pellexerit; *Hippolytum* Phædra oppugnat, non expugnat——

M. *Alexander* generosi spiritus princeps nec prælia, nec vulnera, nec cicatrices metuit, imo P. 136. plures non esse adversarios, plures indoluit non esse mundos. *Socrates*, cui erat *Xantippe* domi, (*Medea* non ad *horam*, ut in scena, sed ad *vitam* comes) non frangitur animo, non concutitur, quin imo *ipsam* porro *mortem*, intrepide imbrachiatur.

Sed ut *contraria* juxta se posita magis elucescant, conferamus paulisper *Sardanapalos*, Neroà Contr. p. 94. nes, *Heliogabalos*, & cætera vitiorum portenta, quomodo quæso despondebant animum in *adversis*, & in periculis (quasi objecto *Medusæ* capite) examinabantur? Animus certe *vitiis* inquinatus non habet *sacram anchoram*, cui in procellis

tem-

temporum innitatur; altiorem ſpem, qua fulciatur, non habet.

Ignavi à deſcendo cito deterrentur,

Studiorum difficultate percelluntur; cum ſtudioſi interim adoleſcentes, liberales artes, honeſtas diſciplinas noctu, interdiu, per ſaxa, per ignes, *quaque eſt difficilis, quaque eſt via nulla,* ſequuntur.

A Simil. Quam *Ego* veritatem meridiano jubari prælucere faciam, & *virtutem* ex vulneribus acquirere *Vires*, demonſtrabo, non ſecus ac vivæ *ſæpes*, quæ amputando magis denſeſcunt. Certe *Vaſa* culinaria, quo ſepius fricantur, eo clarius niteſcunt; *fontes*, quo magis hauriuntur, eo magis dulceſcunt: *Arbores* ventis agitate, radices altius defigunt, & partes, quæ *Aquilonem* ſpectant, fortiores evadunt quam quæ *Auſtrum*: ita quæ adverſantur *virtuti* proſunt & confirmant magis.

Pag. 138. Quippe, ſicut *ventus*, ſi in *aëre* aperto erret *libertate* illa, perit, ac diffunditur; ſi in *terra* penetralibus cohibeatur, *ipſam* movet, & cum vi evadit: ita quibus generoſus *ille* ſanguis in præcordiis concaluit, perrumpere ad eternitatem, ipſa *invidia* ſpectante, quam ire malunt: neque melius *hirtëe*, quam per nebulonum humeros, in cœlum aſſurgere videntur.

Ab exem. pag. 99. Ut ſileam *Ulyſſis* errores, & innumera capitis diſcrimina, quibus quotidie periclitabatur, & triumphabat demum *redux*. Ubi tua M. *Cato* gravitas, ſeveritas, ac rigor? ubi pondus *Stoicum*, ſupercilium immobile atque invictum? ubi ingens *illa* anima, quam *libertati* victimam ſervabas?

Pag 105. Athenienſis *ille* Jupiter *Demoſthenes*, Philippum non metuit; imo toto eloquentiæ impetu intonuit gravi ſententiarum denſitate, in *illum* fulminavit.

Diogenes olim Antiſtheni, *Nullum eſſe tam durum baculum, qui me à te abigat*, dixiſſe fertur, dum-

Philoſo-

Philoſophiam diſceret. Horum *heroum* animos non pupugerunt; nedum *vulnerarunt labores*, pericula, nec adverſi quidpiam.

Agedum quicunque dubitas, & *noſtri* ſermonis audaciam miraris, perluſtra *Græciæ* lumina, doctrinæ numina, *Platonem*, Ariſtotelem, &c. percurre *Romani* nominis æternitatem, & in hac immortalitatis gloria ſublimes, *Ciceronem*, Cæſarem, *Senecam*, alioſque infinitos intuere, qui plenis gloriam *virtutis* & literarum buccis ebuccinant, *earumque* inconcuſſam ſublimitatem prædicant. A Teſti. p. 109.

Tu quoque ne metuas quamvis ſchola verbere multo
Increpet; & truculenta ſenex gerat ora magiſter;
Degeneres animos timor arguit.——

Neque adeo clam me eſt, complures in *aliam* longe *ſententiam* abiiſſe, dum *αὐτόπται* viderint, multos *ab equis ad aſinos* defeciſſe, ab umbra *virtutis*, in fumos, in *nihil* evanuiſſe, ſperata pietas, ſpectata integritas, deferbuit; priſtina *virtus* emarcuit, prius videbantur eſſe *aliqui*, ſed prodiderunt ſe poſtea, quam eſſent *nulli*. Objic. p. 115.

Æquivoca plane *virtus*, quæ deficit. *Vina* ſolum languidiora vappeſcunt *ætate*, generoſa evadunt fortiora. Confut.

Sed annon *æquitatis* ſtudium, exilium *Ariſtidi*? Objic. p. ſtudium *ſapientiæ* venenum *Socrati*? integritas & *patriæ* ſalus *Demoſthenis* pernicium acceſſivit? 103.

Certe. Sed *Vincit qui patitur*, Fortiter *ille facit*, *qui miſer eſſe poteſt*. Quem vero timere poteſt, qui nec *mortem* poteſt timere? quam qui ſpernit, *mori* poteſt, *vinci* nondum poteſt. Confut. p. 99.

Sed ut in unum omnium conſtringam faſciculum; *Nauclerum* probat tempeſtas; *Athletam* ſtadium; *ducem* pugna, *magnanimum* calamitas, *Virtus* incudia, catenis, exilio, equuleo, in ipſa demum Conclu. p. 129.

morte

morte vincit mortem. *Rosa* inter urticas, inter spinas nascitur, nec tamen læditur: *Salamandra* in igne vivit, neque comburitur; *Navis* in profundo fluctuat, & non submergitur. *Adamas* malleorum ictibus tunditur, nec tamen diffringitur. *Laurus* viret in hyeme, cum reliquæ passim arbores, foliis suis denudantur. Sic etiam *Virtus virescit vulnere.*

Per pat. p. 157.

Quamobrem ut videmus herbam *Anthemidem*, quo magis deprimitur, eo latius diffundi: ut accepimus arborem *palmam* quo gravius oneratur, eo fortius reniti, ut *ager* Narnien sis (autore M. *Tullio*) siccitate fit humidior, ut *ignis* in Nymphæo (ut tradit *Plinius*) imbribus fit ardentior; ut *Leo*, si vulneretur, instat ferocius; *Antæus*, postquam dejicitur pugnat violentius; *unguentum*, cum agitatur, olet fragrantius; *aromata*, cum atteruntur, spirant odoratius: ita *nobis* studiosis faciendum est, ut in *virtutis* cursu, quo magis retardamur, eo magis incitemur; *si fractus illabatur orbis, impavidos feriant ruinæ.*

Reinol. orat.

Ac proinde ut *Sibylla* olim *Æneam*,

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.
Nam——*Virescit vulnere virtus.*

Praxis *Poetica*, in Themate 2do.

——Virescit vulnere virtus.

VIvida vipereo *virescit vulnere virtus,*
Collisumque tuum comprimit Hydra *caput.*
Herculis *indomitam prostravit clava leonem,*
Geryonem *triplici corpore fudit humi.*

Nec

Nec te Busyrin *metuit*, Cacum-ve *rapacem*
Tartareos ve lacus, tergeminumque canem.
Ardua difficiles industria scandere clivos
Novit, & ignotas ire redire vias.
Invia virtuti nulla est via; *miles in arces*
Scandit, & auratas victor acervet opes.
Scilicet ut fulvum spectetur in ignibus aurum;
Sic fortes animos magna pericla probant.
Florida difficili crescit sub pondere palma;
Nec laurum *foliis aspera nudat hyems.*
Anthemidem *vis nulla pedum sic supprimit, ut non*
Lætior in latam distribuatur humum.
Prima pusillanimem terrent discrimina nautam,
Commoti tumidas æquoris horret aquas:
Tempestas audere facit furibunda peritum
Nauclerum; tremulus nec ferit ossa metus.
Degeneres animos timor arguit; *audet* Ulysses
Intrepida trepidam mente videre necem.
Ille tuas Neptune *minas*, Martisque *furores*,
Æole *crux iras pertulit* ille *tuas.*
Multum ille *in terris, multum jactatus in alto*
Penelopen *læto conspicit ore suam.*
Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Implent ut loculos gaza cupita suos.
Nulla laboriferum remoratur opella Cleanthem,
In studiis pernox, perdius ille *suis.*
Macte, puer studiose, *tua virtute, nec artes*
Abnue difficiles; sunt Heliconis *opes.*

Audi Musam *Melanchthoniam*.

FRuctus amygdaleus *foris est lanugine cinctus*
Dura magis sub qua lignea clastra jacent.
Nucleus in medio suavis latet, atque salubris,
Qui cibus est nobis & medicina simul——]

Thema

Thema Tertium.

Solius temporis honesta est parsimonia.

Exord. FRugi homines, qui volunt ditescere, necessariis sæpenumero, tam ad victum, & vestitum quam ad quotidianum vitæ usum, sumptibus solicite parcere solent: Clavam ex *Herculis* manu facilius extorquebis, aut *aquam* è pumice, imo sanguinem ab *illis* prius quam unicum poteris obolum exprimere. *Timidius* illo Horatianus, *tam dives, ut metiretur nummos, ita fuit sordidus, ut se, non unquam servo melius vestiret, ne se penuria victus opprimeret*, metuens. Tenax ille *Timon*, congestis undique saccis indormit inhians, veruntamen *illis parcere, tanquam sacris*, aut pictis tanquam gaudere tabellis, solet. Noverunt *illi*, quam *fugitivum* sit *argentum*, quanto labore sit reparabile, quam *suave est ex magno sumere acervo*.

Eraſm. in Col. *Opulent. ſordida. Horat.* Serm. l. 2. Satyr. 1.

Quanto magis decet *studiosos*, pretiosissimi sui *temporis* non esse prodigos; & quod *avari* in rebus faciunt sordidissimis: non sine dedecore quidem suo, *Schotasticos* facere non dispudeat, unquam, in honestissimis, pretiosissimis impendiis, nullo argento, nullo auro redimendis. *Solius enim temporis honesta est parsimonia.*

Expol. Quam si Ego sententiam, *Protogenis* coloribus potuissem delineare, ut quasi *stellis* variegata refulgescat, tali se *vobis* inspiciendam daret habitu, *viz.* Quod in aliis vitæ institutis, in aliis hominum conditionibus, in aliis passim actionibus, turpiter, nec sine infamia fieri solet ab avaris, miseri sæpe lucelli gratia, ut pecuniolam servent tenaciter, & acervent suam; illud in religiosi *temporis*

poris parsimonia, in honesta quadam avaritia, in cautissimo bonarum *horarum* impendio, laudabile est & glorioſum; nempe ex cumulo illo *annorum*, ex thesauro *temporis*, ex longioris *vitæ* spe, quam beneficio *Dei*, polliceri sibi ipsis possunt *pueri*, parcissime & minutatim depromendum esse, & tanquam *penu* quoddam *sacrum* custodiendum; singulos *horarum* apices, singula sui *temporis* momenta, studiose curare & expendere, nec in res futiles, aut inutiles profundere: *Solius enim temporis honesta*, &c.

Atque si cui videar; *hæc* audacius quam verius dicere, agedum paulisper, ipsas intimius rerum rationes inspiciamus, quo palam fiat ita *hoc* verum esse, ut verius nihil esse possit. Quid enim? Annon Πολυτελέσατον ἀνάλωμα χρόνος *tempus* omnium rerum est primum; pretiolorum omnium thesaurorum infinities *pretiosissimum*? Annon jactura *temporis* est longe maxima? *Mercator*, si naufragium aliquando patiatur, potest subinde aliam feliciorem tentare navigationem, & illatum prius damnum recuperare; si in hodiernis nundinis parum lucretur, sperat fortasse in crastinis *Mercurium* experiri magis propitium: at veto qui vel unicam deperdit *horulam*, damnum illud nullo resarcire potest modo. —— *Volat irreparabile tempus*, ut poëta. O quam multos, seria tandem, sed tamen sera nimis, pœnitentia ductos & edoctos amissum jam *juventutis* florem, prætermissam *boni* occasionem, *lachrymis* vidimus expiasse, & frustraneis nimium *votis* reposcere, ut *ille* apud Poëtam.

O mihi præteritos referat si Jupiter annos! Sed *sera* est in fundo parsimonia. *Serum* est nimis, occidente jam sole, auream *pueritiæ* auroram, & matutinam *juventutem* reprecari.

Ac proinde vigilandum est, ne præterlabatur

oppor-

opportunitas; ne clepsydra noſtra ſit exhauſta, priuſquam prudentiam, *virtutem*, & bonarum rerum ſcientiam acquiſivimus. *Vita* brevis eſt, ars *longa*; defalcandum eſt è ſomno, è luſu aliquid, aliquantilla *temporis* portiuncula, ab otiis, à negotiis, & quibuſlibet occaſionibus amputanda eſt. *Plinianum* illud, noſtro ſemper inſideret animo, *Omne* nobis *perire tempus quod ſtudii non impertimus.* Juventa nihil eſt fugacius, quæ ubi ſemel avolarit, redit nunquam. Non eſt igitur in affaniis, in ineptiis, in jocularibus colloquiis decoquenda; quandoquidem, *tempus unum* eſt, quod nec *gratus* quidem poteſt reddere, ut ait *Seneca.*

A Cont. P. 94. Diſpiciamus vero aliquantiſper voluptuariæ *vitæ* turpitudinem, deformes ludibundæ pueritiæ *nævis* intueamur, ut tanquam *Æthiopes*, faciant noſtrates *Europæos* candidiores apparere. Annon evadant in fungos, in ſtipites, fruges conſumere natos, telluris inutile pondus, qui fortunas & patrimonium non ſecus quam ſacrati ſui *temporis* portionem, in nugamentis, crepundiis, & ſuavi ludiis dilapidare ſolent? Si famelico panem, erranti viam, pauperibus ſtipem, operariis mercedem, quis detrectet *miſer*, ô quam turpem, quam parcum, quam ſordidum appellamus! At *qui* in luxu, in luſu, in alea, in poculis, & omnigenis voluptatibus *ætatem* profundit *ganeo*, nuſpiam explodimus illum aut exſibilamus. Quaſi nihil eſſet, tempus fruſtra conſumere, quod dum ducitur, ſubducitur, nec advertit inſipiens quid amittat. Nihil pretioſius *tempore*; & heu! nihil hodie eo vilius invenitur; tranſivit *dies*, & nemo recogitat, nemo ſibi perire *diem*, & nunquam rediturum meditatur.

A ſimil. P. 95. Sicut ſtultus ſit neceſſe eſt, qui *hyemem* accuſat, quia horrida ſit aquilonibus, & ob aëris intemperiem frugibus creandis prorſus inutilis, dum non reputat, *æſtatis*; quæ præceſſit, *hoc* eſſe officium; *hyemem*, uti partis, & eſſe otioſam: ita iniquus eſt, qui *ſenium* ſe attigiſſe queritur, quia ultimus *is* ſit Comœdiæ *actus*, tum enim è theatro hilarem *te* proripias oportet. Sed quo tandem modo *hoc* fiet, ſi *Endymionis* ſomnum edormiamus, ſi liquidis inebriemur, aut immergamur voluptatibus, ſi in tenera noſtra ætate, *genio* indulgeamus non ingenio nec artium liberalium ſtudiis invigilemus. Qua tandem fronte, quibus demum provinciam noſtram, à *natura*, à *Deo* nobis demandatam ſedulo & ſtudioſe non adornavimus?

Dulcis odor lucri, ex re qualibet, dixit olim *Veſpaſianus*, è lotio *vectigal* exigens, non aſpernatus, è re, licet ſordidiſſima, *lucrum* exiguum. Cur non igitur *nos* honeſtius longe lucrum, *temporis* ſcilicet & literarum, omnimode non faciamus? *Omnem crede diem tibi deluxiſſe ſupremum.* Momentum *hoc* eſt, ex quo pendet æternitas. O *parſimoniam* temporis, nullo *nobis* tempore *pœnitendam*!

Ab exem. p. 98. Ingeniorum *ille*, & ſcientiarum fons *Ariſtoteles*, & humanæ terminus admirationis, noctur-nis etiam lucubrationibus intentus, *æreum* in manu *pilam* tenuiſſe fertur, quæ, obrepente ſomno, in ſubjectam cadens pelvim, *illum* dormitantem excitaret.

Nobiliſſimus *ille* pictor *Apelles*, ægre tulit abiiſſe ſibi *diem ſine linea*: ut ille olim *Imperator*, ſi elapſus eſſet aliquando *dies*, in quo nihil *boni* feciſſet, exclamare ſolebat, *Amici diem perdidi.*

Recte quidem *Poeta*,

P. 103.

Utendum eſt ætate, cito pede præterit ætas A Teſt.
Et nunquam redeunt, qui periere, dies.

Quod

Quod facias, id facias ſtudioſius, & prius *ortō Sole*, vigil calamum, & chartas, & ſcrinia poſce. Eandem ob cauſam, *Plato* ſuos olim monebat diſcipulos, *videte pueri ut otium veſtrum, & ſubſecivas horas, in re quapiam honeſta collocetis.*

Demoſthenes etiam parciſſimus temporis diſpenſator, *plus olei quam Vini infundendo* (per *vigilias* ſcilicet, & continuos labores) eloquentiam ſe adeptum fuiſſe, prædicat.

Obj. p. 226. Obſtrepant *hic* nobis balatrones, blaterones, nugarum architecti, imo grunniunt, *Epicuri de grege porci*, Ede, bibe, lude, *carpamus dulcia*, conteramus *diem*; ſic pretioſam temporis opportunitatem præterire ſinunt, imo impellunt præcipitem?

Confut. p. 320. O genus hominum inſulſum! O belluinam viri vocem, Epicuri, *celeres, qui ad curſum concitat horas, qui ſuos*, ceu tardigrados; ceu parum alatas *dies* criminatur! Quaſi vero *hoc* eſſet ſperare vitam meliorem, ſpirare immortalitatem. Quaſi vero *hoc* deceret *Chriſtianum*, qui exactiſſimam ſui *temporis* rationem, ſupremo mox tribunali daturus ſiet.

Lacrymæ ſane *hic*, requiruntur lacrymæ, quibus perditiſſimos *hominum* mores, in perdendo *tempore* ſuo, ſemetipſis demum perdendis, deploremus.

Apagite idcirco, apagite, *inquam*, cantillantes *vos* cicadæ, quæ in æſtate nihil reponitis in ſenectutis veſtræ *hyemem*. Apagite, ignavum pecus, *fuci*, qui melleam *voluptatis* dulcedinem lambere vultis, nec per literarum, & *librorum* flores exſugitis: Miſerrima *Vacuæ* mancipia precioſiſſimi *temporis* decoctores, nam ultro neſcitis adhuc quod *Solius temporis honeſta eſt parſimonia*?

Concl. p. 229. Igitur, ut *ſummatim* omnia complectar; cum videmus homines *avaros*, viis & modis, per fas & ne-

fas, *opes* corradere? cum non pudeat *ipſos*, turpiſſimis planè rationibus rem ſuam ampliare, cum non pigeat *ipſos* unciatim edere, guttatim bibere, *cappari*, victitare, qui poſſint *anthia*, cuminum ſecare, è rebus viliſſimis quæſtum facere (ſumptibus ſaltem parcere, nonnunquam neceſſariis,) cur igitur omnis *noſtra*, cur in *hoc* non verſatur, ut ſemper noſtrum cautiſſime *tempus* inſumamus, *bani* aliquid faciendo; ſin minus certe nihil *mali*? Parce admodum deliciemur, ab omni *ludendi* licentia temperemus, nec ullum ſinamus à nobis *diem* effluere, nedum hunc tam prætioſum *temporis* theſaurum (depoſitum à *Deo*, nobis concreditum) elabi & ſubduci agentibus vel *nihil*, vel *aliud*, vel *male*; ſed *hoc* agamus, ut *magis* ſimus in ſtudiis, *magis* virtute; ſatigare juvet *Scyllas*, Charybdes, & reliqua monſtra aquarum, & ſiquid in *orbe* ſit arduum, aut ſit utile, *hoc* moliamur; exhauſtum ſudorem ingens à tergo comitatur gloria. *Solius* certe *temporis honeſta eſt parſimonia.*

Per Recapitulat.

Per Paſithop.

Praxis *Poetica*, in 30. Themate.

Solius temporis honeſta eſt parſimonia.

LAbile tempus *abit, præceps ſubducitur* annus;
Tardigradas ſalſo, pueri, *culpavimus* horas:
Sponte ſua properant, labor eſt inhibere volantes.
Damna poteſt Mercator *opum reparare ſuarum*
Naufragus, & flavi cumulos reperire metalli,
Amiſſumque poteſt redipiſci, lapſus *honorem*
Præcipitem impulerit quando Rhamnuſia *fallax*;

Mollia

Mollia corporeas renovabunt otia vires
Quum tua continuo laſſeſcunt membra labore;
Cuncta ſalutiferam repererunt damna medelam
Nulla volubilium reparantur damna dierum.
Elapſumque ſemel volat irrevocabile tempus.
Dum pelago deſævit hyems, & aquoſus Orion,
Claudit & adverſos ſecuro carcere ventos
Æolus, en celeres impellit navita *remos*
Tiphys, *& auratum ſubducit vellus in* Argo:
Aſt opportunas pretioſi temporis horas,
In quibus, ingenuas didiciſſe fideliter artes,
Ætas noſtra poteſt docilis, ſi negligat, ætas
Grandior amiſſas fruſtra quæſiverit olim.
In pretio eſt pretium, *multò pretioſius omni*
Tempus; *opes &* Cœſe *tuas, &* Craſſe *ſuperbas*
Gemmarum, & quicquid ſub Eois *naſcitur undis*
Exſuperat; melius flammas imitante pyropo.
Debita nocturno decerpit tempora ſomno
Magnus Ariſtoteles; *ſtudiiſque impendere ſacris*
Mavult, quam ignavo nimis indulgere ſopori.
Tu divine Plato, *tu Suada* Demoſthenis *almæ*
Flexanimi, plus olim olei *quam infundere* vini
Præſcia, deduxit longævam in ſecula famam.
Perdere Coe *diem dixti* te *inſignis* Apelles,
Linea ſi artificem ſignaſſet nulla tabellam.
Partas cautus opes Patroclus *promit; at* horas
Parcius expromat pretioſas noſtra *juventus,*
Nec Phaëtonteos *imitetur ſtulta furores*——
Quin—— —— Cynthius *aurem*
Vellat, & admoneat——
Parce, puer, *ſtimulis, & fortius utere loris;*
Parce, puer, *ludis, atque utere* ſedulus *horis.*

R. C.

Sub-

Submoneam te *ſodes* (erudite *Lector*, aut erudiende!) paucula *hic, viz.*

1. ME importunis quorundam deſideriis adductum, hanc *Praxin* compoſuiſſe; aiebant enim; *pueris* aliter, prudenter minus, à me conſultum, integros panes, *illis* & inſectas carnes apponente, *me* debere, cibum præmanſum in os ingerere; & applicare in *uſum* ſuum *formulas*.

2. *Me* tres haſce ſententiolas in praxin *thematis* de induſtria quidem ſelegiſſe, ut puerili animo aculeos infigerem, & *pietatis* ſcintillulas ſubaccenderem; *divinam* ſapientiam, æque ac bonas literas, & eloquentiam inſtillando.

3. *Me* non propoſuiſſe *hæc* exemplaria tanquam amuſſim, *tuis* per omnia applicandam exercitiis; ſcia *illa* nimis eſſe *Prolixa*; nec infantiæ tuæ imitanda: ſed ut oſtenderem *praxin* methodi noſtræ, & *formularum*.

4. *Me*, partes hic omnes fuſiori calamo deſcripſiſſe, ut te inſtituam; quo tu poſſis modo *tuæ* aliquando *inventioni* laxare habenas, & in aperto *eloquentiæ* campo currere, diſcurrere, & expatiari. Vides qualem, quantum ſpirent *hic* gratiam *ſimili-tudines, exempla*, &c.

5. *Te* poſſe decurtare ſingulas *partes* & breviores facere; nolim *te* tam longa themata *primo* componere. Neque eſſe neceſſum, ut *tu* ſimiliter exigas à te, *ſingulas* in omni *tuo* themate *partes*. Nos à grandioribus raro aut nunquam *omnes* requirimus.

6. *Te* poſſe *Confutationem*, & formulas *Objiciendi*, &c. prorſus omittere, utpote *pueritiæ* tuæ nimis aſperas, *inventioni* tuæ ſpinoſas, quæ ſuavem periodorum terminationem & exſpirationem

ſpitationem abrumpunt; & remorantur.

7. *Te* poſſe; *Declamatiunculas*, ex quolibet horum *themate* conficere: *Objectiones* oſtendunt tibi, & anſam *Opponendi* porrigunt.

8. *Te* poſſe, *his* quaſi ſuperaſtris innixum, *Exordia* nova ex ipſis *his* ſingulatim *thematibus* depromere, imo potum *novum* omnino *thema* componere mutatis verbis aliquot——potes *formulas* longiores, potes *omnes* omittere, & *thema* tunm ſine *his* componere. Non erat *mihi* in animo, ut *te* in *Methodi* noſtræ *ſeptum* compingerem; ut te in *formularum* noſtrarum *numella* concluderem. *Equis*, quos tolutim incedere, jam edocuimus, lora pedalia ſubtrahimus, & funales peniculos amovemus. Quid enim *ultro* opu'eſt?

Sed, en porro!

(Cratorcule mi!)

Hæc eadem *Themata.*

Omnibus omnino *Formulis* oratoriis; omnibus prorſum *pigmentis* Rhetoricis, in tuam *diſcenſis* gratiam, deveſtita; imo *partibus* aliquot, minus neceſſariis detruncata, *viz.*

Exordio——*Contrario*——
Objectione——*Confutat.* &c.

Opera, ſuaſu, & methodo Mri. *Guil. Walker Ludæ* nuperius Ludimagiſtri) ut merum tibi *ſcelcton*, atque *ἀνατομία* ſolum, nudi *thematis* appareat.

Imitare, ſi lubeat, ſi in rem faciat & *ἀντιθεσίαν* tuam, & (quod *pictores* carbone nonnunquam ſolent) rudiori primum calamo, *thema* tuum delineato; vivos *eloquentiæ* colores, non eſt quod mox ſuperinducas, quin potius holoſericos *Oratoriæ* pannos ſuper-induas poſtea.

Thema

Thema *primum* Contractius.

Quæ ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu.——

NEmo poteſt illos dediſcere mores, aut eam excutere vivendi rationem, ad quam ab ipſis olim incunabulis aſſueyit. 1. Propoſitio.

Quoniam impetus iſte primus, teneræ pueritiæ inditus, tam magnum habet in univerſa hominum vita momentum ut dediſcat id ſero, quod *quis* didicit diu. 2. Ratio.

Quæ enim longa annorum ſerie, frequentiſſima actionum iteratione acquiruntur, in alteram quaſi naturam tranſeunt. 3. Confirmatio.

Quemadmodum enim aviuni pulli, & ferarum catuli, ſemel manſuefacti, ſemper manent ejuſdem, etiam quando in grandiores evaſerint: non diſſimiliter quos didicerit mores *puerilis* ætas, eoſdem etiam, tum quando adoleverit, penitiſſime ſibi infixos uſque retinebit. 4. Similitudo.

Ovidio, ſcribendis verſibus à teneris annis dedito, tam familiaris ac pene naturalis facta eſt *Poëtica* facultas, ut illi per univerſam deinceps vitam, *Sponte ſua numeros carmen veniebat ad aptos*—— 5. Exemplum. 6.

Nec diſſimiliter contigit in reliquis artibus, vivendique inſtitutis, quin quibus eſt imbutus vitæ, ac morum preceptis à teneris annis, iiſdem ſeſe ſemper addicat ſenex. *Exempli* accommodatio.

——Aliquid enim aliud reſpexit *Cicero*, cum dixerit. "*Nullum nos poſſe majus melius ve Reipublicæ* "*afferre munus, quam docendo & erudiendo juventutem*?" Nam *hoc* inuere illum non putabimus, *viz.* quod *recta juventutis inſtitutio*, ad ſummum Reipublicæ emolumentum conducat maxime? 7. Teſtimonium.

Proinde ſiquis in votis habeat, *liberos* ſuos ad 8. Concluſio.

virtutem formare, ac bones mores; id imprimis operam det, ut virtutis atque pietatis *odore*, ab ipsis statim fasciis, intimius imbuantur; *quem*, ad extremam usque senectutem redolebunt.

——*adeo in teneris assuescere multum est.*

Secundum Thema *contractum.*

——*Virescit vulnere virtus.*

1. Proposition. ANimus vera virtute imbutus, nullis infortunii cumulis succumbit, sed eo semper insurgit alacrius, quanto deprimitur violentius.

2. Ratio. Nam cum virtus *Dei* sit progenies, nihil plane juris in eam habent, nullum prorsus impetum aut vim exerunt *hæc* infesiora.

3. Confirmatio. Quippe quibus est à natura vis debilior indita, quam quæ, oriundam cœlitus virtutem, etiam cum est pressa opprimat.

4. Similitudo. Ut enim flamma ventilando dilatatur, non extinguitur: ita majores subinde vires, ex vulneribus acquirit suis *virtus*.

5. Exemplum. *Antæus* olim, uti narrant Poëtæ, in terram dejectus fortior assurrexit.

6. *Exempli* accommodatio. Nec quisquam animo vere forti ac virtuoso præditus, unquam dubitet, quin ipse melior, longe ac virtuosior suis ex miseriis sit emersurus.

7. Testimonium. Adeo verum est quod præclare Cicero, *Virtus* inquit *in tempestate sæva quieta est, & lucet in tenebris, & pulsa loco manet tamen, nec alieni unquam sordibus obsolescit.*

8. Conclusio. *Solius* idcirco fadiis videtur scriptum, nullis enervari, aut frangi fortunæ casibus *virtutem*, sed ex ipsis vulneribus auctiores, postmodo vires indipisci.

Quo

Quo respiciens Virgiliana illa *Sibylla*, Æneam oborientibus bellorum procellis extimescentem, sic hortata est——*Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.*

Tertium Thema *contractius.*

Solius temporis honesta est Parsimonia.

1. Propositio. NUllius præterea rebus adeo honeste parcitur, ac *temporis*.

2. Ratio. Nam aliarum rerum omnium damnum potest reparari; unius autem *temporis* nostri jactura est irreparabilis.

3. Confirmatio cum similitud. Quoniam ea *temporis* est natura, ut in perpetuo consistat fluxu; nec recuperari, semel prætermissum potest magis, quam *fluvius* cogi ut in fontem suum præterlapsus refluat.

4. Similitudo. Perinde enim ut in unica colligendæ *messis* tempestate, nemo potest honeste vacare otio: sic etiam est in omni fere *vita* (quæ virtutis & eruditionis quædam *messis* est) ut imprudenter semel amissam *occasionem* inique postea requiramus.

5. Exemplum. Atque inde fuit, quod insignis ille *Apelles*, ægre tulit abiisse ullum sibi *diem*, in quo nullam prorsus lineam duxisset.

6. *Exempli* accommodatio. Quanto magis decet *nos*, quibus *Christianæ* veritatis oborta est lux, parcissimos *istius* esse *temporis* dispensatores, quod ut semel amissum non possumus *redimere*, ita & de quolibet *illius* momento, exactissimam olim debemus rationem *reddere*.

7. Testimonium. Quocirca, recte admodum est à *Poeta* monitum, *viz.*

Utendum est ætate, cito pede præterit ætas,
Et nunquam redeunt qui periere, dies.

Solius temporis honesta est Parsimonia.

Cum itaque nullius tam sit honesta rei, ac *temporis* parsimonia, adeo ut ingenuum puderet, *illius* esse prodigum, recte quidem præcepit ille ——" *Quod facis id facias studiosius*, &c.

Finis *Thematum* Contractorum.

Et jam tempus equum spumantia solvere colla——

Namque ita puto *me* jam, facem *tibi* prætulisse satis clam, qua non *Methodum* tantummodo *Thematis* videre, sed & *Formulas* quoque tam longiores quam breviores, *Thematibus* tuis assuere poteris, & adaptare; imo si lubet, omnes omittere tuo pro genio, pro ingenio *Tu* faxis, *sinistra* ne capias manu, quæ *dextra* porrexerim. *Vale* & sruere.

Exemplum Orationis, *qua gratias agimus, veniam* ludendi *impetrantibus.*

Honorande Mecœnas!

ZEno Cyticus, cum *Apollinis* oraculum consuluisset, ut sciret *quo pacto optime vitam traducere posset*, eum hanc fertur responsionem accepisse: *feliciſſime* illum, & omnium optime *victurum*, * *οἱ τοῖς νεκροῖς ξυγχωλίζοντα*. Innuens, bonarum *litterarum* studia, (quibus *impallescunt* studiosi) *sola* posse hominem vere *beatum*, & felicem reddere: *Nullos* itaque labores, *nullas* vigilias recusaverunt antiquiores *Philosophiæ* Antistites, ut multisaria rerum cognitione possent excellere. *Cleanthes* aquam *in tempestiva* sæpius *nocte* haurit, ut interdiu studiis incumbat suis. *Aristoteles* insomnes agit noctes, ut ita evadat *Philosophorum* princeps,

* Si concedor mortuis dicit *Laert.*

princeps. Sed cum *mentis* intentioni *corporis* vires ancillari soleant, necesse est, ut ipsius *corporis* aliquam pariter incamus curam, vires nostras (*ut solent Agricolæ domos & casuras*) qua possumus arte suffulcire. Utinam essent nobis, O utinam essent *Herculeæ* vires, *adamantina* corpora, ut nulla nos retardaret lassitudo! Utinam nulla esset in *nobis* debilitas, ut recta ad *Musarum* ædes properemus, sine istiusmodi *ludorum, & recreationum diverticulis*! Quid igitur faciendum est nobis *studiosis*? num semper studendum? nemo potest: an *ludendum* semper? nemo debet: cum autem *lusus* sit animi defessi relevamen, & velut *pabulum* quoddam *studiorum*, ille etiam subinde *juventuti* concedendus est, & seriis nostris *studiis* immiscendus, ni omnem è *cœlo solem*, è *corpore animam* tollere videamur. *Lusus* est velut *corpus*, *Doctrina anima*; tolle *animum*, & *corpus* est *cadaver*; tolle *corpus*, & ubi subsistet *anima*? Sicut igitur *Castor* & *Pollux*, si seorsim appareat, *nautis* infortunium & *naufragium* minantur; si conjunctim, boni *ominis*, & *serenitatis* præbent indicium: Pari item ratione, si lusus refectionem, à studiis nostris profligemus, naufragium faciemus *valetudinis*; eam si adhibeamus, in profundissimum *studiorum* & literarum *Oceanum* tuti provehemur. *Gratiis*, itaque millecuplis *te* impertimus (*dignissime domine*!) qui *utilia* nostra *studia*, *dulci* recreationis lusumque *Nectare*, tam benevole dignaris *aspergere* & *irrigare*. Nosti *tu*, quod *studere* sit nobis *utile* futurum; nosti etiam quod *ludere* jucundum fuerit & dulce; *prudentiam* igitur laudamus, miramur, ad cœlos efferimus tuam, qui *co-unis* hæc duo, & *conjungis* in *nobis*, ac proinde unanimi consensu, tibi cum *Porta* omnes acclamamus:

Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci.
Dixi.

Alia Oratio Salutatoria.

Digniſſime Domine!

MIllies *te* ſalvere jubet *Genius* hujus *loci*, (ſacerrimi *Muſarum* ſacelli!) montis *Heliconii* Dryades; fontis *Pierii* Naiades; *Dii indigetes*, chorus iſte integer (*Apollineus, magnum Jovis incrementum*) qui *tuum* huc omnes congratulamur adventum. Sedemus hic *nos* (ut vides) & libentiſſime ſedemus, in hoc *Palladis* delubro, in hoc Muſarum *Parnaſſo*, ubi nihil ſonat non literarium. In hoc *cæſpite*, noſter *Apollo*, hujuſce *chori præcentor*, Preceptor ſedet; *lyræ* ſuæ dulciſonæ *melodia* nos incantans; in *illiuſce ripæ* crepidine, *Minerva*, & juxta *illam*, *novena* reliquarum *turba Sororum*——*quarum ſtupefacto carmine Lynces*; quarum plus quam *Sirenio cantu*, nos (circumfuſa *corona*) conglomeramur undique, *auribus animiſque capti.*

Virg. Eclog. 8.

Narciſſum canit *Poëta*, (viſa in lympidiſſimo fonte imagine ſua) ſuam adeo deperiiſſe umbram, ut *non illam Cereris, non illum cura quietis*, inde potuerit abſtrahere. Et hic etiam vides *ſtudioſos* adoleſcentulos; *veram* virtutis *faciem*, in ſalienti *ludi* hujus literarii *vivo* intuentes, in *flammas* honeſtæ eruditionis abire *totos*, ut *non illos Cereris, non illos cura quietis* abſtrahere hinc poterit; adeo non ſolum *immorari* ſingulos, ſed hiſce etiam ſtudiis *immorari* juvat! Quis enim *noſtrum* eſt tam abjectus animo, tam affixus terræ, tam prorſus nihil cogitans, de *ſapientiæ* dignitate, quamvis *primoribus tantum labris*, tam ſacros *literarum* pitiſſavit *latices*, qui *illud* in optima cauſa

Ovid Met. lib. 4.

non uſurparit, quod *Virgiliana Dido* in peſſima,
——*Sic, ſit, juvat ire ſub umbras.*——

— *Luſcineis* tantum eſſe aiunt, canendi voluptatem, ut in ipſa contentione, vitam finiant aliquando ſuam, ſpiritu, quam cantu, prius deficiente; Quid ni igitur & *nos*, quibus——

Ex meliore luto finxit præcordia Titan harum ſi non *ſuperemus*, *æmulemur* ſaltem diligentiam? Hinc multa de *Ariſtotelis*, *Cleanthis*, & *Plauti* memorantur induſtria; *Varronem* autem ferunt, tam multa *legiſſe*, ut aliquid ab eo ſcriptum eſſe, mirantur aliqui: tam multa *ſcripſiſſe*, quam vix cuiquam facile, in univerſa vita vel *legere* quidem videatur. Hos *heroas*, dum *nos* quamvis (ut *Aſtaniss* patrem) *non paſſibus æquis* inſequamur, macies in *genæis*, hebetudo in *ingeniis*, debilitas in *nervis*, lippitudo in *oculis*, abſumptio *ſpirituum*, *membrorum* laſſitudo in *nos* graſſatur. Irrepenſabili igitur & non *ſolvendo ære*, tibi (*vir ornatiſſime!*) æternum obſtringimur, qui *nobis hæc otia factum* veniſti. Segneſcit enim *arcus*, qui nimis intenditur, hebeſcit *gladius*, qui ſemper diſtringitur. *Remiſſio* igitur & *intermiſſio* ſtudiorum, utilis eſt *nobis*, & neceſſaria, * ſic enim quod *libenter* faciemus diu etiam faciamus: *Tibi* igitur ex *gratiarum hortis*, *ecce ferunt pueri calathis præconia plenis*; nec *manipulum* gratiarum, quam confertos *faſces*, nec *guttulas* aliquas in *ſextario*, verum integrum *cedum*, illibatum *dolium*, *oceanum* gratiarum. Adeſte igitur quotquot hic eſtis *Nereides*, & veſtram *gratiarum* urnam, in *aures* hujus *inclyti Domini* ſigillatim infundite; *Ego* mox dux prævius, ſum inceptarus, *vos me* ſequimini, *læto complentes murmure cœlum*, & claſſicum ſimul eboate veſtrum, accinentes, *Gratias.*

* ——ne ſit omnibus una quies operum, labor omnibus unus —— *Georg. l. 4.*

Dixi.

Exemplum tri-
um Declama-
tionum

Defendentis,
Opponentis,
Moderantis.

In quibus Oratorium *usus* formularum, & *Praxis* ostenditur.

Præstat Minervam in Scholis, *quam Dianam in* Sylvis, *comitari.*

Auditores vere aurei, & auriti!

Pag. 39. GRæci veteres Εὐπραξίαν magni facientes; solebat priusquam opus aliquod aggressi essent, *Opportunitati* semper litare; *ego* quoque, licet omnium in hoc toto *Apollineo choro* indignissimus, cum in hoc sacerrimum *Musarum* sacellum, nuper admissus fuerim, æquum putavi, *his in aris*, hoc in *suggesto primitiarum* mearum spem, vestris *auribus* litare, & vicibus meis hodiernis, in hoc *declamandi* munere defungi; *Vestrum* idcirco favorem, & æquanimitatem, in orationis jam institutæ *vestibulo*, velut *Mercurium communem* humillime imploro. *Vos* itaque *animis* adeste, qui adestis *corporibus*, atque ceu tot *Dii Nixii*, pinguem meam Minervam jam parturientem adjuvate. *Quæstio*, quam cepi discutiendam, *vestram* meretur attentionem; quippe de *laude literarum*, & studiorum apud vos *literatos adolescentulis* dicturus sum; & irrefragabilibus *argumentis* hoc esse verum demonstraturus, longe *præstare Minervam in scholis, quam Dianam in sylvis comitari.* Cujus sententiæ *genuinus* hic est (nisallor) *sensus*; longe *vix* conducibilius esse, ab ineunte ævo, unis *literarum* studiis, omni conatu dedicum esse, omnibusque aliis spretis voluptatibus,

Expos. pag. 83.

bus, immenso labore, diuque noctuque, cum *despectu* & *dispendio* bonæ valetudinis, eruditam eruere *sermonis* artem, Romanæ pariter atque Atticæ linguæ *succo & sanguine* refertum esse: denique in *Musarum officina*, eandem *incudem*, uno opere, diem-noctemque, assiduum *tundere*, quam evanidis *liquefieri* voluptatibus: quam *venationi*, & canibus venacitis indulgere; quam securum otiosumque in utramque *aurem* dormire; quam pernoctare in alea, dies integros *compotare* & luscivire; aut denique ipsam *Dianam in sylvis comitari.* Rationum hujus, si quis indagaverit, multiplicem inveniet, quarum hanc non esse infimam judicabit, quod humaniorum *literarum*, quamvis *radicem* esse amaram, omnes (heu!) nimium experimur; at dulcissimos inde postmodo *fructus* degustamus. Quid enim non utile, quid non jucundum est in literarum studiis, in *scholis* hisce *Palladis?* Ex hisce *viri* emergunt *literati*, qui in fastigatissimos *Reip.* honores evehuntur; ex his procedunt *magnates*, qui terrarum *orbem* sua premunt ditione: ex his orti sunt viri egregii, qui suo labore & *studio divitias* sibi accumularunt, quæ *Pelopis* talenta, *Crassi* pecuniam, *Cræsi* thesauros multis parasangis superarunt: facile est tantam literarum utilitatem, necessitatem tantam perspicere; ut absque *illis*, homines in *belluas*, in *truncos*, in *lapides* dicamus (cum *Ovidio*) transformari. Sunt *nobis* ingenia, ad studendum à *Deo* concessa, est *ætas* ad ferendos labores commoda; datur opportuna satis nunc *occasio*; dantur *parentes*, qui nos huc miserunt; conceduntur ab *illis* semptus necessarii; nobis *nihil* deest præter *nos* ipsos, & nos (proh dolor!) *nos* inquam, *nobis* studiosi desumus. Utinam non cœcutirent *nobis* oculi, ut videamus; utinam non surdescerent *nobis* aures, ut audiamus, totam universæ

Confirm. à causa. pag. 92.

naturæ fabricam, nos ad *labores* excitantem: ipsum *cælum* suspicite, sunt *omnia plena laborum*; Sol quotidie celerrimo motu *circumgyratur*; *Luna* suas *menstruas* peragit, *peragratque* vicissitudines; In *terris* videmus parvulam illam *formicam*, magnos quotidie *labores* subeuntem; si præstaret *ludere* an otiari, quam (quæso) ob causam *illa* tam graviter laboraret in congerendis *frumenti* granis, nisi quod inde levamen se sperat habituram *hyemalis* esuriei? ut & *nos* pariter ex literarum studio eruditionem, *honores* & divitias, & sempiternam denique, jucundæ voluptatis messem decerpturi sumus. *Minervam* igitur *in scholis comitari* Contra. Exemp. pag. 94. *præstat*. E regione vero quid quæso ex *otio*, ex venationibus, ex *lusibus* acquiritur? nihil nisi *dedecus*, infamia, *pudor* & paupertas, ignavo & otioso comes est viro. Dignum *eum* sibilis, dignum remur suppliciis, qui *compressis* in messe *manibus*, otiosus sedet, aut inutilibus sese *implicat* negotiis. Quem quæso reportavit honorem *Sardanapalus*, ex luxu, ex lusu, ex venationibus, ex *turpissimis* (quas insectabatur) *voluptatibus*? plane nullam: adeo qui gloriam exspectat, aut honorem expetit, *Minervam in scholis comitari debet*.

Simil. *Quemadmodum* enim longe est præstantius, illud sequi *vitæ* institutum, quod post *acerbum ingressum*, fructus præbet quam dulcissimos; ut præstat *agrum* colore, quamvis difficilis sævierit *hyems*, vernisque *Jupiter* morosus extiterit: & *mercaturam*, quantumvis horride increpuerit *adversus Boreas*: ut nemo *mel*, tametsi ab aculeatis *apibus* colligitur, aut *rosas* aversatur, quamvis è *spiris* subnascuntur, eo quod suavissimum spirant odorem, & subsequens lætitia, præteriti laboris asperitatem leniorem reddit: Non dissimiliter profecto, *quis nisi mentis inops*, Minervam in

in *scholis* relinquat, quamvis prima fronte minus venusta videatur, *Dianam* sequuturus, quæ utcunque temporanea *nos* perfundere videatur voluptate, at nostras denuo *mentes* doloriferis exagitabit aculeis? Proponite vobis (*Juvenes Philomusi!*) heroica illa antiquorum *exempla*, *Semideos* illos imitamini *Antistites*, qui *Minervam* in stu- Exemp. p. 101. diis & laboribus, quam *Dianam* in voluptatibus, maluerunt sequi. Quæro abs te *Hercules*, quibus *tu* tandem gradibus; ascenderis in *cælum*? Quomodo (quæso) *tu* tam nobilis, tam celebris factus sis? profecto licet *ipse* jaceas jam sepultus, *tuum* tamen nos sat canore alloquitur hodie *exemplum*, te (scilicet) per tuos labores vere *Herculeos* evasisse inclytum, Possim *te* Aristoteles, *te* O Plato, *te* Socrates, *te* Cleanthes, quos nequeo, ut velim, ostiatim salutare. Te *testem* appello, mi Diogenes, tuosque *testor* consopitos cineres, qui dixisse diceris, *te malle salem Athenis lingere cum Minerva*, & gravissimis literarum studiis (in *dolio* tuo satigari) quam *solium* Alexandri aut Crateri voluptates possidere. Test. p. 95.

Sed quisnam *ille* est, quem audio, *susurrus*? quis est? (aliquempiam enim mihi audire videor) qui jure jurando asserit jucundissimum esse, *odoram casum vim*, toto insectari die; *cervos* in retia cogere, *lepores* venari, & voluptates, quas præbet *Diana*, degustare. Quid audio? *pecudisne* vocem, an *hominis*? sylva ad pecudes, & feras potius quam ad homines delectandos destinatur? Nos decet *libros*, & *literas*, non *lupos* aut *lepores* venari. Adeone vero, in ipsas temporum *fæces*, & *sentinam* vitiorum incidimus, ut *Bacchus Apollini*, *Venus Palladi*, *Vacuna Caliope*, & *Diana Minervæ* præferatur? quis *hæc* antea fando audivit? quis audiendo non incandescat? quisve *videndo*; ignem & flammas non concipiat? Object. p. 117. Confut. Concl.

Sed

Sed *vos* (*nobilior propago, ingiculi heroici!*) cogitate quæso, quod *honor*, quod *dignitas*, quod *eruditio*, & quod *sapientia*, laboribus comparantur; quod *venationes* & *lusus*, animos vestros effœminatos faciunt; quod in *feras*, & *efferos* lupos, transformant. Macti igitur estote (*eruditi* condiscipul.!) & studii oceano, *validis incumbite remis*; ad *Cleanthis lucernam* evigilate; *vita brevis*, Pathop. *ars longa*: Sinite *Æsopi gallos*, unicum *hordei* granum, supra omnes *gemmas* expetere; *nuces* & *nugas*, *sylvas* & feras, venationes & *canes*, fatuis illis relinquite, qui malint *unicam* ludendi *diculam*, quam universam *doctrinam*. Rodant *canes isti* sua *ossa*, habeant *asini* suas paleas; at *mihi* & *vobis*, unus *dies*, una *hora*, in *Musarum studiis* transacta, omni *lusuum* & venationum *æternitati* præferenda est. Ex *voluptate* enim ignorantia, *dedecus*, & transitoria deliciarum titillatio tantum acquiritur; ex his vero *studiis*, longe *uberrimam* gloriæ *segetem* percipietis, nulla *verborum*, nulla *temporis* falce demetendam.

Dixi.

Dianam in sylvis, *quam Minervam in* scholis *comitari præstat.*

Commilitones suavissimi!

Opponens. Exord. P. 1. A *Lexandrum* illum *Macedonem*, orbis terrarum *Monarchum*, cum nunciatum esset, *Darium* contra ipsum *triginta* militum adducere *Myriades*; respondisse ferunt, *unum lanium multos ovium greges non metuisse*. Pari item ratione ego, utcunque *adversarius* meus, *cervinas* suas *copias*, numerosas rationes, prolixam cratio-nem, in *aciem* deposuit, futilis tamen ejus proba-

tiunculas, uno *veritatis* ense, velut *gladio Delphico*, dissecabo. Quis enim, quis (inquam) habuerit versipelli huic *Crocodilo* fidem, qui quamvis *lusum* saltumque, *sylvas* & *lepores* in deliciis habeat, *vobis* tamen persuasum iri velit, *se* adeo esse literarum *studiosum*, adeo inhærere chartis, noctesque insomnes agere malle, quo *Minervam in scholis comitetur*; quam *venari*, *aucupari*, damas insectari, voluptatibus indulgere, & denique quam *Dianam in sylvis comitari*?

Sed ea est *hominum* natura, ut non ad labores Confut. 1. solum, cum *bobus*, vel *asinis* perferendos, facta Causa. sit: sed ut *melleam* voluptatis degustare possit *dulcedinem*. Potes *tu* studere (*mi studiosissime Antagonista!*) potes *tu* inhærere totus libro? potes tu obnixe *labores* pati? potest hoc & *bos*, potest & asinus (imo labores longe majores quam tu) sufferre. Sed cedo *mihi* virum, qui uti didicit *voluptatibus*, qui novit genio indulgere, & vitæ tempus à Deo præstitutum, lætus & hilaris transigere? qui potest in succrescente ætatis suæ *vere* luxuriare; & vires à natura datas fortites exercere. *Anaxagoram* ferunt, è vivis modo excessurum, omnes omnino honorarios ritus recusasse, quibus *sui* illum, *cives* amici decorare statuissent, *unicum* hoc in votis habens; *ut quo die mortem esset obiturus, omnes pueri, qui artibus mechanicis; omnes scholastici, qui liberalibus scientiis, operam navassent suam* (ab omni labore feriati) *diem illum festum quotannis agerent*, Egregium profecto factum, & postulatum *Philosopho* quam dignissimum! A quibus enim *juvenes*, in ipsa studiorum *incude* positi, potius expectarent *vigiliarum* suarum *intermissionem*, quam ab illis qui *sub eadem* olim *ferula* meruissent qui cum dispendio bonæ valetudinis; eardem lucubrationum suliginem combibissent? Noverunt *illi*, quam præruptus sit *Parnassi* mons

Non ideo vivimus ut studeamus sed ideo studemus ut suaviter vivamus, *Erasm.*

tus

aſcenſus; quam ſalebroſa ſit *via*, ad Helicona ducens. Idcirco ut *diverſoria*, & hoſpitii loca neceſſaria ſunt, *iter* longiuſculum *ſuſcepturo*, ita reſpirandi poteſtas nobis eſt danda, ut ad *luſus* & joeos, ad *ſylvas* & venationes divertamus. Quotus enim quiſque reperitur *è vobis*, qui non malit *feriari*, quam ſe laboribus *macerare*? qui *dies feſtos*, magno cum deſiderio non exſpectat? qui *ferias indictas*, arrectis auribus non hauriat? Rurſus, quanto cum dolore, redit *agricolis labor actus in orbem*? quanto cum cruciatu pueri in priſtinum literarium detruduntur? quantis cum *lacrymis*, *verbis*, & *verberibus* adacti? Nec immerito: nonne enim eſt *ille* ſtultus miles, qui ſe in *prælium* trudere velit, & gladiis *hoſtium* ſtrictis objicere, cum liceret *in pace vivere*, otio frui, & voluptatibus? pari ratione *ego*, *illum* non ſtultum, ſed *inſanum* judico, qui exoptat *Minervam potius in ſcholis*, *quam Dianam in ſylvis comitari*. Quemadmodum enim vita illarum *beſtiarum*, aviumque longe eſt jucundior quæ ſua, in ſaltu & in nemoribus fruuntur libertate, paſtumque & potum habent, hinc illinc conquiſitum, quam circutum, quæ in *crate* aut *aviario* aſſervantur: ſimili ſane modo non poteſt non *miſerrima* eorum eſſe vitæ *conditio*, qui in parietibus, in *ſcholis*, in *muſæis* ſuis includuntur, nulla potiri refectione, præ *illorum* feliciori vitæ ratione, quæ in ſylvis vagantur, qui voluptatibus perfruuntur, qui *lucos indagine cingunt*, & *timidos cogunt in retia*; adeo *Dianam in ſylvis comitari juvat*. Quid tu (ſapientiſſime Philoſophorum) tu (inquam) O *Socrates*? annon *tu* pueriliter ſæpe cum filio luſiſti tuo, equitaſti in *arundine longa*, ſaltationes non ſolum probaſti, verum etiam *ſenex* didiciſti? O ſi tu *Hippolyte* jam inter vivos eſſes, perſuaſum habeo; *te*

Contra.

Simil.

Exemp.

meam velle tuo patrocinio opinionem, ab impetuoſo, & petulanti *adverſarii* mei inſultu vindicare——

Tu enim ſolebas *canibus* delectari, tu mandare ſociis tuis *umbroſas ſylvas cingere*, & *ſcandere colles*, *ſemper canos nive Riphæa*. *Tu canibus tacitis habenas laxari velis*, *tu acres Moloſſos & pugnaces Creſſis*, *trito vinculis* collo coërcere, quo minus in *feras* obvias, rapidiſſimo curſu deferantur. *Te-cum* etiam ſentit, & in *tuam* conjurat opinionem *Xenophon*, qui magnis encomiis artem *venaticam* extulit, & *ſophiſtas* reprehendit, qui in pulvere ſcholaſtico, ſaluberrimum iſthoc exercitium faſtidientis, de rebus inanibus contenderunt. Hinc *Plato* venatorem, equis & *canibus*; & corporis viribus deſtitui omnino prohibet. Imo quid aliud fere *Magnates*, quam venantur? *Nobile* quidem exercitium eſt venatio; *ſtudiis* autem *impalleſcere*, neminem niſi ſtrigoſos, imbelles, *exangues* vidimus; proinde *Dianam in ſylvis*, *comitari præſtat*. Sed *tacitos* hic ſubaudire videor aliquorum *ſuſurros*, qui ogganiunt *nobis*, venationem, & *voluptatem*, maximam eſſe generoſæ juventutis pernitiem, & precioſas ſuas *horas*, floridiorem ætatem (velut immenſa quadam voragine) abſorbere: hinc adeo eſſe, ut *nobiles*, omni vitiorum genere ſæpius inquinentur, & in ipſa *ſcelerum* ſentina, & voraginoſa vitiorum *Charybdi*, turpiſſime & *beſtiaine* volutent. Sed iſta ſunt *cæcorum* de *coloribus* judicia: *miſeri* illi *homuncione*s, ignorant quantum honoris, quantum temperantiæ ſit inter *viros generoſiſſimos*, qui totos aliquando jejunant dies, & vitam vivunt *Dis* perſimilem. Sed ad *portam* jam tandem feſſa noſtra feſtinat carina; Cum itaque varias præbet *Diana* voluptates, cum *Pan*, *Fauni*, Satyri, *Dryades*, *Sylvani*, *Semidei*, illi ſunt comites

Sen. Hip. act. 1.

Teſtis.

Xenophon.

Conſut.

Concl. p. 128.

Per Recap.

Object. p. 117.

quorum *omnes* ſano fruuntur corpore, integraque præditi valetudine, habent membra ſucci & ſanguinis plena; cum ad labores, ad *militiam* aptiores evadant, qui venationibus indulgent, & feras *edora canum vi* inſectantur; cum autem qui recreationes has fugiunt, moleſtiis ſe plurimis *enervent*, laboribus *macerent*, curis conficiant, *morbos* varios, imo *mortem* ſibi præproperam plerumque accerſant, & rarius in *annoſam* provehantur *ſenectutem*: nemo autem ullum unquam *à luſu & otiis, à feriis* & jocis, à venationibus & voluptatibus detrimentum acceperit; nullus unquam nos *catarrhus, nulla febris*, lippitudines nullæ, *nos* infeſtarint: Prodeas *tu* tandem aliquando (*Antagoniſta mi!*) faciem ut inſpiciamus tuam, reſponde mihi quare ſunt adeo *pallidæ* tibi & *exſangues genæ?* quid eſt quod *ægrotes* toties? quid toties *doleas* capite? *labores* ſtomacho? cur *pallor in ore ſedet, macies in corpore toto?* Annon hæc à ſtudiis, à ſcholis multum venerandæ tibi *Minervæ?* credo equidem, nec vana fides. Pathoſ.

Valeas itaque *Tu* cum ſtudiis tuis, vade cum *libris*, depereas *Tu Muſas*, comitare *Tu Minervam tuam*, & cæteram *muliebrem turbam*: *ego* interim & omnes mei commilitones, *Heroinam* noſtram *Dianam*, in ſylvis ſequemur, ſequemur *canes* venaticos, amabimus aucupia, *lepores* & lepidas alias voluptates diffuaviabimur. Claudam omnia cum Virgiliano illo Corydone:

——*Habitarunt* Dii *quoque ſylvas,*
Dardaniuſque Paris; Pallas, *quas condidit arces*
Ipſa colat; nobis placeant ante omnia ſylvæ.

Dixi.

Ambigitur,

Ambigitur, utrum præſtat, Minervam in Scholis, quam Dianam in ſylvis comitari.

Heliconiæ juventus!
Minervæ filioli! } Modera.

Simillima mihi videtur hæc, quam audiſtis, *logomachia*, celebratæ illi *Ajacis* & *Ulyſſis* apud *Græcos*, pro *Achillis* armis contentioni; *vos* autem, qui circumcirca *confluxiſtis*, coronam illam *procerum*, & militum *illos* undique conſtipantium, repræſentatis; utrumque vidiſtis *ducem* in hac arena, fortiſſime deſudantem; utrinque ſonoros *bombardarum* boatus audiviſtis, & utriuſque *exercitus* arma crepitantia. Exuendæ jam *loricæ* complicanda *vexilla*, & utrique *aciei*, canendum receptui. Sed cum *dubio Marte*, utrinque pugnatum eſt, *dubius* etiam ego animi ſum utri jam *palma* ſit deferenda: *Tu* enim *Minervæ* partes aſſeruiſti ſtrenue, & *tu Dianæ* vindicaſti viriliter. Quid jam faciam *ego*, qui ad haſce lites dirimendas, huc conſcenderim; vereor ne *Paridis* à me fiat judicium, Venerem *Palladi*, Venerem *Junoni*, Dianam *Minervæ*, indigniorem digniori præponendo. Verum enimvero quod de *Juſtitia* fingunt Poëtæ, *cæcam eam eſſe*, ego itidem omnis *præjudicii*, vel tegam, vel effodiam mihi *oculos*, æqua *trutinans* lance utramque opinionem. Exord.

Magna proculdubio ſunt emolumenta, quæ *juventuti* teneriſque puerorum corporibus, ex ſylvis, ex venationibus, ex *luſibus* obtingunt: hinc *acies* mentis acutior efficitur, & ad altiores cogitationes elevatur; hinc amiſſæ, fractæ, & *exhauſtæ* virorum *vires* recolliguntur; hinc paratiores efficimur ad malitiam, & ad omnia fere laborum genera, quæ *delicatula* illa *corpora*, ſub tecto quotidie 1. Opponentis orationis eventilat validitatem.

tidie desidentia, quæ venera *Mercurialium* virorum cutis & caro, nullo sustinuerint modo. Hinc optimi *legislatores* curam habuerunt recreationum, & exercitiorum, quibus juvenum vires exercantur. Annon ob hanc solummodo causam *Ludi Olympici*, *Pithiique* instituebantur olim ab *Apolline*, *Hercule*, aliisve viris sapientibus? Quis unquam *rex*, quis qui joculare bellum prius in *feras*, (ceu tot hostes,) exercere non solet, quam hostes revera *feros* aggressus sit? Quid memorem magnum illum *Æneam*, filium ejus *Ascanium*; cæterosque nobiles *Trojanos* qui *apros*, damas, & *fulvos* in montibus *leones* insectabantur? *Te* etiam, castissime *Hippolyte*, te delectavit hoc venandi studium, & castam *Dianam*, in montibus jugis *comitandi*: Tu solebas *indagine lustros cingere, & in sylvis pr mille rubeta leones, & pavidas agitare feras*——Hoc idem est istud, quod *te* (nobilissime *Cyre!*) delectavit plurimum, *Tibique* (invictissime *Alexander*,) ad orbem universum debellandum immensos addidit animos. Quinimo tan æ profecto voluptates sunt in *sylvis*, tam variæ in *venatu* delectationes, ut nemini mirum videri debeat, si *mancat sub Jove frigido venator, teneræ conjugis immemor, seu visa est canibus cervæ fidelibus, ceu rupit teretes Marsas aper plagas*, Hor. Od. 1. Miram enim haurit oblectationem cum

——pavidos formidine cervos
Terret, & est illi præda benigna lepus.

Quid igitur plures pariat voluptates, quam invia *sylvarum* lustra, canibus venaticis penetrare, & *Dianam*, nemorum custodem, in feris indagandis comitari?

P. 79. Quin & magnum sane potioris vitæ instituti, hoc venationis studium promittere, & præbere videtur

videtur similitudinem. Quippe *prima* quasi *fronte* tam probabilem rationis, & veritatis speciem habet hæc vivendi, & *venandi* ratio, ut *Argi* centenos *oculos* (quos olim Mercurius) fallere posse videatur. Atqui *larvam* detrahite; & pulchri *Narcissi* loco, turpem *Therstem* invenietis; *oculatius* igitur hanc rem indagare, & *sagacinare* odorantes, comperietis *venationis* exercitium, ad *corporis* tantummodo robur confirmandum valere; cum *mens* interea, languida, ignara, & vel in ipso *ignorantiæ* antro tumulata jaceat. Quod si quando ludicris hisce exercitiis, *robur* corporeum adauxerimus, quid quæso *magnum* quid *utile* nobismet ipsis acquisivimus? Si gloriamur de *robore*, ipsi *leones* nos longe superant; si de *velocitate*, *cervi* & damæ: si de laborum, frigoris, & *caloris* patientia, *asini*, *boves*, & *equi*, multis nos parasangis præierint. Mentis idcirco cura suscipienda est indies, nostræ *animæ* indoles, & *ingenium*, omni studio *acuendum*, & incitandum est. Relinquite igitur *corporis* curam, sylvas, feras, & venationes deserite; *libros* experite, *animæque* tandem *vestræ* suscipite curam. Nam ut *extremæ est dementiæ*, *plumbeum* gladium, in *aurea* vagina recondere, sic itidem *plumbeam*, & *ferream animam*, omnis eruditionis expertem, in *corpore* forti & *venusto*. Comparatio utriusque.

Sed *hoc*, multos à *Musarum* castris longe deterret, quod *nullas* putant inibi voluptates, nullas *delicias*, sed *austeritatem* in fronte pene *Stoicam*; cum hilarem *intus* mentem lætum Cor non videant: Judicant enim de *literarum studiis* homines moderni, ut olim de *Socrate* Physiognomus; quem quoniam videbat, *taciturnum*, subtristem & (*facie tenus*) ingenio minus defæcato; bardum *illum* esse & fungum judicavit, nulloque Remotio objiciend.

que humanioris literaturæ conditum ſale; ſimili plane modo *nani*, & homunciones iſti quoniam in *Minerva*, & *Muſarum* facie, *riſum* & *jocos*, in literarum *ſtudiis*, *luxum* & *crapulas* non conſpiciunt; *Apollinem* de auſteritate criminantur; *Muſas* ſeveras, & *Melancholicas* exclamant; cum *nulla* ullibi ſit *tam ſincera voluptas*, tam immixtum gaudium, quam inter *ſtudioſos*, in profectu *literarum*. Hæc autem hominum *monſtra*, qui *literarium* ſtudia hiſce *onerant* mendaciis, *vellicant* conviciis, à *bobus* nihil differunt, niſi quod non *mugiant*; facies eorum ſtupida eſt, *aſpectus* hebes, quorum ego *vos*, non omnino velim, *armenta* ſequi; utcunque enim *aureos* voluptatum *montes* pollicentur, *fumos* tamen ſolummodo *vendunt* venenata *pocula* melle oblinunt, & *Sirenis* cantus prætextu ſubmergunt plurimos. Cedat itaque *Diana* Minervæ, *ſylvæ* ſcholis, & orationis *lepori* lepore. Vos *juvenes*, acriter ſtudete, inſomnes noctes traducite, ut *mentem* potius ornatam virtute, quam corpus viribus robuſtum habeatis; Sinite, (neque æmulamini) *Corydonem*, & *Pana*, qui *ruri* habitant, totum diem conſumere in voluptatibus, ſiquidem ex venationibus, *efferos* ferarum *mores* ediſcetis facile; ſed *ſtudiis literarum* immortalem veſtri nominis memoriam poſteritati relinquetis. Si igitur *me*, hac in cauſa *Judicem* conſtitueritis, optime *mecum* actum putabo, ſi *mihi* liceat, *ſalem* cum Minerva, *Athenis lingere*, in *Diogenis dolio* ſecure ſtudere, *ego* præ una aut altera, tam *ſacræ* cognitionis portiuncula, luxum *Sardanapali*, divitias *Midæ*, *Alexandri* ſolium, & (ut verbo dicam) *phalerates omnes* voluptatum *illecebras* vitioſa nuce non divenderem. Non poſſum ergo quin *dicam*, & *pronunciem* quid *ſentio*, & *tecum* (erudite condiſcipule!) qui tuam primo ſuaviter oſtendiſti *Suadam*, tecum (inquam in *tuam*

Concl.

ire

ſre totus ſententiam, affirmaturus; *Longe eſſe optabilius, longe præſtantius*, Minervam *in ſcholis*, *quàm Dianam in ſylvis comitari.*

Dixi.

Orationes, & Declamationes, habitæ in Schola *Lincolnienſi*, coram *Reverendiſſimis* Eccleſiæ Cathedralis *Dignitatibus*.

Necnon, coram venerabili *Civitatis* Prætore, & *Senatu*, benigniſſimis *Scholæ* iſtius compatronis, *viſitatoribus*, in Scholæ miſſione *Natalium*. Anni 1624.

Oratio Salutatoria.

Millies ſalvete *Veneranda* (*quotquot eſtis, in hoc celebri conventu*) *capita*! omnes *ſigillatim*, ſinguli *conjunctim* ſalvete *Millies*.

IN occurſum *vobis* venio, iſtarum Ego *Apollinis* ædium, *admiſſionalis*, ut veſtrum huc auſpicatiſſimum adventum verbis gratularer ſalutatoriis, *Ineas*, hic, quæ ſumus *turba*, mirandam iſtam dignationem, *veſtros* omnium *ſervulos* quam humillimos inviſendi, animo perquam gratiſſimo, ſupplices agnoſcimus. *Cauſam* vero, cur veſtram tam ambitioſa *invitatione*, expoſcimus præſentiam, jam paucis accipitote.

Minervæ affinis quædam, & *pediſſequa*, quæ has incolit ædes, cui nomen, domina SHOLA, Periſciano *Apollinis* ſignifero jam diu maritata, cum ex eo etiam *prægnaret*; ſenſitque ſe confeſtim

stim *puerperio* decubituram, *Materteras* suas omnes ex *Helicone* accersivit, novem *Musas*, tres *Gratias*, almamq; denuo præsentiæ vestræ *Lucinam*, quam, ut manum adjutricem apponat, & propitiam agat *obstetricem*, humillimis, quibus potest, obtestatur precibus. Metuit enim *mea* jam uterum gestans *Domina*, (quod *puerperæ* solent aliæ) suarum in *partu* defectum virium; & extrinsecus accessuram *fœtui* injuriam. *Vos* autem probe defungemini *obstetricis* officio, si *ipsi* jam parturienti animos feceritis: & teneram *hanc*, quam enixura est, ex *cerebello* prolem, (*Aviæ* hac in re haud ita multum dissimilis *suæ*, quam cerebro *Jovis* natam commíniscuntur) in vestræ tutelæ *gremium* susceptam, à tetrico *maledicorum* vituperonum *ritu* eripueritis, qui Dominæ hujus partum *literarum*, incesto ore laniaturi sunt, non secus ac *Saturnus*, ille vetustissimus helluo, qui suos ipsius *filios* devorasse dicitur. Atque hæc *una* (si placet) & *unica* ratio, nos impulit, ut geminatis votis, frequentiam *hodie* vestram, jam diu à *vobis* optaremus solliciti; & jam nunc *voti* compotes, congratulemur. Quod reliquum est, *patent* hæ fores semper *vobis*, idque meritissime; quippe sine vestra omnium indulgentia, ne nobis quidem *paterent* hodie, aut nunquam ante hac patuissent. *Servulus* vester, optime se functum legatione sua existimabit, si dignitati vestræ placuerit, interiora *Dominæ* suæ penitralia aliquantisper lustrare, illustrare; in quibus speramus futurum, ut aliquod vobis (præsertim *propitiis*) & oculis & *auribus* dignum exhibeatur.

Dixi.

Eristica.

Eristica.

Venturæ corona!

HOdiernus, tam honorandæ frequentiæ, in ædes hasce *Minervales*, conventus, non absimilis *mihi* videtur celeberrimo illi, *populorum* undecunque, & *magnatum*, ad ludos *Pythios*, & *Olympicos*, confluxui; quibus *comitiis*, fama est interfuisse, multifariam omnium generum concertatores; *Musicos*, Lanistas, *Palæstritas*, & quæ præterea, cunque excogitare possent γυμνασιαρχαι, in quibus vel robur *corporis*, vel *animi* vires, quisque suas experiretur? Pariter & *hic* (ut statim videbitis) *Ajacem* & *Ulyssem*, pro *Achillis* panoplia; *Æschinem* & *Demosthenem* pro *Suada sua*; *Hippomanem* & *Atlantem* pro *pomis* aureis, in *arena* hac *literaria* (ut olim *pulvere Troico nigrum* Merionam,) pro virili sua *luctantes* videbitis. Et, ne forsan requirantur *hic* (qui apud *illos*) Reges, *optimates*, Duces, *Satrapæ*, istorum certaminum inspectores; ecce *vos* (utramque illam impleturi paginam) *Heroës* adestis *literarii*; puerilis hujus *pancratii* spectatores. *Animis* itaque adeste & favete *linguis*, dum prodierint *isti* (quos natare) *Antagonistæ*: Βραβεῖον, pro quo contendunt, aureum *pomum* quod inter illos mittitur, est *aureum* illud *Alexandri*, de præceptore suo "elogium, se (nimirum) plus multo *Aristoteli*, præ"ceptori quam *Philippo patri* debuisse. Ingreditor theatrum *prior tu orator* futurus, ascende *rostra*, itaque specimen ede *tuæ* (si quam habes) *sunt lites*, nos interim suspensas spondemus *aures*, & *altum* (pene dixeram *Pythagoricum*) *silentium* pollicemur.

Dixi.

Alexan-

Alexander plus debet Aristotelî præceptori quam Philippo Patri.

Ornatissimi Domini!
Auritissimi *auditores!*

Exord.

Vid. Alsted. Encyclopæd. l. 19. orat. de causis corrupt. Scholar. Idcirco quidã ait, in *Demosthenis* ipsius nunc, orationibus magnam *Demosthenis* abesse partem: scilicet *actionem* pronunciantis.

MEmoriæ proditum est, *Demosthenem*, (omnium *Græcorum* disertissimum) interrogatum, quot essent necessaria ad *orationem* habendam, respondisse *tria*; primum *actionem*, secundum *actionem*, tertium *actionem*; Quibus verbis nihil aliud voluit inuere, quam *Actionis* in oratoria facultate *dignitatem*: Sic exercitatissimus quidam *belli* dux, respondit *magno* cuidam *Principi*, ad *bellum* feliciter gerendum, *tria* requiri; primo *pecuniam*, secundo *pecuniam*, tertio itidem *pecuniam*. Me si quis interroget, *quot* sint *columnæ* status *ecclesiastici* & politici, respondebo *tres*; primo *scholam*, secundo *scholam*, tertio *scholam*. Tanta enim est *scholarum* necessitas, utilitas tanta, ut absque *illis* si sit, *pueritia* nostra, necesse est in *belluas*, in immansuetos, inhumanos prorsus mores; in *monstra* denique immania degeneret. Natura quippe, absque *disciplina*, cæca est, & velut ingens ille *Polyphemus* sine oculo, *navis* sine nauclero, *corpus* sine anima. *Solum* telluris bonum, cultura cessante, sterilescit, quantoque melius fuit *natura*, tanto evadit *neglectu* deterius. *Neglectis urenda filix innascitur agris, inquit Horatius. Parentes* quidem dant *nobis* ut simus *homines*, at *præceptores* efficiunt ut simus *boni*, eruditi, beati, & consummati; adeo ut non immerito dixisse videatur *Alexander*, se plus *Aristoteli præceptori quam Philippo patri debuisse*. Hæc ego de re, dum dixero, dum immensum hunc transavero *oceanum*, vos quæso *auditores* attendite, & adeste *animis*, qu' corpo-

Propos.

corporibus adestis, & quantum *præceptoribus* debeatis vestris, agnoscite——Quid enim sunt, *præceptores*, ac doctores *juventutis*? num (ut contemptim ubique nunc audiunt) triobolares *asini*, plagosi *Orbilii*, civitatum vestrarum *mediastini*, mancipia! (Hoc enim eos *Hipponact.o* præconio, *terræ* filii, hodierni *Ganeones* insigniunt) nequaquam certe. Quin, ut *Quintilianus* ait, alteri *parentes*, imo illis præstantiores. A *parentibus* quæ accepimus *bona* cito amittuntur. *Opes* quas relinquunt *nobis*, novercantis fortunæ procellis subito dissipantur: *corpus* quod ab illis traducitur, si sit *robustum*, Senectute enervatur; si *sanum*, morbis emasculatur; si *pulcrum*, febri una aut altera devenustatur: sola autem *Animi* bona, qualia sunt *doctrina*, eruditio, *sapientia*, &c. quæ à *præceptoribus* haurimus, permanebunt, nec *morbis* deflorescunt, nec *senectute* lædunter, nec *Fortunæ* imperio subjiciuntur. De *nobilitate* si quis intumescat, de *Patritio* sanguine si quis ampullescat, dicam *eum* (si non admiserit *institutionem*, dicam inquam) *eum* phaleratum *asinum*. Nobilitatem (hæreditate quasi paterna) *Athenis* consecuti sunt *Paralus* & *Xantippus*; verum quia præceptorem non admiserunt, familiam exornavere suam ut maculæ, ac *verrucæ* faciem decorare consueverunt. Divites *Metelli* fuerunt *Romæ*, at quid illis profuerunt opes, qui stulti adeo erant, & stupidi ut *Scipio* Æmilianus, de *matre* eorum, quasi *vates* prædixerit, *asinos eam parituram, si plures adhuc peperit filios*. Junium *Syllanum* bene nummatum, sed indoctum, *auream pecudem* appellavit *Cæsar*: Atque hinc adeo est quod *Aristippus* dixerit, *melius longe mendicum fieri, quam indoctum*: ille enim solis *pecuniis*, *hic* autem ipsissima caret *humanitate*. Sine *educatione* mali *pueri*, pejores fiunt *adolescentes*, *viri* vero longe deterrimi; ut re-

Confirmatio.

&c omnino *Plato* dixisse videatur, *hominem* si rectam nactus sit disciplinam, *animalium* omnium *optimum*, at si non *hanc* institutus fuerit, omnium *pessimum* evasurum.

Quamobrem, si verno *anni* tempore magnam cujusque *patris-familias* videmus solicitudinem, ne lactescentes & molles germinum oculi, aut *pulicibus* premantur, aut lædantur carbunculis; si adeo anxii sint *agricolæ*, ne *uredine* arbores, *sideratione* plantæ, *pruinis* segetes infestentur: Quid si eandem in curam *parentes* incumberent, ut quos dono *Dei* singulari, concessos *liberos*, habeant, peritis tradant *pædagogis* instituendos? M. T. *Cicero*, vir prudentissimus, si filium habeat *Marcum*, displicet, domi illum apud se detinere (ut indulgentissimi horum temporum *patres*, stolidæque, vel potius insanæ *matres*) sed *Athenas* ablegabit puerum ad *Cratippum*, ut præceptis, *institutisque* Philosophiæ imbuatur. Quin & *Cyrus* sibi accersit *Xenophontem*, Pericles *Anaxagoram*, Timotheus *Isocratem*, quanquam amplissimis opibus, honoribus, & imperiis potentissimi. Hinc *Aretia* Aristippum, *Zenobia* filios, *Cornelia* Gracchos instituebat: Atque hinc adeo *Philippus* ille *Macedo* (de quo jam loquimur) nato filio suo *Alexandro*, non tam gaudebat, quod *natus* esset sibi *filius*, quam quod tempore *Aristotelis* natus esset, *cui* traditur erudiendus——

——*Et premitur ratione animus, vincique laborat,*
Pers. Sat. 5 *Artificemque suo ducit sub pollice vultum.* Atque hinc esse autumo, quod *præceptores* dicuntur *informare* pueros, ac si ipsius *formæ* initium oportet puerum soli *Præceptori* acceptum ferre. Inde etiam dicuntur *Erudire*; quoniam ut *statuarius*, è *rudioribus* lapidibus, & lignis *impolitis*, superfluat tollendo, dolandoque sic effinget, ut prima ligni, vel lapidis *natura*, vix deprehendi queat: sic *literarius*

rarius quisque *Polycletus*, ex stupidis *stipitibus*, & Borouçis *puerorum ingeniis*, viros effingat elimeque, adstuporem usque egregios. *Paracelsum* ferunt, crebro prædicasse, si quis committeretur *ei*, ab incunabulis educandus, (qualem ipse *optaret*) se *effecturum Pharmacis*, *ut nunquam moreretur*. *Paracelsus* tamen *ipse*; nec dum quadragenarius, *febri* occubuit. Quantum hac in re præstiterit unquam *Paracelsus*, plane nescio; hoc tamen certo certius est, *pædagogus* literarum & *scientiæ* beatis, & *benedictis* (quæ vocant) medicamentis, effecturos, ut *vitam* vivamus *immortalem*. Nam si *vita* (quam vivunt homines) *sine literis mors est*, quod affirmat *Senec*:) *literatos* necesse est, *solos* vivere, *solos* immortales esse fateamur. Quocirca *præceptores* parentum *loco**, vel etiam superiori (si possit) collocemus; unice illos amemus; & in mentem revocemus quod *Athenienses* olim: non sine causa simulacrum *Amoris* juxta *Minervæ* statuam collocarint, nimirum ut *illam* quam *præceptoribus* debemus; *observantiam* indigitarent. Testantur historiæ *illos* semper secunda *beari* fortuna, qui hunc præceptoribus amorem exhibuere; infelices autem & *inglorios* vixisse, qui *illos* neglexerint, aut odio habuerint.

* Dii majorum umbris tenuem & sine pondere terram, Spirantesq; crocos & in urna perpetuum ver, Qui præceptorem sancti voluere parentis, Esse loco. *Juvenal. Satyr. 7. Exemp.*

Neronem cogitate; qui *Senecam* vilipendens, *eum* tandem interemit, & deinde in alia prolapsus execranda scelera, Agrippinæ *matri* suæ, *Octaviæ* conjugi; *Antoniæ* amitæ, sibique *ipsi* (horrendum dictu!) manus tandem injecit violentas. Vice versa *Trajanus*, qui *Plutarchum* unice coluit præceptorum, ejus *præceptis*, veluti quadam *Cynosura*, vitæ suæ clavum dirigens, non solum beatus in *vita* extitit; sed & *mortuus*, post se, hoc elogium reliquit, ut *principibus* aliter postea non acclamaretur, quam, *ne sint feliciores Augusto, meliores Trajano*.

Testim. Peroral.

Testaris *tu* hoc, *Piissime* Marce Antonine *Pie*, qui Magistrorum tuorum *imagines* aureas servasti in *lerario*, quorum sepulcra floribus coronasti, & ad nominis illorum, tanquam *numinis* mentionem factam, incurvasti genua. Quid igitur *nos* annon horum vestigia insequentes, *præceptoribus* debitos tribuamus honores? annon *illos* parentibus habeamus chariores, qui ipsorum *corporum* quadantenus *animorum* autem refingendorum omnino sunt *parentes*; nec ut *essemus* tantum præstant; sed *bene* ut *simus* efficiunt? Jam quanto *animus* sit corpore excellentior, tanto *pater* præceptore *inferior*: Homo enim vere est *animus* (non massa illa *carnea*, & figura quæ *oculis* certi, aut *digito* monstrari potest) qui corpore, *instrumenti* vice usus est, ad diversa munia peragenda. Ego igitur in unum, quasi manipulum omnia contrahens, dum vixero, *amorem*, quem meo debeam *præceptori* agnoscam maximum; & claudam *orationem* meam *aureasque* vestras, illa *Persis* ad *Cornutum* Pædagogum *suum*, officii attestatione, qua *tuas* (*mi observande!*) saluto *aures*, & ex *intimis* contestor voveoque *pectoribus*; quod *ego* hic——*centenas ausim deposcere voces*, *ut quantum mihi te*, *sinuoso in pectore fixi*, *Voce trahamque pura*, *totumque hoc verba resignent*; *Quod latet arcana non enarrabile fibra.*

Liberos suos prisci reges *præceptorem* ferulis ac flagris, perinde ac infimæ sortis aut conditionis peregrinæ *pueruli* submitti voluerint; ipsosque *institutores* amplissimis plerumque muneribus cumulaverunt. Sic *Marcus Antonius* Imperator *Frontoni* Philosopho, quem dicendi *præceptorem* habuerit, statuam erexit: Sic *Scipio* Africanus *Enni* Statuam sepulcro suo imponi: sic *Archilaus* sibi *Euripidem* convivam adesse; sic Trajanus *Romam* ingrediens Dionem *Prusiam* curru suo donarum honorari; Sic Ptolomæus *Philopater*, templum Homero dedicari, voluerunt; Sic denique (ut à peregrina ad domesticam transeamus historiam) *Clotharius* Sadrago fillum ludimagistrum, quod *Dagoberti* filii pædagogus esset, *Ducatu* Aquitanico donavit——*Textor. Epist.*

Dixi.

Plus

Plus debet Alexander Philippo patri, *quam Aristoteli præceptori.*

Opponens.

Viri vere *Apollinare!*
& *vos* undique circumfusa *corona!*

Pompeius, cum *Marcellinum* quendam ad fastigiatissimos in *Republica* evexisset honores, & is ad *Cæsaris* postmodo deficiens partes, liberiori (quam par esset) lingua, *Pompeium* in ipso *Senatu* esset insectatus, *Pompeius* graviter indignatus hominis *ingratitudini*, qui hoc ipso, quod habebat, dignitatis, & eloquentiæ, in *eum* cui acceptum ferendum esset, abutebatur, hunc eum in modum compescuit: *Non te pudet, Marcelline, eum ludicere, cujus beneficio ex muto factus es facundus, ex famelico eo productu, ut vomitum non teneas?*

Iisdem ego te, antagonista mi (nam *mutato nomine, de te* fabula *narratur*) iisdem (inquam) verbis, procacem nimis linguæ imminuam *tuæ* petulantiam: *Non te pudet de patre* tuo maledicere, *cujus beneficio ex nihilo* factus es, ut *esses*; ex *aliquo* demum ut *esset* hoc quod jam *es*?——

——*Meritisne hæc gratia tantis*, *Redditur? hac vitam donatam dote rependis?* Non est istud cum ciconiis ἀντιπελαργεῖν, quæ *genetricem* senectam fovent, vitam tuentur. Dispudeat *te* tandem adeo magnifacere *Pædagogum*, ut præ illo sordeant *parentes*; meliores te docet mores *Menander.*

Δίκας γεραρόμων θ' ὅσοις γονεῖς μείνη τάλαν——

Complurimi vero, nunc dierum, omnem adeo exuerunt frontem, ut quam habeant eloquentiæ & naturæ donis in vituperium eorum qui *sibi* se dederint, abutantur. Non dissimiles hac in re, *mulo*, qui lacte Materno implerus, calcibus petit lactantem. Degeneres enim isti *liberi*, in illos in-

gratæ linguæ eructant improperium, à quibus ad nauseam usque fatiuntur beneficiis. Næ *tu* Aseræ *senex*, verissime de hodiernis moribus vaticinatus es!——

Τέκνα γηροβοσκοῦσας ἀτιμάσουσι τοκῆας [παῖδες
Μέμψονται δ' ἔργα θεῶν χαλεποῖς βάζοντας ἐ-
Σχάτοιοι δὲ θεῶν ὅπιν οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μισθὸν
Τιμήσουσι τεκεῦσιν ἀποδοῦναι θρεπτήρια δοῦναι
Χειροδίκαι.

Confirm. à sensa. Multa sunt (*Auditores!*) multa sunt beneficia, quæ à *parentibus* accepimus: tanto eorum are *nos* omnes obstringimur, ut nullis omnino modis *solvendo* simus. Quid enim? an non primo nos *esse* fecerunt, *aluerunt*, sustentaverunt? Cui enim quæso mortalium, suaviſſimam hujus lucis usuram accetam ferre, aut possumus, aut debemus, præterquam *parentibus*? Cætera *animalia* ab ipso statim partu sibimet ipsis sufficiunt, ad vitam sustentandam, & propulsandam injuriam? at *homine* nihil miserius, qui *unus* oritur, *moritur*, nisi parentum *cura* præpediret; qui *amplexu* cingunt, *oscula* figunt, *fasciis* involvunt, cunis reficiunt. Neque hunc amorem experimur *infanculi* solum, sed & crescentibus *nobis*, parentum cura concrescit, conduplicantur labores. Quisnam cedo sunt qui de *victu* nobis parando sunt solliciti? ecqui sunt præter *parentes*? qui se dutissimis frangunt laboribus, macerant vigiliis, suum defraudant *Genium*, unciatim conredunt, bibunt guttatim, ut mediocres nobis reponant facultates, Αἰὲν γὰρ δύσζηλοι ἔοις ἔπι παῖσι τοκῆες——ut Poëta——

O ineffabilem *parentum* amorem! O irrepensabilem *beneficentiæ* cumulum! O inexhaustum immensæ bonitati Oceanum!—— *Quæ lingua*, illorum *perstringere curas*, *ferrea vel poterit vox?* Non ego (attentissimæ *aures!*) de paucorum racemis

racemis vindemiam facio; sed *Senatus* antiquorum *universus*, huic sententiæ suffragatur. Tuo (Mi *Cicero!*) appello manes, tuosque testor consopitos cineres; reviviscas (quæso) & quod dudum dixeris, impræsentiarum rursus astrue. Quod *charissimos nos habere debemus parentes, quoniam dant nobis vitam, largiuntur patrimonium, concedunt libertatem; tradunt civitatem.* Stipulatur *huic*, ille apud Euripidem, τέρψω τ' φύσαντα πᾶν πόλεων βροτῶν μάλιστα. Test. p. 111.

Omnibus profecto seculis doctissimi, quique ac prudentissimi, honorem *parentibus* eundem cum *Diis*, putarunt esse referendum. Propono, & propino *vobis* pientissime illius *Æneæ* exemplum, qui è *mediis* incensæ Trojæ *ruderibus*, patrem humeris exportavit senem. Num remini *illum* putasse cuipiam se mortalium, plus quam patri *Anchisæ* debuisse? Quis *filiam* illam satis mirari potest, quæ *patrem* suum custodiæ traditum, veluti *infantem* uberibus lactare suis, non erubuit? Quis *Amphinomum* & *Anapium* digne laudaverit, qui *parentes*, humeris super-impositos, per medios *Ætnæ* ignes, cum summo suæ vitæ discrimine, subduxerunt? Exemp. p. 101.

Videtis jam, (*Auditores!*) quam sanctissime de *parentibus* senserit antiquitas; quam charum fuerit *parentis* nomen, quot quantisque parasangis *circumforaneos* istos adversarii mei *Pædagogus* anteverterint; Audivistis quid *ego* de parentibus senserim, apud *vos* quid taciti cogitetis nescio, *me* quod attinet, quam hactenus opinionem asserui, dum *spiritus hos regitartus*, pro mea virili propugnabo. *Me longe plus patris, quam præceptori semper debiturum.* Epilog. p. 132.

Dixi.

Moder. Quæsitum est: *Minus-ne debuit Alexander Philippo patri, quam Aristoteli præceptori.*

Benignissimi animi!
Patientissimæ aures!

MInerva, è celsis *Olympi* descendens cacuminibus, inter dilectos *Dolii* filios cum *Ithacensibus* belligerantes, acerrimam statim pugnam sedatura, venit *dijudicatrix*. Quorum causa dissidiorum explicata, anxiis aliquandiu æstuabat cogitationibus, quid in re diceret tam per ardua: tandem autem (matura prius inita deliberatione) *illos* hunc in modum affata est (*Divisa capita!*) *intricata utcunque sit inter vos dissensio, ego tamen in neutrius propendens partem, æqua Justitiæ trutina, rem utramque collibrabo.*

Sanissime, horum *ego* alterationis antagonistarum *Arbiter* qui sum, in *diversum* quasi *duplici scindor in hamo*: quam ingressus viam, *utriusque* desiderio satisfaciam, & acerrimum dirimam inter *hos* litigium: stat mihi animus, nudam inspicere rei naturam, veritatem ejus recti judicii ἀνεσοφίᾳ medullitus excussare, ut ulteriorum demum lixarum procella consilescat. Sedula qua possum industria retexens, apprimorum beneficiorum catalogum, quæ a *parentibus*, velut ab irriguis alicujus *fontis* scatebris, in *filios* exuberant: omnibus officii, obsequii & observantiæ vinculis, *liberos* parentibus astrictos esse judicavi; quippe qui in ipsis cunabulis vagientes, tenero istorum *amoris* alimonio (velut *agnus* materno *lacte*) exsatiantur, maximo eorum *educantur* impendio, ad *viriles* porro provecti *annos*, hæredíolo, aut dote aliqua, quæ parentes multo sudore nuper acquisierant, liberi fruuntur.

Quid autem, è *contra*, prodest alimentum? quid

quid corpus robustum? quid largissima prædia? ni *pædagogum* insuper parentem animorum, patris ope conquisitum habeant, qui succum illis disciplinæ propinet nectareum? Vel quid iis divitiæ, aureos insuper non possidentes *Palladis* thesauros? ad quos perfruendos, *aurifodina*, instructoris labore, patefacta est. Jure igitur *Epictetus doctiores*, quam *ditiores*, filios voluit esse relinquendos. Quid filii sine *eruditione*? crassi hercle & stupidissimi; *qua* si voluerint semetipsos esse insignitos, doctum aliquem adeunto *Aristotelem*, omnia expertum corrigere vitia, paratumque. Quid *equus* habena non *domitus*? ferox & immanis; & quid *adolescentuli* primo ætatis flore maturescentes, castigantis erudimenti *fræno* non mansuefacti? *Nerones* prorsus & *Catilinæ*; fœtidis vitiorum lacunis volutantes. At vero *lympha* illa dulcissima, quæ ex *Pieriis* scholis hauritur, istas *animorum* maculas, (quasi *lustralis* quædam *aqua*) ejuens expurgabit; *Scholæ* enim solæ sunt quæ *Cyclopicam* compescunt immanitatem, vitam corrigunt *Epycuriam*, & Giganteam naturæ diffringunt audaciam. Quænam obsecro est causa, quod tot *hordos* & fungos videtis in *Republica*? quod tot *Damas* & *Papas* in civitate? quoniam scilicet suum non habuerunt *Aristotelem*.

Juventutis natura, *saxis* in lapicidinis est simillima; nulli inservitura usui, nisi artifex prius *latomi* dextra accesserit. Proinde si vos (*Auditores*, quorum aures *mordaci* lotæ sunt *aceto*) multifaria quæ tum à *parentibus*, tum ab *institutoribus* accepimus beneficia, *vestris* simul pensiculetis animis profecto mea fert opinio, *vos* in hanc omnino sententiam pedibus ituros, *Magnum* illum *Alexandrum* haud minima de causa dixisse, *se multipliciori officio Aristoteli præceptori, quam* Philippo *patri astrictum fuisse*: si enim horum alterutri *præmi-*

nemiæ velit collationem instituere, idem (inquit *Seneca*) cum *rosa* anemonam, cum *Pegaso* testudinem, conferre videatur.

Philippus pater, *vitæ* fuit largitor, & sustentator; at, ne solummodo viveret, *Apollinis* illum castris expertum fecit militem *Aristoteles*. Quemadmodum videmus ad fructus copiosos uberesque proferendos, *soli* bonitatem non sufficere, nisi periti insuper cultoris opera feliciter accedat: similiter juvenum ingenia non vi *naturæ*, ad rerum præstantiam, doctrinamque perfectam comparandam idonea sunt, nisi *pædagogus* aliquis ineunte instructione, & genuina disciplinæ imbuat tinctura. *Plantam* quamprimum humo infigitur, huc illucque facile deflectimus, grandescentem vero nulla vi eradicamus; eodem pariter modo *pueri*, ex Ephebis excedentes *teneri* sunt, in quemlibet vitæ cursum inclinandi; *senescentes* autem, isto pergunt quo cœperunt pede, neque ab *inceptо* dimoventur vitæ instituto——

——O millies igitur beatas *Respublicas*, in quibus literarum aperta sunt *Emporia*, ex quibus evadunt *Ulysses*, solertes ad bellum suscipiendum! eruditi *Justiniani* ac pulchre docti, salvam custodire *civitatem*! quorum ope impietas funditus abscinditur, justitia autem propagabitur. Majorum igitur *politici* scribunt (& non immerito) è *scholis* (tanquam fontibus) felicitatem *publicam*, & *privatam* non secus ac ab *Apollinis* capillis distillare. Proh *Jupiter*! quot *Codros*, Codroque pauperiores, *Ipsæ* tantum non *Cæsares* fecerunt? Quot plumbea *puerorum* ingenia, ad optimum quodque manus obeundum idonea? Ulti igitur frustra spargunter *semina*, ni ager fuerit exaratus; ita frustra *juvenes* proficiantur, & alantur, ni à *præceptore* aliquo informentur;

mentur; cujus absque labore, & diligentia virtus & eruditio in putrilium animorum sulcis non coalescunt. Quapropter *Achilles*, omnium ille *Græcorum* fortissimus, *Phœnicem* ita deamavit *præceptorem*, ut regni sui *dimidium* ei impertiret, & iisdem secum honoribus frui voluerit; *Et si*, inquit, *multa mihi à patre dona contigerunt*, à *te tamen tam longe majora, tum jucundiora*. Nonne *ursum* cernimus informes in *partu* catulos, postmodum lambendo formare? Ita qualem, ô qualem gignit pater filium, diuturna cujusdam *Socratis* cura, ni fiat sapiens, prudentiaque expoliatur!

Hac attamen si via solum insisterem, aliamque præterirem, viderer sane injusto illi non dissimilis *Juliano*, qui de agro controverso inter *Spartanos* & *Argivos* judex, de amicorum solum jure disputavit, & cum justa *aliorum* argumenta aures *ejus* non incuavarent, amicis dedit agros, aliis tametsi debitissimos. Intemeratam autem ego erubescerem sic violare *Justitiam*: nos igitur (*Auditores*!) non imminuimus *parentum* reverentiam, quam sanctam, sartam, inviolatam cupimus; non depeculamur rependendum *illis amoris* & *officii* nostri vectigal (imo in perpetuum *humana* exulet societate, qui debitam *illis* negaverit observantiam, in imas *Erathri* detrudatur cavernas; & *furiis* ibi exagitetur, qui omni *illos* officio, amore, *prosequio* non affecerit:) *hoc* tantum volumus & *hoc* contendimus, ut effœtas *naturæ* vires, elumbem *ejus* agnoscatis sterilitatem, quæ nihil potest perfectum attingere, sine obstetricante *institutionis* opera. Collatio utriusque opinionis inter se. pag. 78.

Magna sane sunt (quis negat?) *genitorum* munera, propter quos *nascimur*, & suavissimam hanc *lucem* nobis contigit aspicere, nec minora quidem

quidem *illorum* beneficia, qui mentes noſtras quodammodo dum *formant*, generant, æſtimanda, *ipſe* judico. Quod idem, confirmat illud *Euripideum* τὸ θρέψαι κὴ διδάσκειν ἐν βεβλοῖσι, πολλὰ ἄκος· πλεῖν ποεῖ φίλες τὰ φῦσα τέκνα. Quis ergo veſtrum (*Auditores!*) quis eſt, qui ſemetipſum tam arcta *præceptori* ſuo benevolentia non cogitabit eſſe devinctum, quam *parentibus*, qui ad *vitam* conſervandam omnia dederunt neceſſaria? *vos* enim ipſi, niſi *præceptoribus* ſeptennales fuiſſetis *ixiones*, cum hominibus qui *gloria* decorantur ornamentis, nullum haberetis contubernium. *Vos* igitur ahenea eſtote *ſcholis* munitio, & *Olympiferi* Atlantes, *humeris* illas *veſtris* ſuffulcite.

Perſarum olim, & poſterruma *Romanorum* Reſpublica, legibus ſanxerunt, ut *patres* liberos ſuos traderent erudiendos, nec admitterent *indoctos* ad detrimentum *Reipublicæ*: Sic lex *Falcidia*, qua cautum erat, ut ob primum delictum *admoneretur* puer, ob ſecundum *vapulet*, ob tertium *ſuſpendatur*; & *pater* ipſe, tanquam reus facti, perpetuo exularet, ob neglectam *filii* inſtitutionem. Sed eo jam (*heu!*) prolapſi ſumus dementiæ, ut licet *ramos* atque fructus *arboreum*, (honores ſcilicet *Reipublicæ*) magnificiant omnes; *radices* tamen & ſtirpes, (quæ ſunt *ſcholæ*,) curant pauciſſimi. *Multi* ſunt inter nos (heu nimium multi!) *Cyclopes*, Centauri & *Thyeſtæ*, triſtia quædam, & *maligna* ingenia, quorum iniquiſſimis *judiciis*, ſarcaſmis, *aſininis* clamoribus, *ſcholæ* ipſæ jam diu vapulat; qui *omne oleum* ſe *perdere putant* quod impendant *ſcholis*; Dicam ego de *his* & audacter dicam, *eos* inteſtinos eſſe Reipublicæ literariæ *Catilinas*, cum radiantia ſcholaſtici *ſolis* jubaria (quæ totam *Rempublicam* colluſtrant; effuſcare cupiant. *Neſciunt* illi; ignari neſciunt, elogium illud *Gallorum* de ſchola illa *Pariſienſi*, quam vocant pri-

primogenitam regis filiam. Verbum ſat—— Num p. 12
igitur *ſolem* merito non veneramur, ſine quo *dies* non eſſet? non *animam*, ſine qua corpus contabeſceret? non *præceptores* veneremur, ſine quibus ipſam prorſus *humanitatem* exueremus? Dicam igitur, & *vos* mecum dicturos puto, recte dixiſſe *Alexandrum*, ſe *plus Ariſtoteli præceptori*, quam *Philippo patri debuiſſe.*

Dixi.

Laurifer.

Digniſſimi Domini!

Puerpera illa mulier Domina *Schola* (de qua primo audiviſtis cum per *obſtetricantem* veſtræ patientiæ *opem*, fœtum ſat numeroſum, decem *gemellos*, fratres, uno hoc partu enixa eſt, (omnes ut ſperat vita præditos, quippe ſinguli vagitu *vocem* ediderunt, quam dicunt eſſe vitæ indicium.) Illa (inquam) Domina *Schola*, (quæ *ſalutes* vobis, ſuas mille, & millies commendatas cupit, *Muſis* & *Gratiis* mutuo amplexu conjunctis) miſit me ad *vos* veredarium, ut ulterioris aliquid vobis negotii exſinuet. Nempe cum *ipſa* adhuc infirma *jaceat* & languida; ut eos (quos jam peperit) *nutrix* aliqua foveat, educetque filiolos. *Nutrix* quædam eſt, aliquibus forſe veſtrum de *facie* nota, ſaltem apud ſingulos, ejus *fama* jam diu percrebuit, quæ nomine audit Alma *Academia*; veſtrum hac in re *conſilium*, veſtram hic implorat *cenſuram*, quod ſi alumnos *iſtos* Academia illa dignos putetis, *illamque* idoneam remini fore hiſce *puerulis* alumnam; voluit (veſtra cum venia) ut *hæc* ſua *inſignia*, *Laurea*, clavis, & *Grammatica*, ad eam cum filiolis deferantur ſuis.

Adeſcum

Adeſdum itaque tu S. V. qui es *maximus* natu fratrum, capias *maternam* benedictionem; En tibi *Lauream*, honorariam *primogenituræ* tuæ prærogativam. Submitte *caput*, *Indue*, capiat *ſiniſtra* tua hanc *Grammaticam*; dextera tua hanc tenero *clavam*, quacum pande tibi *Apollinis* adyta; & *Muſarum* penetralia novem, tuis fratribus reſerato; atque in gremium *nutrici* (quæ futura eſt) veſtræ (*Almæ* ſcilicet *Academiæ*,) devolvi minor. Illa, *ſcholæ*, matris veſtræ gratia, benigne *vos* tractabit, & nutricio omnium *Artium* Liberalium nectare fovebit; uſquem dum ad ἀκμὴν veſtram perveniatis, & ad plenam in literis maturitatem adoleſcatis. Facite ut *Schole* hujus (*genetricis* veſtræ) *dolores*, * quos in pariendis *vobis* ſuſtinuit, grato ſemper agnoſcatis animo. *Ite*, valete, *Celeſtes* vos ſequuntor *benedictiones*, quas impetrabunt *vobis* non intermiſſe *matris veſtræ* precationes——Valete——Valete.

Valedictoria.

Honorandi Mœcenates, *& vos cætera circumfuſa Turba!*

Hilmillimam *proni* petimus *laſſæ* veſtræ jamdudum, vereor, *patientiæ* veniam: puerilem qua ſumus indulgeatis hanc *nobis* linguacitatem. Singulos ſane *noſtrum* hæc ſtatim invaſit *ambitio*, quam primum *vos* huc invitandos audivimus, ne quiſpiam è *nobis*, vos demittat inſalutatos. Ecce igitur, quanto, quanto *aures* veſtræ *nauſearum* tædio! Lauticrum ferculorum loco, excoctam & recoctam *cranben*! Sed vos (qua eſtis humanitate) illud *nobis* facile ignoſcetis, ſi ex *ineffabili*

effabili obſervantiæ *noſtræ*, erga *vos*, affectu evenisſe, cogitare dignemini, *quos* ut nunquam *digne* ſat, & honoratè, ſic nunquam *omnino* ſat, *alloqui*, nos poſſe exiſtimamus——Nore Phœriſſæ illius *amaſiæ*, ſuum depereuntis *Æneam* (à cujus colequio vix unquam divelli potuit) cui ſoror——

Indulge hoſpitio, cauſaſque innecte morandi:

Curavimus itaq; ut *vos*, in hoc theatro *ſcholaſtico*, velut in *cœlo* Phœbus, vel Carthagine *Æneas*, *nos* potuimus ante (*quamvis* audiſtis ambage) deti- Æneid 4.
neamini; & cum ulteriorem hon poſſumus, non audemus, innectere moram, Perſarum more occidu*um* radiatæ veſtræ influentiæ, & aſpectus *ſolem*, non niſi *ex imo* hauſtis pectore ſuſpiriis, *valete* jubemus. Veremur enim, nec immerito veremur, opacas *vituperonum*, & nebulonum *nebulas*, & pluſquam *Cymmerias* maledicorum *tenebras*, hemiſpherium hoc literarium offuſcaturas. Sed *redituros* ſed *reverſuros* ſperamus, quos jam dimittimus occiduos *ſoles*, & ut *anniverſarium* huc faciatis *commeatum*, obnixe petimus, ut hanc videatis (famulam veſtram) *Scholam*, novo *quotannis* fœtu ſoboleſcentem, quo pacto *hæc* fortaſſis, (quam *hodie* primum audiviſtis) blaterans *infantia*, diſcet denuo tam digniſſimos *Dominos*, articularius ſalutare: *Valete* interim honoratiſſimi *Mœcenates*, valete cæteri candidiſſimi *Auditores*, univerſa ſimul *panegyris* valeto, *quorum*, jam diſcedentium *aures*, & *labia* mea valedicens *oſculatur* Oratio. Feliciter valete-

Dixi.

Orationes

Orationes, Declamationesque habitæ, Anno 1625. coram iisdem Auditoribus, ad Anniversariam illam Intermissionem.

Salutatoria.

SAlvete Reverendissimi *Ecclesiarchæ*, scholæ hujus dignissimi *Patroni*! Salveto & *Tu* vigilantissime *Prætor*! graviſſimi *Senatores*! vosque *Mæcenates* nostri! honorandi *Domini*! Auditores quotquot adestis, *salvete* singuli!——

Insuetum *præsentiæ* tam *verendæ* quam *reverendæ* jubar tenellæ huic *infantiæ* nostræ, oculos, *radiis* adeo offuscat suis, ut, tanquam *nostri* ad *solum*, nostra jam omnium *ingenii* caliget acies. *Jovem* non sustinuit unicum *Ovidiana Semele*; nos autem multo minus tot illustrissimos hujus cœli *politici* Joves, tot Reipub. *literariæ* Phœbos, orationis angustia excipere possumus. Quod si igitur *vobis*, apparatus hic *noster*, minus lautus, (*Cum patera guttur, Campana supellex*, ut inquit *Horatius*) minus arrideat; à *vestra* dignitate veniam impetrabit *nobis*, insueta vestra insignis *humanitas*. Nam in hoc *hodierno* conspectu vestro, & *anniversario* (quem indulgetis) huc *confluxu* perquam gratissimo, jure nobis foret optandum, quod *ille* olim optasse dicitur, ut *Deus fenestram aliquam in pectoribus vostris aperiret, ut hæc quæ concepimus gaudia non per angustas sensum, oriſve nostri rimas, quasi guttatim distillarent, sed patentibus pectorum portis prorumperent*. Et *vos* ipsi gestientem *sociorum* meorum *lætitiam*, non ex *hilari* eorum, & experrecta *fronte* conjiceritis; sed ex intimo *amoris*, & suæ erga *vos* observantiæ pectore spectaretis. Nec enim *nobis* solum præbuistis *novum* singularis *lætitiæ argumentum*, verum etiam *antiqui*

tiqui beneficii memoriam renovastis hodie, ut *vestram* postremi anni *benignitatem*, grati agnoscamus. *Hic* enim est *dies*, qui nostræ scholæ omnium in toto *anni* cursu illuxit ornatissimus; non *Solis* radiis, sed *reseis* vestræ presentiæ *splendoribus* illustratus; quibus complacitum est, balbutientem nostræ *Minervæ* infantiam, horam unum aut alteram, *ferre* libentissime, *audire* patienter. O si eandem hodie *nobis* indulgeatis veniam! O si eadem *nos* dignemini benevolentia, ut vestris auspiciis *Syllas*, *Syrtesque* omnes prætervecti, felicissimum studiorum nostrorum portum, adspirante *carbasis* nostris *vestri* favoris *Favonio*, appelleremus! Sin conatus *nostri* vobis displiceant, in tam placato *Neptuno* enatandi dabitur facultas naufragis——

——*en vestris, humiles*
advolvimur aris!

Dixi.

Eristica.

COnvenistis huc (*Auditores*, patres, *patroni!*) ut *duellum* palæstricum videatis *arbitri*, inter *germanos* fratres, quod *acerbissimum* futurum suspicor, licet *incruentum*. Nam quod *Ajax Ulyssi*, ceu pusillanimi ducis objecit indicium, *nos* qui diversa à *Marte*, amplexamur castra, serio defendimus, quod

——*Tutius est multo fictis contendere verbis,*
Quam pugnare manu——

Facessat hinc missile *Bellonæ* ferrum, exulent *gladii*, vulnera, & cicatrices, à *nobis*; qui eminus tantummodo pugnantes facturi solum sumus linguale prælium.

Helenam illam, pro qua certatur, *ego* cursim *vobis*

vobis diſſuaviandum exhibuturus venio; at vero *durum* (mehercule) figeris *oſculum*; nam ut olim *Apollo* (Daphne in *lignum* converſa) *oſcula dat ligno*—Sic & *vos* qui *heroinam* hanc viſuri veniſtis, *truncum* ſolummodo *oſculabimini*. Lignea eſt etenim noſtra *Helena*, & *Romano* prodit *cortice* amicta, *E quovis ligno non fit Mercurius*. Lignea igitur oratio, *Lignea* ſunt argumenta, & *Ligneam* hiſtaturam pro *amaſia* capientes, *Ligneam* victoriam reportabunt.

Ovid. Met. lib. 1.

Aſcendite igitur Ligneum veſtrum ſuggeſtum, aſcendite (inquam) & veſtrum ex illo *ligno Mercurium* affabre effictum, & pictum videamus. *Mercurius* erat olim *Eloquentiæ* Deus; quem, ne cui veſtrum ſit mirum, ſi *ex quovis ligno*, cujuſlibet horum, *linguæ* & ingenii *dolabro* effigiari, accurate, non videatis; quandoquidem, ut nos audistis, *E quovis ligno non fit Mercurius*.——

Dixi.

E quovis ligno non fit Mercurius.

Exord.

Auditores Selectiſſimi!

ARtium, & Scientiarum *ſemina* quædam & principia, *animæ* humanæ jam naſcendæ ingenita affirmat *Plato*; ideoque *Socrates* obſtetrici ſeipſum aſſimilavit, his verbis, in *erudienda juventute*, ſe *nullam ſcientiam illis infundere*, ſed potius *intus exiſtentem* educere. Nam ut plantarum ſemina, *Sol* & *Cœlum* calore ſuo, & *influxu* germinare faciunt & fertileſcere, non autem efficere poſſunt, ut fructus à ſua natura alienos producant, (*cardunus enim non dabit uvas*, *Nec dabit inultus ſpicea ſertaruhus*) ſed tantum latentem *naturæ* vim eliciunt;

ciunt: ſimiliter, teneræ *pueritiæ* inſtructores ſumma (qua pollent) arte, *omni* (qua poſſunt) induſtria, non poſſunt ex *quovis* puero eruditum diſcipulum, ex *quolibet* humani generis *germine*, literatum virum efficere. Proinde ex *quovis ligno non fit Mercurius*. Elegantiſſimi cujus *adagii* ſenſus hic maxime, ut opinor, eſt genuinus, quod ſicut *ex tortuoſo* quolibet nodoſoque *ligno*, peritiſſimus omnium artifex ipſe *Dædalus*, aut *Polycletus*, Mercurii *ſtatuam* exculpere non poteſt, aut exarare; ſic nec multum abludit quod *ingeniorum* etiam *fabri*, artium liberalium *præceptores*, *ex quovis futili fungo*, & *ſtupido ſtipite*, politioris literaturæ *ſalem*, & *ſolem* emicando effulgere, incaſſum exſpectant. P. 834

Nam ut in omni *artis* opere, *ſubjectum* requiritur *idoneum*, & materia artificii *capax*; ita in natura ingeniorum, *anima* informationis capax, etiam vel *Cratippo* aut *Ariſtoteli*, eſt ſupponenda: adeo ut ſit pluſquam *Alchimiſta*, qui poteſt ex *plumbeis*, *ferreis*, *ſaxeis ingeniis*, *aureas* eruditionis bracteolas extrahere. **Marcus Tull. Cicero*, omnium (*quos unquam vidit Sol*) eloquentium *prudentiſſimus*, prudentium *eloquentiſſimus*, (quem ut oratorum *Deum*, non qui ſequimur, admiratur poſteritas) filium habuit *Marcum*, *Athenis* educatum, in ipſo *Muſarum* Helicone, ubi *Romanæ*, atque *Atticæ* linguæ ſuccum & ſanguinem potuiſſet imbibere, ubi *præceptorem* habuit *Cratippum*, virum

Confer à cauſa.

* Quam multos ſtultos atque hebetes habuiſſe putas ſcholam *Socratis*, ac *Platonis*, in quibus multos abſque præceptore ullo per ſeipſos in altum evolaſſe, ne præceptores fierent aliorum qui præceptoribus caruiſſent: nullum Virgilio præceptorem legimus. *Horatius Flaccus* de ſuo nihil niſi quod *Plagoſum* dixerit; verberum puerilium credo meminerat, *Cicero* autem ſuum laudibus ampliſſimis celebrare noluit, nec caluit. Contra hujus filius, quantis præceptoribus, patre ſcilicet & *Cratippo*, filius ætatis philoſophorum principe, ſi quid ipſi credimus Ciceroni, quantus nebulo, quamque famoſæ ebrietatis evaſerit, notum eſt, qui ſolo patris vel tacentis aſpectu doctus ac ſobrius evaſiſſe debuerit. *Plato* ipſe & ſi *Socratis* magiſterio glorietur, major tamen eſt gloria *Socratem* excelliſſe, quam ſub *Socrate* didiciſſe. *Franc. Petrarch*——

educu-

edecu matæ integritatis, (qui *eloquentiæ* muſculos quodam ſtyli *fulmine* grandius intonando, exprimere ſolet) qui hanc incudem, diem noctemque ſollicite tundebat; ut *Marcum* ſuum diſcipulum, eruditiorem in *Græcis*, peritiorem in *Latinis*, honeſtiorem in *moribus*, ad Ciceronem *patrem* dimitteret: veruntamen nec *Crat ippus*, magnus ille literarum *Atlas*, peritiſſimus præceptor, nec *Athenæ* literarum *emporium*, Muſarum *domicilium*, nec doctorum *exempla*, qui ab omni fæce terrena, igne quodam divino excocti, vitam degerunt omni argento, omni nive candidiorem, nihil horum omnium, vel *bilum* quidem illi profuerunt,

——*Sed læva in parte mamillæ*
Nil ſalit Arcadico juveni——

Meduſæis enim vitiorum prodigiis inquinatus, bipedum nequiſſimus, ſcelerum vexilliſer, ipſa nequitia nequior, ipſa barbarie barbarior, perſonatus literator (qui ne tranſcennam literam inſpexerat) domum regreditur. Ab *aſino* igitur quærunt *lanam*, undas ex pumice, qui è quolibet *puero* literarum virum, ex quovis *ligno* Mercurium, ſe putant effecturos. Non poteſt agricola omnem *agrum* fertilem efficere, ut omnem pariat frumenti ſpeciem——Namque *hic ſegetes veniunt, illic felicius uvæ Naſcuntur.*——*Neque enim omnis fert omnia tellus.* Arbor ſilveſtris, etiamſi in optimo plantetur horto, ſummaque arte excolatur, nunquam dabit *mitia* poma. *Bos* quamvis peritum habeat domitorem, ad *curſum*, aut bellum non valebit. Quis unquam venator, tigres, lupos, leones circuravit, aut ferinam naturam fecit exuere? Nam ut in *triviis* jactatur compitalibus,——*vitia naturalia non polluntur arte*; nec aliquid agit ultra vires. In eodem prato, *bos* herbam quærit, *Canis* leporem, *cicania* lacertos. *Natura ſequitur ſemina quodque ſua.* In eodem cœlo *Jupiter*

Jupiter ad occaſum, *Venus* ad ortum, *Sol Boream*, *Luna* auſtrum verſus, circumrotatur, *naturalem* ſibi perficientes *motum*. Liberorum veſtrorum *ingenia*, urinis figulinis ſimillima ſunt, quarum multas, in ipſum etiamſi *oceanum*, ſimul injeceris, *aliæ* tamen *aliis* citius erunt impletæ, avidiuſque circumfuſam aquam imbibent: Si *lagenam*, latum habentem orificium, *ampullam* autem cum auguſta, quam vocant, lura, nectareo uvarum ſucco implere velitis, lagena *cyathatim* abſorbet infuſum liquorem; ampulla autem vix *guttatim* admittent, dulciſluum illud nectar humi diſperdit. *Epherus* & *Theopompus*, eundem habuerunt *Iſocratem* præceptorem peritiſſimum, eaſdem certiſſimas *artis* regulas; ut *Æthiops* citius dealbaretur lavando, quam vel ut hic fræno, vel *illo* calcari non indigeret. *Simia* (ut aiunt) *erit Simia tametſi aurea geſtat inſignia*, Luceat ſplendidiſſimus *Phœbus* in ſterquilinium, nil niſi graveolens *ſuccor* eliCitur: irriget *Jupiter* ſalebroſas rupes, non tamen herbeſcunt; nec *ſolo*, nec *cœlo*, lapidoſa terra, arenoſa gleba fertileſcet. Quocirca, ut paulo magis incitatis paſſibus noſtra ad metam feſtinet oratio, ſi *noctuas* Athenas, ſi *aſinos* ad lyram mittatis, noctuas & aſinos rurſum recipite; ſi anſer inter *olores* ſtrepat, non eſt penes artem *pædagogicam* ad *Cygneam* cantionem revocare. *Bœotica* illa *ingenia* (ut diſtorta ligna) *non faciunt Mercurium*. Veruntamen ſi votis eſſet agendum, O quam vellent omnes pædagogo! O quam velit præceptor noſter, ut omnes noſtrum evadamus in *veros* impenſe *docto*! Imo, ſi *labores* immenſi, Herculei, aliquid hac in re potuiſſent, ipſam *virtutem*, ſe non denegatum *ſuis*, exiſtimo.

Veſtra eſt (*Auditores*) veſtra eſt hæc *ſchola*, veſtri ſunt *liberi*, veſtra ſunt *ſtipendia*; O utinam in veſtra eſſet poteſtate indolem puerorum mul-

toaum

Cicer. ad Attic. Quintil. l. 10. cap. 1. *Theodorus* dicere ſolebat, *Protagoram* præceptorem omnium fidiſſimum, *dextra* manu porrigere auditoribus ſuis ſcientiam, *illos* vero *ſiniſtra* capere--Bruſon l. 6. cap. 2.

torum (qui *Colossæa* humeris *Cratippi* nostri sunt *onera*) sic mutare, ut vitilem togam mox sumptuari, vel *morum* probitate, vel *scientiæ* nobilitate inclarescant. Sed cum *vota* nullum habeant hic locum, cogitate quæso apud vos, quam miserimam traducunt vitam *Ludorum magistri*, qui præter *labores* suos frustra susceptos, de bardis & *fatuis* ingeniis instituendis, incurrunt in odium parentum: Hinc *caprata* frons, *dimissum* supercilium, *muta* lingua: Quid dixi? *mutam* linguam! imo *multiloquam*, ne dicam *stultiloquam*; quæ aculeatis verbis, virulentis convitiis *illos* insequitur; ut necessum sit aut *præceptorem* parum esse idoneum, uti clamant, & peritum; aut *pares* in liberis eorum erudiendis *labores* non impendere. Hei mihi! nunc dicrum illa *Leonidæ* querela merito est revocanda; *Docendi provinciam obscuram, ingratam, ignobilem, & contemptam esse*: ut *antiquum* illud invaleat etiam apud nos proverbium, *Jovem ipsum, homines quos odio prosequitur, efficere Pædagogos*, & in hoc sordidum & illiberale docendi *principium* intrudere. Atque hinc esse autumo, quod apud Lucianum *Menippus*, analphabetariorum doctrinam, & institutionem, *Polyxeni* apud *inferos* pro pœna, qua vitæ culpam expiet, affingat—— Sed in quam (demens!) efferor *Charybdim*? *O navis refer te in portum*, nimium diu in hac *sentina* hæsimus. Vos (*Auditores!*) æquiores este studiorum nostrorum æstimatores, nostrum suscipite patrocinium, asserite labores nostros à *colubrinis* hisce morsibus; & verissimum hoc putate proverbium; quod *E quovis ligno non fit Mercurius*.

P. 131.

Dixi.

E quo-

E quovis ligno fit Mercurius. Opponens.

Auditores auritissimi!

PHysiognomum quendam, nomine *Zopyrum*, qui se profitebatur ex *habitu* corporis, & oris *lineamentis*, posse hominis ingenium certo deprehendere, inspecto *Socrate* excellentissimo omnium Philosopho (quem *Apollo*, ut sapientissimum, *suo* celebratis *Oraculo*) pronuntiasse ferunt, *illum esse hominem bardum, ad stupidum, lascivum, violentum, & intemperantem*. Unde cum astantes ejus *amici*, vehementer indignati, minarentur homini, *Socrates* illos cohibuit, asserens *hominem* nihil esse mentitum, cum *omnino talis* (inquit) *futurus essem*, nisi *Philosophiæ studium me emendasset*. Quo responso *nobis* innuere velit pessimas *naturas*, iratas, morosas, bardas, insulsas, posse eluere hasce *vitiorum* fæces, naturæque pravitatem, ut ex lascivo *Castus*, ex temulento *sobrius*, ex iracundo *mansuetus* aliquando emergat, adeo ut *institutionis* ope, educationis cura, qui *natura est malus*, *cultura sit bonus*, qui à *Musarum* choro alienus, qui à boni virtutisque tramite disjunctus, in optimum virum sæpius evadat ——In quem *ego* dum efferor *Neptunum*, veritate *duce*, vestraque patientia *comite*, meridiano jubare clarius faxim eluceseat, *ex quovis ligno non fieri posse Mercurium*.—— Expositio.

Cujus genuinus sententiæ sensus, nihil aliud intimare videtur, quam ut ex diutissimo ligno, scrupulosis nodis undique referto, perfecta tandem animalis creaturæ fiat *Idea*: Sic itidem ex ignaviissimo puero, & stupidissimo, qui cuiquam è plebe, videatur omnis ingenii vacuus, *peritus* demum & *paratus*, præter omnium

omnium expectationem evadat discipulus.

Confirm. à causa, &c.

Nec cuique mirum videatur, vel primo aspectu improbabile: quid enim non vincet invincibilis labor? Tanta enim ejus potentia, efficacia tanta, quod turriferas civitates, adamantinis muris, & januis undique circumseptas, *solo* adæquaverit: prædura *marmoris* saxa perruperit; quid ni etiam obsecro ex otioso nebulone, virum doctrina efficiat consummatum? Licet enim puer, qui primam ætatis partem soporifera transegit desidia, *Musarum* castra postmodum, & literariæ militiæ limites ingressus, molestus *doctori* videatur, *sibique* etiam *ipsi* injucundus, quia ob priorem ignaviam, grave laboris onus haud facile potest sustinere: tandem tamen somnifero excusso otii torpore, novenam *Pieridum* turbam alacris amplectitur. * *Cleanthem* ferunt ingenio fuisse adeo hebetem, ut nemo *illum* in disciplinam suam recipere velit, quo *naturæ* vitio pudefactus adolescens, labores suscepit plusquam Herculeos, posteaque non infimi subsellii evasit Philosophus: † *Demosthenes* cura & institutione emendavit balbutientis linguæ titubantiam, & literam *Rho*, quam prius non potuit, articulate pronuntiare assuevit. Quis nescit *Hesiodum*, pastorem in *Ascræis* vallibus, è *bubulco* sordidissimo, in *poëtam* peritissimum evasisse? *Nicander* Colophonius, homo rerum rusticarum ignarus, & insolens agricolendi rationem argutissime explicasse dicitur; *Aratus* in Astronomia permediocriter versatus stel-

* Certe *Abderitis* nihil stupidius unde *Martiali*, lib. 10. epigram. 25. *Abderitena* pectora plebis habes—— & *Tatianus*.

† ἀβδηρόλογον vocat hominem nugas tantum blaterantem. & tamen *Democritus* physicus acutissimus *Abderita* fuit, teste inter alios Pomponio *Mela*: Quare de eo recte *Juvenalis* lib. 4. Sat. 1. cujus prudentia monstrat, Summos posse viros, & magna exempla daturos Vervecum in patria crassoque sub aere nasci. Illustri quoque hac de re locas apud Apulejum in apologia ubi inter alia inquit *apud sordidissimos Scythas* Anacharsis sapiens natus est, apud Athenienses catos Miletides fatuus.

larum

larum cursus, cæterorum motus, non secus perstrinxit, ac si in ipsius *Saturni* sinu fuisset educatus. Quot etiam sunt in agris & oppidis, inter *Pana* & *Sylvanos*, inter *Vulcanum* & *Cyclopas*, præclara hominum ingenia, qui *præceptorum* optimorum penuria, maligna rei domesticæ angustia, (ceu agri pingues & inculti) sylvescunt degeneres: Fertur in historia, quod si *viperæ* inter balsamum & suavissima aromata enutriantur veneni expertes, medicorum usui apprime inserviunt: quanto magis homines bene à *pueritia* educati, optimi fiant literarum & virtutum *assecutores*; si autem sub mali præceptoris & negligentis manu crescant ferula, in *epicuri de grege porcos*, in lupos, tigres, asinos, convertuntur. *Cereus in vitium* flecti, puer est, *Cereus* etiam in *virtutem*, in quam velis formam, mutandus: unde *etymologistæ*, dici volunt *puerum*, quasi purum; ut enim in abrasa tabula, aut *pura* charta virginea, cujuslibet formæ *literas* inscribere licet: pari modo, & *puerilis* indoles, omnis scientiæ capax est: quod si *peritus* magister, salubria impresserit præcepta, si perite & methodice *eum* erudierit, omni *doctrinæ* genere instructissimus audiet.

In primis igitur *parentum* votis, in primis hoc esset parentum *studiis*, ut quam literatissimos, quam prudentissimos, quam peritissimos, conquirant filiis suis *pædagogos*: Alioquin idem omnino *illis* obventurum est, quod *Philippo Macedoni*, cujus equisones, cum naturam *Bucephali* sui excellentem minus perspectam haberent, verbere & stimulis coërcere conati, *equum* nobilissimum perdidissent, nisi ipsemet *Alexander* adhuc parvulus, eorum impetitiæ occurrisset, fusteque omni, & calcaribus abjectis, *equum* ex animi sui sententia, ad cursum

Asperos & immites pulsos in optimos equos evadere, cum idonea illis disciplina & institutio adhiberur. *Plut. in Them.*

sum velociſſime incitaſſet, nutuque ſuo flectendum curaſſet. Annon obſecro ſæpe videmus, ex *curviſſimo* virgulto rectiſſimam *arborem*; ex rudi lapide elegantiſſimam ſtatuam; ex acerbiſſima *malo* ſylveſtri, *mitia* poma, inſitione ſola proveniſſe? ut *arti* nihil ſit impoſſibile, nihil impervium. *Beluæ* ipſæ, quanquam immani feritate horribiles, *ingenii* humani peritia domantur, & manſueſcunt. Plus enim *arte* quam *Marte*, mente quam *manu* effici poſſe, compertum eſt. Quemadmodum enim in omnibus præterea artibus acuminoſa requiritur *artificii* peritia, ita in hac *artium* arte, ſagaciſſima doctorum induſtria deſideratur, qua latentes puerilis *ætatis* divinos *igniculos* exſuſcitarent, ne meſſis in *culmo*, fructus in *flore* deſtruatur, & ſummæ indolis adoleſcentuli, ſola *præceptorum* imperitia diſtorqueantur. Si enim prudenti quadam *obſtetrice*, nobis dum naſcimur, opus eſt; quanto magis prudentiſſimo præceptore, cujus *unius* opera, animus in artium cognitione ſolet renaſci. Quocirca, ne veſtras aures, longa nimis morarer ambage, aut nauſeante prolixitate inceſtarum, cum abunde vidiſtis comprobatum, *Artem* aliquoties poſſe *naturæ* defectus redintegrare, è feroci manſuetum reddere, è curvo rectum, ex amaro dulcem, & è duro marmore politam imaginem; cur non etiam *arte*, & peritia *præceptoris*, ex hebetiſſimo ingenio, evadat tandem vir egregie doctus; multi juga literarum cognitione præcellens; cum videamus *Cleanthem*, ignari doctoris ope, *naturæ* malitiam ſupereſſe; *Demoſthenem* balbutientiam ſuam dedidiciſſe; *Socratem*, ſola *Philoſophia* magiſtra, nequiſſimos illos, quos habuit ingenitos ſuæ *naturæ* mores, exuiſſe. Proinde quid eſt quod *ego* dubitem, idque non majori *audacia* quam *veritate*

Nemo adeo ferus eſt, ut non mitescere poſſit, ſi modo culturæ patientem commoder aurem *Horat Epiſt. 1. lib. 1*

Pag. 131.

tate; in ipſa jam calce orationis, aſſirmare? *E quovis ligno fieri poſſe Mercurium.*

Dixi.

Quæſitum eſt, *An ex quovis ligno ſit Mercurius.*

Viri verè Apollinares!

Audiviſtis *Antagoniſtas* hoſce, bellaque *inter geminos pluſquam civilia fratres*, qui, tanquam pro *Argiva* illa decertaſſent *Helena*, ſuas utrinque copias conſcripſerunt, inque aciem diſpoſuerunt, jam autem *judicio ſtantve cadantve meo*. Imparatus autem, & omnimode imperitus *ego* ortam dirimere controverſiam, cum plane neſciam, rem adeo *intricatam gemina ſuſpendere lance Ancipitis libræ*; Vos igitur *veſtram* mutate operam, *ego* fimbellam elevabo, *vos* in qua plaxerit lancis parte, *veſtram* immittite calculum, & utri libuerit, deferatis lauream——

Junior, ut audiſtis, tantam demonſtravit ineſſe *puerorum* indoli ineptitudinem, *plumbeam* ſtupiditatem, *aſininam* hebetudinem, quod pluſquam *Herculei* laboris ſit, ex *illis*, ſubtiliſſimos *Philoſophos*, flexanimos Oratores, ingenioſos *Poëtas*, edolare; non ſecus ac ex nodoſo & diſtorto ligno venuſtam *Mercurii* ſtatuam affabre exſculpere: *Senior* contra, ampulloſo *Orationis* gyro, calamiſtrato *rationis* cincinno, *nobis* perſuaſiſſe videtur, *neminem* eſſe tam *Bœotico* ingenio, tam fungum, *Antronium* aſinum, acuminis plane piſtillo obtuſioris, quin in virum literis perpolitiſſimum evadat, qui *Demoſthenem* in eloquentia, *Homerum* in poëſi, *Orpheum* ceu *Apollinem* potius ipſum, in re *muſica*, in certamen auſit pre-

provocare. Et proculdubio, omni fere *fide majus* esset, miranda *industriæ* & *laboris* effecta revolvere, *stupenda* ingeniosorum virorum *inventa*, suscepta, & gesta recensere. Quid enim aliud est quod *Poëtæ* fabulantur, *Orpheum* sylvas, saxa, feras & *montes* dulcisona suæ *lyræ* modulatione incantatos post se traxisse, quam homines *agrestes*, effrænis moribus, efferoque ingenio imbutos, ad meliorem *vitæ* rationem literarum studio reduxisse? *Latomos* videmus ex rudibus, & scabrosis lapidibus, elegantissima ædificia extruere, immites *Leones*, feros *Ursos*, hominum peritia ciurari. Hodiernus hic *Phœbi* oculus multas intuetur terræ partes infrugiferas? quæ mira feracitate fruticescerent, si perita cujusquam *agricolæ* manu subigerentur. Quid? annon *ursi* informes à partu catulos lambendo effermant? Quid autem si *puer* hebes sit & ignavus, at certe si *præceptor* omnem, quam potest, adhibeat industriam, quid obstat quo minus *illum* sic instituat, ut evadat *Antistes* musarum, & literarum *delitium*. Quidni id obveniat ingeniis, quod *Miloris* olim lateribus, qui *vitulum* subinde tollendo, *bovem* aliquando tandem portare assuevit? *Adamis* una tantummodo re mollescit, ad ictus *ferri* durissimos semper indomitus. *Lutum* igne obdurescit, *cera* autem liquescit: *Puerorum* ingenium, aliud *mansuete* tractatum, evadat optimum; aliud plus *verberibus* efficiet. Adeo ut *præceptorum* aut incuria, aut imperitia, videtur contingere, si E *quovis ligno non fit Mercurius*.

Egregium nauclerum adversa tempestas arguit; insignis sculptor, quo duriorem, ac minus obsequentem nactus est materiam, hoc majus suæ artis miraculum præbet.

Comparatio utriusque p. 29.

Quod si tamen acutiori *mentis* oculo, omni remoto peristromate, *rem* ipsam penitius paulo intueri vultis, aliter fortasse sentietis: Quis enim *mortalium* adeo potens est, ut valeat è *subjecta* prorsus *inhabili*, stupendum aliquid *artis* suæ specimen exhibere? Non potest *aurifex* ex stanno

no aut ferro, tam venustum poculum effingere: Neque ipse *Dædalus*, si jam esset redivivus, è gibboso quovis stipite statuam exigere. *Natura* nennullis negavit *ingenium*, aliis quibus blandior indulget, facultatem dedit, ut omnibus omnium literarum numeris sint absoluti. Quis jam *naturæ* cursum immutabit? cum *non eadem tribuunt cœlestes Dona quibusvis: seu formam, sive ingenium virsque loquendi*? Lingua *Ciceroni* favet magis, mens *Senecæ* ditior, & *Catoni*. Demosthenes, *orationis* quasi fulmine, & *flumine*, huc illuc *animos* auditorum facillime capit; *Aristoteles* in occultis *naturæ* subtilitatibus exercetur. Adeo ut cum ad res tam diversas, à *natura* disponimur, impossibile est, ut *omnis* ad *omnia* fit idoneus, aut qui indocilem habeat animum, *vir* fiat egregie doctus; quantumvis ipsum *Apollinem* magistrum nactus fuerit. At vero longe facilius est, *è quovis ligno Mercurium*, quam è quovis puero discipulum facere eruditum. *Ligna* enim non possunt à *malleo*, serra, aut *dolabra* se subtrahere; *pueri* autem sæpissime otiantur, & delitescunt. Præterea cum *eruditionis* omne genus, aut *oculis*, aut *auribus* imbibatur, difficilimum est puerorum *auribus* sic imperare, ut auscultare velint, adeo ut *artium* præcepta *illis* tradita diffluant, non secus ac *aqua* in pertusum *Danaidum* dolium infusa, aut *imber* in rupes cadens, qui subinde repercutitur.

Inter omnes *Romanorum Imperatores* quis meliorem sortitus fuit *præceptorem*, quam *Nero*? quem tu *Seneca* institutis imbuisti tuis, idque summo tuo & indefesso studio, labore, nocteque dieque, *unicum* anxie curasse, visus es, ut *pupillum* tuum scientia, & *artibus*, vita & moribus, regia stola, solio *Imperatorio* dignissimum formares. Sed *arenæ* tua *semina* mandasti; operamque omnem & *oleum* perdidisti. *Nero* enim etiamnum

amnum *Nero* perſtiterit, omnigenis vitiorum ſordibus, voraginoſa ſcelerum *Lerna* immerſus, *Cimmeriis* ignorantiæ tenebris occæcatus, adeo ut *Philoſophum* ne pictum quidem, quod aiunt, unquam viderit, & (ut verbo dicam) ipſo factus eſt *ſcelere ſceleratior*. Nemo ſanus (ut opinor) culpam in *præceptorem* conferet, tanquam parum idoneum, ad *regiam* indolem inſtituendam; ſed in nequiſſimum potius, & diſtortum plane, ipſius *Neronis* ingenium, Nam *lancea* non fit ex *thymbra*; aliud *noctua*, aliud *cornix*, aliud *pſittacus*, aliud *coturnix* ſonat, ut citius quilibet, faciliuſque poterit *Heraclito* riſum, aut *Democrito* excitare fletum, quam aliquorum *tardi-diſcentium* (ut *Gellii* verbo utar) ſic promovere, ut vel *parentum*, vel ſuorum *præceptorum*, ſuiſve demum *ipſorum*, ſpei, laboribus, votis, reſpondeant.

Cæterum ea ſane nunc dierum deploranda eſt *ſcholarum*, & preceptorum conditio, *miſeria vel baſti miſeranda*, quod cum *plumbeum* quodlibet, aut *Bœoticum* ingenium, exſpectatum in ſtudiis profectum non aſſequitur; veſana intemperies *parentum* ſtatim acuitur in ipſum *præceptorem*, * in quem ceu *Tiſiphone* ipſa, cæteræque *furiæ* involvant, *famam* ejus, virulentis opprobriis, falſiſſimis mendaciis *conſciſſunt*, dilaniant. Quid? num putant *homuli* iſti, penes eſſe *præceptorem*, ut ex *aſino* faceret *equum*, ex ſtupido acuminoſum, ni forte eum tanquam alterum *Deucalionem*, & *Pyrrham*, haberi velint, qui (ut eſt in fabulis) duriſſima *ſaxa*, in vivos *homines* tranſmutabant.

O *Pædagogi*, omnium quos *terra* nutrit, *hominum* infeliciſſimi! Quis *veſtros* unquam *labores* fando percenſeat? Quis *angores animi* verbis exprimat? *Suſpiriis* aut ſingultibus adæquet? Ipſius hercle *ſcholæ* (dicam an *piſtrini*? Nam

* Culpa *docentis* Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ, Nil ſalit Arcadico juveni. *Juven. Sat.* 8.

σχολὴ protuldubio *Ironice* dicitur, *a* utpote ἄ-σχολος, niſi à σχολὴ deducere mallemus) *ipſius*, inquam, *ſcholæ* veſtræ parietes, (qui veſtros vident labores, *b* audiunt querelas, teſtes ſunt votorum;) *veſtra* ſæpius de cauſa condolentes, in *lacrymas* ſe ſolvunt, nec non ipſi lapides in *fletus* prorumpunt, amariſſimos. Debetis enim aliquorum *ſtultitiam* perpeti, dum ſapientiores fiant; *arrogantiam* perferre, dum evadant modeſtiores; *difficultatem* exſorbere omnem, dum rudiores penitus exolantur; commiſſos in itinere exiſtimare, *vobis* tanquam ducibus, ignaros viæ, agique *fidem*, & exiſtimationem veſtram, niſi *ſalvos*, & incolumes ad finem perduxeritis, *veſtra* plane non laudatur *opera*, niſi exiſtat *opus*: non eſt ſatis *docere* juvenem, niſi appareat *doctus*. Sed qua de cauſa, moroſi illi *parentes* exigunt à *vobis*, ut filii ſui quamvis ingenio non omnino quidem *bardi*, tardi tamen, fiant doctiſſimi, cum *ipſi* ab agris ſuis non expectant *triticum*, ubi hordeum ſeminarunt; nec *roſas*, ubi carduos conſeverant; nec *annulum*, aut armillam *auream*, ab artifice, cui *ferrum* vel plumbum fabricandum dederant. Quamobrem, ut uno omnia comprehendam manipulo, cum *Poëta* ſtatuere viſum eſt, *Vir ſapiens nunquam direxit brachia contra Torrentem*——

Invita *Minerva*, non eſt quod procemur obſtetricantem *artis* & *laboris* operam; velut enim, *Non dulceme quovis, apis ingenioſa liquorem, Flore*

a *Ariſtophanes* à *cura*, qua ſe cogitabundi illic & anxii perpetuo macerant

b Genus hominum profecto, quo nihil calamitoſius, nihil afflictius nihil æque *Diis* invitum; neque enim τοῖς κακοῖς τάραχος tantum ſunt obnoxii; quemadmodum indicat *Epigramma* Græcum) verum ſexcentis, ut qui ſemper fordidi in *ludis* illis ſuis (in *lutis* dixi?) imo *piſtriſtis* potius ac *carnificinis*, inter *puerorum* greges conſeneſcant laboribus, obſurdeſcunt clamoribus, fœtore, pædorque contabeſcant——*Eraſm. Moria*——*Pædagogus* (tanquam alter *Prometheus* ad Caucaſum à *Jove* damnatus, vultures perpetuo intentos lamatu paſcens,) variis *Vulturiorum* dolorum curarumque ſtimulis exeſus eſt——Ego ne Ulyſſeos quidem labores cum noſtris conferendos eſſe cenſuerim. *Eraſm.*

ſed germina, mella legit: Pari ratione (*Tu* noſter ſolertiſſime *Crabippe!*) non potes è quolibit *Marco*, è quolibet *Nerone*, ex quovis *ingenio*, niſi apto, *docili* & capaci, virum efficere literatum: *E quovis enim ligno non fit Mercurius.*

Dixi.

Lauriferi Oratio.

Digniſſimi Domini!

POſt occiſum Pythonem, *Pythios* inſtituiſſe ludos *Apollo* dicitur, in quibus qui ſe ſtrenue geſſiſſet—— *Eſculea capiebat frondis honorem.*—— Vos jam *Agoniſtas* vidiſtis vario *Marte*, varia *arte* decertantes; alios in *Oratoria*, alios in *Poëtica*, in *Muſica* alios, in quibus *victor* quiſque ſuum exſpectat præmium. Si *veſtram* placeat *nobis* indulgere veniam, *Apollo* noſter velit, ut *ſuæ arboris* honore ſinguli fruantur, *laureamque*, victoriæ *inſignia* repertent. Tu itaque N. N. qui divina tua *muſa* nobis ſtupefactos feciſti animos, *Apollinis* tui *Poëta* laureus, *aureus* eſto. Adeſdum *induc*, *diſcede*; ſequimini hunc, *vos* ſperatiſſimi *pueri*, *Macti* eſte in *ſtudiis*, muſas diligite, ut non in *Helicone* tantum celebres, ſed in omni *terrarum* orbe, veſtra *laus* ſydereos ſurgat ad uſque polos——

Dixi.

Valedictoria.

MOrem fuiſſe apud *Perſas* (aiunt) ut *Orientem* ſolem, geſtienti lætitia, ſummaque adoratione excipere ſoliti eſſent: *Occidentem*, magno

magno ejulatu, luctuque, quaſi nunquam poſtea oriturum. *Vos* eſtis (honorandi *Domini*) vos eſtis ille *Sol*, illi *Soles*, *nos* autem, ut *Peiſæ*; Veſter in has ædes *ingreſſus*, ceu ortus *Solaris* emicuit, & hunc læti accepimus; *abſceſſus* hinc, velut *occaſus* quidam videtur, quem *planctu*, lacrymis, ſuſpiriis, *mœſti* proſequimur. Adeo ut quod S. P. Q. R. Auguſti *Cæſaris* obitum lugens optaſſe fertur, *Cæſarem aut non fuiſſe natum, aut natum non fuiſſe morituram*: in nobis merito invaleat *votum*, vos in haſce noſtræ *Minervæ* ædes, vel prorſus non introiſſe, vel jam ingreſſos manſiſſe diutius.

Sed nec vota valent, properat occiduus præſentiæ veſtræ *Phœbus*, anhelos equos in ſuæ *Tethyos* ſtabulare gremio; & *obtuſas* laſſatæ patientiæ *aures*, dulciori *ælibi* recreare *harmonia*. Hinc *Chorus* omnis, noſter ſcholaſticus, *Solvit ſe in luctum, & lacrymas* magnaque ſuſpiria. Nec immerito; non enim aliud poſſumus *exſpectare*, *nil* aliud *ſperare*, quam ut *Cimmeriis* obtectatorum *tenebris* involvamur.

Inviti (fatemur) *vobis* valedicimus, habetis ῥῥωσθε λυπηρόταλον. Hoc unum *valedicturi* enixe petimus, ut quanquam aureus veſtræ præſentiæ radius, *nobis* amplius impræſentiarum non affulſerit, detur tamen de futuro, ut *influxus*, ut fulgor favoris & patrocinii veſtri, in *Muſas* noſtras, ceu ætherei *ſolis* in lunam *reflexus*, reſplendeat. Hac ſiquidem ratione, *veſtræ* hujus *ſchola* alumni, *læti* indies cantabimus——

——Sol occubuit, *nox* nulla ſequuta eſt.

Dixi.

Altera Valedictoria.

POst longam, & periculosam navigationem, O quam gratus est opportunus portus quam exspectatus! Vos *Auditores*, in hanc *Scholam*, hoc Palladis delubrum, ceu naviculam quandam conscendistis; quæ *aures* vestras, orationum nostrarum *fluminibus*, abreptas secum trahens, tanquam in *altum*, in immensum *verborum* pelagus, longius æquo deduxit, ubi (tanquam in *iracundo* quodam *Adria*) flantibus, & restantibus ventis, cum vario aliquandiu *Neptuno* luctati, verbosæ *nostræ* petulantiæ, velut impetuosus *Æoli* afflatus, *vestram*, quam primitus experti sumus in conscensu hoc *vestro*, concussit fere, quassavit saltem vereor, *æquanimitatem*, & in nauseantis *tædii* scopulos multoties illisit; adeo ut *naufragium* sæpiuscule, *attentionis* vestræ proculdubio fecerimus. *Palinurus* autem noster, qui in *puppi* sedet nauclerus: *me* tanquam *Mesonautam*, in celsissimo *Carchesio* speculatorem posuit. *Ego* veruntamen hactenus nihil longe lateque conspicatus, præter *cælum undique & undique pontum*; nunc demum ex summa mali *antenna*, in qua jam diu speculabundus steterim, tandem aliquando *ripam* video, & altissima *domorum* è longinquo fastigia; quod si serenus *vestri* favoris *Zephyrus*, nostra aliquantisper *carbasa* diutius impleverit, ad *Caput-Bonæ-Spei* appellemus illico.

Nolite quæso (*patientissimæ* auris *Domini*) Nolite quæso, jam committere, ut præ prioris tamdiutinæ *navigationis* fastidio, *navis* nostra, jam fere in *portu*, naufragium patiatur. *Unum* est & *unicum*, quod *Præceptor* noster rogatum *vos* velit, ut *veniam pro laude*, hisce *pupillis* suis, ex immensa

mensa *vestra* (qua polletis) humanitate, indulgeatis. Valde enim metuit, ne prolixitas hæc *Scholasticarum* quisquiliarum, puerilium*que cre*pundiorum tinnitus, *vobis* fuerit offendiculo; ut talem *vos* ideo *nobis* remetiamini gratiam, qualem olim *Augustus Cæsar*, *argutam*, non sine *sale* mordacem, reprehensionem, *privato* cuidam generosa *Romanoi*, quoillum ad pertenuem cœnam invitaverat, longe longeque infra tantæ *majestatis* excellentiam, *nesciebam me tibi fuisse tam familiarem.* Ignoscatis igitur (suppliciſsime petimus) tam insolentissimæ *nostrorum* Audaciæ, quæ *vos* huc *invitaverit*: Ignoscatis balbutienti huic *puerilitiæ* quæ nihil exspectatione vestra dignum *præstiterit*; Ignoscatis demum loquaci nostræ *prolixitati*, quæ tam diu *vos* detinuerit; & pergite, (summissime precor) pergite, quæso, *nos*, teneros *Musarum* alumnos, blandissimis indulgentiæ *vestræ* ulnis amplecti; atque *Minervam* nostram, in *frigescenti*, imo *malignanti* horum temporum *sydere*, propiori *radiorum* vestrorum *influxu* fovere, ne denuo soboleſcens abortiat *Scholas*; & *nos* agnoscemus vestras *Reverentias* studiorum nostrorum solos *patronos*, aut *Deos* quosdam potius *Tutelares*; tantique beneficii memoriam perquam gratissimo æternum animo recolemus.

Dixi.

Qui-

Quæstiones aliquot declamatoriæ.

ARatoris rastrum quam *Oratoris* rostrum expetibilius sit ?
Ajaci potius quam *Ulyssi*, *Achillis* arma deferri debeant ?
Præstet esse *Achilles*, invidiæ obnoxius, quam *Thersites* ab illo immunis ?
Rectius fecit *Crates*, qui *aurum* in mare projecit quam *Midas*, qui adeo magnifecit.
Diogenis dolium, *an Alexandri* solium expetibilius sit ?
Lucretia bene fecit, quando seipsam interfecit ?
Præstet inopem esse, quam *impium* ?
Malus sit, qui *sibi soli* est *bonus* ?
——Peragat tranquilla potestas,
Quod violenta nequit ?——
Minimum *libere* deceat, cui multum *licet* ?
Honesta *mors*, turpi *vitæ* sit anteferenda ?
Qui *ducit* uxorem libertati *valedicit* ?
Præstat *virum* pecunia, quam *pecuniam* viro indigentem respicere ?
Educatio publica privatæ præferenda sit ?
Aurea *libertas* auro *pretiosior* omni ?
Melior sit consulta *tarditas*, quam temeraria *celeritas* ?
Fortes creantur fortibus, & boni bonis ?
Minus est servasse repertum, quam quæsisse decus ?
Cuivis homini contingat adire Corinthum ?
Liceat *fœminis* imperare ?
Magistratus *juveni* sit committendus ?
——Omnia grandior ætas Quæ fugiamus habet ?
Nulla ferunt anno venientes commoda secum ?
Magnates fiat magnetes ?
——Melius nil cœlibe vita ?

Nihil

Nihil scire sit vita jucundissima ?
Ex quovis ligno fit Mercurius ?
Præstet *jejunare* cum Musis, quam *prandere* cum Sardanapalo ?
Regnorum eversio fiat, non *murorum* sed morum casu ?
Seniores annis, sint saniores animis ?
Martis castra, quam *Mercurii* comitari præstet ?
Præstat *nequaquam*, quam *nequam* esse ?
Actum est *de homine*, quum actum est de *nomine* ?
Præstat aquam, an vinum bibere ?
Plus *oneris* quam *honoris* in Magistratu ?
Verna, quam hyberna melior *anni* sit tempestas ?
Regi an *legi* deferendum sit judicium *imperium* ?
Poëtæ nascantur, non fiant ?
Bona corporis sint animi mala ?
Secundæ res felicem, magnum vero faciant adversæ ?
Vincere cor proprium minus est, quam vincere mundum ?
Plus debuit *Alexander Aristoteli* præceptori, quam *Philippo* patri ?
Vnum in bellis *Ajacem*, quam decem *Ulysses* habere præstat ?
Tantum *sumus*, quantum *scimus* ?
Vtilius sit Socratem de *moribus*, quam Hypocratem de *humoribus* disputantem audire ?
Sitis voluptatis parit febrem ingenii ?
Magnum sit *ei* damnum, cui mala fama lucrum ?
Κρεῖττον ὀφθῆναι ἢ ἀκουσθῆναι ;
Sæpius ad laudem atque virtutem, *natura* sine doctrina, quam sine natura *doctrina* valeat ?
Dominetur regibus aurum ?
Deteriores simus omnes licentia ?
Nulla fides, regni sociis ?

Vtrum

Viginti

Viginti duæ *Quæſtiones* træſtico comprehenſæ, *quæ* omnia *Logicorum* argumentorum *capita* eliciunt : & puerilem *Inventionem* in Excogitandis rebus valde poſſunt adjuvare, ex *Villeſii* Mnemonica huc adſcriptæ.

AN ? *quis ? quid ? cujus ? cui ? quo ? quibus auxiliis ? cur ?*

Quomodo ? circa quid ? qualis ? quantum ? ex, in & a quo ?

Quamdiu ? ubi ? quando ? quoties ? quot uplex ? quot & unde ?

An *ſit* ? Hæc quæſtio ad argumentum indefinitum referenda eſt.

3. Quis *author* { *Motus ?* *Operis ?* *Facti ?* *Dicti ?* *Scripti ?* *Conſilii ?* } Hæ nimirum quæſtiones *cauſam* efficientem reſpiciunt.

3. Quid { *eſt* Definitio. | *Continetur ?* *Inhæret ?* *Adhæret ?* } Adjunctum. { *Locatum.* *Inhærens.* *Adhærens* | *Movetur ?* *Fit ?* *Dictum eſt ?* *Scriptum eſt ?* *Deliberatum eſt ?* } effectu.

4. Cujus *exiſtit* ? Subjectum *recipiens* ad ſe.

5. Cui *comparatur.* { *Quantitate.* *Qualitate.* } Argumentum. { Par. Majus. Minus. Simile. Diſſimile. }

6. Quo { *Tendit ?* Locus ad quem. *Spectat hæc ſententia ?* Teſtarum. }

7. Quibus auxiliis *feceritne* { *Solus ?* Cauſa ſolitaria, | *Cum aliis tanquam* { *Principalis ?* *Æqualis ?* *Inferior ?* } | *Cum inſtrumentis ?* cauſa inſtrumentalis. } Efficientes *ſecundi modi.*

8. Cur ? *Cauſa finalis.*

9. Quomodo *factum utrum* { *Procreando ?* *Conſervando ?* *Abolendo ?* *Labefactando ?* } Efficientes : *primi modi.* | { *Natura ?* *Conſilio ?* *Neceſſitate ?* *Fortuna ?* } Efficientes : *tertii modi.* | *per Imprudentiam ?*

10. Circa quid ? Subjectum *circa* quid *vel* objectum.

11. Qualis *exiſtet ?* { Forma. Conjugatum. Deſcriptio. }

12. Quantum ? adjunctum quantitatis.

13. Ex quo *ſit* ? materia.

14. In quo { *Inhæret ?* Subjectum adjunctorum inhærentium. | *Exercetur ?* Adjunctum occupatum. }

15. *A quo distinguitur* viz. tanquam { *Diversum?* *Disparatum?* *Relatum?* *Adversum?* *Contradicens?* *Privans?* } Argumenta Dissentanea.

16. Quam diu? Adjunctum *temporis* mensurati.
17. Ubi? *Locus, sive* subjectum continens.
18. Quando? *Adjunctum* temporis *designati.*
19. Quoties? *Adjunctum* temporis *numerati.*

20. Quotuplex? *Distributio* { *Ex causis.* *Integri in membra.* *Exe effectis.* *Generis in species.* *E subjectis.* *Ex adjunctis.*

21. Quot? Inductio { *Causarum.* *Membrorum.* *Effectorum.* *Specierum.* *Subjectorum.* *Adjunctorum.*

22. Unde { *Venit?* Locus ex quo. *Dicitur?* Notatio. *Probatur?* Testimonium.

Et hæ *quæstiones* non solum ad excogitandas *res*, sed etiam ad *res* è memoria elapsas reducendas, valde conducunt; multa siquidem in re aliqua satagenda latere nos possunt, quæ *cauta* tamen horum versiculorum *repetitio*, & *prudens applicatio*, menti suggerent.

Hæc Willisius.

Epi-

Epistolographia.

EPistola est scriptum *animi* nuncium, ad absentes.

Apud varios, *viria* sortitur nomina: * vocatur enim *literæ*, & κατ' ἐξοχὴν *litera, tabulæ, tabellæ, codicelli*, chartæ Epistolares, & *chartæ*. Ubi 1. in *stylo* conspiciatur quædam quasi *negligentia*; præsertim in Epistola *familiari*; esset enim ut plurimum humilis, & *Laconica*, anon *Asiatica*. b——Odiosa in *Epistolis* est garrulitas.

2. Non adhibendæ sunt Periphrases; neque tenues onerandæ *lacinia* orationis.

3. Oratio sit *Ethica*, non *Pathetica*; candor animi, non vehementiores *affectus* exprimendi. 'Nisi forsan in Epistolis Asiaticis, ubi inventio est copiosior, & exornatio fusior, & periodi laxiores, *d* quæ spernunt ligari præceptiuncularum compedibus.

4. Scribendum, per literas *repræsentatitias* nunc ad *Magnates*, nunc ad viros *doctos*, ut styli rationem diversam condiscamus.

Epistolæ considerare debemus cum *affectiones*, tum *genera*. Affectiones Epistolæ sunt tres; *Salutatio, Valedictio, Superscriptio.*

* Lips. Epist. instit.

a Τὸ μὲν μέγεθος συνεσταλθαι τῆς ἐπιστολῆς ὥσπερ τὴν λέξιν, ἀλλ' ἄναντα μαχεῖ, &c. vid. demet. περὶ Ἐρμ.

b Structuram, & periodum longiorem omnem fugias, *memoris* tamen si luxurient vitio non est dandum, ubertatem ætas paulatim depascit *Lipsius Epist.* pag. 17.

c Scilicet ut *vela*, pro magnitudine *navium*: sic *verba* debent esse, pro rerum *Lipsius* ibi.

d Epistola debet interdum hallucinari. *Cic.* ad Artic. ‖——*Ornamenta* interdum habeat, *lenocinio* nunquam ‖——Quod fœminas *ornare* dicitur, non *ornari* hoc Epistolam——*Lipsius*——Nullam esse ex omni studiorum genere partem hac una ——quæ vel latius pateat, vel quæ tantundem habeat aut usus aut voluptatis——*Erasm.* Guil Montjoio.

1. In

1. In *Salutatione* includimus *Præcationem* & *Compellationem.* 1 Precatio in ipso Epistolæ limine, & *vertice* ponenda est. ut,

Salutem in Christo sempiternam.

2. *Compellatio* ponitur in semi-linea ad lævam, hoc modo, *Amice perdilecte!*

3. *Valedictio* post absolutam *Epistolam*, per usitatissimum illud, *Vale.*

In margine autem *sinistro*, ponatur *locus* ubi, & *tempus* quando scribebas; ut,

Datæ Ebor.ci, sexto Iduum
Septembris, anno redemptio-
nis nostræ, millesimo, sexcen-
tesimo, vigesimo quarto.

In margine autem *dextro*, testatio *affectus* aut *officii*, una cum *nomine* scribentis exprimi debet.

Tibi haud vulgariter obstrictus,
Radulphus Mercerus.

4. Superscriptio seu *inscriptio*, in dorso clausæ jam *Epistolæ* signatur: ubi scribenda *persona* cui & *locus* in quo habitet aut commoretur, hunc in modum:

Amantissimo suo R. M. *Londini ad in-*
signe Leporarii, in Cœmiterio
Paulino, hæc——

Epistolarum genera.

SIc fuerunt *affectionis*: sequuntur jam *genera* Epistolarum; & specialis earum tractatio, in triplici *Causarum* genere, viz *Demonstrativo*, *Deliberativo*, *Judiciali*, de quorum *formulis* videatur *Prateolus*——& *Alstedius* in Oratoria——& *Vossius* in *Institut. Orator.* qui copiosissime de his & optime——

I. In

I. In *Demonstrativo*, sunt Epistolæ,

1. *Narratoriæ*, ubi rem aliquam suis *depingimus* coloribus, aut breviter totum negotium *narramus*, & amici vel judicium, vel preces requirimus. Vide——*Prat. p.* 5. 14. 19; 47. 57.

2. *Lamentatoriæ*, ubi *dolor* quemque *disertum* efficit. Cavendum hic autem est, ne effœminatum animum ostendamus. *Prat.* 42.

3. *Gratiarum actionis*, ubi beneficium acceptum laudabimus, quod *ultro* citro sine *merito*, non *exspectanti*, collatum sit. 2. Promittemus *nos* gratiam relaturos. *Prat, pag.* 14. &c 21.

4. *Gratulatoriæ*, ubi *nostrum* gaudium exaggerabimus. 2. Bonum quod *aliquis* adeptus est, extollemus. 3. Bene *precabimur* ut sit felix faustumque *pag. c.* 19. 21. 38 *ibid.*

5. *Officiosæ*, ubi amicis nil tale petentibus, *operam* nostram *ultro* deferimus, rogantes, ut æqui bonique consulant *Prat. pag.* 21.

6. *Disputatoriæ*, ubi ponenda, 1. *Occasio.* 2. Quæstio. 3. Aliorum sententia. 4. Nostra sententia. 5. Rogandum judicium.

7. *Collaudatoriæ*, ubi cogitetur illud *Euripidis*, Λίαν αἰνεῖς βάρος. Laudabimus autem in *genere*, recte factum; & in *specie*, tale factum, allatis circumstantiis & exemplis illustribus.

8. *Deprecatoriæ*, ubi culpam fatebimur eamque extenuabimus ab ætate, imprudentia & *delicti* genere: Nostram *pœnitudinem* significabimus; *ejus*, ad quem scribimus *clementiam* laudabimus; *spem* melioris vitæ ostendemus.

2. In genere *deliberativo sunt.*

1. *Suasoriæ*, ubi rationes sumendæ, ab *honesto*, *utili*, *necessario*, *jucundo*, *facili*, *possibili*. Quæ rationes ampli=

amplificantur ab *Exemplo*, *majori*, *minori*, & *contrario*. In *Dissuasoriis*, argumenta ex contrariis *locis* ducenda sunt, ut à *turpi*, *inutili*, &c.—— *Prat.* 31. 34.

2. *Hortatoriæ* fiunt à *laude*, *spe præmiorum*, *metu incommodorum*, *odio*, *amore*, *miseratione*, exspectatione, *exemplis*, *obsecratione*. Hi enim sunt quasi *stimuli* quidam, & incitamenta virtutum. *Prat.* 48.

Dehortatoriæ fiunt, à *personis*, quibus infeliciter cessit, à *rei turpitudine*, à *probro*, *convicio*, *incommodo*, &c.

3. *Petitoriæ*, ubi ejus, à quo petimus, *benevolentia* nobis concilianda est, à *persona* ipsius & *materia*; deinde narratio *petitionis* subjicienda. Tum dicendum, esse *rem piam*, *justam*, *honestam*, nobis *necessariam*, illi *facilem* & *honorificam*. Ad *extremum* sequendi remunerationis pollicitatio 47.

4. *Commendatitiæ*, ubi ostendendum, esse *illum* nostrum *amicum*, quem commendamus. 2. Esse *commendatione* dignum. 3. *Eum* ad quem scribimus, fuisse aliis *benevolum*.

5. Rem de qua scribimus, esse æquam & facilem. 5. Fore nos *beneficii* memores.

6. *Consolatoriæ*, ubi dicamus. 1. *Prorsus non* dicendum esse, vel, 2. *Non adeo* dolendum 3. *Malum* itaque extenuabitur. 4. *Exempla* illustria cordatorum virorum colligentur. 5. *Providentia* Dei afferenda. 6. *Nostra* & aliorum *opera* efferenda est. *Vid.* Mellific. *orator. pag.* 95. *part.* 42.

7. *Responsoriæ* ad consolationem, continebunt *gratiarum* actionem, & significationem consolationis acceptæ: denique argumenta nova, quibus *nos ipsos* erigimus. 43.

8. *Monitoriæ*, ubi ostendendum quid *fugiendum*, amico quid *faciendum*. Hic autem *autoritatem* induamus ab *ætate*, qua *illum* præcedimus à multarum rerum *usu* & *doctrina*, quæ in eo per ætatem, *tanta* esse non possunt.

9. *Con-*

9. *Convitiatoriæ*, ubi *convitia* sunto sine *vitiis*; nam si alterius *vitam* & *vitia* velimus carpere, *nostra* vitia non debemus ostendere. Igitur exprimamus *dolorem* tum *nostrum*, tum *aliorum*, ex officio neglecto: reprehendamus *illum* variis argumentis, & meliorem ad *frugem* ut redeat, admoneamus.

10. *Reconciliatoriæ*, ubi nostrum vel *alterius* delictum fatebimur, *veniamque* petemus, argumentis ductis à *naturæ humanæ* imbecillitate, & consimili *delicto*, in quod *ipse* possit etiam impingere.

11. *Consiliatoriæ*, ubi *primo*, causæ recensendæ, quæ *nos* ad ambiendam amicitiam permoverunt: *deinde* nostrum studium significandum.

In statu Judiciali.

1. *Criminatoriæ*, quando *accusamus*: ubi ab initio oportet indicare & *nostrum* dolorem, & *rei* atrocitatem, cum admiratione—&c, deinde ipsam *rem* demonstrabimus. *Prat.* *pag.* 41.

2. *Defensoriæ*, ubi vel plane *negamus*, vel factum *aliter* demonstramus.

3. *Expostulatoriæ*, ubi 1. Querimonia *nostra* exprimenda. 2. Querimonia *mitiganda* est *laude*, joco, *dissimulatione*, &c. ne lædat amicitiam. 3. *Bene* interpretabimur. 4. Monebimus, ut *caute* agat.

4. *Exprobratoriæ*, ubi conscientiam, & *nostram*, & amici testabimur; ingratitudinem *illius*, & nostra merita exaggerabimus.

5. *Purgatoriæ*, & *Excusatoriæ*, ubi ostendemus, *nos* non modo *nihil* offensos, sed etiam *delectatos* monitione. 2. Detestabimur *suspicionem* nobis objectam. 3. Rationibus probabimus nostram innocentiam. *Hæc Alsted.* Oratoria. *p.* 675.

Salutæ-

Salutandi, *seu Formulæ* bene precandi.

Salutem cœlitus. Ex animo valere.
Salutem in Christo plurimam.
Salutem ab autore omnis salutis, Domino Jesu.
Salve plus millies.
Salutem à fonte salutis.
Salutem externam, internam, æternam.
Basilicam tibi valetudinem.
Saluebis. Χαίρειν σοι καὶ χάειν.
Salveto plurimum, εὖ διὰ παύτων.
Salutem & immortalitatem.
Παυδαιμονεῖν.
Ἀταλαιπώρως ἄγειν. ὑγιαίνειν εὖ πράττειν.
Ἐν Κυρίῳ χαίρειν
Εὐδαιμονέσταλα διάγειν. Σωτηρίαν ἐρρωσθέμ=
Κατ' ἐυχὴν χαίρειν. Κατ' ἐυχὴν, εὖ ἔχειν
Χάειν καὶ χαίρειν, ἐν χειρῶ χαερε χαείτοδη. εὖ διάγειν
Παυδαιμόνως } ποιεῖν, πράττειν, ἔχειν.
Παμμακαείως }
Ἔρρωσθε ὑγιαίνοντες.
Vitam & felicitatem.
Judic.6.2. יהוה שלום
Ruth. 2 4. יהוה עמכם——
וברכך יהוה
1 Sam.25.6. לחי ואתה שלום——
2 Sam.25.6 וביתך שלום וכל
אשר לך שלים
Psa.128.2. אשרי ומיב לך
רב תלים לך
לך שלום ושלים
Job.10.12. חיים וחסד
Vitam & benignitatem

Com-

Compellandi.

Amice perdilecte! | *Azimule mi!*
Amice medullitus peramande!
Mi { *Chare* / *Suavissime* } { *Amantissime* / *Charissime* / *Dilectissime* } amice!
Mi præcharissim! } Dulce caput!
Suavissime commilito! } Suave oreculum!
——*Melior animæ meæ pars!*
Amicorum optime, & optimorum amicissime!
Τὲ ἐς ἐμὲ πάντων!
Intime
Meritissime } Deliciæ meæ!
Τὲ φίλτατε φίλε! Φιλοφίλτατε Θωμᾶ! Φίλη κεφαλή!
Perillustres & generosissimi adolescentuli, heroes, ac Domini mei gratiosissimi?

FORMULÆ AD MATERIAM

I. *Admirandi.*

Utinam par ætas esset, sed *sum insanus*; utinam hic eloquentiæ *torrens* esset, sed *deficerem*; utinam omnium in ore, meræ *voces* personarant, oratorum omnium in *me spiritus* respiraret eloquentiam! Sed languerem, hærerem, obmutescerem, quod quidem ipsum, jam (ecce!) facio.

Tum

Tum quod omnem ſuperat ſtuporem.——

Quod in tantam *me* rapit admirationem, ut in hac re quid dicam neſciam, niſi; *Euripum tandem poſito requieſcere curſu, Mutatumque una conſiſtere Pëëta forma.* Text.

O dolor! quæ non vidi, quæ non paſſus ſum indigna! & quæ *cælo* teſte fiant, & quæ poſterorum memoriæ relinquantur!——At hoc demiror qui tam facile potueris——

Cujus ſane rei dignitatem, nulla vis ingenii ex merito deſcribat ——

Etenim qui primo ſtatim colloquio ſic labefactaras, ſic inflammaras animum meum; quid facturus eras ſi diutius ac propius fuiſſem congreſſus? Quid enim vel adamantinum pectus non flectat tam amabilis iſta morum tuorum comitas, tam mellita facundia, tam exquiſita doctrina, tam fida juxta & amica conſilia——

——Nam quod nectar, quæ ambroſia excogitari poteſt, *quæ* Socratica diſſimulatione *illa*, & lepore ſit jucundior?

——*Hic* vix dici, (*Auditores!*) vix deſcribi verbis poteſt, quæ ac quanta——

—Quod ne cogitando quidem, quiſquam noſtrum hactenus acceſſit——

——Proximum miraculo eſt, quod——

Verbis nullis dici, nulla exprimi oratione poteſt.

—Quæ vox eloquentiæ ſufficiet; quæ lingua deſcribendo *huic* ſceleri par unquam fuit——

Vid. *Exclamandi.*

2. *Accuſandi.*

Quod ſi tu *hæc* ſingula, tanquam puſilla contemnas, cogites velim minutas guttulas imbrem parere. —Facis

——Facis te publicum, & communem vulgi fabulam; adfuerunt enim receptæ fidei homines plerique, qui——

—Taceo *adulteria*, furta, mendacia tua, noſti quas turbas inter pocula tua, altera feciſti nocte, homicidii illic perpetrati *te* reum, uno fere ore, *omnes* prædicant. Miror qua fronte tot probroſas de *te* contumelias perpeti poſſis. *Bis* ad ſubſellia judicum tractus, extrema ſtetiſti fortuna——

Quæque in aliorum morte jam diu tela libro, in meam amentiam retorqueantur——

—Cujus tantum in comis artificium, Æthiopico penegyroſcincinnos confundentis, an ſatam ſuperbe dexteram ſubducta veſte retegentis, audaciam ſatis mirari nequeo, cum omnes diſtricte interrogent.

Natus es ex ſcopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam ſilices pectus habere tuum.

——Qui maledictis non ſatiatus, proceſſeris ad obtrectationem, odium, rapinam, furta, fraudes, impoſturam, ad ipſam poſtremo cædem quoque.

——*Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ.*
Et rigidum ferri ſemina pectus habes.

——Et certe ipſe ſtultiſſimus forem, plane dignus, quem multis cachinnis rideat *Democritus* ſi pergam ——

Deum immortalem! cujuſmodi portenta gignit alitque terra! uſque adeo nihil pudere viros!——

——Præter effrontem improbitatem, & *linguam* effrænem, nihil habebat.

—Nec mea *te* momentis verba, pluris quam eminulos lanarum floccos æſtimaſti——

—Multi foriſecus opulenti viſi ſunt, qui ære alieno obruuntur adeo, ut ipſam quoque debeant animam, adeo illis res anguſta domi eſt & curta ſupellex.

——Non adeo vitiis tuis offenderemur si pauca essent: tam multæ flagitiorum species vitam tuam contaminant, ut nullus relinqui possit veniæ locus——

——Nam (ut audio) bonam juventutis partem stolide contrivisti, dilapidastique universum patrimonium in alea, tritilis, & sphæristerio——

Vide *Criminandi.*

3. *Asseverandi.*

TEstor *te* omnium cogitationum inspectorem *Deum*, testor *lucem* illam quam hodie traho respirans, & *quam* mihi supremum esse desiderares: testor *vos* etiam sodales mei.

——Certo enim certius est——

Christum mihi parum propitium habeam, nisi——

4. *Commendandi.*

VIr *sapientis* adeo eloquentiæ, & *eloquentis* sapientiæ æstimo honorandus, ut *famæ* celebritate supra omnem invidiam videatur conspicuus.

Sincerius ergo *mihi* tecum agendum est—— atque utinam par esset affectui oratio, vel affectus causæ——ut——.

Homo vere ad humanitatem factus——apertæ ingenuitatis——& incoctum generoso pectus honesto——ut *Persius.*

——Vir par paucorum hominum——Quem si *fata* diutius nobis servassent incolumem, ausim vel *invidia* teste, aut *Momo* judice contendere, cæteros *omnes* nostræ tempestatis homines, multis fuisse parasangis præcessurum, multisque præcursurum stadiis.

——Pueros

——Pueros bene ingeniatos, modestos, tractabiles, & qui jam nunc plus quam pro sua ætate sapiunt——

——Vir, fide sinceriſſima, moribus plusquam niveis, nihil magis aureum aut gemmeum esse potest, totus ad amicitiam & gratiam natus—— Si nondum tibi notus sit, fac ut hominum cures nosse propius——

——Ad miraculum usque latine doctus, nec ineloquens——Is enim est (mihi crede) unus omnium quos aspicit Sol, integerrimus vir & candidissimus——judicii sobrii, moribus commodis, nihil habens neque fuci, neque supercilii, Thrasonis illius dissimillimus——

——Janus *Dousa* id assecutus est, ut ubicunque locorum esset, non tam Bibliothecam *habuisse* videretur, sed esse; nec legisse multa, sed nihil ignorare——*Heins.* orat. 29. Optimarum literarum ardentissimus consectator, mihi sic unice deditus, ut Pyladen meum appellare jure possim——

——Inter bonos optimus, & inter doctos doctissimus——

——Illum enim omnes *nos* non solum propter pietatem, justitiam, clementiam; munificentiam, atque alios suavissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem, cum in sacris; tum in humanis literis scientiam admiramur, suspicimus——Auctoritate maximus, sed hoc tamen seipso major, quod ob singularem quandam modestiam solus ipse magnitudinem suam non agnoscat.

——Si pater esset, non posset indulgentius; si frater, non posset amantius.

——Dignissimus enim est, quem unum omnis mea celebret pagina.

——Moribus omnibus, fuci nesciis, nec alio

nævo deformatum, nisi quod immodice modestus est.

—— Qui præter eruditionis & integritatis dotes, adeo festivus est, ut vel mortuum possit exhilerare ——

Sive aliquid morum, seu vitæ labe carentis
Est precium; nemo *pluris emendus erit.*
Sive per ingenuas aliquis *caput extulit artes*
Scena manet dotes grandis amice *tuas.*

—— *Sed sunt sua pectora* lacte,
Et non calcata candidiora nive. Ovid.

Quis *Cato* vultu severior? quis *Phocion* oratione gravior? quis *Numa* in omni actione religiosior? *Hujus* enim in aspectu tanta dignitas inest, in *sermone* tanta majestas, in *incessu* atque omni *gestu* tanta veneratio, ut ipsam quodammodo *auctoritatem* præ se ferre videatur.

Ut decuit, docuit, nam re sua verba probavit,
Ante annos, animumque gerens, curamque virilem.

Perdoctus atque *industrius*, qui felicissimum in *studiis* fecit progressum, quem ut *amicum* meum inter cæteros primum, *tibi* commendo ——

Scio non temere scriptum fuisse *Flacco*; *Quem eui commendes etiam atque etiam aspice, ne non*
Incutiant aliena tibi peccata pudorem —— at in hoc ego nihil vereor ——

Usus est semper suavissimis *moribus*, modestissima *vita* concinnus, & bonis omnibus, etiam *adversariis*, nemini molestus aut durus ——

Cyllarus ac Pegasus præ illo limaces sunt ——

Hominem quidem multiplicis *doctrinæ* & probatissimæ vitæ; *latine* intelligit, loquitur, *scribit* proprie, scienter & expedite, & omnia cum *judicio* quali *ego* modo haud quempiam præterea aliquem novi ——

—— Is fuit *Cantabrigiæ* discipulus olim meus, &

& à parvulo inter parietes *Cubiculi* mei septem fere *annos*, literis Græcis Latinisque institutus ——

—— Ego cum *illo* jucundissime, conjunctissimeque vivo, magnamque cum ex ingenio *ejus*, singularique studio, tum ex virtute, & probitate voluptatem capio ——

Vid. *Laudandi.*

5. *Conciliandi.*

Quod *ignotas* & minime *nosti* dignus, *te* notione maxime dignum, tum propter laudabiles *corporis* qualitates, tum splendentes *animi* virtutes, meis *literis*, inexspectantem interpellare ausus sim (*vir optime!*) non tam debes *improbitatem* accusare meam, quam benevolentiam ——

Miramur cum *Magnes* chalybem ad se trahat, quis autem tam ferreus est quem iste tot dotium in uno concentus, non ad amorem pelliciat? —— nihil aliud spirat quam incredibilem quandam benevolentiam ——

—— Si dignaberis illum numero clientulorum tuorum inscribere, dabo operam ut ——

—— Te nondum de facie, neque de scripto cognovi, sed tamen amo pectus istud tuum *musis*, & *gratiis* omnibus consecratum, cujus imaginem mihi, quidem nec indocti, nec leves, suo calamo delinearunt ——

—— Dolere, quod tam diu *ille* ignotus, aut tenuiter notus fuerim, *quem* ita sum semper de *ingenio*, & virtute admiratus.

—— Fuit certe olim hoc *mihi* persuasissimum; ut *tu*, si quis mortalium alius ——

—— Modestissimus senex, cujus cum humanitatem libasscm, ingenui fortunam ejusmodi. Quo enim ego juvenem tam humanum, tam benignum, tam amabilem non sequar, sequar

(ita me Deus amet) vel ad inferos usque——

——Cum *hoc* ego, vel in extrema Scythia vivere non recusem——

——Si juvenem hunc dignabere propius cognoscere, & me & illum beaveris.

——Imo si licebit te interpellare, in tanto negotiorum agmine, *quæ tibi* (ut Horatianus dicam verbis) *per caput & circum saliunt latus*——

Qui te pro numine quodam terrestri colit——

Ego de tuo in animo, ita sentio, ut si (quod omen avertant superi) *tua* me *fides* fefellerit, ne ipsi quidem *fidei* fidem deinceps habiturus sum——

——Ingenium, *litera*, humanitatem, *virtutes*, quas sum *in te* miratus, adduxisse *me* ad scribendum, quantumvis notus non sim; sed *tu* incredibili omnes humanitate complecteris, cupiditate benefaciendi: tum *literæ* tuæ, & prudentia effecerunt, ne tu cuiquam esse possis *ignotus*, aut quemquam putare debes ignotum *tibi*——

Moderatissime vir, mundum ex *amicitia* confare, & sese mutua quadam & *concordi* charitate complecti, prudenter meo quidem judicio, & *Poëta* bonus, & *Philosophus* gravis, *Empedocles* Agrigentinus judicabat. Quam sententiam divinitus ad *nos* delatam, & in nostras mentes infusam, vel rude illud & imperitum hominum *vulgus*, ipso rerum usu & pertractatione tritum; multis retro abhinc seculis veram esse comperibat. *Ascham. lib. 2.*

——Cujus *unius* judicio, quam mille *cæterorum* calculis, approbari mallem——

Ego primus pulsavi amicitiarum *fores*; si apueris, *non* crebro habebis hospitem.

Adversus { *mortem*, *infortunia*.

PEr *Deum* & salutem *tuam* te rogo aut animum attrollas tuum, contra vehementem hunc *fortunæ* ictum. Annon didicisti dudum *fortunæ* lubricitatem, vitrum, bullam, *fumum*, & si quid vanius eam esse?——quin esto tu bono animo——

Quid vitari nequit, patienter esse ferendum——

——Male igitur profecto agimus, si animum nimio mœrori ob amicorum discessum damus, & veluti eodem funere lætitiam cum amicis tumulamus——

Non eadem ratio est sentire ac tollere morbos. *Sensus* inest cunctis: tollitur *arte* malum. *Ovid. lib. 3. de Pont.*

Infirmum certe & debile hospitium animus noster incolit, atque hoc ipsum quod vivimus mors est. *Seneca.*

Spem ejus abjectam *erexit*; desiderium pene extinctum, rursus *inflammavit*; inflictas aliquando *miserias* tanquam *plagas* quasdam *sanavit*.

——Quid *Anaxagoras* audità filii morte? *Novi* (inquit *me genuisse mortalem*. Pericles duobus filiis intra quatriduum spoliatus, iisdem diebus vultu non magis moto quam si fuisset dura silex, aut *Marpesia* cautes concionatus est.

Sed bono sis animo ——— & quod olim *Sibylla* Troi——id *tibi* dictum puta———

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito
Quam tua te fortuna sinet——

——Verum quum apud me sagacius paulo consideravi *stul um esse* (ex Senecæ dicto) *id timere, quod vitari nequeat*, lacrymis temperavi; quod ut facias monitum *te* velim. *Mors* enim (ut ait *Tragicus*) est omnibus *æqua*, non *superbificis regum divitiis*, magis quam lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentius casas & tuguria, quam turres & castra ingreditur, & expugnat; nec magis *Iro* quam *Cræso*, Curio quam *Augusto* se præstitit inimicam. Non *hanc* fucatis declamationi-

bus *Oratores*, suavidicis carminibus Poëtæ, promis-
cuis pharmacis, aut unguentis *Medici* myropolæ,
teretibus lanceis *Equites*, pennatis missilibus,
strictisve mucronibus *Pedites*, gemmatis coronis
Imperatores, non denique cuncti mortales rebus
ullis *mortem* terrere quibant aut effugere——

——Quin & *urbes* fortissimis munitas propug-
naculis, *templa* variis exstructa marmoribus, *aulas*
Attalicis decoratas tapetibus, funditus demoli-
tur, evertit, dissipat——

——Et pergas per deum oro, si non quo cur-
sum institueras, quo tempestas tamen agit trans-
versum: probos nancleros imitemur, & arte cum
tempestate pugnemus; & si eum portum quem
maxime petimus contingere non licebit, certe in
quodvis littus ejiciemur——*Erasm.*

O nimium cœlo & pelago confise sereno! Virg.
Æneid. 5. de Palinuro——

——*Passus idem est Tyriis qui quondam pulsus ab
oris, Cadmus in Aonia constitit exul humo*——
Passus idem Tydeus, & idem Pegasæus Jason
——Et quos preterea longa referre mora est.
——*Ovid.* Fast. 1.

In quovis rerum statu explicit sese genuina illa virtutis vis, nusquam tamen clarior quam quoties noverca *Juno*, Herculem suum omni genere malorum exercet. Magis illustrarunt Ulyssem tot exhausti labores quam feliciter excisa Troja——

Omnes habent suos transitus pedes, hac parte vulnerabilis, ut Achilles Homericus——suum quondam habebant plausum——

Felicem *illum* cense quod non repentino obitu decesserit, sed dilata ac expurgata longo examine *conscientia*: quanquam nihil (ut conjicio) severa dignum scutica, brevibusque *Gyaris*, & umbratum carcere dignum, perpetraverit —— vid. *Text.* Epist. 44.

Lætare

Lætare *tu* potius quia maturus cœlo propter virtutes mortuus est ——

——unumquemque sua manent fata——

——*Quisque suos patimur manes*——ut *Poëta.*

Recordare *tuas* literas, quibus & magnum *animum* mihi semper ostendisti, & ad omnes *casus* ferendos perconstantem——

D. *Basilius* episcopus *Cæsariensis* dixit præfecto qui illi dira omnia minitabatur, *opes non habeo*, nisi *vestem* laceram & paucos *libros*——

Nosti certius quam ut moneri debeas, *mortales* omnes, etsi *serius*, morituros. *Parcarum* ordo stat immobilis, *fatum* ineluctabile, immutabilis *rerum* dispositio, surdas esse *Morti* aures, saxeum *pectus*, inevitabile *telum* experimur singuli. *Nihil* est ergo quod *te* diutius animi excrucies, *nihil* quod vehementius indoleas, nihil quod amplius Deos & astra voces crudelia——*Textor.* Epist 44. vid. *Cicer.* Ep. fam. lib. 4. Ep. 5. l. 5. Ep. 16.

——*Nec enim fortuna querenda*
Sola tua *est*, *similes* aliorum *respice casus*,
Mitius ista *feres*, *utinamque* exempla *dolentem*
Non mea te possent relevare, *sed & mea possunt.*

——Non possum *tibi* quin condoleam, quis enim bonus aut sapiens, ulla aliena *sibi* eredat mala?

——Illius *Pœnus in* gemuisse *leones*
Interitum; *montesque feros*, *sylvasque*——
Perfer & obdura, dolor *hic tibi proderit olim.*
Sæpe tulit fessis fluctus amarus opem.
——*unquam sincera bonorum*
Sors ulli *concessa viro quem* vultus *honestat*,
Dedecorant mores? *animus quem pulcrior ornat*,
Corpus destituit——

——In meliora versurus est Deus quæ nigra sunt——

——Non jam de angustia pulmonis aspirandi

quereris difficultate : non *uxorem* jam cum morte colluctantem, inter meditationes *tuas* audis ; non de *librorum* patrimonio ac tuo, quod *fortuna* jam superstiti abstulerat sollicitus ac mœstus sedes, non undantem sanguine *Europam*——

Sic tamen ut abjecta spe, hoc *me* unum solaretur, quod ad *meas* miserias nihil jam *homines*, nihil ipsi *Dæmones* possent addere ulterius——

Ille *habes & silices, & durum in pectore ferrum,*
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
——*neque enim de Tygride natus,*
Nec rigidos silices solidumve in pectore ferrum,
Aut Adamanta gerit, nec Lac bibit ille Lænæ.—
Nec fera tempestas toto tamen errat in anno.
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.

Invideant tibi, calumnientur præsentem, *extinctus amabris idem*, ut & alii heroës qui multo clarescunt à funere felicius, quam si vixissent maxime——

7. *Responsoriæ ad Consolationem.*

SChedæ, quas abs *te* missas accepi, nova quadam gaudiorum luce pectus meum serenarunt, ut ex omnibus curarum fluctibus, tuo *solius* consilio, enataverim.

Tua fuit Epistola, quæ mirum in modum *me* delectavit, quæ semi-mortuum fere suscitavit, quæ animum doloribus obseptum extemplo relaxavit.

Nunquam adducat ut credam *Hero* Leandri sui literas, aut majori voluptate aut pluribus osculis accepisse quam *tuas* accepi——

Vix crediderim aut *Scipionem* eversa Carthagine, aut Paulum Æmilium capto *Perseo*, magnificentiorem egisse triumphum, quam *ego* simul ac suaviffima tua scripta *tuus* mihi Tarellarius reddidit.

Epistola humanitatis *tuæ* & il quam omnem &

& mel *Atticum*, & saccharum omne, nectar, ambrosiamque *Deorum* longe superavit.

—Qui acerbitatis *meæ* virus, utcunque pestilens, inexhausta verborum magniloquentia repellebas : facundo tibicini perfimilis, quem scire, & modulare adhibitum, *viperarum* morsibus mederi, testis est *Theophrastus* ille Gellianus.

——Nimirum est *illis* boni, queis nihil est uspiam mali——

8. *Consulendi.*

FAmæ ne sis adeo famelicus, ut te tantis laboribus implices——

Ego autem viam *vobis* præmonstrabo, non anfractuosam illam *mihimet* olim navigatam, sed quam nunc è portu cerno, breviorem——

Nec tu mensarum morsus horresce futuros, *Fata viam invenient*, aderitque vocatus *Apollo*.

——Istos homunculorum tumultus, magno animo despice, nixus cœlesti Christi præsidio.

Tu vir optime, ne macera te hujus seculi tumultibus, fruere conscientia beneficiorum tuorum——

Qui decoxerunt, *te* quidem opitulari non possunt, attamen consilio juvant alios ; ne profusiores sint quam oportet ; & qui diu cum tenaci morbo colluctati sunt, optime commonstrant aliis, quomodo vel vitari malum, vel sanari queat ; & qui fregerunt navim, solventibus ostendunt vitanda pericula : itidem ego non ignarus quam——

Præterea siqua est *Heleno* prudentia vati:—Siqua fides, animum si vatis implet *Apollo*.

——Unum illud tibi chare puer, præque omnibus unum, prædicam, & repetens iterumque monebo——

Vides

Vides ut tibi consulam, ipse mihi parum consulens——

Lenta remedia & segnes medicos non expectunt aut expectant tempora tua; cito mori potius quam tarde convalescere debes——

——Cæterum quod *me* consulis, an debeas aulicam sequi vitam, si *me* audis, immorare solitæ tuæ professioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes; melior est enim libera paupertas, quam vel opulentissima servitus; *ab aula* igitur ad caulam potius redi——

——Vis quid in ea re utile factu sentiam, *tibi* adaperiam? Socraticæ tibi patientiæ loricam assumas, frontem buccare cingas, inconcusso vultu omnia perpetere, *patere & abstine*, istiusque rabulæ improperia, non pluris quam saturi ventris crepitus facias; elinguem *Seryphi* ranam te præstiteris——in puteo cum *cane* ne pugnes——clamet, obstrepat, crepet, increpet, pertuleris omnia——

——A tetricis te voluptatum tricis liberato——

9. Conviciandi.

NEque tamen te pudet (hominum *turpissime*!) ea facere quæ——

——Quænam scelerum species reperiri queat que te non inquinaveris? quis in tota *Gallia* sicarius, quis ganeo, quis adulter, quis parricida, quis nepos quis *aleo*, qui se tecum familiarissime vixisse non fateatur?

Oris Cerberei spumas, & virus Echidnæ effudit——

Tandem olfeci quis ille fuit qui——monachus est, niger est, nihil nisi venter est.

——Quæ tametsi *dictu* pudenda sint, *fecisse* tamen te non puduit.

——Effigie

——Effigie tenus hominem, spurcissimis autem moribus porco similiorem, cui jucundius sit in cœno & stercore volutari, quam *aqua* purissima dilui——

Os impudens, non tibi sat est?

——Res non est exigui adeo momenti ut——

——Neque arbitror in tota *Arcadia* esse ullum *asinum*, usque adeo *asinum*, quin *hic* dignior sit qui *fœno* pascatur quam *ille*: prorsus inversus est *Apuleius*, ille sub *asinina* specie tegebat hominem; *hic* sub hominis specie tegit *asinum*—— *Erasm.*

——Inter *Arcadiæ* pecuaria & muscas interque graculos & olores, aliquid tibi fuisse commercii quis non juraret?——

——Impostor, nugarum & fuci artifex, fumivendulus & omnibus demum convitiis tantisper dilacerandus——

Vide mutuas invectivas *Politiani lib.* 12. *Epist. Her. Demosthenis & Æschinis, Hieronymi & Rufini. Cicer. & Salust. Poz. & Vallæ. Polit. & Scal.* &c.

10. *Respons. ad Convitiationem.*

QUid causæ est quod novissimis tuis literis tantopere mihi *succenseas*? in *me* tam graviter *exclames*? tam acriter inveharis? tam furiose sævias? summe *incendiarius*, pirata, sacrilegus, homicida?

——Mihi sane nec ungues deerunt nec dentes, nec telum si——

——Itane tu revixisti, ut me contumeliosa epistola occideres? jam nunciatus eras lecto affixus esse——

——Dentata charta res agitur.

——Audes tu tristis homuncio; contumeliis lacessere virum?——

——Sis;

——Sis, si ita lubet, scriptis meis *Aristarchus*, non *Phalaris*——

——Ex stylo stillare debeant nectarei amicitiæ calices, ipse iras promit, & diras vomit in amicum.

——*Tu* unumquemque criminaris, allatras, mordes, vellicas, cum hodie *te* sceleratior vivit nemo. Consultius multo & prudentius ageres si tuam ipsius carperes vitam. Nam (ut in *Salustium* scribit *Cicero*) *carere debet omni vitio qui in alterum dicere est paratus*——Fatcor neminem esse mortalium qui omnibus horis sapit——*Text.*

——Et non *facientis* verba sunt, sed tumentis, *ut Chrysolog.*

——Stomachum *mihi* aliquantisper movit, ac bilem excitavit, multidica *illa* verborum tuorum licentia, qua *me* ut cærulentum, & (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgitantem, severius increpuisti——

——Dum severe adeo, & *Stoico* velus supercilio vitam meam criminaris——*te* alienis erratis ingeris *Aristarchum*, & *aliis* bene vivendum intonas, quum *tu* tamen vivas turpissime——subarroganter satis omnia——

——Ceu vero ad serendum ocymum esses natus, & major quædam maledicendi libertas, tibi quam cæteris mortalium sit concessa——

Quare sic fremis, sic gemis, quasi in cineres patris tui aut matris immunxissem?——

Nihil hercle (ut suspicor) *peccavi*, nihil commerui, nihil denique tanto dignum convitio perpetravi——*Text. ep.* 48.

——Rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiæ, clamosus quispiam detractor, ac pestifer *libitina*, *Satyricis* armatis *aculeis*, telaque *vipereo sanguine tincta gerens*, passim locorum *canina* urens facundia, *hanc*, tetrum quotidie perlegens *Archilochum* jurares, *genuino* dente me mordicat; & indelebile stigma mihi inurit——

——Malignum quendam, ac rabiosæ loquacitatis *Zoilum.*

——Quasi matris cervicem rupissem, vel in patrios minxissem cineres——

——Nunquam eram creditus tantum veneni esse in pectoribus humanis.

II. *Corrigendi Epanorthosin.*

SEd me cupiditas *tibi* satisfaciendæ & materiæ sequax, ultra metas abripuit.

Sed quid ego hæc autem nequicquam ingrata revolvo?

Sed quorsum hæc? ais, cur me in re seria fabellis enecas? Fabulæ sunt fateor, & vana Poëtarum ludicra: At *ridentem dicere verum*, *Quid vetat?* ait *Flaccus*——

Sed condonemus & illud eo modo quo propositum est——in *fortunæ* arbitrio, *viz.* situm esse——

Sed ego jam plane † ἄμμον ἀναμετρῆν aggredior——

——Sed quorsum hæc tam putida tendunt? quorsum hæc tam stulte persequor, tam innumera, ut nec *Chrysippi*, nec *Didymi* voluminibus omnia comprehendi possint——verum inepte hæc tedocco *sus*, cum tibi Minerva sit domi——

12. *Criminandi.*

ET te non pudet immundum ex *ore* tuo sterquilinium, in *virum* talem tantumque evomere? O virum *nequitia* ipsa, & scelere omni detestabiliorem? quanquam quid *virum* appello? O monstrum! O portentum? ita nullus *sceleratior* extitit, aut amentior unquam——

Quam ferus, & vere ferrus ille fuit.

——Quæ-

——Quænam unquam ab oculis libido, quodnam à manibus flagitium, aut à toto corpore unquam abfuit? O derelictum ab humanitate hominem!

——Famam quotidie meam, evaginata, quod aiunt, lingua lacerando——

Uter est luxuriosior, *Egone an tu*? tu quid proxima, quid superiore nocte egeris, scio——

——Cæterum scis quid in aurem *tibi* nuper dixerim; laboras quodam *vitio* arcano, & paucis cognito; à quo nisi desuescas, tandem veniet in lucem. *Veritas* enim filia est temporis——

Te lapsi, & montes, innataque rupibus altis
Robora; te sævæ progenies referæ——

Tu bonam ætatis tuæ partem contrivisti ludo, universum fere patrimonium latrunculis, & *alea* prodegisti; nihilominus, tamen *alienis*, vel tantillis delictis, allatras——

—— Frendant isti *hic*, & frontem contrahant, qui sentiunt se esse læsos——

Quo lixivio hanc labem elues, qui reipub. insidias, urbi incendium, amicis cædem & interitum destinasti.

Fidem *mihi* nunquam facturus es, ne juratus quidem——

Agedum conjecturis veneremur quæ in ore passim *vulgi* increbuerunt——

Quemadmodum *Dii* poëtarum solent, *pereuntibus*, aliqua metamorphosi succurrere, itidem & tu mendaciis——

Mitius est lasso digitum supponere mento,
Mergere quam liquidis ora natantis aquis.

Si quis est qui *benevolentissimus*, & amantissimus haberi & esse velit, is *ego* sum; & si quam plurimos habes amicissimos, qui tuæ dignitati maxime faveant, *ego* in hac parte, *illorum* concedo nemini——

Etsi

Etsi magnam *mihi* putem fieri injuriam, quod tot *epistolis* provocatus, nihil respondeas, humanius tamen esse duxi, *peccare* officio, quam silentio *retaliare* injuriam.

Mirari satis non possum, quid in causa fuerit: quod——

Ego quidvis aliud prius suspicatus essem, quam *te* ab officio de civisse, sed tu——

—nam quis, *Peccandi finem posuit sibi, quando recepit, Ejectum semel attrita de fronte ruborem. Quisnam hominum est quem* tu *contentum videris uno* Flagitio—— *Juven. Sat.* II.

——Vid. *Accusandi. Exprobrandi. Convitiandi. Culpandi. Vituperandi.*

13. *Culpandi. Reprehendendi.*

CAllidi *Debitoris* est & inverecundi, sæpe pacta non solvere; patientissimum *creditorem* longa & artificiosa cavillatione protelare—— *Chrysolog.*

——Aderit continuo *vir* validus & acer, cujus verba; *allium* & pultem redolebunt.——

Te in oblivionis, *tui* & *tuorum*, cum *Thalete* foveam incidisse suspectum habuissem, nisi ex istis quas ad me dedisti literis——

—Credibile non est tantis *te* negotiis districtum fuisse, ut toto hoc tempore, nullum omnino scribendi otium porueris tibi suffurari; aut ergo te *nostri* cepit oblivio, aut negligentiæ culpa non cares——

Jamque dies alterque dies processit ex quo ne lineam quidem—— quo te sperabimus usque?

Cur *πεφικτον ἄμμα* catenam istam epistolarem abrumpis † alternas calami vices à te reposco——

Quid *tu* igitur me *Pyladen* tuum? quid *Thesea*

appel-

appellasti? quanquam invertere debueras, ac *Orestem* potius, ac *Peritheum* appellare.

Magni referret studiorum ut qui politioribus literis militant junctis umbonibus se condensarent, adversus Phalanges hostium——non autem inter se adeo inimice digladiari——

Vid. *Accusandi. Criminandi. Vituperandi.*

14. *Defendendi.*

QVod minaris mihi *Satyras* & mortem, ego has comminationes non tacio pluris quam fulgur ex vitro. Si quid in me jam diu parturis, parias quæso——

Nihil *tibi* nocui—non læsi——

Ais isthic multa de me renunciari auditu neutiquam jucunda? ego vero——innocentiam præstare possum, id quod facio, quid homines de me loquantur non possum——*Erasm.*

Sic sum, nec possum naturam omnino vincere, *ut præstem* Pyladem, *quise mihi præstet Orestem*, *Hoc noli fit* verbis, *Mage, ut amaris ama.*

Sin autem *me* relaxandi animi, severiorisque supercilii deponendi gratia voluptates istas secutum causeris, nihil jam plane est quod reluctor.——

Sed quæ *Pallas*, imo quæ *Erinnys*, istuc tibi misit in mentem, inquis? verbo *tibi* ut satisfaciam, scias quæso *me* non sine gravi causa——

——Noli nimiam *illis* in posterum adhibere fidem, aut saltem hoc mihi juris supereſſe concedas apud te, quod apud Macedonem regem *Philippum* licuit reo, videlicet ut *à te* dormitante, appellem *ad te* vigilantem——Homo es ipse, *cui* imponi potest——

SI tui infortunii fueris autor, æquanimiter feras: æquum est enim ut *Faber quas fecit compedes ipse gestet*——nosti me sæpius hæc te monuisse——nosti *crebras* amicorum literas, te ab hisce inepciis deterruisse——

——Moris est *mihi* ubicunque locorum vixerim, liberrime apud *omnes* agere——Te igitur ut à deterrima scelerum colluvie deterream——perpende quæso——

Dehort. à *violentia*, vide apud Textorem, *Ep.* 49.

——Nec tu amplius cum tanto valetudinis dispendio, assiduus & accubuus chartis impolleſcas.

——*Designas igitur aliquando tandem ludere*, *portare, otiari*, &c. ——quid? num *lupinum* arrodes? cum cimicibus ac pediculis assidue bellum geres? certe si quo cœpisti pergas pede, ad miseram tandem *paupertatis* carnificinam devenies——

Vid, plura inter formulas Concludendi per Pathop. pag. 35, 36. &c.

——Desine tandem ad istum modum publicam tranquillitatem inquietare——.

16. *Deliberandi.*

EGo enim *Deus bonefaurum* ut cujusquam, aut honores avide respiciam, qui quocunque *me* convertam, nihil præter *animorum* monumenta, magnis viris supereſſe, *corporis* notas ne extare quidem, cæterorum autem vix memoriam, aut nomen ad posteritatem pervenire videam?

—— Labores, studia, vigilias omnes, non *Feretrio*, si diis placet, aut *Statori*; sed in arce hoc *Apollinis*, cum bono *Deo*, Musis & *Memoriæ* sacrare statuo ——

—— Fieri non potest quin hilaritate maxima per=

perfundar, quin tranquilitatem meam, *regnis* gliorum, & potentiæ opponam.

——Quin ad *voti* mei portum, ac *columnas* (ita Geographi loquuntur) *Herculis*, pervenerim ——

17. *Deprecandi.*

TE igitur *oro*, & obteſtor, *judex optime*, *ut illas* qua mihi tantum hac in defenſione ſuperſunt, *lachrymas* attendas, oro inquam, ita in ferenda ſententia ſentias, ut non accepta *morte* ſævitiam, ſed *vita* conceſſa miſericordiam poſſum experiri —— *non inſultare jacenti.*

Malebat mitis precibus pietatis abundans.

Poſt acies odiis idem qui terminus armis. *Claudian. lib. 2. de Theodoſ.*

Tuum eſt, ſi præter ſpem quid evenerit, mihi ignoſcere; parum ſucceſſit quod ago, at facio ſedulo —— quod *Davus* Pamphilo, *Terent. And. Act. 4.*

—— Quippe minuti,
Semper & infirmi eſt animi, exiguique voluptas Ultio, —— *Juvenal. Sat.* 13.

Logi mus iſte meus, *Charientiſſimus* fuit, non *Sarcaſmus.*

Cæterum inter *nos* animorum conſenſus eſt; neque vero committamus, ut tam veterem tamque ſinceram amicitiam, una nubecula diſſidii videatur abolevisſe ——

—— *Procul, ô procul omnia nobis*
Talia dii pellant ——

—— Sancte enim profiteor, de nihil ſenſiſſe de te—nihil locutum malevole—Suſcipias me igitur qua ſoles fronte—illiuſmodi peccata inconſultæ ætatis, deflentem ſerio ——

Te moveant hæc *ora* fletu confuſa; hi *oculi* lacrymis demerſi; hæ *meæ* languidæ, abruptæ ſinguitu *voces.*

—— Συγ-

—— Συγγνώμην ſibi dari efflictim poſtulat ἁμαρτημάτων, quæ ne quidem à centoculo Argo devitari facile potuiſſe, omnes *deos* ſummos, *imos*, medioxumos obteſtor; *Par. Mell. Attic.*

Vid. *Excuſandi.*

18. *Diſputandi.*

HÆc *ego* obiter, ad *quæſtionem*, ad quam ita ſubito reſpondi, ut vix relegendi ſpatium concederetur ——

——Sed litem hanc ad tribunal virorum doctiorum defero.

19. *Dubitandi.*

QUibus autem verbis ambire furentem conabor? *Quæ prima exordia ſumam?* quo affatu lenire ſtudebo? *Æneas ad Didon. Æneid. 4.*

Vellem tamen ſciſcitari, utrum ne ——

Scrupulus qui me mordicitus vulnerat nocturnum ſomnum mihi adimit, ſeveram faciem *mihi* exaſperat.

ut ſtat & incertus qua ſit ſibi neſcit eundem
Cum videt, ex omni parte viator, iter:
Sic ego ——

—— *utque carina,*
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus
—Vim geminam ſentit, pareique incerta duobus:
Sic & ego ——

—— *Subhæſito in hac re* ——

Atq; animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,
In partiſque rapit varias, perque omnia verſat ——
——Quo pede nunc utar? dubia eſt ſententia nobis
Nec quid agam invenio, nec quid nolim-ve velim-ve ——

Dii boni quid (*inquam*) dicet? utri *noſtrum* gravius

gravius excandeſcet? utri durius convitium evomet? utrumque ſane (ut opinor) pari cultro dignum putans *furiis* devovebit.

Miſerum *me*! quid agam? Hoccine etiam hominum perditiſſime, feciſſe debueras priuſquam? ——

——Quid eſt quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies?

——Fidem mihi nunquam facturus es, ni juratus quidem:

20. *Exclamandi. Querendi.*

Quis vidit *ver* ſine violis, æſtatem ſine granis & calore, ſine pomis autumnum, hyemem abſque nivibus & pruinis? nonne ſuccedentim menſes in ſuis manent officiis?

Nec facile invenies, multis in millibus unum,
Virtutem, *precium, qui putet eſſe ſui.*

—Multo jam pluris æſtimantur (cur *hoc* relino quis inultum *Jupiter*) leones & paraſiti, nebulones & aſini—quam viri *vere* pii aut eruditi——

Ipſe decor recti, facti ſi præmia *deſint*
Non movet, & gratis *pœnitet eſſe probum.*

O tempora! ô mores! ut præ ſacra auri ſame nihil uſpiam ſacrum eſt!——

Quis deinceps miratur fuiſſe olim qui *Philoſophos* ſe dicerent, qui aſſerebant *Nivem* ſibi atram videri, *cœlum* conſiſtere, & *terram* motione ſui, eaque perpetua rerari?

——*Deum* immortalem! ut jam exultat probitas! ut peſſum iêre boni mores! mortuam *Mureenam* flevit Hortenſius orator, multos dies ægratus; tu *patris* morientis non miſerebere? O perditam ætatem! O mala tempora! quis *hoc* non execretur?

Turpe

Turpe ſequi caſum, & fortunæ accedere
Et niſi ſit fœlix, eſſe negare ſuum.
——O rerum mira converſio!——
O ſordidum genus, barbarumque facinus!
O ſeriores homines, quam humanam olim *Androdus* feram invenit!
Illud amicitiæ *ſanctum & venerabile nomen*
Proſtat, & in quæſtu *pro meretrice ſedet.*

Voces hominum, *Stentoreum* quiddam paſſim reboantes, tanto horrore omnia complent, ut *furias* omnes cum *Cerbero* emiſſas, ab inferis jures.

——Cæterum illud, ô *Dii* immortales, eloquamne aut fileam? cur autem fileam? cum ſit vero verius.

——His atque id genus mille nugis, horum capita adeo diſtenta differtaque ſunt, ut arbitrer nec *Jovis* cerebrum æque gravidum fuiſſe, cum ille *Palladem* parturiens, *Vulcani* ſecurim imploraret——

Heu par *illud ubi eſt, totidem virtutibus æquum,*
Et concors pietas *nec dubitatus* amor?
Unus erat Pylades, *unus qui mallet* Oreſtes
Ipſe mori, his una fuit per ſecula mortis,
——Scripſi ſemel atque iterum——ad——ſed, quod dolens refero——nihil *impetravi.*——

21. *Excuſandi.*

ET ad quid non *importuna* flagitatio, *opportuna* occaſio impellat etiam *invitiſſimam*?

—*Hoc commune malum eſt, ſemel inſanivimus omnes.*

——Tam id peccatum primum, magnum: magnum, at humanum tamen, fecere alii item boni. *Terent.* Adelph.

Non eſt quod *Exſpectes eadem a ſummo minimoque Poëta*; ut *Venuſinus* olim—Vin, adoleſcentulos

rerum

peritos, perinde ac gravissimos *Catones*, ægosæ viros, se gerere?

——*Sed non est vultus in illo,*
Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritique oblivia nostri——
Met. *lib.* 7. *Fab.* 1.

Omnes quibus res sunt minus secundæ, magis sunt, nescio quomodo, suspicioſi, ad contumeliam omnia accipiunt magis, propter suam impotentiam, se semper credunt negligi—*Ter.* Adelph.

——Mihi, *perpetuis laboribus enecto*, veriùs quam fatigato, non vacat toties scribere, exiguisve rebus adesse——

Epistolæ nostræ brevitatem simul & rusticitatem, excusabunt occupationes——

—& tamen pertinax meũ incusas silentium, mecumque delitigas quasi parum tui memorem

— Ego sane inficias neutiquam iero *me*---cum non ignores neminem tantæ esse probitatis hominem (fuerit licet *Diis* ipsis proximus) cujus vita aliquantillis vitiorum tenebris non obnubiletur. *Æneam* sua commendat pietas, dedecorat proditio; *Alexandrum* bellica virtus extollit, deprimit ebrietas——

——Non estis ætatum adeo imprudentes, ut non cognoscatis facile, cum *Marco* Fabio, suam esse studiis infantiam: fortissimus quique edidit aliquando vagitum: vultis exigere ab *adolescentulo*, quod parentem eloquentiæ *Ciceronem* deceat? vultis sarcinam dare infantulo, curia *Demosthenes* succumbat?——

——Scribe: *Fabius* eos fractum iri potius quam posse corrigi, qui in pejus obdurverant. *Tortellius* tamen ille, ille (inquam) homicida *Tortellius*, in quo futuram probitatem desperabant omnes, ad bonam frugem se recepit, & vitam commutavit in melius——Quidni igitur &?

——Incredi-

——Incredibile videndi *tui* desiderium jampridem *me* tenuit, adeo ut nulla *nox* prætereat quin imago tua, oculis meis obversetur & oberret; & si liceret citra ullum discrimen ad *te* commigrare, commigrarem protinus: viamque ipsam (quod aiunt) raptim devorarem——

Sed multa sunt quæ ab hoc animi mei desiderio *me* remorantur & avocant—— Nam præterquam quod ægre hodie & difficulter——

——Sed *qui, quam potuit, dat maxima, gratus abunde est*——

——Nam (ut quod res est libere fateamur) multa me impedierunt——

Vid. *Purgandi. Defendendi.*

22. *Excusandi longitudinem, & prolixitatem*, &c.

VEreor (*mi amice!*) ne prolixo meo sermone molestus sim tibi, sed quia nihil magis cupio, quam longissimas literas tuas, longas & *ipse* scribo, scripturus etiam longiores, si otium *mihi* suppeditaret.

——Expectes denuo non epistolam modo, sed ingentem literarum sarcinam, quæ vel Ægyptium, ἀχθοφόρον degravet.

Purgabis me A. B. quod tam incomposite scripserim.

Sed ne Epistolæ modum excedam, quæ non debet sinistram manum legentis implere, in alium diem hanc litem cum Dialecticis differam——

Senec. Epist. 45.

Jam satis invalidos calmo laxavimus artus,
Et meus officium longius æra negat.

——Sed hæc satis multa, vel plura potius quam necesse fuit, facit autem; non loquacitas me sed *benevolentia*, longiores epistolas——

Scribere plura libet, sed vox mihi fessa loquendi;
Distandi vires siccaque lingua negat——

——Vehementi desiderio, primam quamlibet occasionem, amplexurum me vides, & *Nuntium* tuum avidissimis ulnis excipientem——

Dilatus ac procrastinatus tabellarii quotidie iturientis discessus, effecit ut, & meas literas, & aliorum, serius multo quam aut ego volebam, aut tu debebas, acciperes——

——At ista, *ego* amore magis impulsus, scribenda ad *te* putavi, quam quod arbitrarer *te* monitis, & præceptis meis indigere. Sed me, cupiditas tibi satisfaciendi, & materia sequax ultra metas abripuit; cæteroquin——

——Cujus prolixitatem fortassis excusarem, nisi id agendo fierem prolixior——

——Vides ut me totum in sinum tuum effuderim——

Sed reprimo me, ne me Crispini scrinia lippi compilasse putes——ut ait Horatius——

23. *Excusandi brevitatem.*

INdulgeas *mihi* velim *Lacænicam* hanc *brevitatem*, hoc præsertim tempore: nunquam (mihi crede) in vita *mea* (quantum memini) minus otiosus, quam nunc, sum——en tibi ad binas tuas literas simplex responsio, idque tumultuaria opera——

Parce rudi calamo, tabellarius iste humeros mihi pressit——

——Quod spatiosiori margine, lineis non ita perturbatioribus aut condensatis scripserim, in causa est——

——Inextricabili fere negotiorum labyrintho implicor, ut jam non vacat——

Ignosce, obsecro, non possum jam plura scribere. Interpellat jam me importunus quidam.——

Vix

Vix licet per otium, in *mense* semel tantum feriari, tot meæ cervici incumbunt negotia, ut ultra citroque curis agitor; sed si aliquando possum aliquid suffurari otii, moris est mihi ——

—— Felix otii nunc non sum——hoc quicquid est industriolæ, æqui bonique consulito——

Importuna redeuntis ad *te* nuntii festinatio, plura scribere non permittit——

Quod etsi exquisitius reposceret judicium, coactus sum hac *Epistola* raptim & tumultuarie scripta, tibi paucis aperire, quid super ea re *mihi* sit animi; idque facere propter desperatam abituri nuntii celeritatem, qui antelucano sequentis diei quo venerat tempore, *sibi* propere redeundum esse testabatur.

Non debes *tumultuarium* mirari characterem, scripsi enim festinus.

Parcius quidem scribo, at non parcius amo——

Quibus ego diris, hujus tabellarii caput devoverim, cujus vel indiligentia vel perfidia, factum arbitror ut——

De tabellione isthoc incertus, distuli hactenus—— tumultuatissime hæc ad multam noctem——

Hunc Laconismum, me docent immensi studiorum labores——

Dicas hanc esse prolixam epistolam, si scias quibus obruar laboribus.

Non possum quidem plura, & hac raptim quoque, festinat ita tabellarius——

—— Quid solito brevius ad *te* scribo, dabis veniam, nam quum has à me literas nuntius postularet, non erat mihi otium ad mungendas nares——

—— Ego Dapsilis semper effundo, & sic hau-

xio ex fæce, ut vix suppetat jam in tanta penuria, quod digne scriberem——

——Illi qui beata in *terris* nacti sunt otia, possunt——

Tempus enim cum humana omnia ab eo aliquid invicem rapere debemus ——

Plura otiosus, *hæc* cum essé in Senatu, exaravi.

Hæc omnia quam raptissime raptius ——

Hæc scripsi *festinans*, properante ad vos tabellario——inter alia avocamenta——

Sed ego qui sui pauperrimi ingenii mei conscius, *Laconicæ* malo studere *brevitati*, quam multijugis paginis infantiæ meæ maciem publicare. *Symmach.* Auson.

Cum nec *singulis* inservire possit, per universa *distractus*, nec *universis* sufficere in singulis *occupatus*——Min. *Fel.*

Hæc exaravi, multis distractus *negotiis*, animoque *curis* valde impedito.

Hæc *ego* ad *te* occupatissimus scripsi; fusiora cum offertur alius opportunus tabellarius——

——Negotiorum multitudine pressus fere & oppressus fui, quo minus——

—Ne me accusare de Epistolarum negligentia possis, scribo jam pauciss*i*ma hæc——

24. *Excusandi silentium, seu intermissum scribendi officium, seu* visendi, *&c.*

UTinam esset mihi otium ab his occupationibus, quæ *me* nulla non hora interturbant, & fere obruunt; facerem ut intelligeres, quantum *tuo* nomini debeam.

Dumque ego hæc omnia tumultuor, elabitur tabellarius——

—Si essem liber laborum, qui *me* nunc circumstant & opprimunt, ad te quam citissime convolarem

volarem via ipsa (ut cum *Sidonio* loquar) devorata, idque sum facturus quam possum brevi——

——Neque excandescas adeo, quod literis tuis cunctantius paulo responderim——

—Veritus sum ne ineptias meas non tam legendas tibi; quam ridendas exponerem——

Aliqui etiam ex parte animum ad scribendum satis propensum, & literarum *alas* retardavit, desiderium rescribendi aliquid de——

Cum & præteriti nostri *officii*, & singularis cujusdam *negligentiæ* crimine manifesto teneri non immerito videar, cum nullas ad te (*vir Rev.*) literas jamdiu dederim; quamvis omnem prætermissi muneris accusationem justi & idonea quadam purgatione redimere potuerim: magis tamen *ingenui*, magisque prudentis *ego* esse existimavi, errati *veniam* agnoscendo impetrare, quam liberationem, culpam occultando, vindicare——

Distuli tuis respondere literis, quod existimarem fore ut præsens præsentem amplecterer.

Unum à *te* peto (*vir*!) ut me nullo oblivionis crimine, aut ulla me in te officii ratione, sed justissimis de causis, quo minus ad te hoc tempore scribam, prohiberi putes—— jam enim charta ipsa ne nos prodat pertimesco ——

——*Novi* quod scriberem nihil erat; me *tui* esse amantissimum, vetus est——

Quæro compendium, dispendium invenio; quin apage——

Tecum adest absente corpore animus.

——Intelligas, faxo, sic te à nobis amari, ut ante hac friguisse videamur——

Quod tanto temporis intervallo, nihil ad te dederim literarum, nec veteris meæ erga *vos* observantiæ benevolentiæque memoriam revocarem, non mea negligentia, neque adeo oblivione

ne mutui nostri *amoris* id factum, sed potius ——

—— *Nec* sum usque adeo oris duri ut à ——

Tametsi ergo *me* pudet, post diuturnam cessationem, nunc ad *te* scribere, tamen non dubito, quin pro tua in amore constantia, meæ, si qua fuit, negligentiæ benignus interpres sis futurus, præsertim cum.

—— Hoc longum scribendi intervallum, non voluntate *mea*, non oblivione tui, *non* neglectione officii, nec sane ulla defecit mihi, vel scribendi materies, nec mittendi facultas, sed——

25. *Expostulandi.*

CUr sic *Te* mutatum video? Cur adeo, *me* viso, caperas statim frontem? Cur ita stomacharis?——

Vid. Brand, lib. 2.20.

Num ex eorum haberi velis numero qui *Odysseas*, & *Iliadas*, aut majus aliquid promittant se parituros, demum vero ubi diu satis, & ultra *Elephantos* uteram tulerunt, *verba* immittunt pro *farina*, murem ostendunt pro *bove*, cujusmodi fuisse feruntur *Calliphanes*, Poëta, & *Timæus* Siculus? *Text.* Præfat. Epithet.

— Dic—dic inquam, per nomen æterni Dei, quid à te sumpserim, in quo læserim——

Quando enim quæso rerum tuarum negligens visus sum? quando tardus aut fugiens laboris, ejus præsertim, quem *tibi* usui fore crediderim? nonne à *puero* parvulum eduxi? nonne pecuniarum aliarumque rerum *tibi* utilium affatim semper ministravi? nonne sub præceptoribus, *Latinas* literas haud incuriose *doctis*, erudiendum curavi? *Text. Epist.* 49.

Nam quid tibi mali, aut quid non boni feceram: Quo me tandem merito?

— Quo

——Quod tandem *iste* modo non cuivis fidem faveret, se recto docere, recta prædicare, recta sentire?

Quousque tandem abutere patientia—— *&c.*

Agedum, *mihi* responde quid hic——

Cur nescire pudens prave, quam discere, malis?

Quid est quod in me adeo substomacharis? quid est quod in famam & nomen ita debaccharis meum?

26. *Exprobrandi.*

SIccine vero? ita negotiaris *tu*, ut ne unica nos salutare possis lineola? adeone severa premeris *tu* ferula, ut ne otium huic rei tantillulum, spatiumve aliquantillum defalcares?

Scripturus eras scilicet, sed non licuit, nec per negotia, quibus nullis distringeris; nec per otium quoque, quo abundas!

At ô vulpeculam hominis! siccine soles amicos tuos fallere?

Clauda tibi mens est ut pes, natura notasque exterior certas interioris habet——

Despectus tibi sum, *nec quis sim quæris*,——

——Facis quod *canes* solent, qui socium culina nullum amant. *Dum canis rodit*, socium, quem diligit, odit.

——Sed nullis *ille* movetur fletibus, aut voces ullas tractabilis audit,—— *Æneid.* 4.

Sed alio spectare remiges, alio provehi cymbam video——

——Ingratumque Jovem nequeat cum dicere sentit—— *Ovid.* de Io. Met. 1.

Quod epistola *tua* rarentior ad manus pervenit meas, id *ego* non possum non ægre ferre.

Hæccine est illa *tui* exspectatio? sic amicorum opinioni respondes?——

O male collocatam benignitatem!

——Hoc enim scio, *me* meis in *te* beneficiis meruisse, ut fortunas tuas, ipsamque adeo vitam pro *me* exponeres.

Quid? polliceberis montes & maria, dicebasque *me* tibi esses chariorem tuis oculis? Hæccine est illa *benevolentia?* Siccine soles amicis subvenire tuis?

Nonne *hæc* satis erant bonam indolem æternum devinxisse? quamnam vero *te* viperam vocarem *ego?* quodnam *monstrum* aut tartareum *canem*; qui virulentam *invidiæ*, calumniæque saniem, evomere in *me*, virum de re meliora meritum, non erubescis?

Magni (ut video) verba *mea* æstimasti, magni consilia fecisti, hominum stultissimi! qui quod *tibi* perniciosum semper fore prædicavi, excæcatus *stultitiæ* tenebris perpetraveris.

Quid? quo tempore discessisti à nobis jurabas *te* scripturum unoquoque mense; vide quo modo constiteris *tibi*. Næ tu es egregie——

——O ingratæ mentis juvenem! ô perditissimum adolescentem! nihil sane jam conqueror quod *mei* dememineris, quam *parentis* cepit oblivio.

Jam quoniam in nequitia tua ita occaluisti, ut lapideam magis quam humanum videaris effigiem indutus, pluribus *te* verbis hortari desistam. Vive ut lubet, egerisque ut volueris—— profundas, perdas, pereas, nihil attinet ad me—— *Text.* Epist. 38.

Τόπον ἐ τεῦπον μεθήλαξας——

——*ubi sunt ingenia magni*
Verba viri?——
Heu! ubi nunc fastus, altaque verba jacent?
Quolibet es folio, quavis incertior aure——
Vid. *Cicer.* Ep. *Famil.* lib. ep. 5.

Est

Est aliqua, ingrato, *meritum exprobrare voluptas.*
Hæc fruar, hæc de te gaudia sola feram.

Mihi quidem liquidissimum est, te *aliena* in deterius degenerare, & cum aliquo usque progressus esses, tamen——

27. *Gaudendi. Lætandi.*

LÆtor apprime, *mi chare*, vera *hæc* esse quæ narras, atque id sedulo triumpho——

——Quo per amœno spectaculo, fallor si aliud in terris unquam videris jucundius——

O quam gaudeo quod!

At pater Æneas audito nomine Turni
Deserit & muros, & summas deserit arces
Præcipitatque moras omnes, opera omnia rumpit,
Lætitia exultans——Æneid. 12.

Vid. *Gratulandi.*——

28. *Gratias agendi, & debendi.*

MUlta mihi de singulari tua in doctos bonitate prædicaverant multi, sed nunc omnem famam infra verum fuisse comperio, qui mihi videris huic potissimum rei natus, ut de omnibus bene merearis—— *Erasm.*

Quæ præter meritum obtingunt, hoc plus solent habere pretii, & quæ præter expectationem obveniunt solent esse gratiora: quot igitur nominibus mihi putas gratum fuisse munus tuum adeo non expectanti, ut si de cœlo delapsum fuisset, non potuisset magis inexpectatum accidere——

Nam quod ultro mittitur, quod immerenti, quod nec per somnium expectanti——

——Amplector istum animum tuum, & agnosco quod debeam——

—— Animum tam excelsum, tamque amice amicum pluris facio quam. —

——Ceu pro votiva tabula, gratias si non quantas debeam, (utinam enim id possem) at quantas queam maxime persolvam.

Conatu potius & *voto*, quæ mea est gloria, quam ipso *facto*, quæ mea est tenuitas——

Quod veritus sim antea (*vir moderatissime*) si ego adolescens neque *bonis* artibus excultus, neque in *recta* dicendi ratione satis exercitatus, ad *te* provecta ætate *virum*, atque omni doctrinæ genere instructissimum; Rom. eloquentia hac nostra ætate cum paucis facile *principem*, literas darem, ne meum istud factum cum temeritate conjunctum videretur, id totum penitus sublatum est; meumque hunc sive *pudorem*, sive *metum*, vicit beneficii erga me *tui* magnitudo: nam *juveni* quidem pluscultum etiam *audere* quam par sit ab omnibus fere concedi solet; non habere quibus debeas *gratias* omni ætate sane turpissimum. Itaque vetus illa dubitatio in præsentia nihil me movet, neque cum venit in mentem, vereri reprehensionem quod *scribam*, sed quod *serius* id faciam. Sed, &c.

——Eosque imitabor *mendicos*, qui, quum acceptæ stipis mutuum referre nequeant, benevola *verborum* actione rependunt——

Accipe igitur (*vir maxime*) à cliente *tuo* quod jam tuum est; accipe quod voluisti, lege si sit tanti, quod jam audivisti: & quand quidem muneribus, hospitio, *officiis*, comitate omni & benevolentia, *me* sic obstrictum *tibi* tenes, ut in nexu adhuc maneam, patere ut *creditorem* tam benignum te habeam, quam *patronum* hactenus expertus sum ——

——Ut jam nec beneficii *vos* in me collati pœnitere

nitere possit; quod *id* in alios multos transfundam, nec id ipsum male collocatum videri, quod agnoscam, cum nullis debeam libentius; ut nec amo quemquam effusius——Nulla dies unquam memori vos eximet ævo ——

——Votivum animi mei specimen vobis inscribo——

——Ferreus tamen sim; utcunque contigerit, & lapideus, si unquam tantæ *tuæ* humanitatis fuero oblitus——

Nutrivisti *me* à puero, fecisti ex servo ut essem libertus, & quod habuisti summum pretium persolvisti mihi——Næ, inhumanus essem & plane——

——Orandum est *mihi* illud, ut quia in tanto credito suum minus per *me* idoneus debitor, per *Deum* vobis idoneus solutor existam—— *Chrysolog. ferm.* 5.

——Et revera *filium* se nescit, viscera caret, naturam neget, ingratus est *patri*, qui autorem *vitæ* suæ non obsequiis placeat, non devincit cultu, muneribus non honorat——*Chrys.*

——Ideoque soli, quos fecistis tales, sentiunt quid vobis debeant——

Quod quidem vestrum in *me* beneficium si——

——Memini semperque meminero——

Incredibilis ista bonitas tua, vincit non solum merita nostra, verum etiam vota ——

Utinam & referre possem æque ac agere grates, referret autem *is* qui pietatis officia multo cum fœnore solet remetiri, *Deus*.

Quare incumbo (*vir consummatissime!*) & hanc operam *tibi* navabo, ut *tui* nomen, immortalitate dignissimum, extingui mortali cum corpore non sinam. Quod quidem enixus sum verbis meis laudem tuam resonantibus. Et *tui*, mihi amantissimi, & quidem officiosissimi memoriam

(si

(si modo is ego sum qui tantum præstare possum) profecto ab interitu vindicabo———

Nihil præter aqueum illud Sinetæ munus regi *Artaxerexi* occurrit uspiam———

Polliceor me buccinatorem fore existimationis tuæ———

Quantum debeo tibi (mi *amicissime*, mi *optatissime*!) pro *illis* literis, quas in meam gratiam scripsisti, non præsentes *literæ* declarare, non *fortunæ* meæ compensare poterunt; efficiam tam en (*Deo volente*) ut *posteritas* intelligat, *Te* amicum fuisse mihi valde beneficum, & non immemorem me extitisse.

Pro quibus, optandi si nobis copia fiat,
Tam bene pro merito commoda mille precor.

His *ego* meritis vestris erga *me* amplissimis, non officio sed *voto*, non opere sed voluntate & *animo* respondere cogor, quia longe longissime, infra *meritum* illius humanitatis vestræ, subsidet *studium* pusillæ facultatis meæ——— *Jux. in Tertul.*

Immerentissimus prorsus & indignus cui hoc dignationis & honoris habeatur———

Id quoties reputo quo pudore me putas suffundi?

———Certè ego, *studiosorum* more, pro auro & argenteo rependo animum gratum, ac chartas, felicesne an miseras aliarum esto judicium; feci quod potui, non quod volui,

Quod si digna tua minus est mea pagina laude
At voluisse sat est, animum, non carmina *jacto.*

Ego quidem sæpe multumque cum animo cogitavi, eequa tandem ratione possem munificentiam vestram rependere, qui *me* à suavibus *Academiæ* ulnis & mamillis avulsum, in vestro sinu amice excepistis ———

——Pro tantis vestris erga *me* meritis, certum deliberatumque est aut *exsolvere* & præstare *debitum*,

tum, aut (quod ingenui est hominis) tanquam *æs* alienum à *me* contractum, apud *acta* publice profiteri———

Hei mihi non magnas quod habent mea carmina vires,
Nostraque sunt meritis ora minora tuis.

——Nec *amicum* amplius meum, sed *numen* sed genium ac tutelarem *Deum* appello; etenim, si non inscite scripsit quidam, hoc demum esse *Deum*, juvare mortales——cur non?———

Qua testatum faciam, *me* grata saltem recordatione, hæc omnia complecti, quando parem pro tantis meritis reddendo gratiam, solvendo satis esse nunquam possim.

——*unica sortunis* ara *reperta meis*,

Gratum nullo non *loco*, nullo non *tempore* memorem gratiæ referendæ, studiosissimumque *tui* experieris, senties——

——Pro *literis* ad me transmissis, gratiam habeo maximam, si quod ego autem *officium* vicissim præstare queam, impera, id tuo jure facies—

Pro quibus ut meritis referatur gratia, juro
Me fore mancipium tempus in omne tuum.

Ut igitur pro affectu illo erga me tam benevolo, quem aliis etiam beneficiis declarasti, gratum animum testor, offero nunc quo nihil habeo majus, memetipsum, ac mecum animi nostri sœtum——— *Voss.*

Sed vestra præcessere beneficia quæ gratuita erant, nostrum sequitur officium quod debetur, & quo magis debetur, eo minus poterit displicere—

Musa ô *istius* pepli tapete ingratitudinem mam prudenter exsinuo, quod olim *Philomela* apud *Ovidium*

Purpureasque notas foliis intexuit albis.

——Utclam erubescam accipere quod palam mendicare non erubui.

Ve-

Verum amicitiæ vetæ atque sinceræ coagulum, est mutua officiorum reciprocatio——

O mihi tam longæ maneat pars ultima vitæ
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta!

——Animumque erga *me* tam propensum declarasti, ut plane ad primum literarum tuarum conspectum obstupuerim, atque non parum admiratus fuerim, tantam celsitudinis tuæ dignationem——

——Pro summis *excellentiæ* tuæ, in *me* jam sæpe collocatis beneficiis, & *gratias* quas habeo maximas, in præsentia libenti animo *ago*, & omnia *meæ* deinceps in posterum officia, paratissima voluntate, amplitudini tuæ offero, & addico——

Nec quæ de parva pauper *diis libat acerra*
Thura, minus grandi, quam data, lance valent.

—Cui vitam, cui liberum hunc aerem, hunc spiritum, hanc vocem, quæ servire aut adulari, neque novit, neque cogitur, debeo.

——Quem non tam *patronum* quam *patrem* agnituras semper sum——

Cujus honorificam in nos omnes beneficentiam nescio, an commemoremus potius, vel admiremur magis.

——Cum ab ingratitudine non secus abhorream, atque *Achilles* ille *Homericus* à mendacio, mecumque perpenderem quam esset immensum, quod tuæ deberem benignitati, ut meritum omne, omne quoque officium exsuperet meum; optimum judicavi ut tibi literaria strenula, aut flosculo quopiam è musarum hortulis decerpto, animum memorem atque amantem utcunque testarer——

——Utinam in officii recordationem sacratissimam, è penu meo literario proferre possem, quod vel *tuis* gratum esset oculis, vel animo & desiderio responderet *ea*.

——*Cum*-

——*Cumque labent alii, jactataque vela relinquunt,*
Tu laceræ remanes ancbora sola rati.

— Cœpi subinde anxia mente revolvere, quonam pacto aliquando gratum erga te animum ostenderem. At tanta sunt tua in me merita, ut etiam nullam eorum partum, referenda gratia consequi queam: Solatur tamen me *Plinianum* illud, *rusticos etiam lacte diis supplicare, & gentes multas quæ thura non habens, mola salsa litare*, nec ulli fuit vitio datum, Deus colere quoquo modo possit.

——Quod referre gratias, ita ut volebam non possum, *fortunæ* debes imputare——

A *me* nihil unquam in te, ne mediocre quidem profectum est, ut *mihi* tantum beneficium cumulare videaris; quid autem speres in posterum plane non video. Is sum qui amicorum potius auxilium desiderem, quam ipse *alios* opitulari possim——

Quid referam vel isto *munere* dignum, vel potius isto tuo *animo*, qui mihi munere ipso longe est suavior? nihil habeo nisi meipsum, *quem* si alicujus esse precii putas, totum *peculio* tuo adscribito. Crede *mihi* nihil habes in omni genere tuarum possessionum, quo *tu* tam proprie possis & *uti*, & *abuti*, frita lubeat quam.

Nunquam igitur gratiarum labiis te salutabo? numquamne——

Egone in *eum* ingratus essem, qui & nullo *meo* merito, *me* laudasset, & inopiæ meæ subvenire vellet?

——*Non si tellurem effundat in undas Diluvio miscens, cœlumve in tartara solvat Jupiter*—— Æne. 12.

Quid tibi, quid *inquam* pollicear? num *meipsum* quantus sum dedam? at exiguum est iis *me* dedere, qui nisi fuissent, *ipse* non essem; tibi proinde & quod possum, debeo & quod non possum, *Hieron*.

Cha-

——Chartaceo hoc *donulo*, quod quæso clementer ac perbenigne à vestro *clientulo* susscipite, & legite.

——*Patri* præsertim cui fortunas tuas omnes ipsamque adeo vitam debes cum anima

——*nec unquam*
Esse satis poteris, præstes licet omnia gratus ——
Ut meminisse magis poteram officii mei, quam præstare retributionem——

Officiosa qualiacunque.

Vel minimissimam amoris stricturam —— *pro meritis grates persolvere dignas Non opis est nostræ* (domine & Mæcenas mi!) *Non tamen effugium cessabit, ineisque voluntas* proferet haud ullum, gratianimi, nostrive in *te* testamen amoris——

Quale quale tandem est, tibi totum id——

Supereſt ut illam ipsam *gratiarum* actionem; quæ *me* ad scribendum impulit, in *Epistolam* concludam: Sed stultissimum fuerit velle *me*, juvenem infantissimum, tibi *verbis* satisfacere, cum tu homo eloquentissimus, *reipsa* rationibus meis consulere conatus sis. *Ascham.*

Tu tamen quasi hoc unum in vita, ut me tuereris *tibi* propositum est, quem semel benevolentia complexus es, omni beneficiorum genere cumulare nunquam desistis——

Quantum tibi debeam, depingere stupet calamus, exprimere lingua, leves tantum *quæ data portaruunt*, & loquuntur *gratiæ*.

29. *Resp. ad* Gratiarum *actionem.*

Quanquam *gratiarum* actionem à *te* non desiderabam, cum te *reipsa* atque animo scirem ell- gratissimum, tamen fuit *ea* mihi (fatendum est enim) perjucunda——

Quas ad *me literas* misisti, multo sunt adco referæ facio, tam mul is—— Isti

Isti tuo tam benevolo pectori me profiteor astructissimum esse, id quod hoc epistolio veluti syngrapha legitima, singulis & universis contestatum esse volo——

Laudibus istiusmodi non delector, quas tu prodige verius quam liberaliter in me effundis—— in posterum quæso aliud exercendo stylo quæras argumentum——

Gratias quas mihi habes immerito maximas, tibi meritissime rependo maximis majores——

30. Gratulandi.

Quo in *adventu* ejus, non possum exprimere sermonibus, quanto, quanque impatienti gaudio *exultaverim*, cum augeret maxime lætitiam meam amicissimi *hominis* inopinata præsentit. *Min. Felix.*

Noctes omnes insomnes & illunes; dius vero nebulosos agimus hem diu, absente te, te scilicet——

Quæ quoniam vera est, tota mihi *monte* tibique
Gratulor ingenium *non latuisse tuum.*

Quicquid ago præstoes, ludit ante oculos meos imago tua, itque reditque frequens, sine te non dormio, non edo——

——Nulla non hora de *te* loquuti sumus, longa nos omnes *tui* fatigavit expectatio——& vitam *nobis* acerbam putabamus, quod tam diu consuetudinis *tuæ* fructu caruimus—& jam ecce *reduci* à tertio usque jugare manus porrigimus——

—Cujus equidem absentis, absens, memoria, non aliter frui solebam, quam præsentem præsens consuetudine consueveram; qua, dispeream, si quid unquam in vita contigit mellitius.

—Cæterum quemadmodum fieri consuevit, ut cum primum *Sol* formosum illud & amœnum os

terris

terris ostenderit, aut ubi post asperam hyemem novum *Ver* blandis aspirarit *Favoniis*, protinus nova rebus omnibus facies, novus color ac planè juventa quædam redeat: ita nobis *te* conspecto mox alius accessit vultus——

31. Gratulandi——*fortunam auctam*—— *successum prosperum.*

GRatulor tibi *plutum* tam propitium, ut mihi permolestum fuit *te* molestiis ac periculis agitatum esse, ita te incolumem ex isto naufragio enatasse gaudeo——

Sed gratulor tibi, jam opinor, semideo facto, cui contigerit——*epulis accumbere Divum.*

Nec tam meapte causa quam illius *lætabar*——

Quod res *tibi* ex animi sententia evenerit, lætamur admodum, omniaque *tibi* in posterum felicissima apprecamur.

——Video *te factum ζῶον ἀμφίβιον*, nisi mavis dici *Mercurius*——superis deorum gratus & imis——

Tanto semper in te affectu flagravi——ut optem tibi secundissima omnia, & cum optata contingant, vehementer gaudeam——

32. Gratulandi *valetudinem recuperatam.*

IN more positum fuit amicis convalescentibus *soteria* mittere——

Sed magis gratulor valetudinem prosperam, cum à tot morbis revixeris aliquando——& novam quasi vitam recordaris.

33. *Hor-*

AT per *Deum* quæso immortalem, ut tortuosos aliquando mores castigares. Quis enim *te* non metuat? quis non oderit? O utinam te moverant *parentum* suspiria, vota, lacrymæ.

Scholæ adhæreas usque dum mercibus illis Athenienſibus probe plenèque sis instructus *—αἰχέμεν τοι δόρυ τε μένειν καλόν τε νέεσθαι.* Iliad. 2. v. 298.

Toto fac animo, præclara studia amplectare.

Quando non potes quod vis, id velis quod possis——

Perge, age, vince omnem miles *virtute laborem.*
Et quantum humani possunt se tendere passus.
Arduus accelera——

——Tacita vivas ut omnes *te* frustra fuisse natum non existiment.

Discе libens, tetrici nec præceptoris habenas
detestare——
Tu quoq; ne metuas quamvis Schola *verbere multo*
Increpet, & truculenta senex gerat ora Magister,
Degeneres animos timor arguit; *at tibi consta* p. 157.
Intrepidus, nec te clamor plagæque sonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis,
Quod sceptrum vibret ferulæ, *quod multa* suppellex
Virgea, *quod mollis scutinam prætexit aluta.*
Quod servent trepido subsellia *vestra tumultu.*
Auson. protrept.

—Noli quæso *spem* quam de te bonam nostrates passim omnes conceperunt hactenus, frustrari; noli fœdissimam ganeonum colluviem ita sectarier, ut sordeant tibi, & desipiscant amicorum monita——

—— Te ad studium summæ laudis cohortabor, est enim tibi gravis adversaria constituta, & parata incredibilis quædam *Expectatio*; quam tu una re facillime vinces, si hoc statueris quarum laudum gloriam admiraris, quibus artibus hæ laudes com-

comparantur, in iis esse elaborandum——

In hanc sententiam scriberem plura, nisi de te sponte satis incitatum esse considerem; & hoc quicquid attigi non feci inflammandi tui causa, sed amoris mei testificandi——

V. Form. affectus movendi, ubi complures huc referri queant.

Si tibi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna repende tuæ.
Surge, age, & in duris haud unquam desice, cœlo
Mox aderis, teque astra ferent——

Agricola si non impresserit cultrum, si sulcum non defoderit, si non exciderit sentes, si gramina non evulserit, si in tuto semina non locarit; *sibi* mentitur, non *terræ*, nec *terræ* facit damnum, sed *sibi* non facit fructum; & ita *se* vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui *terræ* manu fallaci mentitur — *Chrysolog.* Idem & *tibi*, quam *tu* speres *honoris* messem, si nullam feceris *laboris* sementem?

Ejus animum inexpugnabili illecebra ac *suada*, captum prius ac possessum, ad præclarum & inusitatum aliquid transferet——

Ac veluti gnavus & avidus negotiator bonis literis ceu honestissimis mercibus in patriam tuam onustus redeas——

Insanum quamvis hiemet mare, crudaque tellus
Seminibus, bello nec satis apta manus——
Nil dubites autore bono—Auson. Theodos.

Qui parum feliciter navigarunt, ipsi solent aliis non infeliciter cavere, ne veniant in periculum; sic & ego tibi sollicitus——

——Sed——*Nil opus admisso subdere calcar equo*——

Sponte tua properas——

Aliquidne *tibi* suademus quod factu non sit utile? *nos*, si nescis, *tuæ*, non nostræ utilitatis satagimus: Negligentiam tuam, & inertiam susque deque ferremus, nisi *eam* sciremus *tibi* futuram detrimento——

Nunc

Nunc ætas est omnium laborum patiens, ea est rebus honestis exercenda: quod datur vacui temporis hoc impende honestis studiis, & evolvendis bonis autoribus.

Fuge consortia nepotum & otiosorum, abduc te à juvenilibus voluptatibus & veris dotibus temet instrue——

Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc observa, *hujus* heroicas virtutes imitare, & exprimi penitus; & quo melius *hoc* præstes, da operam, ut in literis & libris *patrem* tuum, si non superare, at saltem æquare vales——

Dic Musæ, *genioque tuo*, Majora canamus
Aude *aliquid* Magnum, *tenuesq; relinquere curas*
His *quibus ingenium tenue est: quin ponis avenam*
Arma virumque Cane——

——Persuasi tandem quamvis primum pertinaciter ibat inficias——

Non *Gallicus* olim duntaxat *Hercules* ea gaudebat prærogativa, ut mistis ab ore catenis omnes ad suos nutus inflexerit; etiam *Tu* inter amicos felix imperabis——

——Noli ad credulam spei perplexæ auram antennas solvere? cum *Stratonico* dixeris ex omnibus navigiis tutissima esse, quæ in *terram* nauta subduxit.

——Dum potiare, patiare.

Quod facis id facias studiosius, & prius orto
Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posce.
——*non parvas animo dat gloria vires,*
Et facunda facit pectora laudis amor.

Vid. Epist. 18. Text. elegantem sane ad *labores & studia* adhortationem.

Quorum arbitrio quasi *calcare* commotus, non potui refugere à cœpto *laboris* curriculo——

——Non sunt pectoris adeo obtusi, ut humanis verbis non molleseam——

Hæc

Hæc sunt quæ nostra liceat te voce moneri,
Vade, age, & ingentem factis fer ad æthera fa-
mam: Æneid. 3.

Sit *procul omne nefas*: *ut ameris, amabilis esto*: exue tetricum illud & Saturnicum supercilium, ferenam frontem illam rugis & nebulis caperatam ——

Quamobrem si *me* amas, quantum profecto amas, si *dormis* expergiscere, *sistas* ingredere, si *ingrederis* curre, si *curris* advola; hoc sit *negotium* tuum, hoc *otium*, hic *labor*, hæc quies, in his *vigilia*, in his etiam *somnus* reponatur *laus* ——

Pergite, ut facitis, atque in id *studium*, in quo estis, incumbite, ut & vobis *honori*, & amicis *utilitati*, & reipub. *emolumento* positis esse.

Vid. plura inter Formul. *Conclu. Petendi, Pathop.* p. 156. & deinceps.

—— His igitur *tu* tantisper te exerceas hastulis, dum cætera adornantur; & feliciter in studiis perge ut cæperis; jam enim *Orbis* propè universus *ingenii* tui exspectatione suspensus, nescio quid *cæleste*, sibi, de tua *virtute* pollicetur ——

—— Neque ægre feras me toties isthac inculcantem; *nam nunquam nimis dicitur, quod nunquam satis discitur*, ait *Seneca*, Epist. 27.

Vid. *Monendi, Consolandi.*

34. *Illudendi.*

ITe nunc *Reges* Principesque, ite & Trophæa vestra alibi quam in æternitate *literarum* ponite; *Poëtas*, Oratores, & imprimis Historicos, Flamines *Musarum*, & æternitatis Sacerdotes, vestræ autem gloriæ ac nominis Præcones, negligite si placet, ac pro iis *simiam* aut morionem sagmate ——

—— Arrigite aures non tersas, non acri lotas aceto, sed quas olim *Midas* ille noster exhibuit *Pani* —— Encomium certe audietis, non *Herculis* neque *Solonis* ——

Ut

Vt nec mille *Democriti* ad tantos risus sufficerint, quanquam illis ipsis *Democritus* rursum, alio *Democrito* foret opus ——

——Egregiam certe laudem!

35. *Lamentandi.*

SI atramentum mihi in præsens deficeret, *lacryma* ipsius vices optime nunc supplerent, talis tantus tuarum intuitu literarum occupavit dolor, patrem meum esse mortuum ——

—Nihil jam multis annis accidit quod æque doluerim—Ah, nescis quam doleam de ——

Assiduis *lacrymulis* faciem humectat, *curis* edacibus corrodit animum, *verberibus* crebris corpusculum diverberat, & *unguibus* insanis faciem deformat, quod *natum* eximio literarum amore flagrantem, (cujus prima *ætas*, iter ad ingenii *lumen*, manifestum ostendebat) fatali jaculo percussum, amiserit—Tristissimus *hæc* tibi scribo ——

Textor. epist. 44. *Plin.* ep. lib. 5.

Perque sinus lacryma flumis iis instar eunt.

——O quanta quæso, quamque acuta doloris cuspide pectus meum nunc perfossum fuisse existimas? O quanta ira siccum jecur arsisse opinaris? vidisses excussos *oculis* meis lacrymarum rivulos ubertim erumpere; vidisses capillos ventis diffusos extrahi ——

——*Largeque humectat flumine vultum.*

——Quod ubi accepit nuntium, miserum me! quantum indoluit——& multum *lacrymas verba inter singula* fundit. Æneid. 3.

——Heu lux *patriæ* ac pater! heu exemplum *omnis* ævi, nostri admiratio ac stupor! heu bellator victor, triumphator, spes tuorum, terror hostium ac tremor! heu invictum *Rheni* nostri tonitru, ac Martia tempestas! quē omne ævum, omnis admirabitur posteritas, *Heinsi*, in obit. illustr. *Mauritii*—

——Nam

——Nam si exspectatis, ut quod in privato fu-
nere *oratores* solent, verbis tantum ad commise-
rationem, aut inanem planctum, *præficarum* mo-
re, præcam aut luctum ejulationibus accendam;
fugit *vos* & ratio, & institutum nostrum *Audito-
res*! Non enim fœminæ, sed viri convenistis. Et
invictum principem lugemus, qui nec lacrymam
emisit unquam——*Ibid.*

Levia perpessæ sumus si flenda patimur, *An-
dromache* apud *Senecam*——

Non possum quin doleam, multo autem ma-
xime quod——

——Res nullis sat lacrymis deploranda——

Nec ut atramento destillet calamus, sed san-
guine——

V. Cicer. Fam. lib. 5. Epist. 1. lib 9. Epist. 11. lib. 14. Epist. 4. 7, 9, 17. 19.

——Cum ex *his* malis eluctatus fuero, cum
enatavero ex his *Cararum* fluctibus, his molestiis
emersero, tum——

——Ut quemadmodum à *Romanis* Scipio *Na-
sica corculum* appellatus est, sic & *illum* à *suis* ap=
pellari merito, & lugere mortuum——

Heu quæ me tellus,——

——*quæ me æquora possunt*
Accipere? aut quid jam misero mihi denique restat?
Cui neque apud Danaos usquam locus, insuper ipsi
Dardanidæ infensi pœnas cum sanguine poscunt

ut Sinon ille Virgilianus. Æneid. 2.

Lacrymæ ubi estis? ubi estis *lacrymæ*? *cecidit*
nobis *E.N.* heu *cecidit*, per quem *fletit* foro *Justi-
tia*, literis decor: *religionis* nitor——Quando fluc-
tis *lacrymæ*, si hic *fletis*: profecto si unquam aut
usquam *fluitis* juste; hic *impie* statis,

Quis (*nisi cornea fibra*, aut jecur adamantinum
cui fuerit, *roburque* & *æs triplex* circa pectus) tem-
peret à lacrymis, non solvat se in *luctum*, & ge-
mitus & suspiria magna, cum suo madentem san-
guine universum fere *orbem* viderit Christianum?

——Dura

——Dura profecto, dura nimis *illi* sunt vi-
scera, qui *his* visis, *largo* (ut Tros ille olim) *non
humectet flumine vultum*—— nec lacrymarum
torrentibus inundetur.

Discedens *vir* eximius & sanctus, immensum
sui desiderium *nobis* reliquit, utpote cum & *ipse*
tanto *nostri* semper amore flagraverit, ut & in lu-
dicris, & in *seriis*, pari mecum voluntate co-
neret, *eadem* velle, aut nolle crederes, *unam* men-
tem in duobus fuisse divisam—— *Min. Fel.* de
Octav. suo——

—Quot dolorum agmina infestent, quot im-
mineant casus, quot ingruant incommoda, quam
nihil usquam non felle tinctum plurimo!——

36. *Laudandi.*

Hunc finxisse *Deus* Opt. Max. hoc consilio vi-
detur, quo haberent *nostri* A. quem imitaren-
tur, *cujus* similes esse velint. Videbor *tibi* fortasse
& aliis nonnullis, in hujus *viri* laudatione ni-
mium profusus, ego *mihi* nimium parcus——

—— Tanquam de cœlo *divinum* hominem
esse in provinciam delapsum putant, mentiuncu-
lam facientis *tui* non infrequentem——

——O tuas *literas* omni suavitate refertissimas!

——Id peto ut majore *studio*, magisve ex animo
petere non possim, ut *ei* omnibus in rebus quan-
tum tua *fides* patiatur, commodes ut *eum* com-
mendes, dignum laude virum omnimode.

——Apud *quem* dotes tam eximiæ, tam admi-
ratione pene omni superiores, se produnt, ut——

——Innocentiam cum lacte imbibisse, cum
ætate corroborasse——

——Privatorum duntaxat est *sibi* & *suis* vivere,
se publicæ luci expositum existimavit velut can-
delam aliis lucere, sibi consumi——

Convenit hoc iſtis tuis moribus, ita piis, ut ſupercilio careant; ita cōmibus, ut abſit levitas; ita ſeveris, ut abſit aſperitas——

——Rerum vero geſtarum *gloria* tanta eſt, ut non *epiſtola*, ſed hiſtoriarum *voluminibus* explicari debeat——

Laudo *genium* tuum, laudo *ingenium*, laudo eloquentiam *literarum* tuarum, nihil niſi *Gratias*, Veneres, voluptates *ſpirantium*.

—— Saccharatis condimentis ſtipare ſoles ſcripta *tua*, quibus ne *mel* ipſum mellitius puto——

Uberiore *me*, quam par eſt laude, videris proſequi.

——Qui quidem, ut eſt voce ſuavis, vultu amabiliſ, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus: ſic certe pietate, prudentia, fortitudine, atque aliis virtutibus optime inſtructus & eruditus——

Quæ (*Deus bone!*) morum comitas? quis animi candor? quæ in dicendo *Veneres*? adamantinum arbitror, quem mira *hujus* hominis feſtivitas non capiat.

——*Exemplum* juvenis *venerabile morum.*

——Quod omnis cogitet memoria, poſteritas loquatur— non *fumus* publicum, ſed patriæ cadaver——belli fulmen, murus libertatis, omnium provinciarum urbiumque vallum atque propugnaculum——cui ſpes ac vota ſua quiſque credit, *quem* ex omni orbe nobiliſſima juventus colit——

——Nam quæ levitatem præ ſe aut futilitatem ferent, non tam oderat natura, quam detestabatur——

In *dicendo* ita brevis ac ſuccinctus, ut neceſſitatem raro, nunquam dignitatem *Principis* excederet; plurima *acute*, nihil unquam *fruſtra* dixit——

——*Corpus*

——*Corpus* ſucculentum, vegetum, toroſum Deus & natura dederant; cujus ſpeciem ac modum magnitudo *animi* ac mentis excedebat——Ex ore, ſupercilliis, ineeſſu, corporis totius motu habituque *Martem*, non plorantem illum quem Poëta turpiter inducit, ſauciumque, ſed *Gradivum*, aut *ultorem* deſcripſiſſes, qui in animo ac vultu *ejus*, ſedem poſuiſſe videbatur——

——Quem illimis *morum* candor ſimplex *animi* tralucentis ſuavitas innocentiæ, & religionis, pietatis, & ſtudii imago, non recreabat aſpicientem.

Nemo *ſibi* & *naturæ* plura, nemo pauciora *inſtitutioni* debuit——*ipſe* rerum omnium vorago ac abyſſus——

——Quam nullum omnino tot dotibus imbuto ſupercilium!

——Pœnitentia ac *fide*, non ut ante, urbem aliquam, ſed *cælum* perrupiſti: hanc victoriam poſtremam, hunc triumphum *Imperator* noſter geſſit; poſt quem, victor omnium ac *ſui*, vitæ immortalis *Capitolium* aſcendit. Ita una eademque hora (*Auditores!*) columen prudentiæ ac caput ſuum *Patres*, Martem *milites*, vitam, ſpem, ſalutem *Cives*, fulcrum ac tibicinem imperii ac gloriæ *Batavia*, patronum ac tutorem *Academia* amiſit——

——*Heinſ. orat.* 1. in obitum Illuſtriſſimi *Mauritii* Auriaci——

——Cujus *tergum* nunquam vidit *hoſtis*, vultum nemo unquam inimicus patriæ ſuſtinuit.—— *Ibid.*

——Stupere omnes, neque ut de *homine* amplius, ſed ut de novo aliquo *portento* loquebantur. —— Studioſi omnes exclamare, hærere, nulla aut *ſibi* laude, aut *illi* ſatisfacere videri. Alii abyſſum eruditionis, alii ſcientiarum mare, alii Doctorum ſolem, alii patris divini ſobolem divinam, alii genus Deorum, alii perpetuum

literarum Dictatorem, alii maximum naturæ opus & miraculum, alii extremum naturæ conatum, aliter vocare——*Heinſ. de Joſepho Scalig.*

——Illuſtres patriæ Patres, *Galliæ Palladium* eripuerunt, & præcipuum *Europæ* numen (ita enim vere judicabant) liberali ſtipendio in hanc urbem vocarunt. Qui mihi dies alter Academiæ *natalis* videtur. *Ibid.*

——Domum vero *illius*, quaſi oraculum fuiſſe quoddam & delubrum, ad quod omnes ventitarent——*Fuit*, fuit illud tempus cum unius in hac urbe *viri* domus, orbis univerſi muſæum eſſet——*Ibid.*

Tu in ore, in animo eris omnium, nominiſque magnitudine orbem univerſum, diuturnitate autem famæ vaſtam temporum profunditatem æquabis: Salve, ſalve Heroum ſanguis, ſalve literarum princeps, ſalve invidiæ victor, ſalve domitor monſtrorum, ſalve, *ave*, & æternum vale——*Heinſ.* orat. 2.

Is *Joſephus Scaliger* eſt, inquam, qui non admirationem ſui, ſed ſtuporem *poſteris* reliquit. Cujus incredibile ingenium, tanquam flamma quædam, aut fax publica è cœlo delapſa, & in terras dimiſſa artes omnes, omnes diſciplinas illuſtravit: cujus inexhauſta memoria omnium rerum ac linguarum receptaculum, & profunda quædam vorago fuit——Orat. 3.

——Etenim ſi ut prudenter *à Solone* dictum fuit. *Finis* exſpectandus eſt ut recte judicetur, & poſt actum *fabulæ* ſupremum plauſus excitatur——Jacet ille eruditi orbis ſplendor, illa fama literarum ac anima——jam princeps literarum ore omnium, & *Apollo* Muſarum judicatus eſt——

Efflorescet indies *illius* viri nomen, quo majorem nulla ætas vidit, nulla forſitan videbit: vaſtum illud & prodigioſum ingenium, admiranda

randa illa & ſtupenda poſteris induſtria, accuratum illud ac divinum viri ingenium non latere magis quam deleri aut extingui poteſt.

——Nos ingenii humeris, & quaſi cervicibus ſupra ipſa *Muſolea*, quæ expreſſa hic videtis, ipſa *invidia* ſpectante, ac ringente fruſtra *Regem* noſtrum extollemus ac locabimus. D. *Heinſ.* de *Joſeph. Scalig.*

Pulcherrimo illo Apulei dignus elogio, *inter doctos nobiliſſimus, inter nobiles doctiſſimus, inter utroſque optimus*, inter omnes modeſtiſſimus——

——In deligendis quos diligat diligentiſſimus ——

——Magnum illum *patriæ* parentem, fulmen illud *belli*, pacis columen ac decus——

——Tantum ubique locorum famam *tui* nominis concitaſti, ut vicatim compitatimque *te* prædicent omnes, ad *Deum* pene faciunt—— Quo ſi eo quo cœpiſti pede perrexeris *animum æquabis olympo*——

——Nam erat & *ingenii* viribus valens, & *doctrinæ* opibus excellens, & *eloquio* præpotens, quippe qui utroque ſermone copioſe & graviter diſputaret, & ſcriberet——

——Princeps incomparabilis, nunquam ſatis laudatus, nunquam ſatis laudandus, quem facilius quis admirari, quam laudare poſſit——

——In *quo* multa adeo præclara, adeo ſingularia, adeo mira extiterunt, ut——tanta vis ingenii, tam profundi, tam aeris, tam elegantis, ut omnes pene multum longeque ſuperarit, tanta totius eruditionis magnificentia——

Eloquentiam vero quid memorem, cujus fuit tam amœna, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore *ipſius* non tam verba, quam mella quædam fluxiſſe videantur. *Vincent. Lirin. de Origine.*

IMminet jam *nobis*, nisi vanus augur sum (atque utinam profecto sim, *Auditores!*) alti quædam ac profunda *nos*——Nam ut nautæ cum in prora constiterunt, tempestatem primi vident, primi *aliis* denunciant; ita ego nescio quid, quasi *nubem* post serenitatem hanc——

——Quid ita cœlum, terram attentius intueris? quid est quod? —— hoc forsan animo, te animum tuum aliquando tandem recollegisse spero——

38. *Minandi.*

AGedum accingamus igitur quando tu prior ad arma provocas——ò perditam audaciam! audes virum tam *magnifice nummatam tressis homuncio* convitiis lacessere? quod si opes meas contempsisti, num vel calamum *Erasmi* non metuebas? scis quibus machinis solent bellare Poëtæ? quas si iratus in te torsero, actum de te fuerit, frustra te fossæ istæ, isti aggeres, ista mœnia quantumvis munita cinxerint: sed hactenus præluserunt veliten; tu nisi pacem ultro petas, justa tecum acie decernam——

—Et me fors siqua tulisset, Promisi ultorem——

——Erit, polliceor, tempus in quo stultitiæ *tuæ* pœnitentia ductus, & unguibus faciem *tibi* deformes; & matrem, quum *te* pepererit, *abortivum* malles peperisse.

Cur sic debaccharis in famam hominis ex animo *te* amanti? meæ famæ non multum noces, tuæ male consulis——Abstineas quasi à talibus facetiis, alioqui senties me non esse edentulum, & fortasse sero pœnitebit; si tibi *machera* est, & nobis *urbina* est domi.

——Cæterum quoniam *sero sapiunt* Phryges, *tuo* nunc infortunio sapias; & quam in *te* cudisti fabam perpetere, quod tibi propinasti

sti venenum bibe——Et *vale*——

—Non solum enim vapulabis a carnifice compitatim, at (quod longe deterius est) traheris ad furcam—— Non miserebor *tui*, vel si sanguinem fleveris——

——Studiorum si *te* pertæduerit; nihil restat nisi ut jam ad *tibicines*, aut pollinctorem *te* mittam.

Precibusque minas regaliter addis——

39. *Monendi.*

VEllem quam *sæpissime*, mecum per *literas* colloquare.

Tu velim & quid *agas* & quid *acturum* te putas facias me quam diligentissime *certiorem*.

Cave sis audiam ego isthuc *posthac de te*——
Augurium ratio *est*, & *conjectura futuri*,
Hæc divinavi notitiamque tuli.

Unde non verebar vel in maximis tuis *negotiis* te amice interpellare, ea tamen lege, ut, *tu* simili quidem *amoris* argumento *me* etiam commone——facias delinquentem——

Sed pro *tua*, qua non duntaxat *me* superas, *existimatione* atque autoritate, longe dissimili ratione, mihi quoque libere dicas, quod me uspiam mali deprehenderis.

Quod ego tibi non in *aurem*, sed aperte dico——
——*Hæc est venturi prima favilla mali.*

Vipera est in vepreculâ——en te monui——

—Cave posthac, si *me* amas, unquam *isthuc verbum*, ex te audiam; & *ego*, si me metuis, *meres* cave in te esse *istos* sentiam.

——Tenta, reperies in levi *monito*, non leve *momentum*——

Dura aliquis præcepta vocet mea, dura fatemur
Esse, sed ut valeas, multa dolenda feres:
Sæpe bibit succos quamvis invitus amaros
Æger——.

Memorem immemorem facit, qui monet quod memor facit. *Plaut. in Pseudolo.*

ut corpus redimas, ferrum pateris & ignes——
Ardua res hæc est opibus non tradere mores,
Et cum sis Crœsus *videris, esse* Numam.
Tu quoque formida nimium sublimia semper,
Propositique precor contrahe vela tui——

——Sint priora illa tecum παθήματα, μαθήματα tibi, ne——

——Scias velim, quod locus ille dignitatis futurus sit onus æque ac honos——

——Nullum (si *me* audias) amicum *tibi* comparabis, nisi prius cum eo tres modios *salis* comederis. Multi sunt in ostio tantum formosi, & verbis palam *amici*, qui tamen——

——Vis implumis adhuc, volare? *Dædalus* eris priusquam sis *Icarus*? Præstat in ipsa etiam senectute resipiscere, quam ad capulum usque delirare; Non puduit, eloquentiæ parentem *Ciceronem*, post multas in Senatu declamationes, dare se *Apollonio* Miloni recoquendum: neque octogenarium *Socratem* Musicæ vacare——

Ludis adhuc cernens incendia? *diripit* hostis
urbem, & tu vacuos numeros in pulvere ducis?

——Si velles *aurem* præstare meo consilio —— Cave ne *divina* ultio (quæ lento gradu ad vindictam *sui* procedit) ampliori *te* exitio reservet, tarditatemque supplicii gravitate, compenset: multis enim *fortuna* parcit in pœnam, & quem sæpe *casus* transit aliquando invenit, ut ait ille——

Quod *Helenus* olim *Æneæ*, serio te moneo.

Læva tibi tellus, & longo læva petantur
Æquora circuitu; Dextrum fuge littus, & undas

——Æneid. 3.

Amo *te* plurimum, nec hodie vivit quisquam *mihi* amicior ac tu—*Hæc* enim quæ moneo amice moneo, sic enim malim quam inimice placere.

——A

——A medica hæc, nec maledica penna processisse persancte juro——

Valetudinarius est hic *orbis*, in quo non decumbunt ægri, sed pro sanis ambulant: pauci morbum suum vident, omnes amant.

Sed relinquamus nos tandem, vitia illa quibus nimio plus jam diu assuevimus——

——Da operam quæso ut *eam* quam de *te* ceperunt omnes non fallas opinionem.

——Neque, ut spero, sinistre illud accipies, quod dextre in rem tuam porrigitur——

Proximus à tectis; ægre defendituro ignis:
utile finitimis abstinuisse locis.
Non facile esurions posita retinebere mensa—&c.

40. *Narrandi de rebus novis.*

RErum quidem *novarum*, hic fere est nihil, nisi quod——

Sedebimus hic ad mensem unum aut alterũ——
Tertius hic dies est quod audivi——
Illi quidem haud sane diu est cum——
Proni, accepi auribus, te——
Plane beabis me, tuum si——
Magnopere velim audire, num——

Pestilentiam isthic majorem in modum debachari——

——Video passim, audio passim, quacunque patet orbis Christianus, summos pariter atque infimos, horrendas rerum mutationes præsentisce-re——cometæ, eclipses, inundationes, prodigia—portendunt magnas nobis & malignas temporum tempestates capitibus imminere,

Agitur hic per rusticos cruenta fabula, quæ futura sit catastrophe, nescio——

Videmus hic rerum præludia, nescio quid tempestatis minitantur, omnia tamen adhuc in conjecturis latent——

Res non ficta, Deus testis, sed facta recenter——

——Aut veram, aut si vera non est, certe veris simillimam narrationem——ne majoris operæ aleam tentaremus.

Dicam quod stuporem omnem, omnem longe excedit admirationem——

——Ut non tam literas, quam lituras, quam lacrymas expectes modo——adeo misera rerum est facies.

——Nihil novum hoc temporis occurrit uspiam nisi illud *Ciceronianum*, Si vales bene est, ego quidem valeo. *Vale*. Salve.

——Ne autem verbis *meis* defatigatus pertædeas, rem omnem *tibi* à principio strictim aperire constitui——

Ægre hic, & difficulter hodie vivitur ob magnam *annonæ* caritatem; multi ubivis locorum reperiuntur *milites*; aut (ut verius dicam) *grassatores*.

Atrox *Bellona* suum ubique fere locorum quatit flagellum——

Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem quin——

Literis tuis scire velim quoniam vivant modo *vestrates*. Nam qui apud *nos* degunt, multis miseriis & calamitatibus obruuntur, & nisi *Deus* immortalis res nostras clementius intueatur & custodiat, periculum est, ne iniquissime nobiscum agat *fortuna*——

—Eo tandem redacti angustiarum ut rei suæ pessum ituræ subvenire nesciant——

Multi sortis exortes, ego autem Deo faventiori, prædiis fruor & libris, imo & eque——quem mihi chara soror ——*Esse sui dederat monumentum & pignus amoris*——

Vis autem paucis dicere, ne diu *te* suspensum detineam, quid——

MAjus opus moveo, altiora jam studia sequor——

Cum proxime essem apud te——

Studiorum rationem, quam cum tu hic eras instituveram, eandem sequor, literis *Græcis*, & *Latinis* quantum possum, operam impendio——

Hic status; hæc rerum nunc est fortuna mearum.
Ovid. Trist.

Damnatus ego ad metalla inter pueros desertuor——

Omnia diis hominibusque plaudentibus mihi hactenus obvenerunt——

——Rem sic integre descriptum ibo——

primo——secundo——

Audeo & gaudeo te——

Tantum hic laboris exantlatum est, ut parum abfuerit quin meipsum enecarim, dum sedulo adnitor ut *Hieronymus* renascatur, neque verebor illud vel jure jurando confirmare, minoris ipsi *Hieronymo* constitisse——

——*Pater* constituerat annos plus quatuor *me* in scholis captivum tenere, sed precibus *amicorum* quos semper *meæ* calamitatis miseruit expugnatus, libertatem *mihi* promisit. Quod si præstiterit *Deus*, tum *Fortunam* ipsam anteibo fortunis meis. Nunquid enim servile & miserum *tibi* videtur in hac languere carnificina? Quales putas qui *nos* erudiunt *Præceptores*; diceres esse plagiores, *Carnifices*, & tortores vulnerarios, inter leænas, inter lupas, & tigres educatos ——non audemus præ metu hiscere, nec *my* quidem *aut gry* facere, Si quid fortasse aberraverimus, si vel unguem latum recesserimus eorum mandato, ictibus pluunt, colaphis grandinant, denudant *nos* à calceaneo scapularum tenus, lacerant, tundunt, mutilant, sæviunt, debacchantur——*Textor*. Epist. 71. *Erasm. ad Leon. X. Papam.*

Quod

Quod *Ulysses* olim, labores suos Alcinoo, narrans *μὶ πρῶτον, τί δ' ἔπειτα; τί δ' ὔστατον καταλέξω.* Odyss. 1.

42. *Narrandi de valetudine.*

DE meipso si aliquid scire vis, *ego* à tuo discessu optima valetudine, Dei Opt. Max. beneficio semper usus sum.

Si perconteris ut valeat tuus ——actum est de ejus vita & concisamatum: est cadaver vivens; jam numeratus est in peculio Proserpinæ, & naulum Chironti parat.

——Mihi & scriptum & nunciatum est *te* in febrim subito incidisse——

Afflictissima sum valetudine——

Audio tibi valetudinem esse non prorsus adamantinam—incommoditas reor cœli est in causa—

Ætas indies ingravescens, valetudo plusquam vitrea est, quam ægre tueor domi latitans.

—— Nos mediocri valetudine sumus, & aliquanto prosperiori quam solemus——

Valetudinem adhuc subdubium esse, & valde agitatam——vitam toties nutantem——

Bellule se habent nostrates omnes.

—— Valetudo mea vacillat admodum.

Vis igitur scire quemadmodum hic vivat *N.N.* te enim nihil rerum suarum ignorare par est, *vivit*: imo haud scio an vivat, sed vivit prorsus miserrimus, omni lacrymarum genere confectus —— invisus sibi cui jam nec vivere libeat, nec liceat mori; denique miserrimus, sed fortunæ iniquitate non sua culpa, miserrimus tamen——

Non habitus, non ipse color, non gressus eurtis.

Non species eadem quæ fuit ante manet.

Nos, gratia superis, mediocri sumus valetudine —— Vivum

Vivum cadaver, quod vivit quidem, sed morti vicinum.

Valemus adhuc, præterea nihil est quod fortunæ gratulemur.

Valetudo nostra, est tota nunc vitrea, aut si quid vitro est fragilius——

——Me morbus prorsus exhausit; & curis & loculi laxissimi sunt——

Afflictus vitam in tenebris luctuq; trahebam.

Quam tenui fuit aut nulla potius valetudine—

Illius temporis mihi solet in mentem sæpius venire, quo proxima una fuimus & valebam bene——

——Morbus, qui me sic afflixit, ut in vitam felliciorem transmissurus videretur, à quo sic tamen sensim revixi, ut multa fractioribus viriculis sim, quam ante fueram——

Ita *quam* ex animi mœrore partim, studiis contraxeram tabe, exhaustus prorsus ac emaciatus sum, ut cum umbra hominis, aut *sceleto* loqui videaris.

Procul *illi* species antiqua illa, ac venustas oris, procul nitor ille ac ruber, procul delicatæ illæ manus—vultus denique universis (ut *Galenici* loquuntur) *Hypocraticus*—diem ultimum nuntiantes——*Heins.* Orat.

——Corpus jam emaciatum, jam exhaustum, jam exsangue, jam cadaver erat——

43. *Objurgandi.*

O Hominem inconsultum! O tribus *Anticyris* caput insanabile!——

Succenseo tibi quod tam breviter, tam indiligenter ad me scripseris: eone res rediit ut magnum tibi videatur, si una nocte, mea de causa vigiles?

—Mi-

——Minutiæ hujuſmodi non ſunt ſatagendæ——ut——

——Ut videare mihi non orator, ſed anator, non in aula, ſed caula educatus——

Quum *te* objurgo, & impietatis inſimulo, quod tardentior proficiſcaris ad *templum*, culpam tuam excuſas, cauſariſque te *eſſe* podagricum——

Ecquis homo eſt inſulſæ adeo ac inconſultæ mentis?

——Elegantulum profecto hominem, cui hæc pudori non ſunt!——

Quid *tibi* videtur? Num——

Quæ te, ô *amice*, *furentem* Mens *agit in ſaniùs*?

Quid hic *dicam*, aut quid omnino *reticebo*? *naturamne*? at *illa* quæ parentes ac benefactores vult à *nobis* honorari, nunc à te *violata*, tuum ſcelus, hoc in judicio *me* tacente arguit, inclamat. *Humanitatemne*? at illam exuiſti, ut quandam induceres *naturæ* perverſitatem. *Prudentiamne* tuam? at omni ſenſu, omni ratione caruiſti, & illud effeciſti, ut *te* non modo non *hominem prudentem*, ſed ne *hominem* agnoſceremus.

44. *Obteſtandi.*

PEr *Muſarum* communia ſacra, per omne fœdus *humanitatis*, per veſtras *ſpes*, & *parentum* veſtrorum; per quicquid apud cunctas gentes *ſanctum*, & inviolandum habetur, adjuro vos atque obteſtor; *expergiſcimini* tandem, & redite in *virtutis* viam; ſanate offenſas *officiis*, componite mentes ad *obſequium*, ad modeſtiam, ad verecundiam——

——Obſecro te per noſtram amicitiam, atque obteſtor, ut *me* graveris iſtis impertiri——

45. *Offi-*

TE autem *mihi* eſſe amiciſſimum non ullo meo *merito*, ſed animi *tui* quadam inductione, libere profiteor——

Tibique pluſculum devinctiorem eſſe, quam ut unquam ſolvendo ſiem.

Sincerum *tuum* in me *affectum* aperuiſti affatim: in te *meum*, modo pectore feneſtrato fretus ſim, clare perſpiceres——

——Me tam amanter ad domum tuam, velut è ſæviſſima tempeſtate, naufragio proximum, in tranquillum portum invitaras; omnia pollicens non quæ meis meritis, nulla enim ſunt, ſed quæ viro benigniſſimo congruunt.

Cum enim inter ſcribendum tuæ gravitatis imago ſubit, lingua titubat, errat manus, nec animus ſufficit tanquam numinis cujuſdam lumine ſtupefactus——

—Nam τοῖς βασιλεῦσι θεῖ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα *Cræſ.* ad *Solon.*

——Qui ſpiritus tam diu duxi ex tuæ benignitatis *Favorio*: merito cenſeri poſſim ingratus ſi non agnoſcerem——

—Mihi ſumma honoris præfatione nominandi E. R. qui (ut illud obiter dicam) adeo ſua *me* benevolentia ſuperioribus diebus *ſibi* devinxit, ut neminem ſciam *cui* fatear *me* plus debere——

Ego autem *mihi* ipſi conſcius, neque *ingenio*, quod perquam exiguum ac *tardum* eſſe ſcio, neque *memoriæ* quam labilem ſemper fuiſſe comperi; neque *diligentiæ*, quæ modica certe & rara fuit, quicquam tribuere potui; ſed potius *divinæ* gratiæ, cujus ductu, *me*, nemine neque monente neque hortante, in *Petri Rami* ſcripta incidiſſe agnoſco. Quibus ſcriptis licet *ſero*, ac pene tarde, & tenuiter operam dederim, aliquantillum tamen me ex *illis* profeciſſe videor: igitur non *meæ* ſedulitati poſt divinã gratiam quicquid

tan-

tandem profecerim, acceptum fero, sed——

Nec citius imperes, quam impetres.

Et ego *re* quam *verbis*, beneficium rependere malim, *me* quidem (absit verbis invidia) Herculeis & adamantinis vinculis tibi adstrinxisse te profiteor——

Vid. *Opera offerendi.*——

46. *Opem operamque offerendi & pollicendi.*

CHristus, qui & *laboranti* summittit animos, & *dicenti* verbo, & facienti vires, & *hortanti* nervos, & *objurgandi* aculeos, præsto sit *tibi* in susceptis operibus, suæque divino dextræ fulcimine sustinet——

Si quid erit negotii in quo servuli infima opera non gravetur uti, mandet ac præcipiat amplitudo tua——alatis pedibus ad te veniam——

——Nec non noster pro te labor totus desudabit.

Omni *ope*, atque *opera* enitar, quæcunque qualisvecunque ea tandem sit——

Nec *depugnare*, si occasio tulerit; nec *obsideri* si necesse fuerit, nec *mori* si casus inciderit, pro vobis paratior fuerit quisquam——

——Et licet *sus Minervam* docere videatur, malui tamen *meam* ineptitudinem prodere, & infantiam propalam patefacere, ut *mei* hinc aliquid addiscam; quam *officium* in hac re meum imprudenter deferere, aut *laborem* justa data occasione, negligenter subterfugere——

Nullam sarcinam tam gravem, tam molestam injeceris, quæ mihi, tua causa non levissima, non etiam jucunda videatur.

De meo vicissim in te amore, hoc perinde ut *Apollinis* oraculum accipias velim, dum & tu virtutem

rutem & bonas literas (id quod facis) amplecti perges; nulla consuetudinis intermissio, nullus casus, in te animum mutabit meum.

——Puta *me* tuum esse mancipium, imperabis, & impetrabis quæ voles.

——Non parcas pecuniis *meis*, atque adeo omnibus domesticis rebus; hauries à *me* velut ab ipso horreo.

——Hæsitare igitur quiescas, moneo, tibique persuadeas, me (ut cum *Terentio* loquar) pedibus manibusque omnia semper facturum, quo rebus tuis consulam——

——*animis junctis, secernimur undis*
Unaque mens, tellus non habet una duos.

Polliceor tibi *studium* meum & operam, sine ulla exceptione aut *laboris*, aut occupationis, aut temporis.

——Si quid erit in quo queam tibi *gratum* facere, facito periculum an ex *animo te* diligam.

——Ego quid *possim* nescio, vel potius me *parum* posse, sentio; illud tantum *tibi* polliceor, me quæcunque *saluti* tuæ conducere, arbitrabor, tanto studio esse facturum, quanto semper *tu*, & studio & officio in *meis* rebus fuisti.

Quicquid dixeris, perinde ac thesaurum continebo, & fortasse dolori tuo medebor, si modo capiat medicinam.

Ad ætatem vero hanc quod attinet, affirmo *vobis* (viri *clarissimi*) quod sine ambitione possum, ego *horas* diligentia, *menses* labore, *annos* industria æquabo; singula dierum vestigia premam, singula temporum puncta & momenta invadam. Ætatis enim cursum *inhibere* nemo, quivis *uti* potest,

——*quodvis pete munus & illud*
Me *tribuente feres*——

Dabo operam ut tuæ satisfiat voluntati, expectationi—— Quod

Quod si hæc tui palati esse intellexero, dabimus ubi fame abuti posses——

Ne graveris quæso, tribus verbis indicare quo pacto queam hominis ingrati notam effugere.

Si quid hic penes me situm sit, quo tibi serviam, committe literis & tabellario——

——*Nec tempora perde precando.*
Quod petis omne feres ——
——*roga quodvis sine nomine munus*
——*nullam patiere repulsam*——
Elige, namque——*Optatis potiere tuis.*

47. *Petendi. Rogandi.*

Cum *nos* inter *nos* eodem erga *literas*, religionem, *rempub.* & mutuam amicitiam studio, judicio, animo atque sensu conjungimur; opto ego sæpe, adeoque volo, ut *nostri* itidem aliquo insigni nexu, nonnulloque paris inter se quoque *amoris* alendi incitamento, contineantur; & propterea, *&c.*

Si quid unquam tibi gratum aut feci aut volui, quæso ut hoc mihi gratiæ referre non graveris——

——Id quintopere cupiam, (vir humanissime!) vix tibi persuasero——

Tu, si quid in amici negotio aut perspicis acutius, aut prospicis sagacius, consilio juva——

Plura *me* ad te, de hac re scribere pudet, ne videar amicitiæ nostræ diffidere——

Si *tu* is es, in quem *nos* omnes universas vires nostras exercuerimus; si *tibi*, opes & fortunas nostras libentissime contulerimus, si fructum *gloriæ* nostræ in *te* una jactaverimus; si spem salutis nostræ in *te* potissimum reposuerimus; age ergo, ac mente, & cogitatione tua complectere, quod *te* vicissim nobis debet, & quod *scis*, & velis, quod *potes*, & perfice quod debes: sic nobis, sic *Deo* rem debitam & expectatam efficies, *Aschan.*

Abs *te* repudiatus, ab amicis non sublevatus, quem præter te appellem habeo neminem; tibi *me*, tibi meas omnes opes, fortunasque omnes commendo; si *tu* me deseris, perii——

Amicitia quidem nostra tam alte radices egit, & ad eam excrevit magnitudinem, ut——

Quamobrem per omnia quæ tibi sacra sunt rogo, sit hic——

Illud *te* præcipue rogo, & obtestor, pro amore nostro——

——Nam si in tanta re, tamque necessaria, verbis mihi opus est, ad te excitandum, te quod volo. Quare noli expectare longas preces —— *Brutus* ad *Cicer.*

Neque tamen importunæ impero, sed submisse propono; idque *tibi* viro quem à multis annis novi, summa & benignitate & humanitate, atque benevolentia præditum.

Tu modo siquid agi sperabis posse precando,
Quem colis, exora supplice voce Deum ——

Pro summa nostra conjunctissimaque necessitudine.

Literæ non rubescunt, & hinc est quod ego impræsens scribo, non loquor quamvis *datur ora tueri Sæpe tua, & notas audire & reddere voces*——

Impedior *verecundia*, ne verbis pluribus te rogem——

——Ut novas adhuc suppetias, & beneficia dictim deposcere non erubescam——

Regia, crede mihi, *res est succurrere lapsis.*

Nihil optatius *mihi* accedere potest quam ——

——*Miseri te si qua parentis Tangere cura potest oro* (fuit & tibi talis Anchises genitor) *Dauni* miserere senectæ.——*Æneid.* 12. *Turnus Æneæ* ——

Scio enim *te* ita favere studiis literarum, ut pluri-

plurimum pollicear mihi de tua largitate——

Deus mihi ſpem, & *bonitas* tua *mihi* animum auget, ut ego *pauper* & egens, ad te locupletem & fortuna ſatis abundantem confugiam, non ex jure & merito *meo*, ſed ex gratia & beneficentia *tua*, quicquid facies facturus es.

Vale, & noſtros aliquando, ſi tu magnus *Jupiter Faunorum* caſulas non dedigneris lares d gneris inviſere, optatiſſimus hoſpes futurus ——

Non eſt neceſſe rogare te, quod ſemper tu ſponte facis, tamen rogo ut ſi quando incidere opportunitas——

Effice conſtanti profugum *ſictate tuendo*
Ne ſperata meam deferat aura ratem.

Idque *ita* facio, cui perſuaſiſſimum ſemper fuit, eſſe animi ingenui *cui multum debeas, ei plurimum velle debere.*

Verum cum ſciam quam non illibenter pro *inſicitia* ſubinde renovanda, ab amicis *tuis* ſolicieris audacter *te* paucula, pro *amiculo* ſolliciatus accedo——

Ego pro *eo* unum abs *te* peto, ut non ſolum ut bene doctum *hominem*, verum etiam ut *mihi* amantiſſimum, tuaque amicitia dignum, quo poteris officii, & humanitatis genere, complectaris.

Niſi certo cognoſcam *tuam* non ſolum erga *me* ſummam, verum etiam in *omnes*, tametſi alienos, bonarum literarum ſtudioſos, non vulgarem benevolentiam, verere profecto (*vir N.*) in alieno præſertim *negotio* ſtudiorum tuorum tranquillitatem temere interpellare——

——Ut te Deum mortalem, & tutelarem mihi miſero tuamque expetendi opem exhiberes:

Nam tua ſupplicibus domus eſt aſſueta juvandis
In quorum numero me *precor eſſe velis*;

Humanitas *tua* facit, (*ornatiſſime vir* !) quam omnes *tibi*, ſingularem tribuunt; ut *ego* omnis humanitatis oblitus, *Te*, cui obſcurus & ignotus ſum literis meis interpellem.

Perneceſſaria tamen *res* mihi incumbit, ad quam expediendam, quia *tu* ſolus *is* es, qui tantum facultate *potes*, quantum vis, & tantum humanitate tua *vis*, quantum potes, imprimis ad *te* ſcribendi eſſe duxi—— ut——

In qua re *opem* tuam, non *opes* ullas expeto, & requiro——feceris ſane rem te dignam & mihi pergratam——

Quamobrem *me*, & cauſam meam omnem, in unius *tui* benevolentiæ ſinu depono, cum tantum *tribues*, quantum *vis*, tantum ſcio voles quantum ipſa *cauſa*, literarum ſtudia, tennes *fortunæ* meæ; ſive *ſingula* hec petere, ſive ea *univerſa* exigere, ullo modo videri poſſunt——.

Quamque potes miſero, (nam potes) offer opem.

Cui quæſo ut veſtræ *Gratiæ*, faventiæque totæ, totæ irradiarent.

Quippe cum amicitia *pares* ſemper aut accipiat, aut faciat. *Min. Fel.*

Itaque niſi ſolamen *animo*, & ſubſidium *Conditioni* meæ, tua divina bonitas attulerit, equidem quod ad *me* attinet, quid faciam neſcio, nam reliqua *ſpes* mihi nulla eſt omnino. Reſpice ergo me ——

Nulla eſt *ſpes* omnino præter *te* relicta, amici ſunt pauciſſimi ad quos confugiam, & *his* paupertate ſunt oppreſſi; alii *divites*, tamen avari, & cordis (neſcio quo pacto) in bonis literas obdurari. Quid faciam quo *me* conferam? aut à quibus auxilium petam ?——

Sed tu *meum* quæſo oppreſſum animum obrutumque intuitor, & miſerere *mei*, interruptis vocibus, & quaſi morientibus, *opem* tuam imploranti——

Meum ergo eſt precibus contendere ad Deum, ut

ut omnia in illius gloriam redundent; à cujus gratia promanarint.

Cœpta tene quæso, nec in æquore desere navem,
Meque *simul serva*, judiciumque *tuum.*

Nullum nec *opem*, nec gratiæ, nec *dignitatis* fructum, vel uberiorem ad usum, vel ampliorem *laude* posse existere, quam *is* est, qui in bonarum artium transfertur & collocatur commoditatem.

Sum enim imperatus neque *consilii* locum habeo, neque *auxilii* copiam; ut ait *Terentianus* ille *Pamphilus*; nec satis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam——

Quum sis apud Deum in precatiunculis, mei ut frequenter memineris, precor——

48. *Petendi responsionem.*

TU igitur, non solum crebris literis (quod mihi quidem gratissimum erit) me exercea velim, sed etiam quicquid erit peto abs te, ut diligenter ad *me* scribas.

——Amoris in me tui non extincti quidem, sed tepidioris suspitionem, infrequentiores tuæ literæ faciunt.

——Si quid novi advectum est uspiam, onera & hunc hominem sarcina, & me beneficio——

——Non gravaberis hoc velut auctarium tuis addere in nos officiis, & alioqui maximis—— *Erasm.*——Sitio enim audire.

Literas tu semper spondes, nihilq; respondes——

Præposteros habes tabellarios, cum à *me* discedunt, flagitant literas, cum ad *me* veniunt, nullas adferunt.

Arripio quidem *ego* quamlibet, vel tantillam scribendi ansam, tametsi de nugis; *tu* oblatum à *me* tibi rescribendi argumentum, negligere videris——

——*Vale*, & me ama aliqua saltem lineola——

49. *Precandi* { *bene.* / *male.*

QUod utrique *nostrum* faustum sit, ac felix (*vir* ornatissime!) *tx* in supremum honoris apicem, nuper merito evectus tuo, *ego* à periculoso nuper morbo liberatus, *tibi* mihique, læta precari omni debeo——

Tot fortunati sine morbo sint tibi menses.
Tempore quot verna, parturit Hybla favos.

——Precamur *vobis* quicquid nobis liberisque nostris hactenus precati sumus; & quod omnium est primum, ut in posterum florentes & beati simus, ut incolumes——

Vobis fausta omnia precamur, salva tecta, salvos socios, salva jura, atque auspicia omnia —— incolumem Rempubl. incolumem *Senatum*, incolumem augustam illam Majestatem, *cui* nihil simile aut secundum, *Heins. orat.* 4.

Male. Sit tibi cum tuis technis ac mendaciis, non enim libet dicere *vale.*

Non prius incurras duri contagia morbi
Quam sese immiti copulet agna lupo.

——Deus Opt. Max: hostes *sui* nominis ac nostri, pessimis imminutos *infortuniis* fractos atque obtritos, à fortunis nostris ac cervicibus avertat——

Christum mihi iratum imprecor, si quid affecto quod Christo displicere sciam——

Quo vos fata vocant, seu quo vos fata vocabunt
Sint semper vobis prospera fata precor.

——Mutuis quæso apud Deum precibus nos adjuvemus invicem——

——Omnia tua studia Deus secundet, & fœcundet cœlitus——Quod est votum devoti tui ——

Tibi eunti ac redeunti *Salus* sit comes.

Jehovah Elohim, εὐδαιμονία καὶ εὐτυχία, te, tua, tuosque coronet semper.

Faxit D. O. M. ut gaudeat de *his* longumque gaudeat, ringantur licet, & rumpantur *illis* ilia, qui——

Faxit *Deus* ut emergas tandem ex pauperrima illa (quarum luctaris) conditione—ut augeatur tibi curta suppellex——

Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta
Poma quot Alcinoi *nobilis hortus alit.*

Læta quidem satis principia, sed quid longa dies vehit, non perinde constat; omnia dein prospera voturus sum.

——Ac pro *me* fac quæso *Deum* preceris, ut quicquid, id est vitæ quod supereſt mihi jam, *bene* sit potius quam *diu*: nam quo modo *fabula*, sic *vita*, non quam *longa*, sed quam *bona* & bene acta——

Lycco tuo, Oratorium genium, summamque Græci pariter ac Romani labii dexteritatem opto——

Ego *tibi* pariter fausta omnia comprecatur, operam meam atque opem prolixe defero —— *Dominus* tua cœpta secundet.

——*adsit modo dexter* Apollo.
Aspirent votis *prospera fata tuis.*
Devorer, ante precor, subito telluris hiatu,
Et rutilo missi fulminis igne cremer.
Quam——
Nam caput à nostra citius cervice recedat,
Et patiar fossis lumen abire genis——
Sed mihi, *ut tellus optem prius ima dehiscat,*
Aut Pater *Omnipotens adigat* me *fulmine ad umbras.*
Pallentes umbras Erebi *noctemque profundam*
Ante——*quam*——
——Salutem integram, fortunam prosperam, amicos

amicos fideles, &c. & quæcunque demum *hominis* aut *Cæsaris* vota sunt, *tibi* voveo omnia——

Prospera sic vobis *maneat fortuna, nec unquam*
Contactu simili forte rogetis idem.

Vivas interim diutissime ut jam vivis in terris beatus, &c.

Θάλλε δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές.

Vid. *Valedicend.*

50. *Purgandi.*

ALiquid à *me* ejusmodi, vel per somnium quidem cogitatum fuisse constantissime nego——

Quis autem omnibus horis sapuit unquam?

Sed vide calamum defensorem! quid in amiculum tui studiosissimum nunc miserrimum conviciaris?

——Me mea non remordet conscientia: dissidii *causa* nolim esse, cavebo pro virili ne sim *occasio*——*Erasm.*——

Veritas *laborare* potest, vinci non potest: novi prudentiam tuam, quæ non facile pronunciet in malam partem——

——Non possum non ingenue fateri quod verius est, me——

——Dispeream ni mori malim, quam hominem ex me pendentem destituere——

Tibi persuadeas velim, nihil esse uno me *tui* vel amantius unquam, vel tibi devotius——

Quare cum Themistocle, oblivisscendi artem hac in re discere cupio——

Omnibus ego occasionibus, quo animi mei sinceritas indies tibi fiat exploratior invigilabo.

Nihil est quin male narrando possit depravarier——sed num *hoc* læsi numinis piaculum fore putas? certe——

—Cujus tu fidem in *pecunia* perſpexeris, verere *verba* ei credere? ubi, quid lucri eſt mihi Te fallere? *Terent.* Phorm. Act. 1. Scen. 2.

Dolere *mihi*, quod in animum *tuum* inciderit ea *ſuſpitio* de ſua in *illum* fidelitate, voluntate; cum *tu* amicitiam illius, ſemper inter præcipua tua *bona* numeraris.

Quis enim neſciat perinde ac *umbræ* corporibus ſuis non raro ſunt longiores; ita opiniones & rumores *vulgi* potiſſimum, à veritate magis remotas. Invaluit enim——

—Ego vero qui me hactenus prætulerim nemini, omnes mihi, tantum à calumniis aliorum, quas juventus noſtra vix interdum deprecamur, abeſſe exiſtimo, quantum ab eruditione abſum ac ſcientia——*Heinſ.*

Vt in magna temulentorum hominum turba, vir ſapiens ſi obambulat, riſum inter eos merebitur, *illorum* vitio, non ſuo: ita hac ætate non facile eſt tranquillitatem ſimul invenire, & plauſum——

——Propterea finem facias *tuis* calumniis neque pergas *me* fraudulentum & impoſtorem dicere. *Nemo* eſt omnium qui non fateatur *me* hominem apertum ſine fuco, & extra omnem *doli* ſuſpicionem——

—*Quod* ſi probaveris, digniſſimus cenſeri velim, *cujus* in exitium, & mortem, non una paretur ſimia, non ſerpens unus, non culeus unus; & quicquid ab ingenioſis, ad hominum tormenta & miſerias, *tyrannis* unquam repertum eſt.

——Sed *me*, ſi hujuſmodi quippiam perpetravero, *Perilli* tauro & *Buſiridis* ara digniſſimum eſſe non diffitear.

——Tuæ tam acerbæ inclamationes, cordicitus *me* non ſolum non pupugerunt, ſed ne in cuti quidem titillavere.

—Parce

——Parce quæſo furori, tantiſper dum rei veritas innoteſcat tibi clarius: Demum ſi talem me reperias, qualem ſuſpicaris, interficias——

Æmilius ut peccet plectatur *Rutilius*——

—Nemo tam dura fronte eſt, ut dicat; nemo tam levi cerebro ut credat dicenti——ſunt vero, ſunt aliqua fateor, quæ nec ipſe velim, nec valeam defendere——

——Nec uſque adeo ſum excors ut——

——Quod ſi pectus meum feneſtratum eſſet, (quod *Momus* olim in homine exoptavit) cerneres, tum cerneres fixam in *te* meam, non fictam fidem——

——Neque *te* habere quippiam exiſtimo, quod afferas, niſi fortaſſe imperita multitudine *me* comprimere coneris; *cujus* opinionem & linguam *Plato* & *Senecæ* noſter à varietate tantum diſtare ſcripſerunt, quantum ea quæ abſunt longiſſime.

Illi ubique baubantur, & deblaterant—— ſed ringantur per me quidem & rumpantur invidia——

Sed expertus *es me* in rebus aliis. Num unquam aliquid *me* tum *hallucinari*, aut claudicare comperuiſti?

Ex amica profecto voluntate, fuit illud——

Vos equidem credar, ſed cum ſint præmia falſi
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem——

Triſt. *lib.* 3. *eleg.* 10.

Sanguinem autem illi prius expreſſeris quam fraudem——

Sed non deſunt, qui *invident* mihi amicitiæ tuæ *lucem*, ſolem——& umbras igitur interponunt——

——Sed imprudentia feci, & temeritate——

Cœlos terramque teſtor, ſi ego non——

Vid. *Excuſandi.*

51. *Reconciliandi.*

SEd quidem pœnitet *me* jam ſerio facti, & daturus ſum operam, ut reipſa quamprimum ſentias, quemadmodum erga *te* affectus jam ſim.

Denique facies ſi videbitur totius hujus pectoris ἀνατομίαν, quo certius de me judices.

——Ne aliorſum trahantur quæ ſcripſi in ſequiorem ſenſum——

——Nec ſum uſque adeo oris duri ut negagem——

——*Erratum fateor, veniæ ſit copia faßæ.*

——Quod *me* quidem animi ſuſpenſum ita reddidit, ut quotieſcunque rei hujus in mentem venit (venit autem per ſingulas horarum minutias) *mihi* vix ipſe temperarem quin vitæ longioris pertæſus, novum aliquod & inauditum *mortis* genus miſero *mihi* comminiſcar, *quo poſſim inviſam quamprimum abrumpere lucem*: feciſſemque jam pridem, niſi ferreum hunc animi *tui* rigorem, humaniſſimis verbis ſenſum excuti poſſe *mihi* perſuaſiſſem.

Vna eademque manus vulnus opemque tulit.

Chriſti nomine mihi ignoſcas ora (qui plura noſtra de cauſa perpeſſus eſt, licet nos ob levem quamlibet injuriolam cœlum terræ miſceamus, mariaque turbemus ab imo——)Nunquam me poſthac ita in Deum, nunquam ita in Te peccaturum ſpondeo.

52. *Re-*

52. *Reſalutandi.*

MAgnus amoris magnes amor; magnes ferrum, amor tuus me——

Robur autem & æs *triplex* circa pectus meum fuiſſe arbitreris, ſi *te* me amantem non redamarem, & ſalutantem non reſalutarem——

N.N. tuam ſalutem alacriter accepit, & ſuam amanter remittit——

Quam mihi miſiſti verbis, Dilecte, *ſalutem.*
Vt poſſim miſſam rebus *habere* veni.

Malim qui det ſalutem, quam qui dicat.

53. *Salutandi.*

IN digreſſu petieras à nobis, ut disjuncti mutuis epiſtolis colloqueremur, prior itaque te ſaluto & laceſſo——

Opto parenti tuo optimo, id quod eſt optimum——

Scito me ex animo tuum eſſe, cui ſi nihil ſcribes, non refert modo ames, vel redames potius——

Qui tibi quam mallet præſens afferre ſalutem,
Mittit ab——
tibi mitto ſalutem
Mittere rem ſi quis qui caret ipſe, poſſt.
Tot vero mille ſalutes, quot in myriade monades,
impertit Tuiſſimus——
Hæc tibi non unam *portantia verba ſalutem*
Mitto——

FAmiliares tuos omnes nominatim, meis salvere verbis jubebis——

Amicus tuus *T. B. officiose* te jubet suos *nomine* salutari.

Congerro quondam tuus *I. H.* nihil non optat *tibi* faustum & lætum.

G. P. optat tibi *salutem* veram, & solidam.

Contubernalis quondam *tuus C. S.* prosperrime *tibi* evenire precatur omnia——

Vicinus noster, *familiaris* olim *tuus*, *N. F.* precatur *tibi* omnia, quæ sibi ipsi.

Jam epistolam complicaveram, cum adiret me *frater* tuus, qui *te* plurimum jussit *Salvere* suis verbis.

Salutavi omnes quos literis tuis salutandos jusseras, qui *te* pariter resalutant——

Salvebis à condiscipulo nostro, *T. C.* adolescente *mihi* summe dilecto, & *tui* prorsus observantissimo.

55. *Salutandi per alium.*

DElassatus sum *studiis*, & scribendis epistolis, quare *te rogo*, ut apud *N. V.* nostrum, præclarum virum, mihi sis *Epistolæ* vice, donec dabitur *otii* pauxillum——

L. M. Conterraneo tuo, meis verbis salutem dices, reliquisque familiaribus nominatim——

Saluta omnes qui de me percontabuntur——

Salutabis amicos nominatim omnes, & si ipse nominatim non jubeam——

H. R. meo *nomine* salutabis, cui & epistolam hanc dabis *legendam*, tanquam ad *eum* quoque scriptam.

T. B. salutem meis verbis annunciabis——

Dic *me* omnibus omnia precari læta —— Omnes precor, quibuscum isthic vixeris *nominatim*

natim meis verbis *salutares*, seorsim autem humanissimum *virum* A. B. *cui* quidem ob eam *voluntatem*, quam erga *me* declaravit, tantum debere *me* existimo, quantum *ei* præsertim, qui me omni *beneficiorum* genere cumulasset.

Vale *vir optime*, ac magnis illis animabus, B. *T. N. M.* ut *me* commendes peto——

——Saluta omnes *nostrates*, & integerrimum virum *M. D.* Cujus *causa* si aliquid possem in Gallia, cum ullo *homine* sentiet, *me*, & amicum, & diligentem.

——Est *Argentinæ*, quidam juvenis *T. C.* quem Ego diu amavi, *saluta* quæso, & complectere *mea* causa.

Matri *tuæ* quam potes officiosissime ex *me* salutem dicito, ut etiam *M.* Sororculæ tuæ——

56. *Vituperandi.*

PErstrictæ *frontis* nebulonem, qui facilius sanguinem quam lacrymas effusurus est——

Citius animam *illi* quam gemitum extorqueas——

——Hoc ipsum quod spirat merum est *venenum*, quod loquitur *pestis* est, quod contingit mors est. *Erasm.*

——Impudentes magistellos, infimi subsellii pædagogulos——qui *eructant* dicam an eblaterant, indigestas opusculorum cruditates——non scientiam promovendi studio, quam admirentur omnes, sed puerili quodam *gloriolæ* aucupio quod prudentiores rideant, misereantur——

Vere *Batavus* si quis mortalium alius.

——Et ut *illum* prætereamus, in quo plus semper admirationis quam utilitatis; plus famæ quam experientiæ fuit; quem opinione *vulgi* ali-

quandiu *magnum*, reapſe comperimus fuiſſe nullum, minimum.

——Senecta liberantur, malo haud dubie, aliorum vitæ incommoderum multo omnium moleſtiſſimo, in quam non aliter quam in ſentinam, univerſæ ætatum aliarum ſordes & excrementa defluunt, ut veriſſime *eam* vitæ fæces vappamque dixeris——

Quibus audiendi quæ fecerint pudor eſt, nullus faciendi quæ audire erubeſcunt.

Vid, *Accuſandi, Criminandi, Convitiandi, Culpandi, Exprobandi.*——

57. *Valedicendi.*

VOtum ſupereſt meum (*digniſſime vir!*) ut Dominus *Ieſus*, te optatiſſimis *literis*, longiſſimis *annis*, & omnibus *felicitatibus* perpetuo beare dignetur——

Vale delicium non dico meum, quod dico maxime, ſed univerſi literati orbis——

Vale, neque enim aliter nobis videbamur incolumes, niſi te incolumi, quem ego ſic me Deus amet, portionem mei potiorem puto——

——Nolim hoc ingenium tale tantum, ante diem perire——

Bene te valere & muſis quam chariſſimum, quam dilectiſſimum, deoſculatiſſimum eſſe jubeo, opto te proſperrime valere——

Bene vale amice mellitiſſime.

Vive, & *vale*, ſemper felix, ſemper *meus*; & quem tempus inter *nos* inchoavit amorem, æternitas conſignet.

Ne te multis morer——

Vale—*habes animi nuntia verba mei.*

Vale & verborum meorum (ſi ſapis) noli deminiſſe——

Ve-

Veſtrum diu vivat & valeat *utrque*, hominibus gratus, dilectus *Deo*, cujus tutelæ *te* jam reſigno——

Accipe, quo ſemper finitur Epiſtola, verbo,
Atque meis diſtent ut tua fata, Vale.

Vale, vir præſtantiſſime, diuque noſtræ Reipublicæ literariæ, & præſis & proſis ——

——Amorem qui ut *veſtaliter* ardeat pro me ſpondeo, de *te* (vir humaniſſime!) ſpero——

Accipe, ſupremo dictum mihi forſitan ore
Quod tibi *qui mitis non habet ipſe*, vale.

Dominus Deus bonorum omnium largitor, tuis benedicat ſtudiis, & *Spiritus* ſui Favonio faveat, foveatque——

Apprecatur iſthæc *tibi* qui *te* animitus, oculitusque diligit——G.N.——vive——vale——

Jehovah *Tutelaris*, & *Soſpitator* clementiſſimus, ad ſanctiſſimi ſui *nominis* gloriam, *te* diu ſervet in terris incolumem——

Deus Opt. Max. præſtet, ut annis, doctrina, virtute, felicitate, votum & ſpem *mei*, & amicorum *meorum* longe ſuperes.

Dominus ille *Jeſus* promoveat *te* à *bono* in *meliorem*, uſque-dum *optimus* evadas, & extiteris.

——*Cura ut mens ſit ſana in corpore ſano.*

Te *tuoſque* quam feliciſſime, & ſuaviſſime *valere* & ſalvere cupio animitus.

Vive *vir* illuſtriſſime, *amico* dilectiſſime, *vive*. Deo, Regi, Patriæ, *vive* familiæ tuæ, *vive* ſuaviſſimis filiolis tuis, *vive* nobis, pupillis *tuis*, quibus dignitate, & *amore* es *pater*, tutela *patronus*, auctoritate *propugnator*, ornamentum in *proſperitate*, auxilium in *adverſitate*: *vive* lumen & columen noſtrum, *vive* quam feliciſſime, quam diutiſſime——

——Ad *Deum* Deorum benigniſſimum, benigniſſimorum ſummum, ſummorum maximum,

maximorum rectorem, denique confugio, quem nuſquam non precatum habeo, ut *te* diutiſſime ſervet, tuæque ſaluti pulchre conſulat.

ultima mandato claudetur Epiſtola *parvo*,
Sit tibi cura mei, *ſit tibi cura* tui——

D. O. M. Valetudinis largitorem precor, ut *te* diu diuque ſervet incolumem; cujus tutelæ & benedictioni, *te* tuoſque ex animo permitto——

Vale Muſæ parens patriæ——

Vale, ac nos tibi jam pridem devinctiſſimos, devinctiores reddito——

Millies valeto, *animæ* dimidium meæ.

Bene vale. Vale, valeque. Salve perpetuum.

Reliquum eſt, ut ſub *alis* Dei omnipotentis te nunc relinquam.

——Ego Deum precabor omnipotentem, ut ſuam cœlitus gratiam tuis ſuperinfundat ſtudiis, ut magis indies magiſque benefaciendo, beneque audiendo inclareſcas; quod apprecatur *tibi* ex animo——*T. B.*

——Pancratica fruare, faxis, valetudine——

——Te *valere* jubeo & *ſalvere* feliciter——

——Bene vale mortalium chariſſime, & animæ pluſquam dimidium meæ——

——Faxit Deus τεὶς ὑπόσαλ⊙ ——ut quod ſerio utrique noſtrum precatur——*I. B.*

——Sub remigio alarum ſuarum *te* obumbret *Deus*——

——Subdantur *tibi* æterna brachia; & protectio, parma & clypeus, ſit beneplacitum *Dei* mei inhabitantis rubum——*Deut.* 33.

——Quod non ceſſabit jugi orationis ſacrificio, à *Deo* Opt. Max. efflagitare——

Sub umbraculo alarum Jehovæ requieſcas.

——In clientelam *te* ſuam recipiat *Dominus*, vale.

In manu *te* ſua, mane cuſtodiat & veſperi *Iſraelis* Cuſtos——

Quod

——Quod ut fiat, *D. O. M.* bonorum omnium largitori, animitus ſupplice——

——Omnemq; *tibi* beatitudinem precatur *B. M.*

Vale (mi *chare* l) & ter *maximus* ille, & *optimus*, bonorum omnium *fons*, concedat *tibi* Δεῦν ἐπ' ὄψεσθαι καμπὸν φάος ἠελίοιο——

Cuſtos *Iſraelis* te cuſtodiat.

Atque hæc raptiſſime, Vale millies

Vale longum, jucundiſſime ſodalis.

Salutes tibi *meas*, mille & millies impertio,

Bene valentem, & ad cœleſtia ſemper anhelantem, te ſervet ac provehat Chriſtus——

Belliſſime fac ut valeas——

Te in tutelam *Jehovæ* jam commendo.

Dominus *Ieſus* te diutiſſime ſervet incolumem, florentem diu——Quod tibi ex animo, aut meo ſi quid majus eſt *animo*, precor——(ξιῶσαι.

Τῷ Θεῷ ἔυχόμαι μαλῶ σε μαλαείς τε βίε ἀ-

Da operam ut totus valeas, tum corpore, tum animo——

Ἔρρωσο καὶ ἀγαπῶν με διατέλοι, ἐγὼ γὰρ ἐ παύσομαι φιλῶν σε

Ὁ ὢν τῶν ὅλων Θεὸς ὢν, εἴη διαφυλάτ]ων σε χάειλι αὐτῦ ἐς τὴν Μωσῶν τρόφιμον

Te autem ſub umbra *Jehovæ* alarum incolumem jam relinquo conſervandum.

Vid. *Precandi*——

Formulæ Scribendi poſt Vale *quando per oblivionem aliquid animo exciderit.*

VA'e——ſed percommode hoc mihi nunc in mentem venit——

Vale, ſed heus *tu* propemodum *præterieram*, quod *imprimis* dictum oportuit——

Vale, ſed prius *exciderat* negotium, quod non oportuit eſſe prætermiſſum.

Vale,

Vale, sed obsignaturo *epistolam*, illud opportune venit in mentem, quod omissum doleret.

Vale—sed jam obsignaram *epistolam*, cum literas ad *me* duas reddit veredarius; itaque resignavi, ut eadem *opera* binis tuis responderem.

Dum *ista* literis consigno, ecce——

Subscribendi.

AMantissimus *tui*,

Studiosissimus tuæ prosperitatis.

Observantissimus *tui*.

Tuus animitus.

Toto pectore tuus.

Tuus ex animo, & in Domino.

Oculitus *te* redamans, tuaque.

Tuissimus.

Animo, corde, & corpore tuus.

—Vale ac redama amantissimum tui——*S. P.*

Ego enim testipulor me futurũ denuo amicum.

Tui studiosissimum——*B. D.*

Sic ex animo precatur intime tuus——

Amicus tuus Pyladeus,

Tuus, quid plura?

Tuus dum suus.

Arctis amoris catenis tibi adstrictissimus.

Tuissimus, dum minima ex parte suus——

Amiculus tuus, vel potius clientulus addictissimus——

Idem qui pridem.

Herculeis prorsus, & adamantinis *amicitiæ* vinculis tibi adstrictissimus.

Effectus meritis tempus in omne tuus.

Beneficentiam tuam, amore, more, ore, re, semper culturus——

Qui tibi arctissimo Religionis, *affinitatis*, & amicitiæ *vinculo*, quasi clavis *trabalibus*, conjunctissimus est copulatus——.

Tuæ

Tuæ voluntati universam industriam, omnesque spiritus devovens——

Vestram paternitatem, & dignitates submisse & devote colens——

Totus tuus in *Eo* cujus totus es tu.

Ὅλος σὸς, τί πλέον;

Ὁ σὸς ὅσος, ὅλος.

Ὁ σὸς, καὶ δυνάμιν καὶ ὑπὲρ δύναμιν.

Σὸς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

Σὸς, ὃν πεὶ κηεὶ φιλῶ.

Πάσῃ ὑπουργίᾳ τε καὶ προθυμίᾳ.

Ad omnia tua imperata paratus.

Dandi.

DEdi *Cantabrigiæ*.

Datæ *Lincolniæ*, pridie Calendas *Augusti*.

Datum *Eboraci*, sexto Nonarum *Quintilis*.

E *Schola* nostra *Lincolniensi* pridie Iduum *Junii*.

E *Musæo* meo *Cantabrigiæ*, ad *Nonas* Junias, *anno* Epochæ *Christianæ*, millesimo, sexcentesimo, vigesimo quarto.

Anno ultimæ Dei patientiæ 1627.

Anno ab Incarnato *Christo* 1624.

Anno à mundo per *Christum* adempto 1624.

Scripsi *Lincolniæ* Calendis *Augusti*, anno *Messiæ* Regis æterni, 1622.

Μὴν Μαίῳ ἔτει ᾳχιδ'.

Ἐκ τῆς Λιγκολνίας δευτέρᾳ.

Ἐπὶ δεκάδι Μελαγειτνιῶνος.

Ἔτει ἀπὸ τ ἀνθρωπογονίας.

ᾳχκδ'. ᾳχκή. ᾳχλβ'.

Regulæ

Regulæ ad Dandas *literas antiquo* Romanorum *more.*

PRincipium *noſtri menſis dixere* Calendas.
Calendæ, dicuntur vel à *Colendo*,
Vendicat Auſonias *Junonis* cura *Calendas.*
Vel ἀπὸ τὸ καλεῖν à *vocando*; quia in primo *menſis* die, hoc eſt, *Calendis* Pontifex minor *quater* clamavit, aut *toties*, quoties in illo menſe forent *nundina.*

Sex Maius Nonas, *October, Julius, & Mars.*
Quatuor at reliqui ——
Nonæ, à non ſacrificando.
Nonarum *tutela* Deo *caret*
——*dabit* Idus *quilibet octo.*
Idus ab *edendo*; quia dies erant *epularum.*
Idibus, *alba* Jovi *grandior agna cadit.*
Aut ab *Iduando*, quia menſem in duas æquales partes dividunt.
Inde dies *reliques* omnes *dies eſſe Calendas.*

Synopſis

Synopſis *Computandi*, per *Calendas, Nonas, Idus*, juxta antiquum *Romanorum* morem.

1	Calendis		1	Calendis		1	Calendis	
2	4to	Nonarũ, vel ante Nonas	2	6to	Nonarũ, vel ante Nonas.	2	4to	Nonarum, vel ante Nonas.
3	3io		3	5to		3	3io	
4	Pridie		4	4to		4	Pridie	
5	Nonis		5	3tio		5	Nonis	
6	8vo	Iduum, vel ante Idus.	6	Pridie		6	8vo	
7	7mo		7	Nonis		7	7mo	
8	6to		8	8vo		8	6to	
9	5to		9	7mo		9	5to	
10	4to		10	6to		10	4to	
11	3io		11	5to		11	3io	
12	Pridie		12	4to		12	Pridie	
13	Idibus		13	3tio		13	Idibus	
14	19no		14	Pridie		14	18vo	
15	18vo		15	Idibus		15	17mo	
16	17mo		16	17mo		16	16to	
17	16to		17	16to		17	15to	
18	15to		18	15to		18	14to	
19	14to		19	14to		19	13io	
20	13io		20	13tio		20	12mo	
21	12mio		21	12mo		21	11mo	
22	11mo		22	11mo		22	10mo	
23	10mo		23	10mo		23	9no	
24	9no		24	9no		24	8vo	
25	8vo		25	8vo		25	7mo	
26	7mo		26	7mo		26	6to	
27	6to		27	6to		27	5to	
28	5to		28	5to		28	4 o	
29	4to		29	4to		29	3io	
30	3io	Calendarum, vel ante Calendas.	30	3io	Calendarum, vel ante Calendas.	30	Pridie Calend.	Calendarum, vel ante Calendas.
31	Pridie Calend.		31	Pridie Calend.				

Dies in { Januario, Auguſto, Decembr. } 31

Dies in { Martio, Maio, Julio, Octobr. } 31

Dies in { Aprili, Junio, Septemb. Nov. } 30

Triginta Aprilis, Junius, Septemque Novemque.
Uno *plus* reliqui; *viginti* Februus *octo.*

Inſcriptionum Formulæ.

AMico *meo* perantiquo——
Domino, atque amico meo æternum colendo——

Ad Collegam *ſuum* peramandum, *P.B.*
Eruditione, virtute, & *moribus*, excellenti viro *T.B.*

Moderatori *Scholæ* in *H.* præceptori ſuo chariſſimo, & unice colendo——

Vigilantiſſimo pulcræ proles cuſtodi.

Præcharo ſuo, & præclaro——

Ad Literarum ſtudioſos.

LIberali indole, & maxima ſpe adoleſcenti *A. H.* liberalium Diſciplinarum cum primis ſtudioſo——

Ad Sodales.

GEneroſis, Literarumque candidatis Adoleſcentibus, *N. P.* & *H.* ſodalibus ſuis jucundiſſimis, & ſumme dilectis——

Præclaro ſuo L. M. d.

PRAXIS

PRAXIS EPISTOLARIS

in ſtatu *Cauſarum* triplici.

viz.

Demonſtrativo,
Deliberativo, & Judiciali.

1. In *Demonſtrativo*, proponimus (en!) tibi Epiſtolam *narrantem* de { Rebus *novis* / Studiis. / *Valetudine.*

Ubi *figuræ*, quas vides, *marginales*, locum *Formularum*, unde deſumptæ ſint ſingulæ, *paginatim* indicant.

Salutem cœlitus.

Amice perdilecte!

PRonis *te* ſcio, atque arrectis auribus, *novarum* aliquid, à *me*, rerum expetere indies, & expectare. Certe totus nunc qua patet orbis, *Africa* quædam eſt, & *aliquid ſemper apportat novi*: Video pag. 116.
paſſim, audio paſſim ſummos pariter atque infimos, horrendas rerum mutationes perſentiſcere. Facies *Cœlorum* tota, minax eſt & iracunda. Conjunctiones, & aſpectus *Planetarum*, Eclipſes, Cometæ, prodigia, portendunt magnas *nobis*, & malignas temporum tempeſtates capitibus imminere. Qui apud *nos* degunt multis miſeriis & calamitatibus obruuntur; & niſi *Deus* immortalis, res noſtras clementiusintueatur,

tueatur; & custodiat, periculum est ne iniquissime nobiscum agat *fortuna.* Videmus jam diu, tristissima rerum præludia, *tragicos* circumcirca apparatus; *Catastrophen* det *Deus* lætiorem.

Studiorum rationem, quam cum *tu* hic eras, instituera m, eandem sequor; literis græcis & latinis, quantum possum, operam impendo.

Tantum in *his* laboris exantlatum est, ut parum abfuerit quin meipsum enecarim; ut *me* aliquando, *Cratippum* nostrum *Athenis* hic prælegentem, *suis*, (annum jam audientem) præceptis *Grammaticæ*, institutisque *philosophiæ*, abundare videas.

Si perconteris, ut valeat tuus *R.* C. actum est de *ejus* vita, & conclamatum; est cadaver vivens, jam numeratus est in peculio *Proserpinæ*, & naulum *Chironti* parat.

De *meipso* si aliquid scire vis, *Ego* à tuo discessu, optima valetudine, *Dei*, Opt. Max. beneficio, semper usus sum. Bellue se habent *nostrates* etiam omnes.

Ad *Deum*, Deorum benignissimum, benignissimorum summum, summorum maximum, maximorum rectorem denique, confugio, quem nusquam non precatum habeo, ut *te* diutissime servet, tuæque saluti pulchre consulat. Hæc *tibi*, ex animo apprecatur.

Lincolniæ Calend. Martii 1643.

Amantissimus tui
G, W.

2do. In

2do In *Deliberativo* genere exhibemus (ecce!) *tibi* Exemplar Epistolæ *Suasoriæ*——sic.

Basilicam tibi valetudinem.

Amice medullitus
peramande!

Qui parum feliciter navigarunt *ipsi*, soient aliis non infeliciter cavere, ne veniant periculum aut cymbam scopulis allidant suam: sic & Ego, *tibi* sollicitus sum, qui ipsemet (rubore fateor suffusus) nimiam ætatis meæ partem, ludo contriverim, bonas horas male collocaverim, universum fere patrimonium luxu decoxerim, latrunculis, & alea prodegerim, ne & *tu* similiter (*animæ* dimidium *meæ*) Sireniis voluptatum illecebris incantatus, in ignaviæ, ignorantiæ, infamiæ, vitiorumque fædissimorum voraginem, ingurgiteris. Quare, si *me* audis, fuge consortia ganeonum, nepotum, atque otiosorum omnium; abduc te à juvenilibus voluptatibus, & veris virtutum doctibus temet instruito. Nunc *ætas* est omnium laborum patiens, *ea* est de rebus honestis exercenda; quod datur vacui temporis, *hoc* ingenuis artibus fideliter ediscendis, & probatissimis autoribus evolvendis, gnavus impedito.

Agricola, si non impresserit cultrum, si sulcum non defoderit, si non exciderit sentes, si gramina non evulserit, si in tuto semina non locarit, *sibi* mentitur, non *terræ*, nec terræ facit damnum, sed *sibi* non facit fructum; & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui *terræ*, manu fallaci mentitur. *Tu* similiter quam *tu* sperabis honorum, scientiæ, aut literariæ legeris *messem*, si parcam & tenuem nimis feceris laborum sementem?

Velit

uſus formularum *in Epiſtolis*, &c.

Velit-ne *miles* triumphum? Certe, ei vincendum eſt. Geſtit coronam geſtare? certandum eſt. Ne præclarus *ille* certator, qui ſine ſudore putat coronari! Delicati ſunt valde, qui *aurum* ſitiunt, nec tamen effodere; qui *portum* exoptant nec tamen volunt enatare.

Tu beneficio Dei, nunc habes adoleſcentiam florentiſſimam, *ver* ætatis illibatum; molles *tibi* jam ſunt articuli, rubicundæ genæ, flos juventutis, ſpes annorum longa, ſpiritus integri, mens vegeta, corpus ſolidum & ſucci plenum; cur igitur *animus* tuus, velut mare concitatum in undas decumanas fluctuatim non æſtuat, & aſſurgit? Cur *velis* affectuum expanſis, quaſi œſtro quodam divino percitus, ad *inſulas* literarum *fortunatas*, non promovetur?

Noli *tu* quæſo ſpem, quam de *te* bonam, *noſtrates* paſſim omnes conceperunt hactenus, fruſtrari; eſt enim *tibi* gravis adverſaria, conſtituta, & parata, incredibilis quædam *Expectatio*. Quamobrem, ſi *me* amas, quantum profecto amas, ſi dormis expergiſcere, ſi ſtas ingredere, ſi ingrederis curre, ſi curris advola; *hoc* ſit negotium tuum, *hoc* otium, hic labor, hæc quies, in *his* vigilia, in *his* ſomnus etiam reponatur tuus. Fac ita vivas, ita ſtudeas, ut ſeculum hoc, *te* fruſtra fuiſſe natum non exiſtimet. *Nil dubites auctore bono.*

Dominus *Deus*, bonorum omnium largitor, tuis benedicat ſtudiis, & *Spiritus* ſui *Favonio* faveat, foveatque.

Dat. Eboraci.
ſexto Nonar.
Quintilis.
1669.

Tuus dum ſuus.
N. N.

In ſtatu cauſarum judiciali ea tibi literas *Criminatorias.*

Μετάνοιαν ὐραν· πέμψην.

O quondam Dilecte mihi!

VErbis nullis dici nulla, exprimi oratione poteſt, quantum *Ego* tua de *gratia* (imo *nequitia*) ex nuperrime allato *famæ* nuncio, indoluerim. O quanta quamque acuta doloris cuſpide pectus meum tunc perfoſſum fuiſſe exiſtimas! O quanta ira ſiceum jecur arſiſſe opinaris, cum inaudieram, *te* tam indigne, tam barbare, *matrem* tractaſſe *tuam*? *matrem* inquam, *tuam*, indulgentiſſimam olim illam *matrem* tuam, ſenio jam confectam & inedia; cujus omnem ſuppellectilem, veſtes & victum, vorax illud incendium nudiuſtertius abſorpſerat. Quam *tu* nullo neque *lecto*, neque *tecto* tuo, nedum tantillulo panis unius fruſtulo paſcere, vel excipere dignatus fueris; imo vero caninis faucibus allatrare, convitiis operare, non erubueris.

Vidiſſes ex hoc tam triſti *nuncio*, (& ſi vidiſſes!) excuſſos oculis *meis* lacrymarum rivulos ubertim erumpere, adeo ut *jam* (ecce!) non tam atramento, quam lacrymis, quam ſanguine, ſcribere *hæc* videtur, & diſtillare calamus.

Siccine *te* degenerem! humanos exuiſſe induiſſe, ferinos mores! *Natus es è ſcopulis*—— eſt tibi ſiliceum pectus. O barbarum facinus! O feriorem hominem, quam humanam olim *Androdus* feram invenerat! *ſid crimine ab uno Diſce omnia*——

Quænam ſcelerum ſpecies reperiri queat qua *te* non inquinaveris? Facis te publicam & communem *vulgi* fabulam. Ut enim ſileam linguam tuam effrænem, effrontem improbitatem, delectationem, odium, rapinam, fraudes, impoſturam, mendacia, furta, & adulteria—Noſti *tu* quas turbas,

has, inter pocula tua, altera feciſti nocte. *homicidia* illic perpetrari *te* reum eſſe prædicant. Bis antehac *te* ad judicium ſubſellia tractum, extrema ſteriſſe fortuna audio —Sed *omne in præcipiti vitium* Juvenal. Sat. 11. *ſtat. Num quis Peccandi finem poſuit ſibi quando recepit Ejectum ſemel attrita de fronte pudorem? Quæſtuam hominum, quem* tu *contentum videris uno flagitio?*

Sed *omnia* dicimus, ſi *ingratum* dicimus: & quis *te* non *ingratæ* modo, ſed *barbaræ* mentis juvenem merito dicat tuo? O perditiſſimum adoleſcentē(!) Nihil ſane jam conqueror quod *mei* dememineris, quem chariſſime tuæ *parentis*, tam cœpit oblivio.

Sed quoniam in nequitia tua ita occalluiſti, ut lapideam magis, quam humanam videaris, effigiē indutus; pluribus te urgere aculeis deſino. Vive ut lubet egeris ut volueris—*profundas*, perdas, *pereas, nihil attinet ad me.*—Neq; tu mirare deinceps. Ibid.

Si *nemo præſtet quem non mereare amorem.*

Teſtor *te* omnium cogitationum inſpectorem, omnium ſcelerum ultorem *Deum*! ſi lampas illa tua cœleſtis *Sol*, unquam conſpexerit: ſi *terra* tua, alma rerum parens, hominem unquam humanitate deſtitutum, in utero prius ſuo geſtaverit; imo monſtrum, portentum, ſpecie tenus hominem, ſpurciſſimis autem moribus porco & *Cerbero* ſimiliorem.

Qua miror fronte *Cœlum* potes ſuſcipere? quo *me*, & amicos alios tuos, compellabis ore? quo pœnitudinis lixivio, haſce *anima maculas* elues, imo *peſtes* potius expugnabis? quibus oculis, quo lacrymarum oceano deflebitis.

Dei flagitioſam tuam vitam corrigat, & in viam virtutis, & ſalutis, *te* reducat, qui *ſolus* poteſt.

Lubæ, 7mo.
Iduum *Jan.*
1650.

Olim tuus,
W. M.

Syn-

Syntaxis *Elegantiæ*, Seu de compoſitione vel collocatione Verborum *Oratoria.*

Ut elegantiorem Latinæ Orationis aſſequamur Syntaxin, cum generalia *quædam, tum etiam* ſpecialia *præcepta, prælibanda ſunt.*

Præceptum I. *gener.*

SI in *ſublimi* ſtylo aliquid ſcribendum fuerit, adhibendi ſunt pedes *longis* conſtantes ſyllabis; ut, *Ad ejus non ſalutem modo extinguendam, ſed etiam gloriam per tales viros infringendam.*

2. Si in *ſtylo* humili; *breves* plurimum *pedes* intexendi; ut *Siciliam adii.* Veſtis enim deberet corpori rerum adaptari, *Lipſ.*

3. *Monoſyllaba* plura, male continuantur, & *Polyſyllaba* male etiam condenſantur; *longorum* autem & *brevium* verborum commutatio eſt laudabilis; ut, *Quod precatus ſum à Diis immortalibus* ——

4. In principio, & *fine* periodi, commendantur dictiones *Polyſyllabæ* (mediæ ſententiæ minor incunda ratio;) ut *Libertatem, jucundiſſimam fateretur.* 1. In *fine* optime ſonat *Ditrochæus*; ut *Cantilena, liberatus, perditorum.* 2. Sic *etiam* Principium, medium ac finem tibi *Dochimus* ornat; ut, *Reipublicæ.* 3. *Jambus* autem & *Di-Jambus* apprimam ferunt auribus ſuavitatem; ut, *Omnes quotquot ſumus, profectum in ſtudiis gratulamur tuum. Mira guſtatur dulcedo in ſtudiis, mira præbetur ex illis amœnitas.*

5. Judicium *aurium* nullo modo *hic* eſt negligendum, ideoque ſex, ſeptemve *periodos* abſque compoſitas, *ſemel* atque *iterum* clare recita, ſic enim

enim experiri poteris *orationem* tuam *numerosam* esse; vel hiantem; & *asperam* deprehendas *

*Contextus *orationis* serio formetur, uno quodam habitu, & æquabili sermonis filo. *Lipſ.*

6. Fugiendus est creber *earundem* literarum *concursus*, & ne *hiulca* sit oratio, priorem à *vocali* terminatam, insequens dictio à *consonanti* inchoans, excipiat; aut *contra*, à consonanti clausam, *aperiat* dictio incipiens à *vocali*, vel consonanti *ejusdem* organi; ut *tum* insuaviter *desinentium κακοφωνία* declinetur, vel *aliarum* interpositione, vel *ipsarum* commutatione inter *se*, verbi gratia, dicatur.

à nobis { *potius* { *Clarorum consilia virorum.* / Illustrium virorum acta. } / *quam* { *Clarorum virorum consilia.* / Illustrium acta virorum. }

Specialia præcepta hæc sunt

Reg. 1. Adjectivi *substantivis* præponi debent, & *vox* una, vel plures intertexendæ; maximè *genitivus* posterioris substantivi; ut, *Hæc est vera justitiæ laus. Magnum profecto laborem Cæsar assumpsit; quem ferme ab ipsis ad nos venisse, Gadibus aiunt ut hostes suæ quidem majestati rebelles, nostris autem supra modum rebus infestos, armis subigeret: quam ob causam, perpetuum illi amorem, & gratiam debemus immortalem.*

Sic *Relativum* eleganter præponitur *Nomini*, & Verbo suo: *Quem cum isto sermonem habueris, procul stans accepi.*

Exc. 1. Sed trajectio *Pronominis*, & Substantivi hic frequens est; ut, *Gravi testem privatus amoris summa erga te mei.*

2. Nomina negantia; ut, *Nemo, Nullus*, & *Omnis*, substantivis venuste postponuntur; ut, *Qui vitiis careat invenimus neminem. Quæ peragenda dedisti, perfeci omnia.*

Reg. 2.

Reg. 2. *Obliqui* casus, orationem eleganter inchoant, *Verba* claudunt periodos elegantissime, (nisi lex numeri * aliud fortassis aliquando suadeat:) ut, *Doctrinæ radicem esse amaram, omnes nimis experimur; sed dulcissimos ejus postmodo fructus degustamus.*

* *Hyperbaton.* enim diligenter cavenda est, nam obscuritatem parit,

Sic participia & *gerundia*, nec non *comparativi*, venuste claudunt orationem: ut, *Diu sum equidem reluctatus. Tua societate nihil gratius. Laborum fructus est longe Maximus.*

Reg. 3. Post *Superlativum* eleganter ponitur *comparativus* ejusdem nominis, qui significatum *Superlativi* quodammodo superare videatur: ut, *Cum multi doctrinam per se libentissime desiderat, tum hoc libentius, quod honores habeat concomitantes.*

Reg. 4. Persona *agens* patienti proxime præponenda est: ut, *Magnam Cæsar Pompeio injuriam fecit.*

Reg. 5. Adverbia, & *Præpositiones* ubivis cum casibus, quos regunt, locari possunt, ubi sonent *jucundissime*; sed elegantiores *Participii* sui, aut *Verbi* sunt anteambulones: ut, *Debitam pro contemptu suis hostibus, diuque dilatam severitatem, Cæsar tandem exhibuit, sed clementissime mitigavit.*

Reg. 6. Pronominibus *qui, quæ, quid*, eleganter præfigitur *Ec*: ut *Ecquis adeo ut tu ignavus? Ecquisnam me velit?*

Reg. 7. Pro *tam diu* vel *donec*, eleganter ponitur *tantisper*: ut, *Ego te amicum dici meum tantisper volo, dum quod te dignum est, facis.*

Reg. 8. Voculæ *antequam, prius quam, postquam*, eleganter dividuntur: ut, *Omnia prius verbis experiri, quam armis sapientem decet.*

Reg. 9. Particula *vel*, venuste additur *superlativis*, & verbis pro *Etiam*: ut, *Nobis potior ratio honeste vivendi, quam vel optime dicendi videretur.*

Reg. 10. Uni *substantivo* duo Epitheta; & uni *Epitheto* duo substantiva, pulchre subjunguntur,

per *tum* vel *&* geminatum; ut, *Cæsar tum fortis, tum prudens, immensis & laboribus & impendiis, Romam tum strenue defendit, tum prudenter gubernavit.*

Reg. 11. Quod ad *Numerum*, in singulis *Thematum*, & *Declamationum*, &c. partibus spectat *Oratorium*, hanc infra tabellam infigamus animo; quod, *viz.*

Pedes adhiberé debent in

- Exordio
- Propositione, } longiores.
- Confirmatione, si sit actis vehementiori } celeres.
- Consultatione, &
- Conclusione denique gravior } longiores.

Reg. 12. Quod ad *Ordinem* spectat.

1. In *Augendo*, Majora *Minoribus* sunt postponenda: ut *Civem Romanum vincire, verberavi, in crucem tollere*——*Ego faces jam accensas ad hujus urbis excidium comprehendi, protuli, extraxi.*

2. In *Minuendo*, Minora *Majoribus* sunt postponenda. ut *Nulla crux ibi fuit, nulla nex, nulla verberatio, imo ne custodia quidem.*

3. Quod *dignius* est, vel *natura* prius, præponi debet: ut *Viros*, dicendum est, *ac fœminas*; *Diem noctemque*; *Ortum & occasum solis*: (in pedestri scilicet oratione, non contra:) *Poëtæ* enim *exleges* sunt; nec se patiuntur septis *oratoriis* inearcerari—

Reg. 13. Abesto procul odium *similitudinis*, parituræ *nauseam*; itaque *pes* idem, sæpius non *ducat*, claudat-ve *sententiam*; variandæ periodorum *clausulæ*, ut auditorum *auribus*, nostra magis *sapiat* oratio——.

Vide plura apud *Alstedium* Encyclopæd. lib. 22 Grammat. *Latin.* cap. 19, in Syntaxi *Elegantiæ*, pag. 438, 439, 440.

Coronidis loco.

UT celeberrimi Magistri *Thomæ Farnabii* aureis * plane *Vos* alloquar verbis: *Præceptis his, si felices ingenii vestri (optimi Juvenes!) facultatem excolere, si habitum, & disertam dicendi facultatem usu acquirere non pigebat: ibunt indolis vestræ flores quos naturæ produxit tenus, artis formavit soi, exercitationis educat imber*) in *eloquentiæ* & prudentiæ *fructus*. Summus ille *Naturæ* parens *fructus* hosce, quorum ipse sparsit *semina*, ita benigno *foveat* numine, ita *radiis* suis illustret, *animetque* æternus Justitiæ & Sapientiæ Sol, ita *gratiæ* suæ *aura* mulceat, *imbre* riget Sacro-sanctus Favonius; ut *canescentes* illi indies ad *maturitatem* in animis vestris, *Vos* ipsos ad consummatissimæ *Virtutis* arcem evehant; ad fastigatissimi *Honoris* apicem promoveant; in *Reipubl.* emolumentum, divini *nominis* gloriam, vestram *salutem* æternam. *Amen.*

* Indic. Rhetor. pag. 41.

Tri-Uni Deo Gloria.

FINIS

FORMULARUM.

MANUDUCTIO AD ARTEM CARMINIFICAM: SEU Dux Poeticus.

UNA CUM

PRAXI,

IN

Aliquot Poematiolis.

Lectori. Εὖ ποιεῖν.

EN tibi (Philo-Muſe, Μισοφίλτατε!) Ducem Poeticum, *vel, ſi magè velis,* Comitem; *qui ſi facundior aliquantillum foret,* pro vehiculo *tibi eſſet in via,* Helicona *verſus profecturo. Sue nunc vero conſcius indignitatis* (*titivilitium utpote merum!*) *Nec* equeſtri *gradu nobilitandæ, pedes ipſo inter gregarios è Muſarum caſtris milites, ſcire te docens, & exercere peditum arma; imo* pedum *potius uſum quam manuum,* (*nec tamen dedecoroſa tam divini* ſtudii *fuga*) pedeſtri *itinere* comitabitur, *ſi ipſius tandem opera, Apollinis arcem* Heroice *expugnare poteris. Quod ſi tu illius aliquantiſper præceptis aſſueveris, tyruncule, victoriam reportabis, at incruentam; eo fortaſſis gratiorem, faciliorem ſcio. Tu interim* illius *faveas quæſo ſtudiis, ſuam* aliis *palmam non præceptori, faxiſque candidus, hanc noſtram, humi repentem, imbellem, talem qualem*——

Inter victrices, hederam, *tibi*
ſerpere lauros.

Tuus in Chriſto Jeſu,

Joannes Clark.

DUX POETICUS.

PUer qui carmina, *Phœbi* tandem lauro digna, cupit componere, *artem Poëticam* scire *debet*, & exercere.

1. Scire. 1. *Scire* quid requiritur ad *Carmen* in genere & in specie. Quod ad *Carmen* spectat in *genere*.

In genere. 1. *Versus* crebro vertendus est, ut quo tandem modo, *auribus* mage placeat, experiatur; secundum illud *Horatianum*, lib. 1. Satyr. 10.

Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sunt
Scripturus——& alibi——*in versu faciendo*
Sæpe caput scaberet vivos & roderet ungues.
1. Serm. 10.

2. *Relambendo* sunt denuo *versus* jam *compositi* & *ursino* more *affirmandi* (quod *Virgilius* dicitur) non enim sufficit ut *carmen*, sed ut politum, *artificiosum*, tersumque carmen componat——— *Versus enim eructare*, parum laudabile est; neque quam *multos*, sed quam *multum* scribat quis, refert; ut enim Quintil. lib. 10. cap. 3. *Cito scribendo non fit ut bene; bene scribendo fit, ut cito scribamus: primum* hoc *constituendum est, ut quam optime scribamus, celeritatem dabit consuetudo* ———

3. *Poëtice loquendum* est in carmine, *phrasi*, diversa prorsus *Oratori*; ut, *Delaniavit opes*, elegantius in poësi sonat, quam *absumpsit patrimonium*— *Tropicæ* autem *expressiones* sunt laudatissimæ——— *Magnoque irarum fluctuat æstu*——cygneas imitantur tempora plumas———tacitarum vellus aquarum———

3. *Versus rythmici* (quod vocant *Leoninos*) vitandi, & cavendi sunt, ut *Quærebant flavos per nemus omne favos.*

5. *Versus*

5. *Versus* non debent *uniformes* esse, & iisdem semper *pedum* syllabis constituti; sed diversum *induant* habitum, *rebus* & *affectibus* exprimendis *accommodatum*: nunc igitur *dactyli*, nunc *spondæi* sparsim intermiscendi; hic *monosyllabi*, ibi mox *dissyllabi*, & *trissyllabi*; neutri enim *continuo* locandi sunt, sed *alternatim*.

6. *Prioris versus* sensus in sequentem incurrat; neque (nisi raro) per se impleat, perficiatve sententiam. In longiori tamen *carmine*, ad sextum & octavum, imo ad *decimum* aliquando versum, distulerit periodum eleganter, (in unius nempe generis carminibus) sed in *Epicis*, *Elegiacis*, ultra distichon, ne producitor periodus.

2. *In specie*, quod ad carmen spectat, animadvertere debet *Poëtice* studiosus, *Pedes*, *epitheta*, & *clausuram* carminis——

2. In spe.

1. Quod ad *Pedes* attinet, 1. Illorum *natura* spectanda est, 2. *Connexio* inter se.

1. Ped.

1. *Natura*, ut propositæ materiæ *quadrent* optime, & adaptentur; *tales* enim ubique sunt adhibendi, qui intimiorem rei subjectæ naturam *graphice* depingant—Talia sunt *verba*, qualis res——*Tristia mœstum vultum verba decent*; *iratum plena minarum*; *ludentem lascivia*———*Virgilius* optime ad vivum tempestatem maris sic describit: *vastos volvunt ad littora fluctus*: & Homerus πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.

1. Natur.

1. SPONDÆI graves sunt, & tardi; regiæ *majestatis* pleni, *magnifico* prorsus incedentes gressu: aptique sunt præcipue ad *querelas*, luctus, *threnodias*; præsertim *monosyllabi*, qui dissyllabos & trissyllabos hac in re superant: ut,

1. Spond.

Tum demum admissi stagna exoptata revisunt——
Me me ausum qui feci, in me——&c.

2. *Res grandes*,—Regina ad templum forma pulcherrima *Dido* Incessit———

Monſtrum horrendum, informe, ingens; *de Polypheme, viſte,* illo *& horrendo gigante.*
Illi inter ſeſe multa vi brachia tollunt.
Verſus iſte ſpectandam fere exhibet, & audiendam proponit *Cyclopum* induſtriam, in fulminibus *Jovi* fabricandis.

2. Dactyli. 2. DACTYLI exprimunt, 1. *Celeritatem* & properationem feſtinam: ut,

——agmina cervi
Pulverulenta fuga glomerant, montesq; relinquunt.
Æneid. 4.

Quadrupedante putrem ſonitu quatit ungula campum.

——Convellimus altis
Sedibus impulimuſque, ea lapſa repente ruinam
Cum ſonitu trahit & Danaũ ſuper agmina late
Incidit—— *ruinam turris impulſæ deſcribendo*
At tuba terribili ſonitu *taratantara* dixit.
Sic *iſte* verſus iracundæ *Didonis* impatientiam,

Ferte citi flammas, date tela, impellite remos.

2. *Conſolationem*, jucunditatem, & hilaritatem: ut,

Pone metus, feret hæc *aliquam tibi* fama *ſalutem,*
Inde ubi clara dedit ſonitum tuba, fixibus omnes.
Haud mora, proſiluere ſuis, ferit ætbera clamor.

Dactylus autem diſſyllabus, plus quam triſſyllabus, *monoſyllabus* verò maximè hæc depingit.
Si *Spondæus* in primo loco, & *dactylus* in ſecundo ponatur, ſuaviter ſonat carmen: ut,

Sin abſumpta ſalus, & te pater optime Teucram
Portus habet——

Aut diſpondæus; ut,

O digne conjuncta viro——

——Incipiat *puer* à faciliori carminis genere, ſcil. *Adonico*, quod conſtat ex Dactylo & Spondæo——

2. *Con*

2. *Connexio*, inter ſe; *hoc* enim imprimis curandum eſt, ut *Pedes* inter ſe, *quadam* quaſi *catena* copulentur aurea—— 2. Connexionem pedum.

Arte cita veloque rates remoque reguntur.
Sæpe ſimultates ira morata facit.

Eliſiones idcirco (frequentes ſaltem,) ceu *ſcopulos* vitare debet; nam carmen invenuſtum, deforme, & ſqualidum reddunt, ut per *ſalebras* duraque *ſaxa*, cadere videatur; molliter autem & ante, ſine *aſperitate*, & hiatu quod fluit merito laudatur——

2. Ad *Epitheta* quod attinet, Verſus abſque *illis* nudus eſt, & velut incomptus; *crebra* igitur intertexi debent, non tamen *otioſa*, uſitata, abſurda, ſed genuina, propria, quæ ex *viſceribus* materiæ, aut ipſis argumenti medullis, eliciuntur, ——ut *aeriæ*, pictæque *volucres*, pomifer *autumnus*—— 2. Epith.

2. Epitheta, ante ſua ſubſtantiva venuſtiſſime collocantur, ut,

Pendula flaventem pingebat bractea crinem
Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem,
Vecta eſt frænato cærula piſce Thetis.

3. Quod ad *Cluſuram* carminis pertinet, *Hexametrum* Heroicum in triſſyllabo, aut diſſyllabo; *Pentametrum* in diſſyllabo ſemper terminandum eſt—— 3. Cluſ.

Et hæc præcipua ſunt, quæ *ſcienda*, & obſervanda ſunt incipienti Poetaſtro.

2. *Exercitium* pueri qui in *Poetam* aliquando evadere velit; conſtare debet. 2. Exerc.

1. In carminibus.
- Aliorum autorum
  - tranſponendis,
  - reſtituendis,
  - reciprocandis.
- Novis ſuoque *marte* componendis.

I. *Tranſponendis*, quando ſcilicet *luxatas* &

confusas, *deartuati* (ut ita dicam) *carminis* dictiones, in justum ordinem redigit, suumque priorem locum restituit.

2. *Restituendi*, idque 1. in *fragmentis* carminum redintegrandis, ut,

Fumo nil { *sic vana est gloria mundi.*
levius { *fumi instar gloria mundi.*

2. *In diversa* metri *metamorphosi*, vel transmutatione, qua inter se, permutantur varia carminum genera, 1. aliquid vel *addendo*, vel *abjiciendo*, ut,

Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.

Sublato *ipsa*, fit Iambicum trimetrum.

Bonis superba Roma frangitur suis.

Et in illo *Senecæ*.

Non est ad astra mollis e terris via.

fit Pentametrum.

Non est e terris mollis ad astra via.

2. Facilis est mutatio in *vicina* genera.

viz. carminis { Heroici, Trochaici, Phalucii } in { Asclepiadæum, Iambicum, Sapphicum.

3. *Reciprocandis*, vel 1. eodem metro manente, ut,

Musa, mihi causas memora, quo numine læso

fit carmen retrogradum,

Læso numine quo——

2. Diversa, ut *Adam primus Homo Crux omni posteritati.*

Posteritati omni Crux Homo primus Adam.

3. Sensu variato, ut *Abel* de se, Gen. 4. ait,

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo.

Cainus è contra regerit,

Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

2. In *Notis* suopte *Marte* componendis, & hic primum exercitium esto *imitatio*, secundum *variatio*, tertium *Tractatio Poetica*.

1. Imi-

1. IMITATIO, eaque videatur in *Centone*, *Parodia*. 3. *Imitat.*

2. *Centone*, qui est *consarcinatio carminum* ex membris *Poëtæ alicujus* aut plurium, *Æneid.* 2. Eripe me his invicte malis, *hæc omnia firma.* Æn. 6. Subjecimus tibi exemplum Dialogicum, * viri jam morituri meditationem.

2. *Parodia*, cum seria vertuntur in jocosa, vel *contra*, ut

Tantæ mo- { Romanam condere gentem!
Ille ut { *lapsam reparare salutem!*

2. VARIATIO, qua unam rem, nunc *variis* verbis, nunc *vario* carminum genere eloquitur; ut *Virgilius* amnem glacie constrictum, Ortum solis, Iridem, *&c.*—*Stockwoodius* in Progymnasmate scholastico, unum idemque distichon 450 modis variavit——

Linque Cupido jecur, cordi quoque parcito, si vis
Figere, fige alio teli cruenta loco, &c.

Et iisdem servatis verbis, hoc solum carmen centies & quater effertur variæ——

Et mea spes Christus solus, qui de cruce pendet.

2. *Vertendo* Græca in Latina, *oratoria* in Poëtica, aut contra. 2do. Aliquid 1. vel contrahendo, quando res *fusius* amplificantur——vel 2do. res amplificando cum *brevius* contrahuntur,——& hoc quidem modo *decem humeri* puerorum, *bovi sufficerint ferendo, tollendus est vitulus.*

3. TRACTATIO POETICA, seu structura Poëmatis, eaque versatur vel in fusiori-stylo, vel contractiori——1 *fusiori* stylo, *prolixoque*; utpote *Thematis*, *Epistolæve*, ubi omnes partes largius exprimendas persequatur ceberrimas *similitudines* inspergendo. 2. Illustriora *exempla* producendo, quæ incredibilem offundunt *poëmati* gratiam. Imitetur *hic Ovid.* in Tristibus, *&c.* 3. Et hic *mul.* dhibendæ sunt *Figuræ*; miram enim & vere

* Amicissimi mei quondam hypodidascali G. Bevericii cantiunculam cygneam.

2. Variat.

2. Tract. Poetice.

Vid. pag. 141. 146. 151. in Praxi Far-

molleans

melleam conciliant dulcedinem. His etenim, *Poëmatis* forma exornatur, ac veluti *coloribus* distinguitur; floribusque aspergitur; inter quas 1. figuræ dictionis.

1. *Anaphora* locum habet ubi *fervet* oratio, vel { *asseveratione*, *obtestatione*, *dolore*, vel simili aliquopiam pathetico affectu.

Te dulcis conjux, *te* solo in littore secum——
Te veniente, &c.

2. *Epanalepsis*, cum Pentameter desinit, ut Hexameter inceperat; ut,

Phœbus adest, sonuere lyræ, sonuere pharetræ;
Signa Deum nosco per sua, Phœbus adest.

Victus amore tui, cognato sanguine victus.

3. *Symploce*, quæ acrimoniæ, venustatisque plena est; ut,

Quod *cessat* Phœbea *chalys*, *quod carmine rupto*
Aoniæ siluere *Deæ*, Mars *impius egit.*
Quod spretis, audax, Musis, *petit arma juventus*,
Et volucres premere audet equos, Mars, *impius egit*
Quod cernis nullum deserta per oppida civem,
Nec campis errare greges, Mars *impius egit.*
Quod ligo, quod vomer, quod sarcula, rastra bi-
In gladios abiere truces, Mars *impius egit* (*dentes*,

4. *Anadiplosis* venusta est, cum posterior pars Pentametri initium est sequentis Hexametri; ut,

——*mihi sint totics maxima vota mori, vota mori* mea sunt —— aut sic——sic——*Restant* bella, aspera *restant* ——

Fuit *ab* fuit utile, tecum i e, mihi
Hoc si *crimen* erat *crimen* amoris erat.

5. *Pyliptaton*, ut littora littoribus contraria—— pila minantia pilis——

Certa sui, *certi* si quid haberet amor.
——*sedet*; æternumque *sedebit*, infelix Theseus——

2. Figuræ

2. Figuræ sententiæ, *viz.* Ecphonesis—— Aposiopesis, Apostrophe—— *&c.*

Atque *hæc* de tractatione *Poëmatis* fusiori filo, prolixiori *orationis* stamine.

At vero secundo, *Curtieri* plurimum stylo acutiora poëmata describuntur, *viz.*

1. *Epigramma*, in quo duæ primariæ virtutes, sunt *Brevitas* & Argutia. 1. *Brevitas*, nam aliquando in *disticho*, sæpius in *tetrasticho* comprehenditur; quo autem *brevius*, eo *sæpius*. Exempla præstat *Martialis* & *Owenus* nostras. 2. *Argutia*, ut sit ingeniosum, *sale* & *lepore* condimentum—— ut *Haddamus* de Jana Domina *Gray*.

Miraris Janam *Graio* sermone vocari?
Quo primum nata est tempore *Graia* fuit.

2. *Anagramma*, ut——ut illud de *Josua Silvester*. ἀναγραμματισμὸς, *Vere os Salustii*——

{ *Maria Nevila* } nomen.
{ *Alia Minerva* } anagram.

3. *Epitaphium* quod in funeribus est usitatissimum——

In *Vesbiam* iracundam fœminam.
Tres habuit Furias quondam, sed *Vesbia* manes.
Ut petiit, *Furias* quatuor; *Orcus* habet.

Post-

Post-scriptum.

DUculo huic noſtro, galeam fabricavit Alſtedius, *clypeum* Textor *texuit, Theſaurus* Buchlæi *Poeticus nummos, nervum belli, ſuppeditavit; hæc tibi putavimus*, Lector amice, *innuenda, ne oblatret quiſpiam* illi *ex inferis* Cerberus, *a cujus* canino (dixi) *immo* Diabolico *morſu, nihil eſt uſpiam armatum ſatis.* ——

J. C.

J. C.

Lectori Philomuſo.

S. P. D.

QUam mihi jam moriens *legavit* amicus dilectiſſimus, *Ego* tibi nunc, ut vides, largior *Animam* cum *Corpore*. Is, me tunc *Imperatore*, * in iiſdem Muſarum caſtris, arena Scholaſtica militavit, *comes* mihi jucundiſſimus, hypodidaſculus utpote, tyrunculis inferiorum claſſium fuit *Dux*.

——*quo non præſtantior alter*
Ære ciere *ſuos* Martemque *accendere cantu*——ut de *Miſeno* Virgilius: ex quo *Poëtarum* principe, *pedeſtres*, hic noſter, ſuas Heroici *Centonis* ſuccenturiavit *copias*. Ob ſimilitudinem argumenti, *nos ducillulo* illum noſtro adjunximus *comitem*, mentionem enim feceramus de *Centone*, cujus hic habes exemplar egregium. *Autor* ipſe *claudus* inceſſit, (ut norunt *noſtrates*) ſicut Mulciber ἀμφιγυήϛ apud *Homerum*; at carmen *recto* plane, & generoſo ingreditur *pede*——in quo ſane ultimo conatu ſuo *cygneam cantionem* ſuaviſſime cecinit—— & ut *Entellus* olim δάϰτυϛ iſte noſter Ἄρηϛ (nullius, niſi *peccati* ſanguinem ſitiens ſui, hoſtis *piis* inſenſiſſimi) Mundo inſuper *Diabolo*, & ipſa *Morte* in victoriam ultima abſorpta, proſtrata prorſus, ——

——*hic victor caſtus artemque reponit.*

Ceſſet

Ceſſet jam *illius* famam rodere dens *Theonimus*, ſit memoria *ejus* in benedictione : *virtutes* ejus imitemur, *nos*, qui militamus adhuc in mundo; *felix ille ter & amplius felix*, quid deſit militare, qui *cælo* donatus, io *triumphe*, io *triumphe* Ingeminat —— imo hymnos angelicos, canticum *Agni*, qui lavit ſuo ſanguine peccata *ſanctorum* omnia, ſubinde concinnit. Nec oblatret *Cerberus* aliquiſpiam maledicus, virulenti oris halitu afflans rhapſodiam hanc, aut *me*, quia triſtes has amici σωτῆρος συσπάσης exequias, è longe inſequutus, *trophæum* erexerim, aut *laurum*, quam meritus eſt, & ipſe nexuit, fronti *ejus*, ſepulchro ſaltem mortui ſic impoſuerim, imo potius (*Chriſtiane Lector !*)—— vel

Anagramma.

{ I tu, ſuiſ-ve *verſibus lege illum.* }
{ I tu & *illum verſibus elege* ſuis. }

Quod humanum eſt & pium & Chriſtianum ; iiſdemque conflatur literis, quibus

Guilielmus Beverleius.

Cha-

Chariſſimo ſuo Mro. *J. C.* Scholæ Lincolnienſis Moderatori Centonem ſuum.
G. B. D. D.

Mitto *Beverleius* nequeo quam ferre ſalutem.

EN tibi (Chariſſime C!) mei ſpecimen amoris; Animam *largior cum* Corpore, *Caro querula mea eſt*, Anima *diſſolvi cupiens & eſſe cum Chriſto*, mea *fidem. Quoque minus dubites, an non audiſti* (*ad* Aſſiſas) *me in articulo* Mortis *poſitum* ? Hoc *tantum intereſt*, *Caro* iſta *vocalis quidem* ? noſtra *non novit niſi ſuſurrare.* Vis *verbo expediam* ? Me *miſera torquet* Cachexia. *Forſan* hæc *legiſſe juvabit. Sumus igitur, at non* ſiniſtra *manu* ; *nam* dextra *porrigo. Et valeat* (precor) *feliciter.*

Cherrie-Willingham,
Aug. 15. 1628.

Æger ſum, at

tuus ſum,

Willielmus Beverley.

Dia-

Dialogus.

CARO seu CORPUS, & ANIMA.

——— *Moribunda* Caro, *Animam affatur* Corpus *mode relicturam.*

CARO.

QVo mea *Mens*, quo deinde ruis? quo proripis *inquam*? *Æn.* 4, 740
Quem fugis? aut quis *te* noſtris amplexibus arcet? *ver.* 742
Me *ne* fugis? per *Ego* has lacrymas dextramque tuam, *te* 713
(Si bene quid de *te* merui, fuit aut tibi quicquam 716
Dulce meum) miſerere *Domus* labentis, & iſtam
Oro, (ſi quis adhuc precibus locus) exue *mentem.*

ANIMA.

Vixi, & quem dederat curſum *Fortuna* peregi,
Æn. lib. 4. *ver.* 648
Mortem oro, tædet Cœli convexa tueri,
Æn. 4. *v.* 447
Sume hanc *Chriſte* animam, meque *his* exſolvito curis. 647

CARO.

Non *te* noſter amor, non *te* data dextera quondam *Æn.* 4. 360
Nec moritura tenet crudeli funere Conjux? 307
Non ſum adeo informis, nuper-*me* in littore vidi,
Eclog. 2.

cum placidum ventis ſtaret Mare; non *Ego* Daphnim.
(Judice *te*) metuam, ſi nunquam fallit imago.

ANIMA.

Non ea forma nitens niveaque in fronte ſerenus.
Maphæi ſuppl.
Ille decor, dulciſque oculorum aſpectus ut olim
Jamdudum, infelix, macie confecta ſuprema;
*Æn.*3.*v.*590.
Ignota nova forma viri——— 591

CARO.

Mille, meæ; Siculis errant in montibus agnæ!
Eclog 2.
Lac mihi non æſtate novum, non frigore deſit.

ANIMA.

Sed quid *tu* hac autem nequicquam (*ingrata*) revolvis. *Æn.*2.*v.*100
Non pacem *hæc* conferre queant placidamve quietem. *Maph. Supplem.*
Quin potius palmas, (tua grandia crimina deflens)
Georg.
Tende, petens pacem, & placidum venerare *Jehovam:*
Namque dabit veniam *votis*, iraſque remittet.
Tolle moras; hæret lateri lethalis arundo.
*Æn.*4.*v.*72

CARO.

Hei mihi! namque mori miſerum eſt!———
*Æn.*2.136.
Non mihi jam *patriam* antiquam ſpes *ulla* videndi, 137
Nec dulces *Natos*, exoptatumque *Parentem*,
Ite meæ (quondam felix pecus) ite *capellæ.* *Ecl.*1

* De toto loquens homine.

Non ego *vos* postilhac (viridi *projectus* in antro)
Dumosa pendere procul de rupe videbo.
Hei mihi ! quippe mori miserum est——

ANIMA.

Usque adeo mori miserum est ?——
Luctus, &, in *vivis* posuere cubilia *Curæ*;
Æn.12.Lib.6.
Pallentesque habitant *Morbi*, tristisque senectus,
v.273.
Et *metus*, & malesuada *Fames*, & turpis *Egestas*.
274
Tum consanguineus *Lethi* sopor, & mala *mentis*.
275
Gaudia, mortiferumque adverso in limine *Bellum*.
277
Atque adeone mori miserum est ?—— 278
Ecce inventa *quies*, ecce illa extrema malorum.
Maph.suppl.
Ærumnis factura modum, acceptissima semper,
Atque optata *aies*, & nescia fallere *vita* !

CARO.

O tantum liceat mecum *tibi* sordida rura,
Eclog.2.
Atque humiles habitare *Casas*, & figere *Cervas* !
Suspiratque, imoque trahit de pectore vocem. *Æn.*
1.v.389

ANIMA.

Desine fata *Dei* flecti sperare precando. *Æn.6.*
v.375
Fata vocant condicque natantia lumina *somnus*,
Georg.4.
Nobis parta *quies*, nullum *maris* æquor arandum.
Æn.3.v.496.
Atque ero (*Diis* placitum) nunc ; ô nunc poscor *Olympo*.
Æn.8.

CARO.

Aggredere ô magnos (aderit jam *tempus*) honores
Eclog.4.
Chara *Dei* soboles, magnum *Jovis* incrementum !
At, quocunque tuis, *nos* & rape in omnia recum.
Æn.2 v.672
Et hic ; est animus lucis contemptor, & *ipsum*.
Æn.9.203
Qui *vita* bene credit emi, quo tendis, *honorem*.
v.204.

ANIMA.

O dulcis *conjux* ; non hæc sine numine *divum*
Æn.2.v.772.
Eveniunt, nec *me* hinc comitem asportare *Creusam* !
Fas, haud *illic* finit superi Regnator *Olympi*.
774

CARO.

Hic tamen *hac* mecum poteris requiescere *nocte*.
Eclog.1.

ANIMA.

Desine *meque* tuis incendere *teque* querelis.
Æn.4.359
Haud *pater* ipse velit summi regnator *Olympi*.
Æn.7.376.
Sed cape dicta memor, duri solatia casus ;
Æn.6 v.376
Frigida quam *mors* primum anima seduxerit artus,
Eclog.5
Continuo insuetum mirabor limen *Olympi*,
Sed pedibus nubesque, & sidera clara videbo,
Permistos *heroas*, & *ipse* videbor ab *illis*.
Nec *me* damnatam sperabunt Tartara *Mentem*.
Georg.
Interea placida compositum * *pace* quiesne.
Æn.1.

* De *Corpore* loquitur. *Resurrectio.*

Ad

Ad patrios tandem (longo post tempore) fines: *Eclog.1*
Pauperis & Tuguri congestum cespite culmen,
Scilicet (*æternum felix*) ad tarda revertam. *Æn.6.v.724*
Corpora, Perpetuum dehinc convictura per ævum: 725
Nos pater *ipse* Deûm *Sceptri* donabit honore. *Ceiris.*
Huic quoque nec metas rerum, nec tempora ponet: *Æn.1.*
Imperium sine fine dabit——
Jamque *vale*, interea tua molliter ossa quiescant, *Æn.1*
Hæc ubi dicta dedit, lacrymantem, & multa volantem *Æn.1.v.287*
Dicere, deseruit, *tenuesque recessit in auras*—— 288

In perdilecti sui,

G. BEVERLEI

Centonem, Elegiacus.

Trist. lib.3. Eleg.1.

SÆpe *jacens ripa, deflere Caystrius ales*
Dicitur ore suam, deficiente necem:
Sic *Tu*, Centonem modulans ito suaviter *istum:*
Fecisti, tacitum ne tibi funus eat.

J. C.

IN

IN

EUNDEMIDEM.

SIc pia *mens* divina sapit: sic cogitat ædes
Æthereas, cœlumque rapit violenta, supernam
Sic sitit, ardet, amat, sperat, spiratque salutem:
Sic vivens, mundo moritur: sic mortua vivit:
Utque apis è nocuis sic *Vatum* insuavibus herbis
Mel fugit cœleste, docens mysteria Christi,
Virgilium cantare, * *pius.* * Autor hic.
——† LUGEBERE MUSIS
VELVILI, facilisque tuum decorare sepulcrum † Anagram. 5. de nomine *Guilielmi Beverlei.*
Convenient *Guilielme* tibi——
——Væ VERMIBUS ILLIS
Væ LUGE, planxere mihi——sic VERSIBUS ILLUM
I tu ELUGE:——ILLUM-VE suis LEGE VERSIBUS aiunt.
Lugeo quando lego, lugebit *quisque* legendo.
Cygneum sancto medulatum pectore carmen.
LVGERI MVSIS BELLE, nunc Vive, triumpha,
Militia est finita tibi. *Sic itur ad astra*
Sincera pietate: *Fide*, victoria nobis
Immundum adversus mundum, *Satanamque* paranda.

Per

Æneid. lib. 1.

Per varios casus per tot discrimina rerum
Tendimus in cœlum: sedes ubi fata quietas

Ovid. Met. lib. 1.

Ostendunt; illic fas regna resurgere nobis.
Aspera tum positis mitescent sæcula bellis.
Non *galeæ*, non *ensis*, erunt; sine *militis* usu,
Mollia securi celebrabunt otia *Sancti*.

Ad quæ, deducat *Nos* loca *Christus*, Amen.

Sub-

Subjecimus hic, *Rob. Whitingtoni* Lichfeldensis *Grammatices* magistri, protovatis *Angliæ* in florentissima *Oxoniensi* Academia laureati.

Variatiunculam Poeticam. de *Virtutis* Immortalitate.

Posteritate nitens omni; duratior ævo
Alti-volans virtus, *non moritura*, *viret.*
Virtutem excubiæ servant vigilantius Argo
Mortis ab omni-voræ faucibus, arce poli.
Insuperabilior virtus *adamante, superstes*
Perstat in æternum, nec cariosa viget.
Virtuti haud vinuit vires, rugosa senectus
Tempore perpetuo, est firma vigore suo.
Amne soporifero, pastura oblivia nusquam
Virtus, *perpetua laude canenda manet.*
Cuncta Charybdeo mors quæ rapit ore, beata
In virtute, queat juris habere nihil.
Haud Acherontæas virtus *visura paludes*
Imperio vivit semper amanda suo.
Nec tristes Erebi virtus *passura tenebras*
In paradisiaca luce perenne nitet.
Carcere Cerbereo non vis adamantina claudat
Virtutem, penetrans quin volet astra poli.
Hesperidum auricomis virtus *præstantior hortis*
Quam vis perpetuum nulla viere vetat.
Exuperat laurum, *fragransque Opobalsama* virtus
Quæ spirans redolet semper odore novo.
Fructiparens rigno virtus *fœcundior horto*
Pullulat æterno germine, flore virens.
Pascitur Ambrosiæ virtus *cultissima succo;*
Perpetuo, ut Daphne, floret honore comæ.

Candidior niveis virtus est alba ligustris,
Quam caries ævi rodere nulla queat.
Erat Hamadryadum virtus vivacior ævo;
Quam mortis nunquam funera dira premunt.
Æthereo Phœbus mortalia cuncta sub Axe
Vendicat, at virtus vivit amata Deo.
Stelliferi virtus arcem sibi poscit Olympi
Haud Phlegetonteis interitura vadis.
Insatiabilibus quæ faucibus exedit annos
Saturni, haud virtus est peritura fame.
Fulminea hanc orbis molem quæ tela Cyclopum
Quassant, virtutem non temerare valent.
Nil terrestre vales quod non mors pallida perdat
Virtutis solidæ vita perennis erit.
Virtutem offuscat non ulla rubigo; Beryllus
Sive ut Erythræus prænitet usque lapis.
Exitialis hyems, nec torridus officit æstus
Virtuti, maneat quin sine fine virens——

——alle plura. Sed *manum de tabula*. Hæc tilla, velut prægustamenta *pueritiæ Poëtica* prælibavimus, quibus irritata & allecta, ferventiori, ad ampliora, desiderio incalescat. *Pueri* sunt admodum imitabundi; discant igitur *rem* modo amplistam *contrahere*, non modo contractam *ampliare*, & (velut *Protei* vultus) verborum *copia* variare, ut supra docuimus in *Duce Poëtico* pag. 347.

QUE-

QVERELA APOLOGETICA

AD

Lectorem Benevolum.

ATque sic, hac, ut vidas decima nunc vice, pueriles istæ minutiæ, *Formulæ* Oratoriæ, in lucem prodeunt; (*Dei* O. M. singulari beneficio, *cui* igitur *soli* (*a*) omnis æternum esto gloria, *ipse* enim nec *sum* (*b*) nec possum (*c*) aliquid) quas quonim avidius undique arreptas, à tyronibus scholicis, primum vidimus; priores *Editiones*, pro modulo sigillatim suo, locupletavimus. Hac vero ulma nostra cura, & cultura demum, illud ecce ousculum, in *hortum* jam succrevit *Oratorium*, uem selectioribus *plantis*, herbis salubribus, suaissimisque floribus *areatim* sevimus; unde aurea ala, florum fasciculos, *thymum* pariter ac *ceram* gant scholastici—— *sua quæ* liquentia *mella*.

a Tuum *Domine* est bonum, tua est gloria. *Qui* enim de bono *tuo* gloriam *sibi* quærit. & non *tibi* quærit, hic fur est & latro, & similis est *Diabolo* qui voluit rari gloriam tuam. *Qui* enim laudari vult, de *tuo* dono, & quærit in illa gloriam tuam, sed suam, *hic* licet propter *tuum* num laudetur ab hominibus, a *te* tamen vituperatur, quia de dono , non *tuam*, sed *suam* gloriam quæsivit. *Qui* autem ab hominibus datur, vituperante *te*, non defendetur ab hominibus juante *te*; nec liberabitur, condemnante *te*. Aug Soliloq *cap.* 15. arvus sum, nullus sum, altum nec spiro nec spero: ὅτις ἐμοὶ ——Od 4. *c.* *Quicquid* in me est *bonum*, id omne tuum donum Domine ——non mihi, sed tibi fero acceptum.

Stipent, ac dulci distendant nectare cellas.

Quod si ad *Horto Gratorio* in *Musarum* ulteri
Parnassum cupiant conscendere, en porro *Duct*
Poeticum, privatis olim tironibus conscriptum
quem nunc emeritum, *rude* donavimus, *Apollin*
juventutis comitem.

Vides *Lector*, ecce vides animum in *me* sat
liberalem, (quidni enim *Meipsum* apud *te* com
mendem, cum tam malevolos passim, invidiosos qu
vicinos habeam,) *promi* (*d*) magis quam *cond*
* gravatim non deferentis in publicum, vel *mic*
duas (*e*) quicquid tandem aut quantillum pen
me, aut in penu fuerit (cui valde est curta, *fate*
enim, supellex domi) quod tibi tuisve, vel *prod*
se (*f*) queat, vel *delectare*.

Non nobis certe solum natisumus, pro *patr*
salute, proque patria *salutis* (g) nullus non lab
subeundus est: *Me*, quod attinet, (qui omnib
quam potui *studiis*, votis, conatibus, (*h*) non in
tiliter vixisse cupierim; ut divinum *illum* aliqu
do ethnicum †) vixisse, uti spero, non poeni
bit olim, quum ita *me* vixisse meminero, ut f
stra *me* natum esse, non existimem.

Usque tamen adeo graffatur in terris, & *d*
bacchatur passim, *furiis* comitata efferis. *i* Δ

d Ut avidus fœnerator improbum nummum malim occupare quam condere *Auson.* Edyll.

* Vile latens *virtus*, quid enim submersa tenebris Proderit: ut *lyra* quæ recticet, vel qui non tenditur arcus——

e Mar. 14 42. *f* Ut prodesse Pluribus possum, nullus m hi per otium dies exit: partem noctium studiis vendico, non v somno, sed succumbo, & oculos vigiliæ fatigatos, cadentesqu opere detineo †——*Sen. Epist.* 8. *Thom. Covenstr.* in Ep. *h* Ego cupi to omnia transfundere, & in eo gaudeo aliquid discere ut doceam. ulla res delectabit, licet eximia sit & salutaris, quem mihi *uni* sci *me* rus sum: si cum hac exceptione detur *Sapientia*, ut illam inclu teneam, nec enunciem, rejiciam. *Sen. Epist.* 6. † Cato *Maj* apud Cic.

quod Magnus *Erasmus* * olim conquestus est) ut nihil uspiam tutum maneat, à *sycophantarum* morsibus (*i*) maledicentissimorum (hominum dicam an belluarum?) delatione (*k*) dilaniatione. Inciderunt scilicet tam *hæc* (*l*) quam *alia* nostra opuscula, in *lictores* quosdam potius quam *lectores*——) & carnifices, *famæ*, si qua unquam fuit, innocentiæque meæ, misera *invidiæ* * mancipia, rabiosos detractores, qui *omnia* mordicus arripiunt; nequiter sugillant, conculcant misere, milleque convitiis indigne lacerant.

Quos ego ceu latrantes caniculos cum contemptu præterire, imo silentio pertinaci quietem ab irrequietis redimere, statuissem serio, (*m*) nisi inaudiersm, longe lateque increbuisse importunas *istorum* criminationes, quas quidem *tanpe* putabam,

Et dici potuisse, & non potuisse resci——

Nam quod scurræ *isti* nasuti obstrepuere passim, quod *formulas* hasce, sannis posticis & sarcasmis excepere, quod *genuinum fregit in illis* horum *invidia* (quas infra *invidiam* † subsediss sperabam;) inclamando sæpius *pueriles* esse *inep*tias, frivolas nugas, *crepundia*, meras *affa*nias, ignaviæ scholasticæ *illecebras*, unde accreverit plus multo detrimenti, & incommodi studiosis, quam emolumenti uspiam; (facere enim ut otio torpescere malint, hebefacto acumine, inventione sopita, & retardata, *pigri*

* In *Colloq.* famil. Opere—— *i* Nulli *pars* æmula defuit unquam. Quæ gravis obstreperit laudi stimulisque malignis Facta sequebatur quamvis ingentia livor *Claud. l.* 3. *k* Scio ego quæ scripta sunt si palam proferuntur, multos fore qui vilitis ent, sedii potissimum qui veræ laudis expertes sunt. Eorum ego orationes sino præter fluere. *Cato Censor.* apud *Plin. l* A detractatione nominem esse immunem nisi qui nihil scripserit †——*Th. Episc. Covent.* * Canis in præsepi fœnum non edit, nec boves patitur tamen. *m* Lex habet illud nostra genus belli furias omnes que malorum militias & rabidas tolerando extinguere vires †——*Pruden Psycomach.* † Qui se *mirantur*, in illos Virus habe, *nos* hæc *novimus* esse nihil. *Mart. l* 3. Epig. 3.

pueri, cùm habeant hinc quas prætexere possint *formulas*, nulla arte, nulla industria sua conquisitas:)——

1. *Respondeo*, esse revera *ineptias*, nec me aliud unquam honorificentius de *illis* sensisse olim; nec tamen adeo ineptas, ut ineptientibus pueris non inserviant, quos sic ineptire prudentiæ erit Pedagogicæ aliquoties permittere, imo docere & instituere ad ineptiendum, dum discant serio Oratoriam. *Virilibus* haud refragabor ineptias *studiis*; cothurnuli *Herculis* pedibus non induendi——

2. *Pueriles* porro esse non diffitebor: soli[s] nempe pueris concinnantur; sunt tantum *formulæ*, quibus balbutientem adhuc infantiam, (*n*) ad numeros, nervosque *oratorios*, efformare studui, Nec operam in *his* meam *lusisse* me prorsus autumo, nisi forsitan auribus blandiantur meis, qui gratias *mihi* plurimas; ea delegerunt sæpius; literis insuper ad me missis, conatum hunc nostrum, *sibi* suisque non semel gratulantibus. * Quodque certissimi *mihi* est & apodictici loco argumenti, cum (fructu saltem mediocri *istas* legi, jam supra viginti & tria *formularum Orator.* Millia (Deo gratias) à Bibliopolis palam divendita, in studiosulorum manibus teruntur passim.

3. Quod autem plus inde obvenerit discipulis *suis* detrimenti, serio est quod lugeam:—— Sed *quo* tandem modo? *cujus* istud contingit vitio? Certe non *meo*, sed otiosulorum *puerorum* indiligentia; oscitantium forsan pædagogulorum incuria, qui usum *harum*, nec noverint *ipsi*, nec demonstrant *suis*. Sin vero sint adeo prorsus inutiles, & noxiæ *pueris*, cur *suis* non interdicuntur protinus, & scholis exulant? *Ego* plane neque *suum* neque suorum emendicavi uspiam; aut ambivi suffragium. Cur *isti* igitur supercilioси *magistelluli*, (*o*) utiliorem *ipsi* non navant operam? cur nihil adhuc parturiunt istiusmmodi, cui demum, *nil in terris simile aut secundum* videatur? aut cum *rana* (in fabula) rumpunt *sibi* illa, in conatu aliquopiam utiliori *

an erit qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus.
Linquere?

Facilimum quidem est, & fuit semper, alienum opus reprehendere, sed non perinde facile, aliquid simile, aut præstantius, (*p*) conficere μωμεῖσθαι ῥᾴδιον· μιμεῖσθαι δὲ χαλεπώτερον ὄν.

—— Nec *me* adeo clam est, homines nequam, rebus etiam optimis in perniciem tum *sui*, tum *aliorum* abusuros; nonne *vinum* in ebrietatem, *cibus* in crapulam, *vestes* in superbiam, imo salutaris *Dei* gratia in lasciviam vertitur? Proinde neque mirum est, si *araneæ* tales, exsugant venenum ex dulcissimis floribus; nihil præter morem suum faciunt si fremant, frendant, grunniant, latrent Momi *isti*, rudesque magistelluli, aliorumque famam, & bene merita jugulent nequissime, *Male loquuntur*, *quia bene loqui non didicerunt*, faciunt non quod mereor, sed quod solent. (*q*) Verum si tumidi *isti* montes sint sive *colliculi*; sui fœtulos cerebelluli parturirent aliquando (*r*) tandem; *Mures* æque forsan ridiculi, nascerentur, libelluli æque illepidi

* Consilium enim nostrum non est *eos* ducere conati qui *regiam* ipsi *aerunt*, sed istos tantum quæ ætatis eruditionisque defectu; manu adhuc indigent aliena, & face qualicunque mea in istius rei tenebris juvari possunt.

——* Quorum ego judicio tantum tribuo, ut longe mihi sit jucundior, tacita eorum existimatio quam si vel universum forum Romanum, & acclamet, & applaudat, aut tanta me miretur imperitorum multitudo, quantum *Xerxes* exercitum fuisse ferunt, *Eras.* in Epist. ad *Colet.*

o—Ego quod potui id feci, nec impedio si quis in eodem circo currat ad palmam—— *Lips. in Tacit.*——*Pers.*

p—Iners profecto ac miserrimum est ingenium cui non plus posterior dies quam prior affert. *Ludov. Viv.*

q Ut olim *D. Hieronymus.*

r Carpere vel noli nostra vel ede tua,

pueri, cum habeant hinc quas prætexere possint *formulas*, nulla arte, nulla industria sua conquisitas :)——

1. *Respondeo*, esse revera *ineptias*, nec me aliter unquam honorificentius de *illis* sensisse olim ; nec tamen adeo ineptas, ut ineptientibus pueris non inserviant, quos sic ineptire prudentiæ erit Pedagogicæ aliquoties permittere, imo docere & instituere ad ineptiendum, dum discant serio Oratoriam. *Virilibus* haud refragabor ineptias *studiis*; cothurnuli *Herculis* pedibus non induendi——

2. *Puerilos* porro esse non diffitebor : solis nempe pueris concinnantur ; sunt tantum *formulæ*, quibus balbutientem adhuc infantiam, (*n*) ad numeros, nervosque *oratorios*, efformare studui, Nec operam in *his* meam *lusisse* me prorsus autumo, nisi forsitan auribus blandiantur meis, qui gratias *mihi* plurimas ; ea delegerunt sæpius ; literis insuper ad me missis, conatum hunc nostrum, *sibi* suisque non semel gratulantibus.
* Quodque certissimi *mihi* est & apodictici loco argumenti, cum (fructu saltem mediocri *istas* legi, jam supra viginti & tria *formularum Orator.* Millia (Deo gratias) à Bibliopolis palam divendita, in studiosulorum manibus teruntur passim.

3. Quod autem plus inde obvenerit discipulis *suis* detrimenti, serio est quod lugeam :—— Sed *quo* tandem modo ? *cujus* istud contingit vitio?

n Consilium enim nostrum non est *eos* ducere conati qui *regiam* ipsi *aerunt*, sed istos tantum quæ ætatis eruditionisque defectu ; manu adhuc indigent aliena, & face qualicunque mea in istius rei tenebris juvari possunt.

——* Quorum ego judicio tantum tribuo, ut longe mihi sit jucundior, tacita eorum existimatio quam si vel universum forum Romanum, & acclamet, & applaudat, aut tanta me miretur imperitorum multitudo, quantum *Xerxes* exercitum fuisse ferunt, *Eras.* in Epist. ad *Colet.*

Certe non *meo*, sed otiosulorum *puerorum* indiligentia ; oscitantium forsan pædagogulorum incuria, qui usum *harum*, nec noverint *ipsi*, nec demonstrant *suis*. Sin vero sint adeo prorsus inutiles, & noxiæ *pueris*, cur *suis* non interdicuntur protinus, & scholis exulant ? *Ego* plane neque *suum* neque suorum emendicavi uspiam, aut ambivi suffragium. Cur *isti* igitur superciliosi *magistelluli*, (*o*) utiliorem *ipsi* non navant operam ? cur nihil adhuc parturiunt istiusmmodi, cui demum, *nil in terris simile aut secundum* videatur ? aut cum *rana* (in fabula) rumpunt *sibi* illa, in conatu aliquopiam utiliori *

an erit qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus.
Linquere ?

Facilimum quidem est, & fuit semper, alienum opus reprehendere, sed non perinde facile, aliquid simile, aut præstantius, (*p*) conficere μωμεῖσθαι ῥᾴδιον ; μιμεῖσθαι δὲ χαλεπώτερον ὄν.

—— Nec *me* adeo clam est, homines nequam, rebus etiam optimis in perniciem tum *sui*, tum *aliorum* abusuros ; nonne *vinum* in ebrietatem, *cibus* in crapulam, *vestes* in superbiam, imo salutaris *Dei* gratia in lasciviam vertitur ? Proinde neque mirum est, si *aranæ* tales, exsugant venenum ex dulcissimis floribus ; nihil præter morem suum faciunt si fremant, frendant, grunniant, latrent Momi *isti*, rudesque magistelluli, aliorumque famam, & bene merita jugulent nequissime, *Male loquuntur*, *quia bene loqui non didicerunt*, faciunt non quod mereor, sed quod solent. (*q*) Verum si tumidi *isti* montes sint sive *colliculi* ; sui fœtulos cerebelluli parturirent aliquando (*r*) tandem ; *Mures* æque forsan ridiculi, nascerentur, libelluli æque illepidi

o—Ego quod potui id feci, nec impedio si quis in eodem circo currat ad palmam—— *Lips. in Tacit.*—— *Pers.*

p—Iners profecto ac miserrimum est ingenium cui non plus posterior dies quam prior affert. *Ludov. Viv.*

q Ut olim *D. Hieronymus.*

r Carpere vel noli nostra vel ede tua,

pidi, ac *mihi* nunc; quos alii plerique, fortaſſis *Ego* ipſe (ſalva reverentia tua *Lector*) lanitergii nonnunquam loco habiturus ſiem. (q)

(q) Scombros meæcenta & thus— *Perſ.* Sat. 1.

Inducant *nos* in ſcenam, cœlum terræ miſceant, habeat & *noſtra* pro ludibrio, nec *hoc* me hilum moveat, cum noverim deſtiores ſanctioreſque paſſim viros (*quorum ſcripta* magno cum bonorum plauſu lucem viderant) ſibilari, ab *iſtis* nebulonibus & explodi: quique noverunt unquam *Socratem*, *Ariſtidem*, *Catonem*, &c.——*iſthuc* quod aio, non poſſunt penitus ignorare. Quocirca ſi *frugi* iſti, horti noſtri Oratorii carpere non deſtiterint, aut faſtidire polyanthemata, lappagines; roſas & lilia ſparſim germinantia ſuis porro porris; braſſicis, lapathis, cynerrhodis libere veſcantur, ut, * *ſimiles* ſic *habeant labra lactucas* (ferenda tamen *illis* ſuaderem *hellebori* aliquot domi jugera, ut *virtutem* amplius, & pios *aliorum* conatus non reprehendant) ſin autem delicatulis iſtorum palatis, *bene* noſtræ (inſipidæ nimirum) parum ſapiant, *Ego ut* ingenue fatear (quod *Alyatten* illum fateri jubebat olim *Bias*) cepas ſuas edere permittam; imo & *reſtim* ſi velint, una capere.

* —— Nec me ut miratur *turba* laboro. Commentus *paucis* lectoribus. *Hor.*

At vero (quis coram *invidia* ſtare poteſt *) en *hydram* Lernæam! uno ſcilicet amputato *calumniæ* capite ſuppullulant *alia*: aliud moroſum & aculeatum genus homunculorum acerbo plane felleoque animo exclamat in *me*, ceu ſtigmaticum quendam *ſacrilegum*, aut fratricidam, turpiſſimum furem, *plagiarium* nequiſſimum, (quod ſeeretis paſſim muſſitant in angulis) *abſurde*, me imperite & *immethodice* (r) diſpoſuiſſe plu-

* Prov. 27. 4.

Methoditæ *iſti* (ut *mihi fas audita loqui*) ſanctiſſimos, flexanimos, pientiſſimos, doctiſſimoſque concionatores vellicant, ceu parum methodico; *honeſta*, pia, *utilia*, bona *inquiunt* tradidiſſe, ſed deſiderant in *illis* Logicam; Logicam quam ſi callerent paulo accuratius—*tunc*, tum, ceu, *ſed*.

tima, in *Eccleſiaſtica* quadam noſtra, ſeu *concionandi* methodo. In quo calumnia abſtergenda, refellenda; *tuam* deinceps æquitatem (*lector* benevole!) appello, tuamque imploro ſupplex humanitatem, patientiam, tantiſper dum res, uti expedita fuerit, paucis audieris.

Edideram ſane (*iratis*, ut reor, *Muſis* genioque ſiniſtro) nuper publicitus, *Oratoriam* quandam *ſacram*, majori cuidam operi meo, *Oleo* nimirum *Sacro*, è divinis Scripturis *expreſſo*, appendiculam; *cujus* neque ſtamina nec licia, pro *meis* venditare, ne per ſomnium quidem cogitavi unquam: quod cuivis ingenuo *Lectori* patebit facile, ex diſertis *ipſius* Epiſtolæ verbis, in hunc modum——(*m*) "*Cento-*"*nem verius ex variis* Θεοπνεύστων ἐνδρῶν "*purpuris conſarcinatum, ſermonibus pub ice ha-*"*bitis obſervatum, ſerio iiſque eodem paſſim ar-*"*gumento tractatibus ſelectum.* Proinde quod "de *Policitis* ſuis perſcite Lipſius, in opere iſto "vere dicere, poſſum, *omnia noſtra eſſe, & ni-*"*hil.*——

(m) Oratoria Sacra. pag. 471.

* Auſon de Centon. nuptial.

Præterea notæ marginales ad literas iſtas (*b*) (*c*) & (*e*) argumento eſſe poſſunt, *me*, † alienum tunc agnoviſſe opus; nec *authorum* nomina, ullo dolo celaviſſe——(*b*) "*accipe* "*igitur opuſculum de inconnexis continuum*, di-"verſis unum, *de alieno noſtrum*. "*——(*c*) Eſt "enim *benignum ut arbitror, & plenum inge-*"*nui pudoris, fateri per quos profeceris* † (*e*) Ob-"noxii *profectio animi, & infelicis ingenii eſt, deprehendi in furto malle, quam mutuum red-*"*dere* *.

† Plin. ſecund. præf. nat. hiſt. ad Veſpaſ. * Plin. præf. Nat. Hiſt.

Nec alios debita ſua laude fraudare aut meritis ſuis colo-ribus infignire velle.

Certe abfuiſſe, mihi longe, *plagii* omnis ipſum furſtudium, aut de aliena purpura ſuperbiendi (*f f*) ſancte dejerare coram vel ipſo *Deo* cordium ſcrutatore auſim: imo *nosmet* de eodem

argumento Scriptorum *nomina* appoſuiſſe margini: *Keckermanni*, *Zepperi*, *Alſtedii*, *Ameſii*, *Perkinſii*, *Bernardi*, *Chappelli*, (*m*) *Willeſii*, *Becketi*, *Vicarſii* & *Eraſmi* demum *Rotterodam.* Ecclesiastic. ſeu de ratione *concionand.*——Sed quo *fato* meo plane neſcio, vel deleta, ab *aliis* qui manu ſcriptum viderant in Typographeo, & Bibliopolio, viderant enim multi, & hanc *illis*, licet abſens indulſeram libertatem) vel ab ipſis forſan autoribus fuiſſe; quorum *aliqui* in vivis jam ſunt: quibus ingenue fatebar coram, eorum *me* uſum opera, multoſque ſericatos limbos è ſua tela extraxiſſe; quos prope memini ſuaſiſſe mihi, & rogaſſe obnixius, ut *eorum* ſaltem parcerem nominibus,——Iſti *ſui*, forſan & cæterorum expunxerunt nomina, cum eſſent poſtea *Londini*, ut & *alia* inſuper multa per totum *phraſeologiæ* noſtræ opus; ſic famæ interim *ſuæ conſulentes*, magnam *mihi*, tuam invidiam, tum infamiam conflaverunt obiter.

Taceant *iſti* igitur clancularii delatores, ſuſurrones nihil niſi fel & atrum virus ſpirantes, deſinant ſaniem eructare ſuam denuo; deſinant † ceu canes timidiuſculi cauda ablandiri

* *Batcombiens* in agro *Somerſetenſ.* cui valde multum debeo tam ob approbatam ab eo *phraſeologiam noſtram quam ob notas Eccleſiaſticas*—— *m* Viri exactiſſimi judicii, undiquaque doctiſſimi, mihique nunc & olim ſuo in *me* merito perdilectiſſimi, cujus ego *notis* uſus ſum præcipue in *uſibus*, quos tamen non tam accurate inſequutus ſum, ut *ille*, in elegantiſſimo, & pleniſſimo illo tractatu quem nuperius vidi, qui utinam in rem Theologicam typis eum mandaret; diceres *Lector*, omnes ſcriptores, præ *illo* in hoc argumento ſordere protinus. Sed notæ, quas *Ego* vidi, erant paucæ, longeque aliæ, quam nunc ſint. Utinam expectationi meæ, tuæ, precibus noſtris victus ſatisfaceret. Et ſane jam ſatisfecit, vel ipſemet, qui eſt Autor, vel alius quiſpiam. Prodiit enim methodus illa concionandi ex Typographia M. F. ſumptibus Jun. Garthwait ad inſigne S. Georgii, in vico vulgo vocato, *Little Britain*, 1648.

coram, ne gry quidem hiſcere audentes apud *me*, quamvis à tergo latrent vehementius: prodeant ad faciem, carpant coram, redarguant, accuſent modo *præſentem*, imo condemnent libere. Cere novi *me* hominem eſſe plurimis erroribus, vitiiſque grandibus obnoxium, (*Domine*, quis novit quoties peccaverit?) peculubenti autem peccatoque animo, gratias *illi* maximas agnoſcerem, qui *me* vel in moribus, vel ſcriptis lapſantem admoneret candide ——Interim (ut *Auguſtinus* olim *a*) velim ita reprehendant apud *alios*, ut non taceant apud *Me*.

† Quibuſdam canibus ſic innatum eſt, ut non pro feritate, ſed pro conſuetudine latrent. *Fortuit.* Fiat *Ariſtarchus*, incomprisallinat atrum. Transverſo calamo ſignum. *Horat. Poetic.*——

Calumniæ enim hujuſmodi clanculum diſſeminatæ, animum plane virulentum, nec *Chriſtianum* candorem ſapiunt. Cur enim *fratrem* ederel *ſuum* in corde, *b* ſugillant ore, nec de erratis *eum* candide admonent? Cur fratrum ſuorum *nuditatem* malevolis exponunt deridendam (ut maledictus *Cham*) *c* Cur cenſuras ſuas *d* & criticiſmos clandeſtinos diſpergunt, nec ut *vivos* vellicent ſolos, ſed & *mortuorum* ſcripta, imo *ſepulcra* ſuffodiant impie? Si *iſthæc* pietas, hæc ſi ſit charitas, quid tum perfidia, quid-ve calumnia? —— *hæc fierent ſi teſticuli vena ulla paterni, Viveret in nobis?* ——Obtrectatores iſtos ſi forſan aliquid ſcripſiſſent publice, æque laturos eſſe non exiſtimo,

Vitiis nemo ſine naſcitur, optimus ille eſt, Qui minimis urgetur. *Hor.* Serm. lib. 1. Sat. 3.

ἀνθρώποισι γὰρ πᾶσι κοῖνον ὄφλημα τοὖξαμαρτάνειν· πεπαύσεται δ' ἀνὴρ ἄβουλος οὐδεὶς ἂν κακὸν πέσῃ ἀκέσας, μηδ' ἀκίνητος πάλαι. *Sophocl.* Antigon. Ama & objurga ut lubet. *Auguſt.* *a* Ad *Hieronym.* Epiſt. 9. *b* Levit. 19. 17. *c* Geneſ. 9. 22 *d* Puerilis eſſet jactantiæ, quod olim adoleſcentuli facere conſueverunt, accuſando illuſtres viros, ſuo nomini famam quærere, *Hier.* ad *Aug.*

ſinant

mo, si quis eos clandestinis afficeret convitiis, aut ridendos *aliis*, rodendos-ve exponat. Cur igitur *alteri* id faciunt, quod *sibi* fieri nollent? hæc enim lex est illa basilica, quam *Christus* inculcat *suis*; *f* & hac saltem æquitate non indignus videri *ego* poteram; ut *me* tam atrociſſimi criminis admonerent prius, nec tam odiosis nominibus palam incesserent, qui, seu *plagium* odere, seu *Pelagium*, sciant & *me* odisse pariter.

An non licuit olim, semperque licebit alicrum frui laboribus, *g* alterius de lumine, lumen nostrum accendere? Non erat mihi animus *Notas* illas *Eccl siasticas* quas privato destinaram usui, foris tunc emittere, (utinam omnino non emiseram, donec importuna efflagitatio amicorum *h* (haud facile scio an inimicorum in hac re) *mihi* extorserat, apertæ ingenuitatis homini, qui nihil *scis* negare soleam; Nedum velle tandem (quod vituperones *illi* blaterant tamen) alienæ furtim *melle*, nostras *Oratorias* distendisse cellulas: istius utpote *methodi* versio (de qua tam indigne vellicor) mea fuit, transtuli *Ego* (ut olim ille) è vernacula *bona*, in latinam *non bonam*: ac proinde, ut *Fidentinus* apud Poëtam,

Malè tum recito, incipit esse mea.

Apagesis igitur maledicentia, *i* apagite canes

* Aliena vitia in oculis habemus à tergo nostra sunt. Nihil alienæ luxuriæ ignoscit qui nihil suæ negavit, & homicida tyrannis irascitur, & punit furta sacrilegus. Faciet *nos* moderatiores respectus *nostri* si consulueremus *nos*, Nunquid & *ipsi* tale aliquid commisimus? Nunquid sic erravimus? Expedit ne nobis *ista* dicere? *Seu* de una.

f Matth. 7. 12.

g Apere debemus imitari, & quæcunque ex diversa lectione congessimus, seperare; melius enim distincta servantur: assentiamus illis, fideliter & *nostra* faciemus, ut unum quoddam fiat ex multis, sicut unus numerus fit ex singulis cum minores *summas* & dissidentes, *comparatas* una comprehendit. *Sen.* Epist. 85. *h* Qui in expetendis opusculis meis amore nostri abutuntur, & studio scripturarum rudia & inchoata ad ulum privatum, quum sine mea, arcana à securitate fruerentur, proferre ad lucem caligantia coegerunt; verecundiæ scilicet meæ spolium concupierunt. *Auson. Paulo.* *i* Procul atra recedat *Invidia*, atque alio liventia pectora flectat. *Statius* Sylv. l. 4.

rabidi

rabidi, qui cum loqui potestis, maluistis allatrare prætereuntes; *Me* quod attinet hac in re, pro nihilo habeo ab *illis* sic damnatum iri; habeo me jam absolventem intus, instar mille testium, *conscientiam*; atque alio mox tribunali *omnes* sistendi sumus, *k* ubi exigetur à *singulis* ratio, etiam omnium calumniantium sermonum, *&c.* ——Ferenda sunt interim dignissimis *Dei* servis, *l* multa indigna; quomodo igitur eveniret *mihi* aliter? Nonne doctissimi Scriptores, *Poëtæ*, Historici, suos habebant olim *Mastigas*, Zoilos? ——Nonne *Ambrosius*, *Chrysostomus*, *Augustinus*, *Hieronymus*, *m* imo & *Christus* ipse, omnigena convitia & opprobria perpessus est?

Ignoscas acerbitati, si qua fuit, meæ, *Lector benevole*, in sterquilinio hoc refodiendo, venenata *invidiæ* spicula retundendo, maledicorum ora *fimeto* suo obstruendo: *n* indignitas certe criminationis *mihi*, præter meritum ut vides meum, intentatæ, *torrente* me *suo* invitum abripuit, violenter. Nolim certe *Ego*, calumniatorum opprobria, (ut *Diogenes* olim *Platonis* superbiam) majori contumelia *illis* exprobrare; nam *maledicendo vincere & vinci*, & Christiana mansuetudinis esse censeo *non vinci à malo*, *sed malum bono nostro superare. *Vale.* Deus *teque* bonosque pariter omnes, à flagello **linguæ* maledicæ, sub alarum suarum umbraculo abscondat semper.

k 2 Cor. 5. 10.

l ——Quibus generosus ille sanguis in præcordiis concaluit, benefaciendique ullus invasit ardore ut perrumpant potius ad æternitatem ipsa *invidia* spectante, quã irent; neq; enim melius *Heroes*, quam peanebalonum humeros in cœlum assurgere——*Heins.*

m ——Itaque licet *Hydra* sibilet, victorque *Sinon* incendia jactet, nunquam meum (juvante *Christo*) silebit eloquium etiam præcisa lingua balbutiet. Legant qui volunt, qui volunt abjiciant, eventilent apices, literas calummnientur——*Hier.* ad Domnion. & Rogat. *n* Τί μοι δεῖ ταῦτα ἀκούειν. Tit. 1. 1. * Rom. 12, 21. † Job 5. 21.

Hem

Heus Lector!

SUnt alia quædam proletanea noſtra *Opuſcula* quæ proſtant venum, *viz.*

1. *Paræmologia* Anglo-latina, in uſum Scholarum concinnata.
2. *Phraſeologia* puerilis Anglo-latina, in uſum tirocinii Scholaſtici.
3. *Dux Oratorius*, quo tiro literarius ad Copiam verborum plenam, ſuavem, numeroſam, & nervoſam manuducitur.
4. *Dux Grammaticus*, Tironem Scholaſticum ad exactiorem Orthographiam, Syntaxin, & Proſodiam dirigens.

Aliquid etiam à me prodiit in *Theologicis, viz.*

1. *Oratoria Sacra*, una cum ſelectioribus aliquot ſacræ Oratoriæ *formulis* προσωπείοις Eccleſiaſtæ non contemnendis.
2. *Holy Incenſe* for the Cenſers of *Saints*.
3. *Leven* corrupting the Childrens *bread* on *Mark* 8. 15.
4. *Anthologia Biblica*.

QUod ad menda ſpectat *Typographica*, ſiqua irrepſiſſe *iterum* compereris in *hac* etiam editione, Amice quæſo ut *emendes*, neque *prælia* cum *preto* pertinax geras. Abſentia fortaſſis mea Typothetæ occaſionem *eſt* datura, quantumvis *cauto*, ut aliquando, forſan invitus impingeret. Nam quod de *prælio* paſſim proverbiaſcit (*ſanguinolentam*, viz. *eſſe pugnam*, *unde nemo fugit*) idem plerumque accidit in *prelo*; nonnulla *ipſum* (tamen centoculum) *Argum* fugitura ſunt errata ne ſupra *mortalitatem* iſtam *ſapere* videamur. *Humanum* enim *eſt errare*. *Tu* autem pro *humanitate* tua (*humaniſſime* Lector!) ignoſcas quæſo *Homini*, *emenda* quæ repereris alicubi *menda*, & ſcopum *Autoris Tuæ* (ſcilicet) *publicæque* utilitatis *deſiderium* magnificito. *Vale*.

Index

Index Formularum Alphabeticus.

	Pag.		
Abrumpendi,	145	*Diſtribuendi,*	87
Accuſandi,	240	*Dividendi,*	ib.
Admirandi,	239	*Dubitandi,*	261
Affectus movendi,	139	*Epanorthoſeos,*	255
Allegandi Autores,	107	*Eriſtica,*	191
Aſſeverandi,	242	*Epiſtolo-graphia;*	233
Attentionem petendi,	48	*Exclamandi,*	262
Benevolos faciendi,	41	*Excuſandi,*	263
Brevitatem excuſandi,	266	*Exempla proponendi,*	95
Cauſam rei proponendi	80	*Exordiendi,*	38
Citandi { *Autores,*	103	*Exponendi,*	81
Exempla,	95	*Expoſtulandi,*	270
Commendandi,	242	*Exprobrandi,*	271
Compellandi,	239	*Gaudendi,*	273
Conciliandi,	41,245,262	*Gratias agendi,*	ib.
Concludendi,	127	*Gratulandi fortunam auctam,* &c.	
Confirmandi,	88, 90		282
Confutandi,	120, 128	*Hortandi,*	283
Conſolandi,	247	*Illudendi,*	286
Conſulendi,	251	*Inſinuandi,*	64
Continuandi,	144	*Lætandi,*	273
Contrarium inferendi,	94	*Lamentandi,*	289
Convitiandi,	252	*Laudandi,*	289
Corrigendi,	255	*Longitudinem excuſandi,*	265
Criminandi,	ib.	*Methodus formularum,*	31
Culpandi,	257	*Metuendi,*	294
Dandi literas,	325	*Minandi,*	ib.
Declamationes,	176,218	*Moderandi,*	66, 77
Defendendi,	258	*Morandi,*	295
Dehortandi,	259	*Narrandi.*	80, 297
Deliberandi,	ib.	*Objiciendi,*	114
Deprecandi,	268	*Objurgandi,*	301
Diſſutandi,	261	*Obſtupeſcendi,*	294

Obtestandi, 302
In Odium trahendi, 50
Officium agnoscendi, 303
Opem operamque offerendi, 304
Opponendi, 63
Oratio { *Salutatoria*, 174, 189 / *Eristica*, 191 / *Lauriferi*, 223 / *Valedictoria*, 206 }
Ordiendi, 38
Partiendi, 87
Petendi, 306
Pollicendi, 304
Precandi { *bene*, / *male*. } 311
Prolixitatem excusandi, 265
Proponendi, 80
Provocandi, 62
Purgandi, 313
Querendi, 261
Recapitulandi, 131
Reconciliandi, 316
Reprehendendi, 257
Resalutandi, 317
Responsionem petendi, 310
Rogandi, 306
Salutandi, 238
Silentium excusandi, 268
Similitudinem proponendi, 94
Suadendi, 283
Subscribendi, 324
Thematis partes, 23, 147, &c.
Transeundi, 84, 140
Vendicandi, 62
Vituperandi, 319
Valedicendi, 320

FINIS.

Ἀφθάρτῳ μονῷ παντὸς δόξα Θεῷ

These Books following, are printed for, and are to be sold by Francis Eglesfield *at the sign of the Marygold in St.* Pauls *Church-yard.*

Esop's Fables in Verse, Illustrated with Emblems or Pictures; and also grammatically translated into Prose, with apt Morals, and printed according to the order of the Latine Copy; Together with the History of his Life, from the best Greek Copies, very useful for all, but especially for young Scholars, in Twelves.

Note, There is lately crept forth a counterfeit thing under the Title of *Esop's* Fables, and the better to colour the cheat, it is pranck'd up in the same Volume, and dress't with the true: whereas the same is none of *Esop's*, but a confused Fardle of Nonsence scraped from *Poggins*, and the *Seven Wise Masters*, &c. Unworthy of *Esop's* Name; and no more his, than *Scoggins* Tales, or the Legend of Grannum *Shipton*.

That

That therefore you may not be abused with this Spurious Brat, instead of the *Legitimate English Esop*; take notice, The counterfeit is only in Prose, and hath *Esop's* Life set before the Book, which begins absurdly with these words, *And forasmuch, &c.* And is to be sold by---

The true one hath a *Greek* Sentence in the Title-Page, and is both in *Verse* and *Prose*, and hath the Authors Life at the later end, and was lately Printed by *S. Griffin*, for *Francis Eglesfield*, and are to sold by him at the sign of the Marigold in St. *Pauls* Church-yard.

Formulæ Oratoriæ, in usum Scholarum Concinnatæ, per Johan. Clark, in Twelves.

Novum Testamentum Domini nostri Jesu Christi, interprete Theodore Beza, in Twelves, Printed by *J. R.*

Steps to the Altar, or a Treatise on the Sacrament, by the Reverend Dr. *Pryor* in Twelves.

The Young Mans *Memento*, shewing { How / Why / When } we should remember God.

The danger of being almost a Christian.

A word to *Israel* in the Wilderness, or the Arraignment of unbelief: All three by *John Cheshal*, late Minister of *Tiverton* in *Devon*, in Twelves.

Pernels Way to Heaven, in Octavo.

The perfect way to die in peace, by *Edward Burghal*, Minister of the Gospel at *Acton* in *Cheshire*, in Octavo.

The Duty of Constables, Overseers for the Poor, and Surveyors of the Highwayes, by *John Layer*, in Octavo.

Taylors Wit and Mirth, in Octavo.

The Rudiments of the Latine Tongue, in Octavo.

Vestibulum linguæ Latinæ, in Octavo.

Rhetoricæ Elementa, in Octavo. All three by *Will. Dugard.*

Divine Emblems and Hieroglyphicks, by *Francis Quarles*, in Octavo.

Rhetoricæ compendium, by *John Horne*, late Master of *Eaton* Colledge, in Octavo.

The Theater vindicated in answer to Mr. *Prynnes Histrio-Mastix*, by Sir *Richard Baker*, in Octavo.

Books of Needle-work, or the Needles excellency, in Quarto.

A most compendious and easie way of keeping *Merchants* Accompts after the *Italian* manner. By *John Carpenter*, Merchant, in Folio.

The Map of *England*, with all the Kings about it since the Conquest, and a Description of them, being the best that is extant, by *Will. Hollar.*

The Works of that famous Mathematician, Mr. *Edmund Gunter*, sometimes Professor of Astronomy in *Gresham*-Colledge in *London*: Reprinted and Corrected with Additions, by *Samuel Foster*, late Professor of the same Colledge: Together with his Sector, and the Cannons, or the Tables in the Fourth Edition, much inlarged from a 1000 to 10000; with Instructions to make themuseful to a 100000 in Quarto.

The Saints Dignity and Duty, together with the danger of Ignorance and hardness, by *Tho. Hooker* of *New England*, in 4.

None but Christ, by *Clement Cotton*, in 12.

Burthen and unburthen of a loaden Conscience, by *Rich. Kalby*, in 12.

Catechistical Doctrine by the Reverend Father in God, *Lancelot Andrews* late Lord Bishop of *Winchester*.

Spare Minutes, or Divine Meditations, First, and Second Part, by *Arthur Warwick*, in 12.

Doctrine of the Bible in 8.

Ex-

Exercitations concerning the pure and true; and impure and false Religions in the World, by *Charles de Beavais.*

Monuments in the *Saxon* Tongue, written 700 years ago, shewing that both the Old and New Testament, the Lords Prayer and Creed were then used in the Mother Tongue, Englished by *William Lisle*, Esq; in 4.

Cato Variegatus, or *Cato's* Moral Distichs, translated and paraphrased, with variations of Expressions, in English Verse, by Sir *Richard Baker*, in 4.

The Psalms of *David* most excellently translated into English Meeter, by *William Barton*, in 12.

A most exact Chronicle of the Kings of *England*, from the time of the Romans Government, unto the Reign of our Sovereign Lord King *Charles* the II. faithfully collected and digested into a new Method, by Sir *Richard Baker*, Knight, *Folio*, together with a Continuation of the same.

Phraseologiæ Puriles, sive Sermones, or Select Latine and English Phrases Methodically and Alphabetically digested by way of Common-place, for the more easie finding what is desired: very useful for young Latinists, to prevent Barbarism,

rism, and bald Latine making, and to initiate them in ſpeaking and writing elegantly in both Languages, by *John Clark*, B. D. and now in this *4th.* Edition recognized and amended, and above 700 choice Phraſes added, in *Octavo*,

Johnſtons Tables on the Creed, or ſtand up to your Belief.

Tables of Sanctifying Grace.

Variety of Sermons Preached upon ſeveral occaſions both old and new.

The Letters of Mounſieur *de Balzac*, the 1, 2, 3, and *4th.* parts, Tranſlated into Engliſh by Sir *Richard Baker*, and others, Collected into one Volume in 8vo.

FINIS.